CIAO ŞU-LI

Întîmplări din Sanlivan

E S P L A

CIAO ŞU-LI

Întîmplări din Sanlivan

roman

EDITURA DE STAT
PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

În romîneşte de
I. Kişinevschi şi *I. Cassian Mătăsaru*

ЧЖАО ШУ-ЛИ
избранное
Государственное издательство Художественной литературы
Москва 1958

CUVÎNT INAINTE

În trecut, marea și îndepărtata Chină a fost foarte puțin cunoscută poporului nostru ; abia în ultimii ani au fost create condiții prielnice pentru o cunoaștere temeinică a vechii culturi chineze și a realităților de astăzi din Republica Populară Chineză.

În decursul celor 4000 de ani de existență, poporul chinez a străbătut un drum lung și zbuciumat, dînd o contribuție de mare însemnătate la îmbogățirea tezaurului cultural al omenirii. În China a fost fabricată pentru prima oară mătasea și inventată busola, aici au fost cunoscute din cele mai vechi timpuri praful de pușcă, hîrtia și tiparul, s-au dezvoltat agricultura, botanica, medicina, geometria și astronomia.

De-a lungul istoriei sale, poporul chinez a luptat cu dîrzenie împotriva asupririi, iar concepțiile filozofice, obiceiurile și tradițiile, arta și îndemînarea meșteșugarilor chinezi reflectă această luptă. Fondul civilizației și culturii chineze se sprijină pe tradiție, dragoste de patrie și de libertate.

Literatura chineză este printre cele mai vechi din lume. Poemele lui Ciu Iuan – de la naşterea căruia se vor împlini anul acesta (1960) 2300 de ani – aparţin tezaurului culturii mondiale. Poeţii clasici chinezi cîntă viaţa liniştită de la ţară, oraşele unde muncesc meşteşugarii, frumuseţile patriei, poeziile lor se fac ecoul suferinţelor poporului, condamnînd cruzimea şi lăcomia claselor conducătoare. Drama şi romanul reflectă atitudinea poporului de împotrivire faţă de asuprirea nobililor, ura împotriva sistemului feudal.

Scriitorii chinezi de astăzi acordă o înaltă apreciere literaturii clasice, în tot ce are ea progresist, ale cărei forme le studiază şi le dezvoltă. Pentru prima oară literatura veche chineză – din vremea dinastiei Han (206 î.e.n. – 220 e.n.) şi pînă după primul război mondial – va fi sistematizată şi publicată în zilele noastre de către Editura pentru literatură populară din Pekin. Tot ce este mai valoros din cei peste 2000 de ani de literatură chineză va fi cuprins în aproximativ treizeci de volume, din care primele s-au şi pregătit pentru tipar.

O cotitură hotărîtoare în viaţa Chinei a constituit-o înfiinţarea Partidului Comunist Chinez, care ţine primul Congres naţional la Şanhai (1 iulie 1921). După această dată, marea ţară cunoaşte o importantă dezvoltare culturală ; intelectualii progresişti chinezi cer renunţarea la vechea literatură feudală scrisă în limba chineză clasică, dezvoltarea unei noi literaturi în limba populară, care să reflecte realitatea socială. Între primele opere creatoare care corespund acestor cerinţe sînt nuvelele lui Lu Sin (între 1918–1925, Lu Sin scrie peste douăzeci de nuvele), printre care şi *Adevărata poveste a lui Ab Q* – puternic act de acuzare a societăţii semifeudale şi semicoloniale chineze.

Sub conducerea Partidului Comunist se dezvoltă – după primul război civil revoluţionar (1927) – o mişcare literară atît în jurul bazelor revoluţionare, cît şi în regiunile de sub dominaţia Gomindanului. La Şanhai, în martie 1930, se întemeiază „Uniunea scriitorilor

de stînga", avînd ca membri peste cincizeci de scriitori revoluționari, printre care Lu Sin, care își desfășoară activitatea în slujba emancipării proletariatului și participă activ la mișcarea de rezistență împotriva cotropitorilor japonezi. Cei mai talentați scriitori se grupează în jurul revistei *Literatura rezistenței.*

*

Victoria revoluției populare în China și proclamarea la 1 octombrie 1949 a Republicii Populare Chineze au adus prefaceri adînci, atît în economia semifeudală și semicolonială a țării, cît și în viața culturală.

Literatura Chinei populare își găsește sursele de inspirație în realitatea contemporană, în vremurile noi de răsturnări radicale.

Ciao Șu-li este unul dintre scriitorii chinezi care tratează, în operele sale, problemele născute în focul luptei pentru transformările agrare.

Fiu de țăran sărac, Ciao Șu-li s-a născut în anul 1906, într-un mic sat din provincia Șansi din China de Nord, unde cunoaște munca istovitoare a țăranului, samavolnicia moșierilor, datoriile înrobitoare față de cămătari. Carte învață cu bunicul său, iar mai tîrziu urmează cursurile unei școli din Șansi, pregătindu-se să devină învățător.

O influență puternică asupra formării ideilor viitorului scriitor o exercită importantele evenimente revoluționare din această perioadă, lupta populară împotriva jugului feudal și imperialist.

Încă din școală se alătură tineretului progresist din universități, în 1926 participă la acțiunile populare antimilitariste din provincia Șansi și se înscrie în rîndurile Partidului Comunist Chinez. Tot atunci scrie unul din primele sale cîntece, în care înfierează cu indignare pe militariștii odioși poporului, reprezentanți și unelte ale claselor exploatatoare.

Convingerile sale comuniste îi atrag numeroase persecuții și curînd este aruncat în temniță. Nici amenințările și nici torturile nu l-au

putut face pe Ciao Şu-li să renunțe la convingerile sale. Mult mai tîrziu, în romanul său *Schimbări în satul Li*, el va descrie ororile trăite în închisorile militariștilor chinezi.

Eliberat din închisoare, scriitorul se întoarce în satul natal, unde muncește cîtva timp ca învățător ; apoi se angajează ca actor într-un teatru ambulant. În anii războiului de eliberare națională împotriva agresorilor japonezi (1937–1945), Ciao Şu-li se mută la Taiiuan, capitala provinciei Şansi, unde lucrează ca redactor în presa comunistă, apoi își desfășoară activitatea la editura Cijungojen ; munca sa la editură coincide cu începutul unei intense activități literare.

Ciao Şu-li devine cunoscut prin povestirile sale inspirate din viața satului chinez : *Cîntecele lui Li Iu-țai*, *Căsătoria lui Siao Er-bei*, *Men Sian-iu începe o viață nouă*, *Povestea lui Hu-gui*, *Glia*, precum și prin piesele de teatru *Două lumi*, *Socoteli*, *Vensianlou* și altele. Mai tîrziu, romanele sale *Schimbări în satul Li* și *Întîmplări din Sanlivan* se bucură de mare succes atît în rîndul cititorilor, cît și al criticii literare chineze.

Oglindirea fenomenelor și faptelor legate de viața cotidiană a satului chinezesc de astăzi, abordarea cu precădere a temelor legate de transformarea revoluționară a satului este o trăsătură caracteristică a celor mai multe și mai valoroase dintre scrierile lui Ciao Şu-li. Personajele și întîmplările poartă pecetea prezentului, sînt nu numai reale, ci și contemporane, ele nu pot fi izolate de vîltoarea evenimentelor care au zguduit China în ultimii ani.

Apărute în perioada imediat următoare datei cînd s-a ținut consfătuirea de la Ienan, cele dintîi romane ale lui Ciao Şu-li sînt concepute în spiritul nou al literaturii chineze și marchează o victorie, în creația scriitorului, a teoriilor marxist-leniniste cu privire la artă și literatură.

Într-una din primele sale povestiri, *Căsătoria lui Siao Er-hei*, scrisă în anul 1943, Ciao Şu-li dezbate problema atitudinii faţă de femeie ; tema este deosebit de actuală în China de astăzi, unde transformările înnoitoare sînt însoţite de lupta dîrză împotriva unor tradiţii feudale, împotriva mentalităţii retrograde care socotea naşterea unei fetiţe drept o mare nenorocire şi femeia ca pe o marfă care poate fi vîndută şi cumpărată, împotriva unor credinţe absurde care statorniciseră poligamia celor bogaţi şi coborîseră femeia la starea de sclavă. Scriitorul foloseşte cu abilitate ironia şi satira ; bigotismul absurd al unora dintre personajele sale şi cinismul altora sînt combătute fără cruţare ; spiritul înnoitor, progresist, întruchipat de Er-hei şi tînăra Siao-ţin, iese învingător în lupta curajoasă împotriva rămăşiţelor patriarhale, a superstiţiei şi ignoranţei.

Tot în anul 1943 Ciao Şu-li termină povestirea *Cîntecele lui Li Iu-ţai*, a cărei acţiune se desfăşoară într-una din regiunile eliberate în anii războiului împotriva cotropitorilor japonezi. Viaţa caracteristică a satului chinezesc, a ţăranului cu obiceiurile sale, sînt redate deosebit de pregnant ; dar elementul descriptiv este numai fundalul pe care se desfăşoară lupta poporului împotriva samavolniciei moşierilor, este decorul proceselor social-politice din satul chinezesc contemporan.

Li Iu-ţai, personajul principal al povestirii, un ţăran bătrîn şi sărac, are unele dintre cele mai valoroase însuşiri ale poporului său : e un om vesel, inteligent, iubitor de adevăr şi dreptate, avînd şi darul de a face versuri. Li Iu-ţai întruchipează înţelepciunea omului simplu. Cîntecele sale îşi îndreaptă satira cu uriaşă forţă demascatoare către asupritorii satului chinezesc, moşierii şi cămătării. Într-un cîntec, Li Iu-ţai spune despre primarul satului :

Dacă Ian Hen-iuan ar putea,
Ar strînge dări şi de la stele.

În povestire este puternic conturată figura comunistului Ian, preşedintele Uniunii ţăranilor din district, în personalitatea căruia scriitorul evidenţiază însuşirile distinctive ale activistului de partid : Ian este un conducător încercat, respectat de ţărani, bucurîndu-se de autoritate, slujitor devotat al intereselor poporului, avînd

o nețărmurită încredere în cauza dreaptă pentru care luptă și în forța uriașă a masei.

La trei ani după *Cîntecele lui Li Iu-țai* apare romanul *Schimbări în satul Li*, a cărui acțiune se petrece într-un sat de munte din provincia Șansi, feudă a unui moșier militarist. Procesul complicat al formării oamenilor noi și relațiilor sociale noi, al creșterii conștiinței politice a țăranului chinez, se desfășoară în tumultul evenimentelor care au zguduit țara : lupta împotriva militariștilor și a cotropitorilor japonezi, bătăliile eroice și încununate de victorie ale detașamentelor de partizani.

Personajul central al romanului, Te-so, străbate un drum lung și anevoios, de la țăranul lipsit de drepturi și ruinat de moșieri, devenit un vagabond fără căpătîi, pînă la conducătorul promovat de mase, constructor conștient și activ al noii orînduiri. În peregrinările sale, Te-so vine în contact cu reprezentanți tipici ai mediului funcționăresc și ai clicii militare gomindaniste, dar și cu oamenii cei mai înaintați ai Chinei, cu comuniști cum este Cian, cel îngropat de viu de călăii gomindaniști, care și-a închinat întreaga viață eliberării revoluționare a țării sale.

Lupta victorioasă a poporului împotriva cotropitorilor străini, a samavolniciei și bestialității ocupanților japonezi, este urmată de transformări revoluționare în viața satului. Lanțurile jugului secular sînt rupte, țăranii au căpătat pămînt, s-au organizat cooperative și brigăzi de ajutor reciproc.

Romanul *Schimbări în satul Li* se oprește însă la nașterea satului nou, la apariția noilor relații. Scriitorul va dezvolta această temă mai tîrziu, într-una din cele mai reprezentative opere ale sale, romanul *Întîmplări din Sanlivan.*

*

O dată cu victoria revoluției chineze, una din sarcinile de mare importanță care au stat în fața statului democrat-popular a fost lichidarea relațiilor de producție feudale și semifeudale din agricultură, prin înfăptuirea unei reforme agrare democratice. În unele regiuni – care fuseseră eliberate mai înainte și au constituit baze revoluționare ale forțelor democratice – reforma agrară fusese înfăptuită înainte de victorie. Prin reforma agrară țăranii au fost

înzestrați cu pămînt, clasa moșierilor a fost economiceşte lichidată. Se punea problema ridicării nivelului agriculturii şi ridicării nivelului de trai al țărănimii chineze, care nu se puteau obține decît prin transformarea socialistă a agriculturii. Această linie de dezvoltare a agriculturii a început să fie înfăptuită cu toată hotărîrea după victoria revoluției chineze şi aproape în același timp cu reforma agrară.

Ampla acțiune de masă care este cooperativizarea agriculturii nu putea să nu preocupe în mod deosebit pe Ciao Şu-li, profund cunoscător al satului chinezesc şi observator perspicace al inéditului.

„Cînd țara noastră a pășit în perioada transformărilor socialiste – scria Ciao Şu-li într-un articol apărut în revista *Inostrannaia literatura* (nr. 7, 1956) – majoritatea scriitorilor a plecat pe şantierele socialiste din industrie şi din agricultură. Am vrut să scriu despre sat şi, firește, a trebuit să plec într-un sat ca să înțeleg schimbările petrecute acolo".

Într-adevăr, în anii 1951–1952, scriitorul stă cîtva timp în raionul Taihanșan, unde erau în curs de înființare cooperative experimentale de producție agricolă. Puțin timp după aceasta, Ciao Şu-li vizitează două din cele zece cooperative agricole înființate cu titlu de experiență în provincia Şansi. După un an revine să vadă rezultatele obținute de membrii cooperativei. În felul acesta, el a cules un material bogat, pe care avea să-l folosească pentru romanul *Întîmplări din Sanlivan*.

Terminat în primăvara anului 1955, romanul apare în momentul cînd în țară se desfăşoară din plin actiunea de cooperativizare a agriculturii, de transformare socialistă a satului; romanul lui Cio Şu-li căpăta astfel o stringentă actualitate.

Acțiunea se desfăşoară într-un sat oarecare din nordul Chinei, pe care autorul îl descrie, în felul său simplu, direct: „Satul Sanlivan ținea de o regiune ce fusese eliberată de mai multă vreme. După ce se înfăptuise reforma agrară, nu s-au mai pomenit hoți pe-aici. Multe curți nici măcar porți nu mai aveau, iar acolo unde se mai aflau, nu se țineau închiate decît noaptea, de teama lupilor".

Romanul oglindeşte viața cotidiană a satului chinezesc contemporan, cu contradicțiile sale, reflectă ciocnirea dintre rămăşițele feudale înapoiate şi formele înaintate care se nasc şi se dezvoltă

cu putere. Această ciocnire nu se petrece numai în viața economică a satului, ci și în conștiința oamenilor, unde ideile înaintate alungă, încetul cu încetul și nu fără o luptă dîrză, concepțiile vechi și retrograde.

Lupta este grea și scriitorul nu ascunde și nici nu diminuează acest lucru. Oamenii se frămîntă, au de ales nu numai între poziția țăranului individual și cea de membru al cooperativei agricole, dar trebuie să hotărască și atitudinea lor față de realitățile din sat, să-și fixeze concepția despre viață. E un proces complex și ascuțit, ilustrat – între altele – de zbuciumul primarului Fan Den-gao, care nu se poate obișnui cu transformările înnoitoare din sat, nu poate renunța la concepțiile vechi, adînc înrădăcinate în conștiința sa. El ajunge la conflict chiar cu propria-i fiică, învățătoarea Fan Lin-ciji, membră a Uniunii Tineretului, exponentă a concepțiilor înaintate, adversară hotărîtă a modului de viață și rînduielilor retrograde din trecut. Acest conflict nu are un caracter întîmplător, după cum nu sînt întîmplătoare nici conflictele dintre îndemînaticul Van Iui-șen și soția sa și dintre țăranul mijlocaș Ma Do-șou și alți membri ai familiei; ele izvorăsc tocmai din lupta care se dă între concepțiile vechi și cele noi. În rezolvarea conflictului, scriitorul stă pe o poziție fermă: noile relații sociale, noile concepții, mai puternice, mai raționale și corespunzătoare legilor obiective ale dezvoltării societății, ies totdeauna biruitoare.

Conflictul se desfășoară în condițiile unor contraste adînci. De o parte sînt rămășițele modului de viață feudal și ale înapoierii de veacuri a țăranului chinez: treieratul se face cu un tăvălug primitiv, tras de măgari; în familia Ma se „vindecă" bolnavii aprinzîndu-se boabe înmiresmate în fața idolului casei și a tăbliților cu numele strămoșilor, și se spînzură deasupra porții o bucată de pînză; cînd pictorul Lian expune tablourile sale, se adună întreg satul care le privește uimit și le comentează îndelung; „ceasul" bătrînului Fan e un cui bătut în pervazul ferestrei, iar cînd umbra lui atinge cu vîrful o linie trasă pe o cărămidă, Fan știe că e ora cînd trebuie să deshame măgarul.

Pe de altă parte, alături de formele economice primitive, de ignoranța și de superstițiile celor mai înapoiați dintre locuitorii satului, se dezvoltă, nestăvilit, forțele progresului: forme înain-

tate de producție sînt promovate în cooperativa agricolă, școala de alfabetizare își ține regulat cursurile, iar în adunările comuniștilor și ale membrilor Uniunii Tineretului se vorbește chiar de tractoare, autocamioane, case cu etaj și telefon.

Comuniștii sînt cei care împing înainte viața satului, care grăbesc transformarea lui. Van Țzin-șen, secretarul comitetului de partid și unul dintre conducătorii cooperativei agricole, este reprezentantul ideilor înaintate ale concepției comuniste. El este un adevărat activist din sectorul agricol, temeinic pregătit din punct de vedere politic, se orientează just și operativ în problemele ce le are de rezolvat, hotărîrile sale țintesc totdeauna către promovarea concepțiilor înaintate prin munca de educare a țăranului, țintesc către transformarea socialistă a satului său.

Chipul luminos al activistului comunist Van Țzin-șen prezintă multe asemănări cu acelea ale comuniștilor Ian din *Cîntecele lui Iu-țai* și Cian din *Schimbări în satul Li*. Ei au o seamă de însușiri comune: concepția despre lume, felul de a munci și a rezolva problemele, încrederea de care se bucură în fața maselor, credința nestrămutată în triumful cauzei revoluționare. Fiecare dintre ei reprezintă însă o altă etapă a revoluției chineze: Ian este organizatorul și conducătorul masei de țărani în lupta împotriva nemiloasei asupriri a satului de către moșieri și cămătari; Cian este partizanul care, cu arma în mînă, luptă împotriva militariștilor și a cotropitorilor japonezi; Van Țzin-șen, activistul comunist din *Întîmplări din Sanlivan*, este un organizator al uriașelor transformări democratice de după victorie, organizator al construcției socialiste din țara sa liberă.

Evoluția eroului comunist poate fi astfel urmărită, etapă cu etapă, în opera lui Ciao Șu-li. Scriitorul îi zugrăvește cu multă căldură pe comuniști, pe eroii săi pozitivi, îi face exponenți ai ideilor înaintate ale revoluției, reprezentanți tipici și plini de forță ai omului nou, ai vieții noi.

Romanul *Întîmplări din Sanlivan* face parte din acele opere ale lui Ciao Șu-li care prezintă largul proces de dezvoltare al revoluției populare chineze; operele lui Ciao Șu-li pornesc de la perioada dezvoltării rapide a capitalismului național, cînd țărănimea era asuprită de către moșieri și cămătari, trec prin etapele războaielor civile revoluționare și a războiului de rezistență împo-

triva agresiunii japoneze şi continuă cu perioada construcţiei socialiste de după marea victorie a revoluţiei populare.

În această largă frescă a evenimentelor istoriei contemporane a Chinei, romanul *Întîmplări din Sanlivan* corespunde perioadei transformărilor agrare revoluţionare, avînd astfel calitatea de a fi deosebit de actual. Romanul nu constituie însă o încheiere a ciclului, ci numai una din verigile lanţului ; el marchează o anumită etapă a dezvoltării socialiste a marii ţări.

Mai mult ca orice altă lucrare anterioară a lui Ciao Şu-li, romanul *Întîmplări din Sanlivan* se situează ferm pe poziţiile realismului socialist, atît prin conţinut, cît şi prin modul de tratare a temei. Procesul complex de trezire a conştiinţei maselor este redat veridic, convingător, cu mijloace artistice realiste ; romanul oglindeşte viaţa satului chinezesc de astăzi, cu problemele sale, cu relaţiile dintre clase şi oameni, cu conflictele ce se nasc în urma transformărilor revoluţionare.

Stilul lui Ciao Şu-li este simplu, curgător şi mereu proaspăt. În formarea lui a fost influenţat desigur şi de practica în presă, care i-a dat conciziune şi predilecţie pentru notaţia directă, dezvoltîndu-i totodată şi simţul de observaţie. El zugrăveşte oamenii aşa cum sînt, fără a netezi contradicţiile, fără a ascunde greutăţile cu care se luptă eroii săi pozitivi. Fiecare personaj se caracterizează singur prin atitudinea sa, prin faptele sale, prin felul în care acţionează faţă de evenimente, faţă de realitatea înconjurătoare.

Ciao Şu-li descrie faptele şi personajele de pe poziţiile omului obişnuit. De aceea, povestirile sale sînt pe înţelesul celor mai largi mase de cititori ; caracteristic romanului *Întîmplări din Sanlivan* – ca şi întregii sale opere – este faptul că are un caracter profund popular. De altfel, multe din cărţile lui Ciao Şu-li poartă, pe copertă, menţiunea : „Povestiri pentru popor".

„Succesul lui Ciao Şu-li – notează eminentul scriitor chinez Mao Dun – a fost determinat tocmai de faptul că el trăieşte în mijlocul poporului, că ştie să culeagă adevărul vieţii şi să-l redea într-o limbă populară şi simplă, în acelaşi timp vie şi artistică."

Menţiunea „Povestiri pentru popor" pe care o poartă pe copertă cărţile lui Ciao Şu-li mai are însă şi o altă semnificaţie. În China, unde peste 80% din populaţie trăieşte în cele un milion

de sate, există numeroşi povestitori populari numiţi „şoşudă" care colindă ţara şi – acompaniindu-se cu castaniete de bambus sau bătînd ritmul pe tobă – reproduc diferite poveşti. De asemenea, există obiceiul ca, în zilele de sărbătoare, ştiutorii de carte să citească, în adunări, diferite povestiri tipărite în cărţi ce folosesc limba populară.

În sate sînt încă puţini ştiutori de carte, pe de o parte din cauza înapoierii în care a fost ţinut în trecut ţăranul chinez, pe de altă parte din cauza dificultăţii pe care o ridică învăţarea celor 50.000 hieroglife, din care 6000–7000 se folosesc mai des. În 1956, Partidul Comunist Chinez a adoptat „Hotărîrea cu privire la lichidarea analfabetismului", iar Comitetul de reformă a scrierii chineze a trecut la simplificarea treptată a hieroglifelor. În decurs de 5–7 ani de la această dată, se prevede ca analfabetismul să fie lichidat, în linii generale, în rîndul a circa două sute de milioane de ţărani.

În articolul publicat în revista *Inostrannaia literatura* la scurt timp după apariţia romanului *Întîmplări din Sanlivan*, Ciao Şu-li arată : „Ceea ce scriu eu se adresează, după părerea mea, în majoritate oamenilor ştiutori de carte din sate, care pot reproduce cele citite oamenilor care nu ştiu carte. De aceea, în problemele stilului, am acordat o deosebită atenţie tradiţiei... Formele tradiţionale de familiarizare a maselor largi cu operele de literatură şi artă sînt variate : ţăranii ascultă reproducerea cărţilor, povestirea acompaniată de bătaia tobei, ascultă lectura unui roman clasic, o arie de operă, relatări orale, cîntece populare, vizionează piese ; oameni înzestraţi cu un talent deosebit reproduc altora întîmplări interesante, compun cîntece care apoi se cîntă pretutindeni... M-am obişnuit cu viaţa ţăranilor, am aflat obiceiurile lor şi aceasta m-a ajutat să-mi formez un stil pe înţelesul ţăranilor."

Tocmai pentru faptul că limba operelor lui Ciao Şu-li este limba vorbită de masele populare, ea constituie cheia succesului său, a răspîndirii largi de care se bucură povestirile şi romanele sale. De altfel, în preajma celei de a zecea aniversări a proclamării Republicii Populare Chineze (1 octombrie 1959), Ciao Şu-li a publicat romanul *Satul Linţiantun*, scris în genul „pinşu", – adică „povestire de spus din gură" – gen care se bucură, din vremuri străvechi, de o deosebită apreciere în rîndurile maselor populare

din China. Şi acest ultim roman al lui Ciao Şu-li e apreciat pentru utilizarea creatoare a formelor tradiţionale, în literatura nouă, realist-socialistă a marii sale ţări.

Romanul *Întîmplări din Sanlivan* întruneşte toate condiţiile pentru a fi bine primit şi apreciat de cititorii din ţara noastră, care au întîmpinat cu deosebită căldură toate traducerile din literatura chineză. Romanul lui Ciao Şu-li contribuie la o mai bună cunoaştere în ţara noastră a noii literaturi chineze, a realităţilor din China populară prietenă, de care ne leagă lupta comună pentru apărarea păcii şi construirea socialismului.

Horia Matei

DESPRE „CASA CU DRAPELE"

La marginea dinspre miazăzi a satului Sanlivan se află o casă cu două curți, una în fața, cealaltă în spatele clădirii. I se spune „casa cu drapele".

Drapele nu se mai arborează acolo de multă vreme și se prea poate ca unii mai tineri să nu le fi văzut niciodată. Dar fiindcă veni vorba de ele, să arătăm de ce i s-a dat casei acest nume : de-a dreapta și de-a stînga intrării mari din față se află cîte două postamente de piatră, fiecare susținînd cîte o prăjină, în vîrful cărora vor fi fost odată drapele. La drept vorbind puțini au văzut filfîind steaguri în vîrful lor, dar pare-se că pe vremea stăpînirii feudale drapelele dădeau caselor celor sus-puși o anumită măreție, motiv pentru care le și foloseau moșierii. Nu însă orice familie de moșier putea să aibă, după bunul ei plac, asemenea prăjini ; îngăduit era numai la casele unor oameni de vază, bunăoară ca cele ale cărturarilor cu patalama de înaltă învățătură.

În satul Sanlivan, unul dintre acești oameni de vază era un străbun al familiei Liu. Cînd și pe ce temeiuri căpătase el patalamaua, nimeni nu-și aducea aminte. Cineva auzise de la trădătorul Liu Lao-u că, cercetîndu-se spița neamului Liu, s-a aflat că dreptul de a fi socotit mare învățat îl dobîndise cel de-al unsprezecelea strămoș al său. Dar, în afară de Liu Lao-u, nimeni din casa lui nu văzuse hrisovul cu pricina. Mai tîrziu, Liu Lao-u, care sub stăpînirea japoneză primise să fie comandant al „Comi-

tetului pentru apărarea ordinei", fu închis de guvernul popular şi împuşcat ; după moartea lui, nici unul dintre urmaşi nu s-a mai încumetat să scotocească hrisoavele neamului lor. Doar bătrînul Van Sin, un om trecut de şaizeci de ani, ştia de la bunicul său că jumătate din strada pe care se află „casa cu drapele" şi chiar clădirea ar fi fost ale unei singure familii, şi că toţi urmaşii ei erau oameni foarte însemnaţi. Acum însă, în afară de inscripţia rămasă deasupra intrării – „Casa învăţatului" – cuvenită de drept numai celor ce trecuseră printr-o şcoală înaltă şi o puteau dovedi şi altfel decît cu postamentele pentru prăjinile purtătoare de drapele din faţa casei, nu se mai afla nimic în stare să amintească măreţia de odinioară a neamului Liu.

„Casa cu drapele" e cea mai arătoasă clădire din sat. Înainte de războiul cu japonezii se mai aflau cîteva case aproape la fel de impunătoare, dar, din păcate, fuseseră prefăcute în scrum de către trupele japoneze năvălitoare, pornite chipurile să-i „pedepsească" pe bieţii săteni pentru te miri ce fapte născocite. Numai casa cu drapele a scăpat ; japonezii nu i-au dat foc, deoarece locuiseră în ea în timpul expediţiilor lor. În 1942, după executarea lui Liu Lao-u, casa a fost confiscată de autorităţile judeţene. De atunci e folosită pentru nevoile obştei. În cele două curţi s-au aşezat sfatul satului, comitetul militar, şcoala elementară, şcoala serală pentru ţărani, casa de lectură, clubul şi cooperativa. Numai în casa cu etaj din fundul curţii locuieşte o familie. Soţul şi soţia, vechi comunişti, lucrează într-un alt raion, şi dau foarte rar pe acasă ; odăile sînt locuite numai de o bătrînă trecută mult peste şaizeci de ani. Din pricina vîrstei, şi fiindcă locuieşte acolo, tineretul a poreclit-o „băbuţa din curtea dosnică".

Sanlivanul e un sat model : prefacerile mai de seamă s-au înfăptuit aici demult, numărul activiştilor de partid e mare ; toţi sînt oameni dîrzi, destoinici şi cu multă tragere de inimă. De cîte ori primea cîte o sarcină importantă, conducerea judeţeană o încerca mai întîi în satul Sanlivan, înainte de a trece la înfăptuirea ei definitivă.

Lupta împotriva trădătorilor, scăderea arendei și a dobînzilor la împrumuturi, reforma agrară, alcătuirea brigăzilor de ajutor reciproc și, în 1951, primele experiențe cu cooperativele agricole – toate acestea s-au înfăptuit mai întîi în satul Sanlivan. Înainte de a porni o nouă acțiune, mulți tovarăși cu munci de răspundere vin în acest sat-model să învețe, să se împărtășească din experiența lui. De aceea, se găsesc întotdeauna aici activiști veniți din alte locuri. Și deoarece „băbuța din curtea dosnică" are, pe lîngă loc în casă, și un suflet bun, localnicii trimit la ea pe toți activiștii străini, ca la hotel.

În ultimii ani s-au petrecut oarecari schimbări în folosirea „casei cu drapele". După eliberarea întregii țări, adunările miliției populare devenind mai rare, încăperile din curtea principală, unde fusese instalat comitetul militar, rămaseră majoritatea timpului nefolosite. Abia în 1951, cînd s-a înființat în sat cooperativa agricolă, începură să se țină aici adunările, să se încheie socotelile ; într-un cuvînt, rostul casei se schimbă și deveni un fel de birou al cooperativei. Dar de îndată ce începea strînsul recoltei de vară sau de toamnă, cu care prilej trebuiau chemați cîțiva tovarăși din miliția populară să asigure paza ogoarelor și grînelor de pe arii, activitatea devenea atît de vie, mai ales cînd se împărțeau veniturile, încît adesea se iveau neînțelegeri în privința folosirii localului. Din fericire, vara și toamna, cînd se strîngea recolta, școala serală era în vacanță și miliționii erau trimiși să se adăpostească dincolo, în localul școlii. În 1952 începu campania generală pentru lichidarea analfabetismului. Secția județeană de învățămînt, străduindu-se să termine cît mai repede această acțiune, interzise întreruperea cursurilor în timpul strîngerii recoltei. Fu pusă din nou problema localului, dar, după ce se sfătuiră, oamenii hotărîră ca orele de școală – una singură pe zi – să se țină după masa de seară ; în felul acesta tot restul timpului localul rămînea la dispoziția miliției populare.

În seara zilei de 1 septembrie, după ce luă masa, Van Iui-mei, sora lui Van Ţzin-şen, secretarul organizaţiei locale de partid, o porni spre clădirea din partea de apus a curţii, unde se afla şcoala. Activistă sîrguincioasă şi membru model al organizaţiei de tineret, Iui-mei ajunse şi de data asta prea devreme. Şcoala era pustie şi pretutindeni domnea întunericul.

Cum venea în fiecare zi cea dintîi, fata ajunsese să cunoască şi cu ochii închişi clasa. Ştia că miliţienii împingeau mesele la perete ca să doarmă pe ele, ştia că băncile de lemn stăteau lipite de celălalt perete, astfel că era un loc liber de trecere de la uşă la fereastră, ştia că lampa cu gaz şi chibriturile se aflau pe prichiciul ferestrei. Pe dibuite, avînd întipărit în minte fiecare amănunt, fără să se lovească de vreo bancă sau masă, fata se apropie de fereastră, puse cărţile jos, aprinse lampa şi începu să aşeze băncile şi mesele la locurile lor. Era voinică şi sprintenă. Mută cu uşurinţă o masă, o duse la locul ei şi se întoarse vioaie să ia alta... Deodată, prin uşa deschisă, se auzi o voce :

– Bun lucru e gimnastica !

Fără să se întoarcă, recunoscu pe cel ce vorbea.

– În loc să faci pe grozavul şi să-ţi dai aere de profesor, mai bine mi-ai da o mînă de ajutor, răspunse ea.

În pragul uşii stătea un tînăr cu părul tuns scurt, îmbrăcat cu o tunică albastră. Era Ma Iu-i, al patrulea fiu al lui Ma Do-şou, căruia în sat i se spunea Zăpăcitul. Iu-i era şi el învăţător la cel de-al doilea grup al şcolii de alfabetizare. În sat erau doi învăţători pentru analfabeţi : Ma Iu-i şi o fată, pe nume Fan Lin-ciji, fiica primarului Fan Den-gao. Învăţaseră împreună, dar fata absolvise şcoala medie, pe cînd Ma Iu-i încă nu. De aceea el îi învăţa pe cei din grupul inferior, iar Fan Lin-ciji pe cei din grupul avansat. Ma Iu-i era bucuros s-o întîlnească pe colega sa, dar cum nu venise încă nimeni, se folosise de prilej şi-şi vîrîse capul în clasa primului grup.

Răspunse binevoitor la rugămintea fetei de a-i ajuta să aşeze mesele şi băncile. Intră în clasă şi se apucă de treabă, minunîndu-se cu cîtă uşurinţă ridica Iui-mei mesele şi băncile, cum le întorcea cu picioarele în sus şi le aşeza apoi la locul lor. De teamă ca fata să nu-i spargă capul, se ferea lipindu-se de pereţi.

– Ce te învîrţi de pomană ? Mai bine te-ai duce să-ţi vezi de abecedarul tău, îl repezi Iui-mei.

După ce terminară cu aşezatul meselor şi băncilor, fata se apucă să şteargă tabla. Cum nu mai avea nimic de făcut, Iu-i începu să se plimbe alene în dreptul ferestrei, dar deodată tresări. Oprindu-şi ochii pe cartea lui Iui-mei, peste care lampa arunca o fîşie de lumină, tînărul zări numele ei, scris cu o stîngăcie care îl surprinse.

– Ia ascultă, Iui-mei ! o luă el repede. De ce ai scris hieroglifa „mei" de parcă ar pica de somn ?

– Nu-mi închipuiam că hieroglifa asta e atît de greu de scris, răspunse ea. Oricum ai scrie-o, drept sau înclinat, te-apucă ameţeala cînd te uiţi la ea ! şi fata începu să deseneze, pe tabla curată, hieroglifa „mei". Uite cum arată scrisă drept, se întoarse spre Iu-i după ce o termină. Şi uite cum înclinată. Aceeaşi hieroglifă apăru în scriere înclinată.

– Nu e bine, vorbi iar Iu-i. Lasă-mă să-ţi arăt eu.

Se apropie de Iui-mei şi începu să-i conducă mîna pe tablă. Hieroglifa ieşi, firește, mult mai bine.

– De ce ţi-ai ales un nume atît de greu de scris ? întrebă Iu-i.

– Dar tu ? întrebă la rîndu-i Iui-mei. Hieroglifa „i" din numele tău se scrie mult mai greu decît „mei" din al meu. E luuuungă, fără sfîrşit.

– Ia scrie-o, să văd !

După multă trudă, fata izbuti în sfîrşit să scrie cu creta semnul „i" ; îi ieşi de două ori mai lung decît hieroglifa „mei" de pe tablă. Iu-i rîse :

– Cum ai putut s-o faci atît de lungă ?

– Parcă tu nu eşti lung ?

– Înalt sînt, ce-i drept, dar la tine a ieşit un fel de dihanie. Dă-mi mie creta, să-ţi arăt cum se scrie.

Apucă din nou mîna ei, dar deodată în spatele lor se auzi o voce de femeie :

– Aha ! Şi eu care mă miram cum de-a învăţat Iui-mei să scrie atît de repede !

Recunoscînd vocea lui Lin-ciji, Iu-i lăsă mîna fetei, luă buretele şi şterse repede „dihania" de pe tablă. Lin-ciji, care observase că hieroglifele „mei" şi „i" erau scrise una lîngă alta, spuse rîzînd :

– De ce le-ai şters ? Două nume alăturate e un lucru grăitor.

– Şi ce vezi în asta ? o întrebă Iui-mei. Nu erau decît două hieroglife scrise una lîngă alta şi atîta tot. După mine, mai grăitor e că aţi învăţat împreună la şcoală, că aţi devenit în acelaşi timp învăţători şi că lucraţi în aceeaşi brigadă.

Lin-ciji vru să răspundă ceva, dar de dincolo de uşă se auzi un zgomot de paşi ; cîţiva şcolari intrară în clasă şi discuţia fu întreruptă.

Strînsul recoltei e, de cînd lumea, un hop greu de trecut. Aşa se face că din primul grup veniră cu mare întîrziere doar cinci elevi, iar din al doilea numai patru. Plictisindu-se să tot aştepte în clasă, ieşiră cu toţii în curte şi începură să se plimbe. Se opriră lîngă postamentele de piatră de la intrarea mare din faţă. După cîtva timp mai sosi un elev, Van Man-si, vărul lui Iui-mei, un tînăr încă neînsurat, poreclit Vîntul, deoarece avea o fire asemănătoare vîntului şi nu puteai ghici uşor de unde se va stîrni.

– Am venit să mă învoiţi, vorbi Man-si.

– Dar ce ? N-ai mîncat încă ? întrebă Iu-i.

– Nu e vorba de mîncare, ci de o belea, şi încă una atît de mare, că nici nu-mi mai arde de mîncare.

– Ce s-a întîmplat ?

– Azi sînt de jurnă pe sat. A venit un şef de secţie de la regiune, tovarăşul He. De mîncare i-am făcut eu rost, dar n-am unde să-l culc.

– N-ai încercat la băbuța din curtea dosnică ? întrebă Iui-mei.

– Acolo-i plin, răspunse Man-si. E o echipă de lucrători de la irigații, mai e și tovarășul Liu de la comitetul județean, apoi locțiitorul comandantului raional, Cian, pictorul Lian, membrii comisiei pentru evaluarea recoltei, bașca niște inspectori de la secția sanitară și alții de la societatea de asigurare – toți stau la ea ! Unde să-l mai adăpostesc și pe ăsta ? Am colindat de cîteva ori satul, am întrebat la toți cei care știam că aveau un locșor liber, dar acum, cînd se strînge recolta, toate încăperile libere sînt ocupate cu grîne.

– N-ai căutat bine, răspunse Iui-mei. Îți spun eu unde găsești o odaie liberă.

– Unde ?

– Cum unde ? În casa lui Iu-i. Ai fost pe-acolo ?

– La Iu-i ? întrebă Man-si. Să nu se supere Iu-i, dar dacă mă duc la mama lui, se lasă cu gălăgie mare.

– Ia ascultă, Iu-i ! spuse Iui-mei, întorcîndu-se spre învățător. Cred că ai putea să-i dai o mînă de ajutor. Du-te acasă și vorbește cu maică-ta.

– Aici n-am nici o putere, răspunse el. Parcă tu nu știi cum e mama ?

– Și asta o spune un membru al organizației de tineret, observă Lin-ciji.

– N-are rost să-l trimitem pe el, zise unul dintre tineri. Maică-sa n-o să-l lase să scoată un singur cuvînt, ba o să-l mai și ocărască.

După ce se gîndi o clipă, Iui-mei spuse :

– Stați, că am găsit ! Man-si, du-te la părinții cumnatei mele ; au ei o odaie goală...

– Acolo degeaba mă duc, o întrerupse Man-si. Odaia de care vorbești e plină cu păstăi uscate de fasole, cu vinete, foi de tutun, mei, mazăre... N-ai unde să pui nici piciorul.

– Stai, nu te grăbi, sări Iui-mei. Rămînem tot la Iu-i, dar ar fi bine ca, în locul tău, să meargă la maică-sa nevasta lui Tian-cen. Să nu cumva să vorbești cu bătrînul

Tian-cen. Cheam-o mai bine afară pe nevastă-sa şi spune-i încet că un tovarăş, venit pentru nu ştiu ce treabă, de la tribunalul regional, n-are unde să stea şi că te-ai gîndit să-l primească ea. Dacă n-o să vrea, roag-o să se ducă la mama lui Iu-i, să întrebe dacă n-ar putea să-l găzduiască dînsa. Sînt sigură că o să meargă bucuros în locul tău. Pentru că...

Fără să aştepte ce avea să-i mai spună, Man-si o întrerupse :

– Am înţeles. Fie. Numai să nu-i dea Iu-i de veste maică-si.

– Eu n-am să-i spun nimic, dar mai tîrziu tot o să afle că noi l-am trimis la ea, spuse Iu-i.

– Totul e să obţinem ce ne trebuie, după aceea n-are decît să ne înjure cît o pofti. Doar n-o să ne stea ocările atîrnate la poartă, glumi Man-si îndepărtîndu-se.

De, strînsul recoltei e, de cînd lumea, un hop greu de trecut... Cei rămaşi mai aşteptară mult. Dar nouă oameni nu sînt la urma urmei decît tot nouă oameni. Man-si venise cel puţin să se învoiască, alţii însă nici nu catadicsiră măcar să se arate.

– Se vede că la judeţeană n-au prea ştiut care-i situaţia. Au interzis învăţătorilor să întrerupă cursurile, dar nu s-au gîndit că şi elevii pot da vacanţă dascălilor, spuse unul dintre tineri.

În clipa aceea se auziră nişte paşi.

– Vin, vin ! se bucură Iui-mei.

De după colţ apărură cîţiva oameni, în frunte cu Van Ţzin-şen, secretarul organizaţiei locale de partid şi totodată vicepreşedinte al cooperativei agricole, urmat de Cian Iun-ţin, ajutorul de primar, Vei Cian-kui, din conducerea cooperativei, Cian Iue-i, preşedintele cooperativei, Ţin Siao-fîn, locţiitoarea lui, într-un cuvînt toţi fruntaşii satului şi nici un elev. Se opriră şi ei la poartă.

– N-are rost să mai aşteptăm. Astăzi n-o să ţinem cursuri. Să mergem acasă ! fu de părere Lin-ciji.

Plecară cu toţii. Printre elevi erau doi de la miliţia populară. Aceştia intrară din nou în casă şi începură

să mute iarăşi mesele abia aşezate, împingîndu-le la perete.

– Nu s-ar putea întrerupe cursurile şi să luăm cîteva zile vacanţă ? întrebă Lin-ciji, adresîndu-se lui Cian Iun-ţin, ajutorul de primar.

– Parcă aşa, dacă nu vine nimeni, nu tot vacanţă se cheamă ? răspunse Cian Iun-ţin.

2. VAN BAO-ŢZIUAN, ZIS MEŞTER-LA-TOATE

Iui-mei ieşi din „casa cu drapele" şi plecă acasă. După ce străbătu uliţa şi urcă dealul, ajunse la poarta casei sale. Casa, durată pe coasta apuseană a dealului, era formată din patru încăperi ; poarta dădea spre răsărit, iar curtea dreptunghiulară se întindea dinspre miazănoapte spre miazăzi. Din cele patru încăperi, cea dinspre partea de miazăzi fusese botezată „sudică". Aici locuiau Iui-şen şi nevastă-sa, Iuan Siao-ţziun ; în a doua, de la mijloc, locuiau Ţzin-şen cu nevasta şi trei copii, în a treia „nordică", părinţii lor, iar în a patra Iui-mei.

Cînd se apropie de poartă şi auzi zăngănit de fier, Iui-mei se gîndi că de bună seamă tatăl şi fratele or fi meşterind ceva. Trecu poarta şi, văzînd lumină la fereastra bucătăriei, îşi spuse că, într-adevăr, au ceva de lucru. Curioasă, intră să vadă ce fac. În bucătărie tatăl lucra nu cu fratele ei, ci cu unchiul Van Şen ; în odaie se mai aflau şi trei copilaşi : fetiţa Ţzin-miao, de şapte ani, Li-min, de cinci, şi Da-şen, de trei – toţi ai fratelui ei.

Cei doi bătrîni treceau drept oamenii cei mai pricepuţi din Sanlivan. Van Bao-ţziuan, tatăl lui Iui-mei, purta cu mîndrie porecla de Meşter-la-toate. Cînd era tînăr lucrase la Liu Lao-u, unde învăţase să mîne catîrii şi să facă grădinărie. N-avea o meserie anume, dar se pricepea bine la tîmplărie, lăcătuşărie, zidărie şi la multe alte munci. Unchiul Van Şen era om cu minte ageră, aproape la fel cu

Van Bao-ţziuan. Ai lui fuseseră dintotdeauna mijlocaşi. Două generaţii munciseră pe un petic de pămînt de 15 *mu* [1], fără să-l fi sporit cu o palmă de loc. Dar nici n-au vîndut din el ! Şi astăzi cei 15 *mu* tot ai familiei au rămas. Van Şen se obişnuise să muncească de unul singur. Muncea bine, dar nu-i prea plăcea să lucreze cu alţii. Cînd îi venea mai greu, tocmea pentru cîtva timp un argat. De cîte ori îndrepta ceea ce, susţinea el, stricaseră alţii, bombănea într-una : „Nu e bine, nu e bine !" Din această cauză fusese poreclit Moş Nu-e-bine. Spunea că nu se află în sat lucrător mai bun ca Van Bao-ţziuan iar acesta, la rîndul său, îl preţuia pe Van Şen. De aceea, cînd se cerea mai multă iscusinţă la vreo treabă, o făceau împreună.

Şi unuia şi celuilalt le plăceau sculele bune. Van Bao-ţziuan – Meşter-la-toate – spunea adesea : „O unealtă proastă doar de aruncat e bună". Cînd era nevoit să lucreze cu uneltele altuia, Van Şen mormăia mereu : „Nu e bine, nu e bine !" Nu aveau întotdeauna la îndemînă sculele trebuincioase, cînd se apucau de vreo treabă, dar întotdeauna găseau o idee năstruşnică şi scăpau din încurcătură. De data asta, Meşterul-la-toate n-avea decît patru scule pentru treaba ce o făcea : nişte foale de bucătărie în locul unor foale adevărate cum se cere la făurărie, un cazan vechi de fier, cu lipituri de lut pe alocuri, care ţinea loc de forjă, o greutate mare de fier înfiptă într-un butuc, care era cică nicovală, iar drept ciocan n-avea decît o muchie lată de topor. Toate aceste lucruri păreau destul de nepotrivite, dar îşi îndeplineau binişor rosturile lor.

Văzînd că se necăjesc cu o daltă, Iui-mei îi întrebă ce vor să facă.

– Vrem să cioplim un tăvălug [2], răspunse tatăl.

– Da de ce să-l ciopliţi ? se miră Iui-mei.

– De, dacă-i prea mic ! răspunse în şagă bătrînul Van Şen.

– Adică, ce fel vine asta ? Cu cît îl cioplești mai mult, cu atît se face mai mare ?

[1] *Mu* — 0,06 ha (n. r.).

[2] E vorba de un tăvălug de piatră, folosit la treierat (n. a.).

– Întreabă-l pe taică-tu !

– I-auzi, tată, că dacă îl cioplești se face mai mare, i se adresă lui-mei părintelui său.

– Nu-i chiar așa, răspunse acesta. Unchiul tău nu ți-a spus totul. E prea mic cercul în care se învîrtește catîrul. Acum, că avem cooperativă, dintr-o arie mică am făcut una mare, dar tăvălugul tot atît de gros a rămas, și catîrul nu se poate roti decît pe o arie prea mică. Dacă-i mărim cercul, streangul hamului îi roade piciorul drept dindărăt. Așa că vezi de ce trebuie să mai cioplim din tăvălug !

– Cum așa ? întrebă iar lui-mei. Cioplind tăvălugul, se mărește cercul ?

– Proastă mai ești ! se iuți bătrînul Bao-țziuan. Dacă-l cioplești pe partea dinafară, poți mări cercul.

– Va să zică despre asta e vorba, se dumeri zîmbind lui-mei.

– De – adăugă surîzînd pe sub mustață bătrînul Van Șen – cine v-a pus să faceți cooperativă ? Dacă n-ar fi fost cooperativa, nu ne mai băteam capul cu asta...

– Am făcut cooperativă ca să avem mai multe bucate, răspunse lui-mei. Dar tu, unchiule, de ce nu intri în cooperativă ? Nu vrei să capeți și tu mai multe bucate ?

– Unchiul tău își măsoară în fiecare an ogorul. Se tot teme ca nu cumva vreunul, din greșeală, să se facă stăpîn pe vreun petic de-al lui, interveni Bao-țziuan.

– Așa e, măi frate, încuviință Van Șen. Cu tine aș mai putea lucra, și chiar cu fecior-tu, da cu alții nu mă leg nici în ruptu'capului.

– Atunci de ce l-ai lăsat pe fecior-tu să intre în brigada de ajutor reciproc ? întrebă lui-mei.

– I-am dat cinci *mu,* ăia de lîngă rîu, să facă ce o vrea cu ei. Ceilalți zece *mu,* care-s mai sus, pe ăia nu-i dau, hotărî bătrînul Van Șen.

– Cu alte cuvinte, înseamnă că ți-ai împărțit pămîntul în familie ? stărui lui-mei.

– Au împărțit numai pămîntul, dar bucatele-s pentru toată familia, se amestecă iar în vorbă bătrînul Bao-țziuan. Unchiului tău i se pare că fecior-su nu muncește bine, dar

cînd cară acasă grînele cu carul nu se plînge că e prea mult !

– Parcă pentru mine am nevoie de grîne ? răspunse Van Şen. Da ce, el mănîncă în altă parte, nu acasă, ca toţi ceilalţi ?

Văzînd că bătrînii nu mai termină cu ciorovăiala, Iui-mei se adresă tatălui ei :

– Dar frate-miu unde-i dus ? De ce nu vă dă şi el o mînă de ajutor ?

– Tat-tu s-a făcut fierar, iar frate-tău o face pe dulgherul la el acasă, răspunse Van Şen.

– Şi ce tot meşterește el acolo ? vru să ştie Iui-mei.

– Un tăvălug, răspunse bătrînul Van Şen.

– Cum, şi un dulgher poate face tăvăluguri din astea ?

– Un tăvălug de lemn ! La cooperativa voastră se mai văd şi asemenea minuni !

– E adevărat, tată ? întrebă Iui-mei.

Tatăl rîse.

– Unchiu-tău se ţine de-ale lui. Iar nu ţi-a spus totul ! El face...

– Dacă ne luăm prea mult cu vorba, o să se topească ! şi bătrînul Van Şen arătă cu mîna spre tija vîrîtă în forjă.

Bătrînul Bao-ţziuan nu mai spuse nimic şi opri foalele. Cu toporul şi cu cleştele, pe care le ţinea în mîna stîngă, scoase dalta încinsă. Dîndu-şi seama că-i ţine pe loc de la treabă, Iui-mei se hotărî :

– Mă duc să văd ce face.

Dădu să plece. Bătrînul Bao-ţziuan aşează pe nicovală dalta înroşită şi începu s-o îndrepte, lovind-o uşor cu muchia toporului ; din metalul încins se revărsa la fiecare izbitură o ploaie de scîntei. Una din ele căzu pe piciorul lui Da-şen, piciul de trei ani al lui Ţzin-şen. Mititelul începu să plîngă. Bătrînii lăsară lucrul şi alergară să-l liniştească. Iui-mei, întorcîndu-se, le ajută să găsească locul arsurii.

– Prostuţule ! Cine te-a lăsat să vii dezbrăcat în fierărie ? întrebă bătrînul Van Şen luînd copilul în braţe.

Bao-ţziuan descoperi pe piciorul băiatului o pată mică şi roşie.

– O nimica toată, spuse către Iui-mei. Du-l la maică-sa !

Iui-mei luă copilul în braţe. Tocmai cînd fu gata să plece, nevasta lui Ţzin-şen dădu buzna, îi smulse copilul din braţe şi întrebă speriată :

– Unde e arsura ?

– Nu te speria. Are ceva pe picior, un fleac ! O să punem un plasture, o linişti Iui-mei.

Trecură cu toţii în camera de alături, să lipească plasturele pe arsura copilului.

3. INSEMNĂRI TAINICE

Camera de alături avea două ferestre ; sub cea care dădea spre nord se afla un *can*[1] mare. Nevasta lui Ţzin-şen aşeză copilul pe *can* şi, în timp ce micuţul plîngea sfîşietor, dădu fuga după plasture. Iui-mei începu să fluture cartea de şcoală ca să-l facă pe Da-şen să uite durerea. Era un ciot de om tare vioi acest Da-Şen ! Deodată se opri din plîns şi începu să alerge pe *can*. Mama sosi cu plasturele, dar piciul se lipi de perete şi nu mai vru în ruptul capului să se mişte din loc.

– Da neastîmpărat mai e dezbrăcatul ăsta, zîmbi Iui-mei.

– Dacă ar fi avut cămaşa pe el, nu l-ar fi pîrlit scînteia, spuse mama. I-am pregătit una, dar nici n-a aşteptat să i-o pun. Cînd îl apucă strechea, nu-i chip să-l îmbraci !

– O fi frumoasă cămaşa, dar tot mai drăguţ e cu poponeţul gol. Vino-ncoa' mai repede, să-ţi lipim plasturele pe rană.

---

[1] Un fel de cuptor, nelipsit din locuinţele ţăranilor chinezi (n. tr.).

Cum însă Da-şen se încăpăţînă să stea lîngă perete, Iui-mei luă caietul cu scoarţe roşii de pe fereastră şi făcu o nouă încercare :

– Uite ce caiet frumos am !

Văzînd ceva nou, Da-şen se îndreptă în fugă spre fată.

– Nu i-l da, că nu e jucărie, încercă s-o oprească mama pe Iui-mei. O să se supere frate-tău.

Dar cît ai clipi caietul ajunse în mîinile neastîmpărate ale lui Da-şen. Iui-mei se aplecă peste *can* şi-l luă pe băiat în braţe.

– Nu e voie să te joci cu asta, zise ea. Mătuşă-ta o să-ţi dea o jucărie mai frumoasă !

Scoase din buzunar un degetar, îl puse în vîrful unui creion şi, făcîndu-l să se învîrtească, îl întinse copilului. Băieţaşul lăsă imediat caietul din mînă. În aceeaşi clipă, din caiet căzu o foaie. Nevasta lui Ţzin-şen apucă strîns pe băiat şi îi lipi plasturele pe arsură. Iui-mei ridică foaia căzută şi vru s-o pună iar în caiet, dar zărind pe ea nişte semne ciudate, începu, fără să vrea, să le cerceteze.

Erau nişte semne împresurate cu cercuri, afară de ultimele zece. Iui-mei le citi cu voce tare, una după alta :

– Înlesniri, mare, bună, expl., destr., obşt., vite, repr., acop., insuf., com.

– Frate-tău îşi cam vîră uneori nasul unde nu-i fierbe oala, spuse nevasta lui Ţzin-şen. Ce vrea să spună cu asta ? Că n-avem destule vite de prăsilă ?

– Ba eu aş crede că e vorba de faptul că nu sînt destule măgăriţe de sămînţă, spuse Iui-mei. Ia să numărăm, să vedem cîţi măgari şi cîte măgăriţe avem în cooperativă : Surul e mascul, Copita-de-argint la fel...

– Te-ai prostit ? rîse nevasta lui Ţzin-şen. Ce, te-ai apucat să numeri şi catîrii ?

– Ia te uită ! Ai dreptate : m-am prostit ! rîse şi Iui-mei. Măgari, catîri, tot aia e. Hai să-i numărăm. Neagra, aia a preşedintelui, e măgăriţă, Cioc-de-pasăre, a lui Siao-san...

Tot numărînd măgarii, Iui-mei nu auzi pașii de la ușă. Își dădu seama că sosise fratele ei numai după ce acesta intră în odaie.

– S-a terminat adunarea ? întrebă nevastă-sa.

– Nici n-a început.

Văzînd că Iui-mei ține în mînă caietul lui, arătă spre el și spuse :

– După el m-am întors.

Iui-mei îi întinse foaia căzută și întrebă :

– Dar ce-ai scris aici, frățioare, că nu se înțelege nimic ?!

– Astea-s treburile noastre, cu satul și cooperativa. Iau note și le scriu prescurtat. Nimeni nu le poate înțelege ; doar eu...

– Dar de ce ai tras cerculețe ? întrebă din nou Iui-mei.

– Cînd o chestiune se rezolvă, o încercuiesc, răspunse Țzin-șen.

– Prin urmare, în rîndul de jos sînt chestiunile încă nerezolvate ? întrebă Iui-mei. Dar ce înseamnă „înlesniri, mare, bună, expl., destr." ?

– Nu-ți pot explica acum. Dă-mi-o mai repede ! Mă grăbesc. Trebuie să mă întorc la adunare, o zori fratele.

– Nu-i nevoie să-mi explici amănunțit ; poți să-mi spui în două vorbe ce înseamnă, îl rugă Iui-mei.

– N-ai nevoie să știi, i-o tăie fratele.

Țzin-șen refuză să-i dea lămuriri nu pentru că i-ar fi fost lene, dar nu-i venea prea ușor să lămurească tîlcul acestor cîteva semne. Își aminti că la început treburile nu mergeau strălucit în cooperativa agricolă din satul Sanlivan ; erau multe guri de hrănit, pămîntul era puțin și prost. Laolaltă cu mai mulți tovarăși cu munci de răspundere, cercetase pricinile neajunsurilor și își însemnase cinci cuvinte : „înlesniri, mare, bună, expl., destr.". Prin primele patru se înțelegea cîte o categorie de gospodării. „Înlesniri" – privea familiile care primiseră înlesniri în timpul reformei agrare. „Mare" – vrea să însemne familiile cu multe guri de hrănit. „Bună" – familii cu pămînt deosebit de bun... „Expl." – gospodarii care mai foloseau argați.

Din prima categorie făceau parte gospodarii care au şi început să se adapteze la viaţa nouă ; în celelalte categorii intrau şi gospodăriile mijlocaşilor care mai păstraseră vechile năravuri. Aceste din urmă categorii se asemănau printr-unul şi acelaşi păcat – oamenii manifestau o nepăsare totală faţă de cooperativa agricolă. Mulţi dintre ei nici nu intraseră în cooperativă, iar cei înscrişi stăteau cu braţele încrucişate. Deoarece s-au înscris foarte puţine familii cu pămînt mult sau cu pămînt bun, cooperativa s-a pomenit cu mulţi membri, dar cu pămînt puţin şi prost. E drept că familiile ce nu s-au înscris s-au grăbit totuşi să intre în brigăzile permanente de ajutor reciproc ; unii membri ai acestor familii ajunseseră chiar şefi de brigadă. Printre ei erau însă şi din cei ce se temeau să nu se spună despre dînşii că ocolesc cooperativa fiindcă ar fi potrivnici noilor prefaceri. Ce se putea face, pentru a pune capăt acestei stări ? Printre comunişti, părerile erau împărţite : unii ziceau că ar trebui să se facă ceva ca membrii mai ridicaţi din brigăzile de ajutor reciproc să intre neapărat în cooperativă ; asta va slăbi înrîurirea familiilor mai înstărite, ceea ce le va da oamenilor de gîndit şi-i va face să cumpănească dacă nu cumva ar fi mai bine să intre în cooperativă. Dacă din cauza asta ar fi să izbucnească neînţelegeri în aceste familii, bine ar fi să fie convinse să-şi împartă bunurile între ai lor. În felul acesta, cei mai ridicaţi nu vor fi lăsaţi cu nici un preţ la cheremul celor înapoiaţi. Alţii erau de părere că în primul rînd trebuie susţinute brigăzile de ajutor reciproc, iar cu timpul, dacă vreuna va dobîndi oarecari succese şi va cere să intre în cooperativă, să fie primită dar numai în grup şi nu fiecare om în parte. Cine nu va voi să intre, să fie scos şi din brigadă, iar cei rămaşi să înjghebeze alte brigăzi sau, la nevoie, să lucreze fiecare în parte. Altfel – susţineau aceştia – prin intrarea tuturor activiştilor în cooperativă n-ar mai rămîne nimeni care să îndrumeze producţia din afara ei, iar cît priveşte familiile „mari", era de aşteptat ca intrarea în cooperativă să ducă la destrămarea lor. Or, cel mai bine ar fi ca oamenii să fie convinşi să rămînă

împreună, ca să nu se dea prilej cutăruia sau cutăruia să spună că, la noi, cooperativa duce la desființarea familiei. Părerile acestea se deosebeau ca cerul de pămînt : prima ar fi dus la desființarea brigăzilor, la năruirea familiilor, pe cînd cealaltă n-ar fi avut poate urmări atît de grave. La început, Țzin-șen fu gata-gata să fie de părerea celor dintîi, dar după ce îi ascultase și pe ceilalți, înțelese că ultimii judecaseră cu mai mult bun simț. Era greu să-ți dai dintr-o dată seama ce e mai bine : să destrami sau să nu destrami familiile „mari" ? De aceea notase numai „destr.", gîndind să mai chibzuiască ce e de făcut. Iată așadar cum se face că aceste cinci însemnări apăreau alături. Firește, toate acestea nu le poți explica în două-trei cuvinte. Și, afară de asta, n-avea pentru ce să le discute cu Iui-mei. De aceea se ferise să dea vreo explicație.

Iui-mei își dădu seama că fratele ei n-avea chef de vorbă. Nevrînd să-l mai sîcîie cu întrebări, îi întinse caietul și foaia. Țzin-șen porni spre ușă, dar nevastă-sa îi spuse rîzînd :

– Iui-mei spunea că scrie și „obșt., vite, repr., acop., insuf., com."... Ce înseamnă astea ? Oare la cooperativă sînt mai puține măgărițe decît măgari ?

– Nu, făcu mirat Țzin-șen. Cine spune așa ceva ?

– Uită-te, chiar foaia ta, îi răspunse Iui-mei.

Țzin-șen scoase din caiet foaia pe care abia o pusese la loc. Se uită la ea și începu să rîdă.

– Cuvintele astea nu trebuie citite unul după altul, ca și cum ar alcătui o singură frază, le explică el. „Obșt." e problema acumulărilor obștești, „vite" privește numărul vitelor primite de la noii membri ai cooperativei, „repr." înseamnă reprimirea unor vite bolnave respinse, care s-au însănătoșit în răstimp, „acop." și „insuf." înseamnă plata, adică acoperirea insuficientă a datoriilor de către cooperativă, „com." înseamnă participarea în comun – a cooperatorilor și a celor care n-au intrat încă în cooperativă – la construirea canalului. De unde ai scos „măgari" și „măgărițe" ?

Rîseră cu poftă cîteşitrei. Micuţul Da-şen, care nu înţelegea nimic, rîdea şi el. După aceea Ţzin-şen plecă luînd cu el caietul.

După un timp, Iui-mei întrebă :

– Spunea unchiu că frate-meu strunjeşte un tăvălug de lemn. E adevărat ?

– Nişte roţi de lemn, spuse femeia lui Ţzin-şen. Nici eu nu ştiu la ce i-or fi trebuind.

– Da eu ştiu, se ridică micuţul Da-şen. Rotunde, mari... şi arătă cu mînuţele sale cît de rotunde şi de mari sînt. Se învîrtesc, tu-tu-tu...

– Cum se învîrtesc ? întrebă Iui-mei. Mă duc să le văd şi eu.

Era gata să plece, dar Da-şen strigă :

– Şi eu ! Şi eu ! Se tîrî pînă la marginea *canului* şi se dădu jos întorcîndu-şi spre ceilalţi poponeaţa rotundă şi goală. Maică-sa îl luă drăgăstos în braţe.

– E timpul să te culci ! Le-ai mai văzut o dată, spuse ea.

Da-şen începu să scîncească. Iui-mei îl potoli :

– Du-te la culcare ! Nu plec nicăieri.

Copilul, liniştit, se aşeză pe marginea *canului*.

– Hai, închide ochişorii şi dormi, îi spuse maică-sa. Mama are să-ţi coasă papuci noi ! Că prin astea poate să treacă şi vrabia, rîse ea şi arătă găurile papucilor prin care se iţeau degetele copilului.

– Cîte zile le-ai purtat ? întrebă, rîzînd, Iui-mei pe Da-şen.

– Ştii, Iui-mei – glumi cumnata ei – decît să mai am atîta bătaie de cap cu copilul, mai bine îl dau cuiva care n-are copii.

– Dacă vrei să-l dai, găsesc eu cine să ţi-l ia, spuse Iui-mei. Orice babă primeşte copii. Vrei să te duci la altă mătuşă ? îl sperie ea pe Da-şen. La una unde să capeţi în fiecare zi alţi papuci...

– Nu, mamă !... Nu mă duc ! se porni Da-şen pe plîns.

– Ei hai, nu plînge, mătuşa glumeşte, îl mîngîie mama. Apoi, adresîndu-se fetei : Pînă şi fleacurile astea te bagă

în mormînt ! Toți trei copiii și-au rupt papucii ; nici tata, nici frate-tău nu mai pot purta încălțămintea ce-o au. Nu mai știu de cînd tot vreau să le dau încălțările la pingelit, dar n-ajung s-o fac. Mîine sau poimîine am treabă pe arie. Dacă, după seceriș, o să fie puse toate vitele la arat, va trebui să ne înhămăm noi la tăvălug. În curînd o să se lase frigul și cei mici, ca și cei mari, o să aibă nevoie de haine groase. Ziua ți-o pierzi cu gătitul, împletești împreună cu soacra funii de cînepă, dezghioci fasolea, alegi bumbacul, usuci legumele... Seara nu vor strengarii ăștia să se culce devreme ; trebuie să-i aștepți să adoarmă ca pe urmă să robotești pînă te apucă noaptea.

– Seara aș putea să te mai ajut și eu, se oferi Iui-mei. Lasă-mă să-i fac eu puștiului papuci.

– Cînd mai ai tu timp pentru cusut ? Ziua ești la cîmp, seara la școală...

– De cînd a început secerișul, vin tot mai puțini oameni la școală. Azi n-a venit aproape nimeni. Cred că n-o să se aleagă nimic din cursuri ; cel mai bine ar fi să se amîne pînă după seceriș ; atunci o să ne apucăm iar de carte. Nu trebuie să te sinchisești de mine. Doar tu m-ai crescut. Nu e oare de datoria mea să te ajut ? De cînd s-a făcut împărțirea și a plecat cea de-a doua noră din casă, treaba în gospodărie...

– Taci ! exclamă nevasta lui Țzin-șen. Nu mai vreau să aud vorbindu-se de ea ! E un an de cînd e aici și n-a făcut nici cît negru sub unghie pentru familie. N-a fost o dată măcar la cîmp. Cînd trebuie să mergem la arie, fuge și se ascunde la maică-sa. N-ar pune mîna pe mătură s-o pici cu ceară. Cînd îi vine rîndul să gătească, bodogănește : „Cine mă poate sili să slugăresc pentru haita voastră ?" Cînd am venit în casa asta, frate-tău de-al doilea abia împlinise zece ani. Păi dacă e să vorbim de „slugărit", eu i-am cusut zece ani în șir tot ce-i trebuia, iar anul trecut i-am făcut cu mîinile mele haina de nuntă și papucii ! Am așteptat ca fratele tău să-și aducă nevastă. Și și-a adus. Nu știe decît să înjure. După trei zile i s-a părut că mă slujește pe mine. Și a început să bată șaua

cu despărțirea gospodăriei. După cît mă taie pe mine capul, cred că cu cît o să plece ea mai repede din casă, cu atît o să fie mai puține certuri. Omul meu tot șovăia, se temea să nu ne iasă vorbe rele, nădăjduia că Iui-șen o s-o schimbe. Șovăia într-una, căuta s-o îmbune. Pînă la urmă tot a trebuit să se facă împărțirea ! Ne-am temut să nu ne iasă vorbe, și acum cică tot noi sîntem cei vinovați ! Mai bine tac.

– Toată lumea știe ce fel de om e dînsa, așa că n-are rost să mai vorbim. Că dacă are să afle, iar face gălăgie.

– Mănîncă și nici nu-și spală strachina, apoi – gata ! – o pornește naiba știe unde. Nu stă niciodată acasă. Asta i-am spus-o și ei în față. Dacă e să fie tărăboi, apoi să fie ! Să știe toată lumea de ce ne certăm. Să nu se spună mai tîrziu că eu, ca noră mai mare, îi fac zile fripte, că îi otrăvesc viața !

Niciodată nu-și ieșea mai rău din sărite nevasta lui Țzin-șen ca atunci cînd venea vorba de femeia lui Iui-șen. Tinerei Iui-mei îi părea rău că pomenise de ea. Vru să folosească o clipă de tăcere, cînd cumnată-sa se oprise să mai răsufle, ca să încerce să schimbe vorba, dar în clipa aceea se auzi un glas de afară :

– Vrei poate să ne certăm ?

Recunoscură amîndouă vocea nevestei lui Iui-șen. Își dădură seama că, dacă mai continuă, cearta va izbucni din nou. Femeia lui Țzin-șen îl dădu pe Da-șen la o parte și sări de pe *can*, gata să-i iasă înainte și să-i răspundă.

– Nu te duce, o opri Iui-mei. Dacă vine aici, stăm de vorbă. Dar dacă ieși tu la ea, o să spună că i-ai căutat ceartă.

Nevasta lui Țzin-șen se opri. Se auzi glasul lui Iui-șen :

– Cumperi fără să mă întrebi și acum îmi ceri bani ? Te-am pus eu să cumperi ?

– Auzi ? își dădu Iui-mei seama. Nu cu noi vorbea. Iar o fi cumpărat ceva și îi cere bani lui bărbat-su.

Cum Iui-șen se ciondănea des cu nevastă-sa, lucru ce se întîmpla și înainte de a se fi despărțit de familie, cele două cumnate nu mai dădură atenție certei dintre cei doi

de afară. Scoaseră coşuleţul cu ace şi aţă, se aşezară mai aproape de lampă şi se apucară de lucru. Ţipetele lui Iui-şen şi ale nevestei sale deveneau tot mai ascuţite. Nevasta lui Ţzin-şen avea însă suflet bun ; numai cînd se vorbea de femeia lui Iui-şen lua foc. Totuşi, văzînd că cearta dintre cei doi soţi se înteţeşte, dădu fuga afară, împreună cu Iui-mei, să-i despartă.

4. „AŞA NU SE MAI POATE TRAI"

Ca să înţelegem de ce se certa Iui-şen cu nevastă-sa, trebuie să ştim mai întîi cine e fiecare dintre ei.

Iui-şen fusese un copil destoinic, care semăna la fire mai mult cu tatăl său. La zece ani se pricepea de minune să împletească din nuiele coşuleţe pentru flori, la doisprezece ştia să facă dintr-o monedă de aramă un inel, iar cînd mai crescuse nitel, îndeplinea treburi şi mai anevoioase pe care nici chiar un om în toată firea nu putea să le facă prea uşor. De aceea i se spunea Micul-meşter-la-toate. Era dornic să ştie cît mai multe, iar cînd se apuca de vreo treabă, uita şi de mîncare. În partea de apus a satului se află un canal nisipos ; în fiecare an, cînd apele vin mari, ele acoperă cu nisip ogoarele din jur. În 1949 Iui-şen născocise un mijloc de a opri năvala nisipului, folosind garduri împletite din nuiele de salcie. În felul acesta două loturi ale brigăzii de ajutor reciproc în care lucra el au putut fi ferite de năpastă. În anul următor pilda fu urmată şi de alţii, şi aşa au fost scăpate de urgia nisipului şi alte loturi. Cînd s-a ţinut după aceea adunarea fruntaşilor în muncă din judeţ, Iui-şen a primit o diplomă de onoare.

Nevastă-sa, Iuan Siao-ţziun, era fiica lui Iuan Tian-cen din acelaşi sat. Pe vremuri fusese o fetiţă dolofană, iar cînd mai crescuse, ajunsese o fată frumoasă, iute la vorbă. Căsătoria ei cu Iui-şen nu se încheiase nici după vechiul

tipic, nici după cel nou. Fata era cu un an mai tînără decît Iui-şen. În copilăria lor se jucaseră mai tot timpul împreună. Apoi, Iui-şen devenise un „talent" în sat ; mai era pe deasupra şi destul de chipeş. Şi, cu toate că era atît de tînăr, oamenii vîrstnici vrînd-nevrînd se uitau la el cu mult respect. Cînd trecea pe stradă, se auzea în urma lui : „Ce băiat destoinic ! O să-l întreacă şi pe taică-său !" Pe vremea aceea aproape că nu era fată în sat să nu-şi fi dorit un bărbat ca Iui-şen ; şi Iuan Siao-ţziun de asemenea. Mama fetei socotise şi ea că Iui-şen ar fi un ginere potrivit. Adesea îi spunea soţului ei :

– Ce zici, s-o dăm pe Siao-ţziun după Iui-şen ?

Iuan Tian-cen, despre care tot Sanlivanul ştia că se teme de nevastă-sa, nu cutezase, fireşte, să se împotrivească. Bătrîna se duse deci la Fan Den-gao şi îl rugă să le fie peţitor. În sat era un străvechi obicei : dacă primul pas îl fac părinţii fetei, cealaltă parte era obligată să se simtă onorată, fapt care înlesnea înţelegerea şi căsătoria se încheia mai uşor. Şi-apoi, Siao-ţziun era tare drăgălaşă. Şi unde mai pui că se purta faţă de oameni cît se poate de cuviincios. Din păcate însă Iui-şen, o fire înzestrată cu atîta pricepere la tot felul de lucruri, nu ajunsese încă pe-atunci să se priceapă şi la fete. Fata i se părea bună şi fără prea mari cusururi. Drept care se învoi fără şovăire să-şi unească viaţa cu a ei. Numai nevasta fratelui său mai mare se arăta neliniştită. N-avea despre Siao-ţziun nimic rău de spus ; ştia doar că femeia lui Iuan Tian-cen, mama fetei, era arţăgoasă şi încăpăţînată. Fusese aşadar în dreptul ei să şovăie şi să aibă îndoieli în ce priveşte firea acestei fete, crescută de o bătrînă rea de gură. O dată chiar îi împărtăşise bărbatului ei îndoielile ce o rodeau.

– Într-adevăr, mare lucru creşterea ce ţi se dă acasă, recunoscu Ţzin-şen. Totuşi – adăugă el repede – omul e o fiinţă aleasă, şi chiar dacă mamă-sa a crescut-o prost, nu cred ca Iui-şen să n-o poată schimba cît de cît.

Socotind că răspunsul bărbatului e înţelept, nevasta nu mai stărui.

La începutul căsniciei lor, Siao-ţziun şi Iui-şen se împăcaseră destul de bine. Neînţelegerile ce se iviseră după un timp păreau să fie din pricina soacrei lui, nevasta lui Tian-cen, poreclită Vicleana, soră cu femeia Zăpăcitului. Tatăl soacră-si avusese cîndva în Linhecijen un birou de comisioane moştenit de la bunicii săi. Femeie rea, Vicleana izbutise să-l îmbrobodească pe Tian-cen, feciorul unei familii scăpătate de ţărani mijlocaşi. Şi cum se uita cu dispreţ la toate neamurile bărbatului, mereu se certa cu ele. „O să-şi bage socrii în pămînt – spuneau oamenii din sat despre ea – iar pe bărbatu-său o să-l facă să se arunce în rîu." La puţină vreme după ce o mărită pe Siao-ţziun, începu chipurile s-o înveţe pe fiică-sa cum să tragă învăţătură din viaţa ei de femeie măritată.

– Pe cei din familia bărbatului să-i ţii din scurt – o dăscălea – dar cu străinii să fii prietenoasă. În familia bărbatului să nu stai niciodată gură-cască ; să afle şi mici şi mari că ţie nu trebuie nimeni să-ţi bage degetul în gură. Dar cu străinii să fii blîndă, să creadă lumea că ai suflet bun...

Şi tot ea o povăţuia :

– Pe soţ, ba cu lacrimi, ba cu zîmbete, să-l faci chiar de la bun început să te asculte orbeşte.

Şiretlicurile obişnuite la femeile din alte timpuri – adică lacrimile, nemîncarea sau ameninţarea cu sinuciderea – ea nu le mai găsea în totul potrivite.

– Să nu cumva să te foloseşti de ştreang – o muştruluia pe fiică-sa – că s-ar putea să te strîngă prea tare. Nici lacrimi adevărate să nu verşi. Cel mai bine-i să te prefaci că plîngi noaptea, cînd lampa e stinsă. De sărbători e bine să ascunzi cîteva turte dulci şi alte bunătăţi ; după aceea arată-te supărată, şi cînd o vedea turtele o să creadă că nu te-ai atins de mîncare cîteva zile.

La timpul său folosise şi ea toate aceste mijloace şi nu fără izbîndă ; altminteri bătrînul Tian-cen n-ar fi ajuns să fie atît de moale.

La început bătrîna se arătase destul de mulţumită de roadele dăscălelilor ei, dar, pe măsură ce trecea timpul,

începu s-o roadă grija că Siao-ţziun nu va şti să se facă stăpînă în casa soţului ei. Prea erau mulţi în neamul lui Iui-şen, se gîndea ea într-una. De aceea îşi înmulţi poveţele :

– Nu-i nevoie să te spetească slujind toată liota aia. Ar fi bine ca tu şi bărbatu-tău să vă despărţiţi de ceilalţi, dar despre asta să nu aduci tu vorba, ci să faci aşa ca ei singuri s-o dorească. Pe urmă o să vezi ce trai liniştit veţi avea. Ba încă ai să mai poţi să spui că nu tu, ci oamenii ăştia nesuferiţi n-au vrut să vieţuiască laolaltă cu voi.

Urmînd poveţele mamei sale, Siao-ţziun făcu tot posibilul să se certe cît mai des cu nevasta lui Ţzin-şen, pînă cînd aceasta, firește, începu să aducă vorba de despărţire. Ţzin-şen însă se opunea.

– Lasă, treacă de la tine, căuta Ţzin-şen să-şi înduplece nevasta. Oamenii o să ne judece rău : vor spune că vrem s-o gonim din casa noastră pe femeia fratelui nostru mai mic.

Supunîndu-se bărbatului, femeia nu se lăsă atrasă de încercările cumnatei sale de a stîrni mereu ceartă. Negăsind prilej de sfadă, Siao-ţziun se sfătui cu maică-sa ce alt mijloc să găsească. Şi tot maică-sa o îndemnă să facă în aşa fel ca bărbatul ei să vorbească fratelui său despre despărţire. Şi Siao-ţziun începu să stăruie pe lîngă omul ei :

– Nu vreau să fiu slugă la liota asta a voastră. Vorbeşte cu frate-tău mai mare, să ne despărţim.

– În neamul nostru toţi muncim, afară de copiii mici. De unde şi pînă unde ai scos că unul e servitorul altuia ? încercă Iui-şen s-o facă să înţeleagă.

– O fi, dar vezi că din munca asta eu nu mă aleg cu nimic. Nu muncesc pentru mine. De gătit, trebuie să gătesc pentru toţi...

– Ce înseamnă vorbele astea ? Cine spune că nu te alegi cu nimic din munca noastră ? Dar mîncarea ta de toate zilele, dar îmbrăcămintea ce-o porţi, astea îţi cad din cer ?

– N-am nevoie de pomana lor !

– Dacă vrei să te desparți, n-ai decît ! Eu unul nu mă despart.

– Adică să se despartă numai nevastă-ta ? Atunci mai bine să ne despărțim de tot, să divorțăm, și am terminat...

– Da sucită mai ești ! Desparte-te singură, că doar tu ești cea care vrei să te desparți de gospodărie, nu eu.

– Cum ? Adică, dacă așa mi-e voia, trebuie să mă despart singură ?

– Firește, cine vrea să se despartă pleacă din gospodărie. Eu nu vreau. Socot că e bine și așa.

– Nu mă înțeleg cu nevasta fratelui tău.

– Ce vrei de la ea ? E o femeie cumsecade. Toate certurile voastre sînt din vina ta.

– Dacă-ți place atît de mult, n-ai decît să trăiești cu ea. De ce te-ai mai însurat cu mine ?

– Ajunge ! Tacă-ți gura !

– De ce mă batjocorești ?

– Ei, hai, mai slăbește-mă cu prostiile !

– Nu mai avem ce vorbi. Ori ne despărțim de gospodărie, ori divorțăm !

– Dacă vrei să divorțăm, divorțăm ! Eu nu mă despart de ai mei...

Aflînd pricina pentru care fratele său vrea să divorțeze, Țzin-șen îl sfătui :

– Nu trebuie să divorțezi. Hai mai bine să ne despărțim. Nu e nimic rău în asta. N-are rost să ne temem de gura lumii. Crezi că dacă lucrurile ajung la divorț o să se bîrfească mai puțin ?

Și Iui-șen cu soția sa sfîrșiră prin a se despărți de restul familiei. Lucrul se întîmplase cu cîteva zile în urmă.

Acum, că Vicleana obținuse ce a vrut, se ținea și mai mult de capul fetei, îndemnînd-o cu povețe și învățături cum anume să se poarte cu bărbatul ca să iasă totul pe voia ei.

– Cînd își duc singuri gospodăria, soții trebuie să statornicească de la bun început rînduiala casei : tu n-ai nevoie să te atingi de ceea ce e de datoria soțului să în-

grijească. Dacă faci de două-trei ori vreo treabă în locul lui, toată viața rămîne așa. Dacă vrei să fii stăpîna casei, nu întreba bărbatul. Dacă întrebi o dată și încă o dată, n-ai să mai fii tu stăpîna !

Siao-țziun o asculta pe maică-sa orbește. Nu mai departe decît cu două zile în urmă se sculase tocmai după odihna de după prînz. La cooperativă clopotul începuse să sune. Iui-șen puse mîna pe seceră, gata să plece la cîmp. Ea îl opri :

– Nu mai e apă în cazan. Adu mai întîi apă și pe urmă poți să te duci.

– A sunat clopotul, răspunsese el. Adu tu apa.

– Eu n-am putere.

– Da soră-mea cum aduce apă ? Tu de ce n-ai aduce ?

– Din păcate nu pe Iui-mei ai luat-o de nevastă !

– M-ai silit să ne despărțim de ceilalți și acum nu poți face față gospodăriei ? E timpul să plec ; a sunat clopotul !

Iui-șen plecă fără să aducă apă. Siao-țziun dădu fuga la maică-sa. După ce-i povesti totul, o întrebă :

– Dacă nu aduc apă, n-o să pot găti mîncarea pentru deseară...

– Nu-l lăsa să-și facă de cap, îi răspunse mama. Nu e apă, n-o să fie nici mîncare ! Iar tu ai să mănînci seara la mine.

În ziua aceea Siao-țziun nu pregăti deci nimic de-ale gurii. Mîncă la părinți, iar Iui-șen la fratele său mai mare. Acesta, după despărțire, își sfătuise fratele să se poarte cu multă băgare de seamă cu nevastă-sa. Însă Siao-țziun, dăscălită de mamă-sa, căuta să facă totul după capul ei și nu mai voia să asculte de sfaturile și îndemnurile lui.

Trebuie să spunem totul ca să se înțeleagă mai bine adevărata pricină a certurilor dintre ei.

Cum am văzut, în seara aceea bătrînul Bao-țziuan se înțelesese cu Van Șen să meșterească împreună o daltă. Înainte de a se fi apucat de treabă, Van Șen îi spuse bătrînului că Fan Den-gao se întorsese de la tîrg cu catîrii lui, încărcat cu mărfuri de vînzare. Cum auzi această știre, Siao-țziun, fără să mai termine mîncarea, lăsă stra-

china plină şi porni în fugă la Fan Den-gao. Acasă la Den-gao, pe masă şi pe pat erau înşirate numeroase lucruri noi : lanterne de buzunar, galoşi, cărţi de joc, bomboane, flanele şi pantaloni de lînă, plăpumi cu umplutură de lînă, căciuliţe pentru copii şi femei, ace de păr şi alte cîteva pachete nedesfăcute. Toţi cei care aflaseră de sosirea lui se găseau acolo. Siao-ţziun o luase şi pe mama ei. Cînd dădu cu ochii de flanelele de lînă, o întrebă pe maică-sa :

– Cît ar putea să coste una, cu pantaloni cu tot ?

– Am întrebat : zice că nouăzeci de mii de *iuani* [1].

– Aş lua şi eu una, dar nu ştiu dacă o să-mi dea Iui-şen atîţia bani.

– Tu n-ai decît să cumperi, că de plătit o să plătească el. Pentru început e mai bine să alegi ceva ieftin, că de-o fi să n-aibă cu adevărat bani, o să te silească să dai lucrurile înapoi. Cumpără mai întîi flaneaua sau, dacă vrei, pantalonii ; preţul e acelaşi – patruzeci şi cinci de mii.

Siao-ţziun luă o flanca. Fan Den-gao i-o împachetă. Întinse mîna după bani.

– N-am bani la mine, spuse ea. Vi-i aduc îndată.

– Bine, încuviinţă Fan Den-gao. Dar adu-i cît mai repede. Ştii bine că nu sînt singur, mai am şi tovarăşi.

După ce-i dădu pachetul, îşi notă cît face. În clipa aceea intrară Lin-ciji şi Iu-i.

– Tată, nu te-ai dus la adunare ? se miră Lin-ciji. Ceilalţi sînt de mult acolo.

– Mă duc îndată, răspunse Fan Den-gao. Şi adresîndu-se clienţilor : Trebuie să plec. Veniţi mîine !

Spuse cărăuşului Van să dea catîrilor mai devreme de mîncare şi plecă la adunare. Clienţii începură şi ei să se risipească.

Siao-ţziun fugi acasă cu pachetul în mînă. Cînd intră în curte, Iui-mei şi nevasta lui Ţzin-şen tocmai vorbeau, cum ştim, despre dînsa. Preocupată însă cum să-i ceară lui Iui-şen banii, Siao-ţziun nu se mai gîndi să tragă cu urechea la ce vorbeau cumnatele şi intră în odaia ei.

[1] Unitate monetară chineză nestabilizată încă în timpul în care se petreceau cele povestite aici (n. r.).

Iui-șen, care cinase la părinți, se întorsese între timp acasă, nerăbdător să-și continue treaba la o machetă de tăvălug începută încă la arie, chiar în după-amiaza aceea. Făcuse una în mărime naturală, pe măsura tăvălugului de piatră, dar cum se întunecase repede, o luase cu el acasă.

De cum intră în odaie, Siao-țziun, zărind pe jos rumeguș și bucăți de lemn, se înfurie :

– N-ai putut să faci asta în curte ? strigă ea. Cine să mănînce după tine ?

– Nu te supăra, cum termin, fac eu singur curat. Afară e vînt și se stinge lampa.

– La ce folosesc toate prostiile astea ? întrebă Siao-țziun.

– Sînt lucruri cît se poate de trebuincioase.

În timp ce vorbea cu nevastă-sa, măsura atent o scîndură, așa că nu observă pachetul din mîna ei. Siao-țziun îl desfăcu și scutură flaneaua.

– Uită-te aici, e frumoasă ? întrebă ea.

Iui-șen termină de măsurat și, făcînd cu creionul un semn pe scîndură, se uită cu coada ochiului la flanea. Spuse cu gîndul aiurea :

– E frumoasă, da, e frumoasă...

Siao-țziun pipăi lîna :

– Uită-te și tu ce groasă e.

Tot cu gîndul la munca lui și crezînd că nevastă-sa vorbește despre scîndură, răspunse :

– Nu, nu e groasă. Am schimbat-o cu una mai subțire.

Siao-țziun nu înțelegea. Își închipuia că el vorbește despre cineva care o fi schimbat marfa adusă de Fan Dengao. Zise :

– N-a schimbat nimeni nimic, abia a fost adusă.

– Chiar eu am schimbat-o, stărui el.

– Ce-ai schimbat ?

– Scîndura.

– Poftim ! Despre ce-mi vorbești !

Aceste cuvinte, spuse răstit, îl făcură să ridice capul.

– Despre ce-mi vorbești ? întrebă Siao-țziun.

– Dar tu despre ce ? întrebă la rîndul său Iui-șen.
– Despre flanea.
– Care flanea ?
– A mea. Chiar acum am cumpărat-o. E frumoasă, nu ?
Crezînd că lucrurile s-au lămurit, Iui-șen spuse distrat „frumoasă" și-și văzu de treabă.
– Dar banii nu i-am dat încă, urmă Siao-țziun.
– Cum nu i-ai dat ?
– Păi, de unde să-i fi dat ? Doar n-am bani.
– Aa...
Dar socoti că lucrurile astea nu-l priveau cîtuși de puțin. Se declară mulțumit cu lămuririle primite. Crezu că discuția se încheiase. Dar femeia, firește, era de altă părere.
– Dă-mi bani, stărui ea.
Iui-șen nu-i răspunse ; abia acum începea să înțeleagă.
– Cît ? întrebă el după cîteva clipe.
– Patruzeci și cinci de mii.
– Alaltăieri se vindeau cu patruzeci.
– Dar asta nu-i de la cooperativă.
– E la fel cu cele de la cooperativă.
– Dacă-i la fel, de ce nu mi-ai luat una pînă acum ?
– Ce vorbești ! Doar e prețul a cinci *dou* [1] de orez. Cu banii ăștia puteai să-ți faci un palton vătuit.
– Paltonul e palton și flaneaua e flanea.
– Îmi pare rău, dar n-am bani. Încă nu e frig, mai ai timp să cumperi cînd s-o răci vremea. Și se cufundă din nou în munca lui.
– Ție îți vine ușor să vorbești. Am luat flaneaua, cum s-o mai dau înapoi ?
– Dacă nu-i de la cooperativă, înseamnă că-i de la Fan Den-gao. N-are nimic... Îi spui că n-avem bani și i-o dai înapoi, că n-ai purtat-o încă.
– Nu, nu, nu ! Nu i-o dau înapoi ! Dă-mi banii !
– Ți-am spus că n-am.
– Ai, n-ai, găsești tu de unde să iei.

[1] *Dou* — măsură echivalentă cu aproximativ un decalitru (n. r.).

– Nu mă privește.

– Cum asta ? Îmbrăcămintea și hrana nevestei nu te privesc ? Dar prostii pentru alții știi să faci !

– Care prostii ?

– Ce meșterești acolo nu-i prostie ? Și femeia arătă cu degetul scîndura din mîna lui.

Auzind că nevastă-sa socoate drept prostie o treabă la care el punea atîta suflet, se simți adînc jignit. Nu răspunse nimic. Oftă din greu, căinîndu-se pentru adevărata prostie ce-o făcuse luînd-o de nevastă, și în sinea lui îl dojeni pe frate-său că nu l-a lăsat să divorțeze. Își văzu de treabă fără să mai spună un cuvînt, uitînd de femeie de parcă nici nu ar mai fi existat. Dar faptul e fapt ; Siao-țziun în carne și oase continua să stea în fața lui. Văzînd că soțul ei nu-i mai spune nimic și supărată că nici măcar nu se înfurie, îi smulse echerul din mînă.

– Nu te privește, hai ? Trebuie să te privească ! strigă ea.

Iui-șen nu putea să sufere cînd cineva se atingea de uneltele lui, mai ales de echer. Îl lucrase cu mîinile lui și era mai precis decît al celorlalți tîmplari ; îi făcuse și niște găuri de anumite dimensiuni, așa că-l putea folosi și pentru desenarea cercurilor. Dar tocmai din pricina acestor găuri echerul se putea rupe mai ușor. De aceea trebuia mînuit cu multă băgare de seamă. Cînd Siao-țziun i-l smulse din mînă, bărbatul se înfurie rău de tot, dar teama să nu se frîngă echerul îl făcu să se stăpînească. Spuse împăciuitor :

– Bine, fie cum zici tu, dar mai întîi dă-mi echerul.

– Ba mai întîi dă-mi banii. Patruzeci și cinci de mii.

– Poți să-ți cumperi oricîte flanele poftești. Numai că n-am bani acum...

– N-ai bani, n-o să ai nici echer.

Și femeia se îndreptă spre *can,* trînti pe el echerul și se așeză deasupra lui.

– Ce ți-am făcut ? De ce vrei cu orice preț să te certi cu mine ? se înfurie Iui-șen.

– Vorbesc cu tine omenește, și tu te faci că nu înțelegi. Vrei să ne certăm, asta-i ! strigă Siao-țziun.

– Cum ? Adică faci cumpărături fără să mă întrebi și mai ai nas să vii să-mi ceri bani ? Poate vrei să zici că eu îți caut ceartă, nu ?

Se apropie de ea, voind să-i ia echerul.

Știind că nu i se va putea împotrivi, femeia scoase repede echerul și, înainte ca Iui-șen să ajungă la ea, îl zvîrli într-un colț.

– Mare brînză și echerul ăsta !

Iui-șen n-o bătuse niciodată pe nevastă-sa, dar de data asta, văzînd ce-a făcut cu echerul, nu se putu stăpîni și-i trase o palmă zdravănă. Femeia începu îndată să urle, izbind cu picioarele în scîndurile și sculele aflate pe jos. Ajuns la capătul răbdării, Iui-șen o luă de-a binelea la bătaie. În clipa aceea intrară în fugă nevasta lui Țzin-șen cu Iui-mei și, cît ai clipi din ochi, îi despărțiră.

– Așa nu se mai poate trăi, spuse Iui-șen cu năduf, ieșind din odaie și trîntind ușa.

– Așa nu se mai poate trăi, repetă ca scoasă din minți și Siao-țziun, apoi ieși și dînsa trîntind ușa întocmai ca bărbatu-său.

Iui-șen se duse glonț la „casa cu drapele", iar Siao-țziun la mama ei.

5. SĂ SE DESFIINȚEZE, SAU NU?

Intrînd în curtea din față a „casei cu drapele", Iui-șen zări lumină la ferestre. În școală se adunase schimbul miliției populare. Cei care nu erau de serviciu dormeau. Într-o altă cameră, contabilul cooperativei, Li Și-țze, pregătea borderoul de împărțire a veniturilor. În sfîrșit, în a treia cameră se ținea o ședință a conducerii satului și cooperativei. Auzind vocea fratelui său, Iui-șen intră în cameră. Nu mai ținu seama de cine vorbește și despre ce anume. Îi dădu drumul :

– Terminați mai întîi cu problema mea. Nu mai pot trăi cu Siao-țziun ! Am mai vrut să divorțez de ea, dar organizația de partid, celula Uniunii Tineretului, conducerea satului, Uniunea Femeilor – toți m-au oprit. Mi-au cerut să mă ocup de reeducarea ei... Dar, se vede treaba, talentele mele de educator nu sînt la înălțime. Și ce-a ieșit din asta ? Poftim ! Mi-a întors casa pe dos. Vă rog pentru ultima oară, dacă veți socoti că am dreptate, dați-mi o dovadă la mînă. Vreau să plec chiar în noaptea asta la raion, să bag formele de divorț. Iar de-o fi să-mi spuneți din nou că trebuie s-o reeduc și mai departe, nu-mi rămîne decît să recunosc că nu-s în stare de așa ceva și să-mi iau lumea în cap... Am să fug din sat.

– Ia te uită ! vorbi cel dintîi secretarul. Oare are voie un membru al Uniunii Tineretului să vorbească așa ?

– Știu și eu că nu, dar ce pot face ? răspunse Iui-șen.

– Dacă fugi, tot o să ai nevoie să-ți dea organizația noastră o caracterizare, nu-i așa ?

Iui-șen tăcu. Țzin-șen se uită la fratele său. Își aduse aminte de tăvălug și-l întrebă :

– Despre divorț vorbim noi mai tîrziu. Deocamdată spune cum stai cu macheta tăvălugului ?

– D-aia am și venit. Nevastă-mea mi-a stricat totul ! răspunse Iui-șen.

Președintele cooperativei, Cian Iue-i, auzind că lucrul la machetă s-a întrerupt, spuse îngrijorat :

– Dacă tăvălugul cel nou nu e gata pînă mîine, vom fi nevoiți să treierăm cinci sute douăzeci de snopi în cercul cel mic. Iar dacă nu izbutim să treierăm și să vînturăm ziua, n-o să putem trimite grînele seara, ci abia poimîine. După cum văd, graficul nostru se duce de rîpă !

– Ei, acum să ne spui, ce e mai important ? Asta sau divorțul tău ? îl întrebă Țzin-șen pe fratele său.

Ascultîndu-l pe președinte, Iui-șen își dădu seama că lor nu le arde de divorțul lui și zise :

– Se înțelege că treaba asta-i mai importantă, dar ce pot face dacă nu mă lasă să lucrez ? Și, fără să mai

aştepte răspunsul, continuă : Ce-ar fi să aduc lemnul şi sculele încoace şi să lucrez aici ?

– Lucrează unde vrei, răspunse fratele său. Principalul e să fie gata totul pînă dimineaţa.

Iui-şen nu mai scoase un cuvînt şi plecă în grabă după machetă.

– Pare-se că e un băiat de nădejde, zîmbi tovarăşul He, venit de la centru. Văd că de dragul cooperativei uită şi de chestiunile lui personale.

– Iui-şen nu-şi prea iese uşor din fire, spuse fratele său. Mă tem însă că de astă dată lucrurile au mers prea departe. Se întoarse apoi către Ţin Siao-fîn, preşedinta Uniunii Femeilor, şi-i zise : Mîine să-ţi faci timp liber şi să-i împaci. Altfel cine ştie ce-o să mai iasă. Pe urmă, către ceilalţi : Continuăm şedinţa.

Terminară discutarea măsurilor de luat pentru recoltare ; urmau să mai examineze ce era de făcut ca să fie lărgită cooperativa şi să se construiască un canal.

– Sînt probleme care nu fac parte din sarcinile mele, spuse, dînd să se ridice, primarul Fan Den-gao. Mîine trebuie să trimit catîrii la drum, aşa că eu vă las...

– S-avem iertare, interveni Ţzin-şen. Chestiunile astea sînt ale întregului sat. Mă mir cum poţi să spui că nu fac parte din sarcinile conducerii satului.

– Eu socot – obiectă primarul – că treburile cooperativei cată să fie rezolvate de cooperativă. Cei ce nu-s înscrişi în cooperativă n-au la ce să ia cuvîntul. Cît priveşte canalul, deşi s-a arătat aici că interesează tot satul, eu atît am de spus : întrucît canalul o să treacă peste ogorul unui locuitor care nu e înscris în cooperativă, trebuie mai întîi să se ajungă la o înţelegere cu el. Altfel degeaba discutăm şi ne pierdem vremea...

– Mărirea cooperativei e fără doar şi poate o datorie a noastră, răspunse ajutorul de primar, Cian Iun-ţin. De altminteri aşa sună şi chemarea partidului. Iar săparea canalului tot o problemă de a noastră e – a noastră, a tuturora. E drept că priveşte înainte de toate pe membrii

cooperativei, dar tot atît îi privește și pe ceilalți. Așa încît nu se poate spune că ceea ce vrem să discutăm acum n-ar privi conducerea satului. Tu, primarule, te ocupi prea mult de negoțul tău și prea lași la o parte îndatoririle obștești...

Era de ajuns să pomenească cineva despre negustorie ca Fan Den-gao, speriat, să se și schimbe la față. La o adunare de partid fusese criticat că se ocupă cu negustoria. A ascultat, dar nu și-a însușit critica. Fusese criticat, de asemenea, la comitetul județean. Se hotărîse atunci să se revină asupra cazului său la iarnă, cînd vor fi cunoscute noile măsuri pentru întărirea organizațiilor de partid. Fan Den-gao dăduse ceva explicații și susținuse că negustoria lui îl privește numai pe el, mai ales că afacerile nu-i stînjeneau munca de primar. Acum, fiind de față tovarășii de la județ, se temea să nu înceapă iar cu întrebări. Deveni nervos. Nu așteptă ca Cian Iun-țin să mai pomenească ceva despre negustoria lui și îl întrerupse :

– Acum nu despre asta-i vorba ! Discutăm despre canal. Ce legătură poate fi între canal și negoțul meu ? Sînt primar, nu primesc nici o simbrie pentru treaba asta... E sarcina mea de partid și atît ! Dar trebuie să mai văd și de treburile mele. Oare e bine ca doi catîri să stea o zi întreagă în grajd ? Dimpotrivă, e curată pagubă : îți mănîncă un *dou* de nutreț de pomană. Dacă nu-i trimiți la oraș, nu-ți scot nici prețul nutrețului.

– Den-gao – interveni tovarășul Liu, locțiitorul secretarului comitetului județean de partid – tu, după cum se vede, nu numai că nu-ți îndrepți greșelile, dar te afunzi tot mai mult în ele. Ești primar, comunist, și te ții cu încăpățînare de negustoria ta. Ia privește la alți comuniști din jurul tău. Sînt simpli membri ai cooperativei, și de ce trebuie ei să muncească mai mult decît tine ?

Dîndu-și seama că lucrurile iau o întorsătură proastă, Fan Den-gao se grăbi s-o lase mai moale :

– Bine, bine ! Rămîn pînă la sfîrșitul ședinței.

Și ședința continuă. Discutară mai întîi despre lărgirea cooperativei. Fu pusă din nou aceeași întrebare : să se

desființeze brigăzile de ajutor reciproc, sau nu? Știau cu toții că, dacă Fan Den-gao e de față, discuțiile se vor prelungi la nesfîrșit. Primarul luă bineînțeles cuvîntul și începu prin a spune că Țzin-șen nu se gîndește decît la interesele cooperativei, că nu vrea să țină seama de faptul că, după ce toți țăranii harnici vor intra în cooperativă, brigăzile nu vor mai rămîne decît cu elemente înapoiate, și atunci va vedea el ce greu îi va veni să conducă brigăzile... De fapt, primarul știa bine ce urmărea. Nu voia să se desființeze brigăzile de ajutor reciproc, ca nu cumva, prin desființarea lor, să fie nevoit să intre și el în cooperativă. La prima vedere argumentele lui păreau convingătoare. Nici măcar tovarășul Liu nu le găsi cusur, așa că nu avu cum să le combată. Dar cînd se trecu la discutarea miezului problemei, Fan Den-gao se făcu a nu înțelege. Bătrînul hîtru voia să mai cîștige timp.

În sfîrșit, văzînd că în felul acesta nu vor putea ajunge la o înțelegere, Țzin-șen se adresă celor de față:

– Dacă continuăm tot așa, nu ne alegem cu nimic. Uite ce mă gîndesc eu: de-o fi să se treacă la lărgirea cooperativei – și vom vedea că în brigăzi sînt mulți oameni dornici să se înscrie – cată să arătăm dinainte că e bine să intre întreaga brigadă. Iar dacă vreunul nu vrea, n-are decît. Și chiar dacă să zicem că, în altă brigadă, n-o să fie decît un singur om care va cere să intre în cooperativă, tot e bine. Cînd se vor încheia înscrierile, vom vedea cum stau lucrurile. S-ar putea, cine știe cum, ca dintre țăranii rămași în afara cooperativei să nu se poată alege șefi de brigadă. Atunci organizația de partid va trebui, zic eu, să țină seama de situația creată și va însărcina cîțiva comuniști să rămînă un timp în afara cooperativei, ca să conducă ei brigăzile de ajutor reciproc.

Se declarară cu toții de acord cu această propunere. Fan Den-gao fu nevoit să-și calce pe inimă și să tacă.

Trecură apoi la problema săpării canalului. Înțelegînd că e vorba de un locuitor al satului care nu primește ca noul canal să treacă peste ogorul său, tovarășul He propuse:

– Veți căuta mai întîi să-l convingeți, să-l lămuriți. Dacă nu veți izbuti, va trebui să vă adresați guvernului, cerînd dezlegare ca să-i puteți cumpăra pămîntul.

Den-gao își dădu seama că și aici fusese bătut.

Amîndouă propunerile fiind aprobate, se trecu la discutarea măsurilor pentru aplicarea lor.

6. FAMILIA MA

Siao-țziun sosi în fugă la casa părintească. Negăsind-o pe maică-sa, îl întrebă pe taică-său :

– Tată, unde-i mama ?

– Cine știe unde s-o fi dus ? oftă bătrînul Tian-cen. A mîncat și nici n-a apucat să spele strachina. A plecat grăbită și nu s-a mai întors.

Mama și fiica își făcuseră obiceiul să plece de acasă fără să spele vasele. Siao-țziun stătu o clipă pe gînduri. Apoi, fără să-l mai întrebe ceva pe bătrîn, o porni grăbită spre locuința primarului Fan Den-gao.

În casa acestuia, marfa împrăștiată pe masă și pe pat fusese între timp așezată în dulap. Ma Iu-i stătea de vorbă cu nevasta și fata lui Fan Den-gao. Siao-țziun se uită prin odaie și întrebă :

– Mama n-a fost pe-aici ?

– A plecat îndată după tine, o lămuri nevasta lui Fan Den-gao. Cum adică ? N-a ajuns încă acasă ?

– Nu ! răspunse Siao-țziun.

– S-o fi oprit la noi, fu de părere Ma Iu-i.

– Ce te face să crezi ? întrebă Lin-ciji, fata primarului.

– Ai uitat ce-au vorbit la școală Iui-mei și Man-si ? îi aminti Ma Iu-i.

– Da, da, atunci să știi că acolo e, zîmbi cu înțeles Lin-ciji.

Bineînțeles că Siao-țziun nu știa la ce se gîndeau ei. Pricepu doar că mama o fi, poate, la soră-sa, așa că nu mai spuse nimic și o porni într-acolo.

Ajungînd la casa mătușei sale, Siao-țziun găsi poarta încuiată. Bătu de două ori, dar nu-i răspunse nimeni. Doar un cîine lătra furios. În casa lui Ma Do-șou erau alte rînduieli decît cele obișnuite în alte case. Satul Sanlivan ținea de o regiune ce fusese eliberată de mai multă vreme. După ce se înfăptuise reforma agrară, nu s-au mai pomenit hoți pe-aici. Multe curți nici măcar porți nu mai aveau, iar acolo unde se mai aflau, nu se țineau încuiate decît noaptea, de teama lupilor. Dar la Ma Do-șou era altfel ; de cum se întuneca, chiar dacă nu erau toți acasă, poarta se încuia cu multă băgare de seamă. De fiecare dată, cînd cineva de-ai casei se întorcea din sat, trebuia să strige din uliță, și-abia așa venea cineva să-i deschidă. După ce sosea și ultimul, cine-i deschidea trăgea cele două zăvoare – de sus și de jos – și, bineînțeles, zăvorul mare de la mijloc. După aceea sprijinea poarta pe dinăuntru cu o proptea anume făcută. Ai casei aproape că nu se duceau la nimeni în vizită, iar la ei nu veneau decît foarte rar cîțiva membri ai brigăzii de ajutor reciproc din care făceau parte neamurile nevestei lui Ma Do-șou. Străinii nu călcau pe la ei cu anii. În curte se învîrtea un dulău mare, roșcat și rău, care se repezea la orice străin.

În cele din urmă apăru Cen Țziui-in, nevasta lui Ma Iu-si, și îi deschise poarta. Recunoscînd-o pe Siao-țziun, cîinele se opri din lătrat.

– Nu cumva e mama pe la voi ? întrebă Siao-țziun.

– Da, e aici, vino, îi răspunse Cen-Țziui-in.

Siao-țziun păși în ogradă și o așteptă pe Cen Țziui-in să încuie poarta. Dintr-o odaie se auzea glasul mamei. Cele două femei intrară în casă.

Ce o adusese pe Vicleana aici ? Pornise de la Fan Dengao spre casă, dar pe drum îl întîlnise pe Van Man-si.

– Tușico, pe dumneata te caut. Am să-ți spun ceva, îi zise Man-si.

Vicleana era binecunoscută în sat pentru limbuția ei. Era destul să-i dai bineţe, că se pornea ca o moară stricată şi nu mai ajungeai să scoţi o vorbă. Singur Man-si mai izbutea să se înţeleagă cu ea. Nici n-apucă să-i spună despre ce era vorba, că ea îl şi întrerupse :

– Spune, băiatul meu. Dacă mătuşa ta te poate ajuta, o s-o facă neapărat...

– A venit un şef mare de la centru şi nu găsim o odaie curată pentru el. M-am gîndit că poate ai să-l găzduieşti mata, spuse Man-si.

– Băiatul mamei ! Tu crezi că mi-e de cameră ? Să fi fost primăvară, o curăţam într-o clipă şi putea să stea acolo cine şi cît pofteşte. Acum însă a început secerişul şi culesul, odaia e plină cu tot felul de bucate. Unde să le pun ? Dacă nu mă crezi, hai cu mine să vezi.

– Află, mătuşico, de la mine că nu-i vorba de un tovarăş obişnuit. Altfel nu te-aş mai supăra... În „casa cu drapele" sînt destule odăi. S-ar găsi acolo loc pentru încă un om. Dar ăsta care a venit acum are o misiune specială... Ştii ce-i aia ?

– Şi pentru ce a venit ?

Man-si se gîndi : „Oare să-i spun că e de la tribunal, aşa cum m-a sfătuit Iui-mei ? Te pomeneşti că dacă a aflat cumva că-i şeful secţiei agricole, n-are să mă mai creadă nici în ruptul capului ; iar dacă nu ştie nimic, s-ar putea să afle mai tîrziu, şi tot prost o să iasă. Mai bine mă fac că nici eu nu ştiu cine e."

Se apropie mai mult de ea şi-i şopti la ureche :

– Se spune că e şeful secţiei agricole, dar alţii zic că-i trimis de tribunalul regional să cerceteze un caz. Dar, mătuşico, e secret ! Să nu cumva să scapi o vorbă !

– Măi, copilule, poţi să fii liniştit ! Nu-ţi fie teamă, n-am să suflu un cuvînt. Poţi să ai încredere în mătuşa ta.

Man-si, prefăcîndu-se nepăsător, spuse :

– Dacă odaia dumitale nu e liberă, mă duc să încerc la Bao-ţziuan.

Dar n-apucă să facă nici cinci paşi, că bătrîna îl strigă :

– Stai nitel, Man-si !

„S-a făcut, se gîndi el. Mătușa se apropie de flăcău si-l întrebă :

– La soru-mea ai fost ?

– Nu, n-am fost, răspunse Man-si. Mă tem că-i tare îndărătnică. Nu vreau să mă rog de ea.

– E supărăcioasă, e adevărat, dar nu-i de loc rea din fire. Dacă vrei, mergem la ea.

– Dacă mă ajuți, n-o să-ți rămîn nici eu dator.

– Băiatul meu ! Cine nu mă cunoaște zice și de mine că-s rea, dar adevărul e că sînt o femeie înțelegătoare. Cîteodată, cînd pot, mai dau și eu o mînă de ajutor.

– Cine spune că ești rea ? se prefăcu mirat Man-si. Dacă ar fi fost așa, mai veneam eu la dumneata să-mi dai o mînă de ajutor ? Hai atunci să mergem la sora dumitale. Dumneata intri și eu aștept la poartă.

Numai Vicleana știa cînd trebuie să se dea bine pe lîngă cineva și numai Man-si se pricepea să joace teatru față de ea. Se apropiară de casa familiei Ma. Man-si rămase să aștepte la o oarecare depărtare de casă, iar bătrîna, după ce bătu în poartă, strigă să i se deschidă.

Ma Do-șou cu nevasta, fiul și nora erau în curte. Fiecare din ei își avea în sat porecla lui. După cum am mai spus, lui Ma Do-șou i se spunea „Zăpăcitul", nevestei sale „Are-ntotdeauna-dreptate", fiului lor, Ma Iu-iui, „Labă-de-fier", iar nevestei lui Iu-iui „Pericol ! Nu-vă-apropiați !" Dacă înșirai toate aceste patru porecle una după alta ieșea ceva ca în cartea *Sanțzițzin* [1] : „Zăpăcitul are întotdeauna dreptate. De Labă-de-fier e pericol ! Nu vă apropiați !" Împreună cu ei stătea și o altă noră a lui Ma Do-șou, Cen Țziui-in, care tocmai lucra la niște papuci pentru fiică-sa Lin-lin, o fetiță de vreo patru ani ; apoi mai era Și-cen, băiețașul de opt ani al Labei-de-fier, care alerga ca un apucat după licurici și, în sfîrșit, un

[1] Carte după care, în timpurile vechi, învățau copiii să scrie și să citească. Era alcătuită din diferite povețe scrise în fraze simple, formate din cîte trei grupuri de semne. A fost alcătuită în epoca dinastiei Sun (960—1279) de către Van In-lin (n. r.).

copil de țîță, tot al lui Labă-de-fier, căruia mamă-sa îi dădea să sugă.

Vicleana intră. Cei mari îi urară bun-venit.

– Rămînem aici, mătușă, sau intrăm în casă ? întrebă nepotul.

– Intrăm mai bine în casă. Am o vorbă cu voi, răspunse ea și, fără să mai aștepte, intră prima.

În familia Ma se statornicise o rînduială veche : dacă venea cineva la Zăpăcitul pentru vreo chestiune oarecare, îi chema pe băieți, să fie și ei de față și să ia parte la cc se vorbea ; nevestele lor însă n-aveau voie să se amestece. De aceea nu intrară decît fratele mai mare și bătrînul Ma ; nora cu copiii se îndreptară spre odaia lor.

Neputîndu-si reține curiozitatea, intră după ei și nevasta lui Ma Do-șou. Aprinse lampa și se așezară cu toții în jurul mesei. Vicleana le repetă ce-i spusese Van Man-si.

– După cît știu – zise ea – nimeni la noi din sat n-a făcut vreo plîngere la tribunalul regional. Numai sora mea s-a plîns acum două luni împotriva ajutorului de primar. N-a fost nimeni chemat la centru ; s-a dat numai poruncă să se rezolve totul pe loc, în sat, fără judecată. Dar se vede că cineva din județ o fi spus ceva la regiune și de-acolo au trimis un om să vadă despre ce e vorba.

– E foarte cu putință, spuse Labă-de-fier. Alaltăieri am fost în oraș și am auzit acolo că se duce un fel de luptă împotriva a nu știu ce „birocratism". Se vede că șefii cei mari au trimis pe cineva să cerceteze plîngerile adunate la tribunal.

– Man-si mi-a cerut să-i dau o odaie pentru ăsta care a venit. I-am spus că n-am nici o odaie goală și atunci a vrut să se ducă la bătrînul Bao-țziuan...

– Da tu de ce nu l-ai primit, soro ? o întrebă Zăpăcitul. Dacă o să stea la Bao-țziuan, ăsta o să-i umfle capul cu vrute și nevrute și o să-l pornească împotriva noastră... Știi bine că pămîntul tău e lipit de-al meu. Și dacă o să treacă cumva canalul peste ogorul meu, o să-l sape și prin al tău.

– Chiar de nu aveam pămînt, tot veneam să vă spun. Ce, nevastă-ta nu-i soră cu mine ? Numai că eu – pe viața mea ! – n-am unde să-l culc. Iar voi pe cît știu, aveți o cameră goală. Poate că-l găzduiți voi.

– Se poate, primi Zăpăcitul. Lasă-l să stea la noi, ne convine. Întrebarea e dacă o să vrea el să se mute la noi.

– De ce să nu vrea ? N-are în altă parte unde să stea, răspunse Vicleana. I-am spus lui Man-si că o să vorbesc cu tine. Mă așteaptă afară.

– Bine, zise Zăpăcitul și adăugă : Du-te și cheamă-l pe Man-si. Să facă puțină curățenie în cameră și să-i aducă lucrurile.

– Cheamă-l și întoarce-te cu el – o îndemnă și nevasta bătrînului – să ne înțelegem cum să ne purtăm cu musafirul.

Totul era deci în regulă și Vicleana ieși să-l cheme pe Man-si.

Zăpăcitul, fără să mai aștepte, se repezi la nevastă-sa :

– Cum se vorbește cu un om de la tribunal e treaba noastră, n-avem ce să ne înțelegem cu ea.

– Sora mea nu-i o străină, îi răspunse înțepată nevastă-sa.

– Îi merge limba mai repede ca telegraful. N-avem ce vorbi cu ea despre asta. Trăncăniți mai bine despre ale voastre.

Umbla vorba că Zăpăcitul s-ar teme de nevastă-sa, dar lucrurile nu stăteau chiar așa : numai cînd nu voia să ia el o hotărîre lăsa totul pe seama ei, spunînd că lucrul nu-l privește. De fapt însă ea era aceea care își asculta în toate bărbatul. De vreme ce el o oprise să se sfătuiască cu soră-sa, sta acum și se gîndea cam despre ce altceva ar putea vorbi cu ea.

Vicleana ieșise pe poartă și, cu înfățișarea mulțumită a omului care a făcut o treabă bună, îl conduse pe Man-si în curte. Încuie poarta în urma lui și intră împreună cu el în casă.

Man-si îi rugă să-i dea cheia şi o lampă, ca să facă ordine în camera oaspetelui. Zăpăcitul, nevasta şi fiul lui se temeau ca nu cumva să dispară ceva de-acolo. Bătrîna o chemă pe nevasta fiului lor mai mare :

– Tu, a mare ! Du-te şi ajută-l pe Man-si să facă ordine în odaie !

– Dar copilul n-a adormit încă, răspunse femeia

– A treia ! o strigă atunci bătrîna pe soţia celui de-al treilea fiu. Celei mari încă nu i-a adormit copilul, du-te tu şi fă curat în odaie !

Cen Ţziui-in puse la o parte papucii lui Lin-lin, la care lucra. După obiceiul locului, cînd într-o casă sînt mai mulţi fii, li se spune adeseori „ăl mare", „al doilea", „al treilea" ; tot aşa li se spune şi nevestelor : „a mare", „a doua", „a treia"... Man-si, ca vecin, le spunea „surioare" ; lucra în aceeaşi brigadă cu ele, se obişnuiseră unul cu altul, şi lui îi plăcea din cînd în cînd să le mai ia peste picior nitel. Cen Ţziui-in ieşi din odaia ei.

– Adu mătura, o rugă Man-si.

Ţziui-in se duse după mătură, în timp ce Man-si aprinse lampa. Apoi intrară împreună să deretice odaia. Copiii alergară în urma lor.

Vicleana se aşeză din nou. Nevasta lui Ma Do-şou, amintindu-şi că bărbatul îi poruncise să nu vorbească cu ea despre străinul ce-l primeau în gazdă, aduse vorba despre nepoată-sa, Siao-ţziun. O întrebă deci cum o mai duce fata după ce s-a despărţit de familia bărbatului ei. În timp ce soră-sa îi răspundea, auziră bătăi în poartă. Ţziui-in îi strigă copilului ei să deschidă, dar cum mititelul nu-i dădu ascultare, trebui să se ducă chiar ea. După o scurtă întrerupere, Vicleana reluă :

– Nici după ce s-a despărţit n-o duce mai bine. Omul ei nici acum n-o bagă-n seamă. Ascultă, tot ca mai înainte, numai de ai săi...

În clipa aceea fiica ei dădu năvală în încăpere, răsuflînd din greu.

– Mamă. Nu mai pot, izbucni ea.

– Ce s-a întîmplat ? Nu-ţi dă banii ? întrebă mama.

– Nu numai că nu-mi dă, dar m-a şi bătut !

– Ce face ? A îndrăznit să dea în tine ?

– M-a bătut măr. Plec de la el.

– Aşa care va să zică ! S-a despărţit de ai săi ca să te bată. Trebuie spusă asta celor mari, să-l ia la rost.

– S-a dus el înaintea mea.

– Nu face nimic. Crezi că cine se plînge mai întîi are şi dreptate ? Să vedem ce o să ni se spună nouă...

Nu termină bine vorba, că-şi aduse aminte de un lucru nu tocmai plăcut. Întrebă pe fiică-sa :

– Ai dus înapoi flaneaua lui Fan Den-gao ?

– Nu ! răspunse ea. A rămas acasă.

– Proastă mai eşti. Doar tu ai luat-o şi tot ţie o să-ţi ceară banii. S-o duci cît mai repede înapoi, iar cu Iui-şen, lasă, că stau eu de vorbă.

Siao-ţziun, buimăcită, nu ştia ce să mai creadă :

– Atunci zici să duc înapoi flaneaua ?

Ieşi, dar în curte se opri şi strigă :

– Mamă ! Vino mai repede acasă ! Duc flaneaua şi vin la voi.

Fără să mai aştepte vreun răspuns, Siao-ţziun plecă în grabă. Mătuşă-sa strigă după cea de a treia noră să încuie poarta.

După o asemenea veste, Vicleana, care nu cu mult înainte se gîndea ce sfaturi să-i mai dea surorii sale, se lăsă păgubaşă. Mai degrabă ar fi vrut s-o roage să-i dea ea o mînă de ajutor lui Siao-ţziun, ca să iasă cu faţa curată din această neplăcută poveste. O luă pe de departe :

– Soră dragă, rău am făcut că am lăsat-o pe fata mea să-l ia pe Iui-şen de bărbat. Toţi ai lui sînt nişte oameni fără pic de inimă. Nătărăul ăla de Ţzin-şen îşi bagă mereu nasul în toate treburile satului : dacă se face cooperativă sau se sapă un canal, hop şi el acolo ! Iui-şen e şi mai rău : nu vrea să facă nimic pentru familia lui, dar pentru străini e gata să se rupă în patru. În fiecare zi încearcă sau născoceşte ceva nou. Acum mi s-a mai făcut şi comandant de echipă în miliţie. În timpul secerişului şi la toate sărbătorile, cînd îl cauţi îl găseşti la cămin. Nu,

ăsta nu e om de casă. Iar bătrînul Bao-ţziuan şi-a ieşit cu totul din minţi. În loc să-şi înveţe băieţii să se poarte ca lumea, dimpotrivă, le ţine isonul şi se apucă de tot felul de fleacuri. Poţi spune de neisprăviţii ăştia că-s o familie ? N-am mai putut răbda. I-am spus fiicei mele să-şi îndemne bărbatul să se despartă de ei. Mă gîndeam aşa : Iui-şen e tînăr ; s-a deprins să-i pice toate de-a gata, de aceea nu-i stă capul la casa lui, nu înţelege că e de datoria lui să aibă grijă de nevastă-sa. Mă gîndeam că după ce o să se despartă de ai săi o să se facă şi el gospodar ca lumea, o să înţeleagă că Siao-ţziun s-a zbătut un an întreg ca să aibă ce a vrut. Cui i-ar fi trecut prin minte că o să-i rămînă sufletul la ai săi ? Toată familia lor – el, tat-su şi frate-su – nu se gîndeau decît la cooperativă şi la toate treburile alea de le zic obşteşti, dar la familie ba. Siao-ţziun îl ia cu binişorul, dar el nici n-o bagă în seamă, iar dacă dînsa îi spune ceva ce nu-i pe placul lui, gata, o şi ameninţă cu divorţul. Ca să vezi, soră dragă, cum n-am avut noroc. De ce mi-am lăsat fata să intre în familia asta blestemată ? Mai bine să divorţeze, naiba să-l ia de bărbat !

Bătrînul Ma, nelăsînd-o pe nevastă-sa să-i răspundă, zise :

– Soro dragă ! Dacă nu începeai tu vorba, tăceam. Dar acum am să-ţi spun : da, e mai bine să divorţeze. Mie mi se spune bătrîn feudal – dar de astă dată n-aş mai ţine seama nici eu de datini. Ai dreptate, familia lor e o şleahtă de oameni de nimic, şi Siao-ţziun nu poate fi fericită cu ei.

– Aşa e ! îi ţinu partea nevastă-sa. Toţi sînt nişte oameni de nimic. Iu-i al nostru umblă cam prea mult cu Iui-mei a lor. Îl cert, îl cert, dar lui nici nu-i pasă. Iar Iui-mei e leit tat-su şi fraţii ei. Dacă o să se căsătorească de capul lor, fără să ne ceară voie, n-au ce să mai caute în casa noastră. Ehei, ce bine-ar fi fost dacă se căsătorea cu fiică-ta, aşa cum am vrut noi.

– Soră dragă ! vorbi din nou Vicleana. Vreau ca fata mea să divorțeze de Iui-șen ; ea vrea și mai abitir ca mine. Să știi că pentru Iu-i al vostru nu se află femeie mai potrivită, mai învățată. Mă tem numai că tinerii au să ne spună că nu mai merge după vechile datini și n-au să ne dea ascultare...

– Te gîndești cumva la Iu-i și la Lin-ciji ? ghici nevasta lui Ma Do-șou. Fata asta e mai afurisită decît cealaltă. Păsărica asta nu e pentru cuibul nostru... Știu, acum e obiceiul ca tinerii să se ia după capul lor. Or fi crezînd poate că eu nu mai pot face nimic, da am să mai văd eu cu cine vrea să se încurce. Să îndrăznească numai să-mi aducă în casă pe vreuna din astea. Am să-i dau afară pe amîndoi ! Fata ta să divorțeze. Și n-ai decît s-o sfătuiești să se mărite cu băiatul meu.

Bătrînul găsi că muierea lui prea dă în vileag tot ce gîndește. De teamă să nu-și supere cumnata, se prefăcu indignat :

– Acuși ai șaizeci de ani și tot mai îndrugi prostii cu ghiotura. Ce-i tot dai cu gura ? Siao-țziun s-o fi plictisit de cînd o așteaptă pe maică-sa.

Auzind numele fetei, Vicleana își aduse aminte că mai are și alte treburi de făcut.

– Vai, am și uitat de ea. Mă așteaptă, biata fată. Am plecat.

Gazdele o conduseră pînă în prag. Bătrîna strigă :

– Țzui-in, condu-o pe mătușă-ta pînă la poartă !

N-apucă Vicleana să iasă bine pe poartă, că Zăpăcitul îi și strigă nevestei sale :

– Că mult îi mai place să trăncănească. Abia am izbutit să scăpăm de ea. Hai să ne vedem de treburile noastre.

Se așezară cu toții din nou și începură să se frămînte cum și în ce fel să se poarte cu „tovarășul de la tribunalul regional".

Cen Țziui-in își conduse mătușa, încuie poarta în urma ei, așa cum era obiceiul în casa asta, și se întoarse în odaia pe care o deretica Man-si, pregătind-o pentru oaspetele așteptat. În lipsa ei, Man-si, care mutase din loc o mobilă grea, îi trimise pe copii în cealaltă odaie, să nu-l încurce la treabă. În odaia cealaltă se afla, lungit pe jos, un dulap vechi fără uși, peste care fusese așezată o cutie rotundă de lemn. Băiatul cel mare o trase jos, dădu capacul la o parte, și scoțînd ceva dinăuntru strigă :

– Ia uită-te ce mai lipie !

Lin-lin se uită și ea în cutia plină de o mulțime de vechituri. Se aplecă și începu să scotocească. Între timp se întoarse Țziui-in. Văzînd cum copiii scot din cutie tot felul de lucruri, îi certă :

– În cutia asta nu e voie să umblați ! O să vă vadă bunicul și o să vă tragă un pui de bătaie !

Luă din mîinile lui Și-cen un vechi chipiu funcționăresc de paradă, cu un ciucure roșu. Man-si, auzind forfota de alături, întoarse capul. Abia acum zări ceea ce Și-cen numise „lipie". Era un chipiu, cum purtau funcționarii publici pe timpul dinastiei Țin.

– La voi în casă se mai păstrează asemenea vechituri ? întrebă Man-si.

– Aici ținem tot felul de boarfe vechi ! răspunse Țziui-in arătînd spre cutie. Sînt toate bune de aruncat și nu știu pentru ce le mai păstrează bătrînii.

Man-si își aminti că Zăpăcitul mai fusese de atîtea ori ținta a tot felul de zeflemeli. Se apropie și începu și el să scotocească în cutie. Erau într-adevăr tot felul de nimicuri – rame stricate de ochelari, o frîntură dintr-o brățară de jad, trei plăcuțe dintr-un evantai, două catarame de metal, niște scrisori, actele de căsătorie ale cine știe căror strămoși, niște săculețe care se purtau de „Sărbătoarea începutului verii", rămase naiba știe de la cine... – în sfîrșit, obiecte de care nimeni nu se mai putea fo-

losi. Copilașii, zărind săculețele brodate, le cerură să se joace cu ele. Țziui-in rîse :

– Nu puneți mîna pe comorile bunicului !

– Eu sînt stăpîn aici ! zise Man-si. Luați cîte unul și faceți ce vreți cu el !

Le împărți cîte un săculeț și-i spuse lui Țziui-in, arătînd spre lucrurile din cutie :

– La ce-or fi folosind oare ? Nici măcar la aprins focul cu ele, că nu ard. Nici ca îngrășămînt nu sînt bune, și nu cred că s-ar găsi un telal să le cumpere ! Mă gîndesc că ar fi mai bine...

Voia să spună : „Să golim cutia pe jos și să măturăm totul o dată cu gunoiul", dar tăcu. Luă cutia și făcu un gest de parcă ar fi azvîrlit apă murdară dintr-o găleată.

– Eu așa aș face – spuse Țziui-in – dar nu vreau să-i supăr pe bătrîni.

Man-si încercă să glumească pe seama lui Țziui-in, dar văzînd cît e de nepăsătoare față de aceste relicve de familie, se astîmpără. Țziui-in închise cutia și continuă să deretice împreună cu Man-si.

Săculețele date copiilor nu erau toate la fel. Unul aducea cu o sticlă, celălalt cu un coș pentru flori. Și-cen schimbă sticla pe coșul care se nimerise să-l capete Lin-lin. După cîteva clipe luă sticla înapoi, pentru ca îndată după aceea s-o schimbe iar cu Lin-lin, dar cînd coșul ajunse din nou în mîinile acesteia, nu mai voi să-i dea sticla, reținînd amîndouă săculețele. Lin-lin încercă să-și ia înapoi săculețul, dar fetița n-avea decît patru ani și era neputincioasă în fața băiatului care avea opt. Nu-i rămînea decît să se dea bătută și să plîngă cu hohote.

– Și-cen, spuse Man-si. Mai lasă-i și fetiței ceva să se joace.

– Nu, nu-i dau nimic, răspunse băiatul.

Țziui-in dădu să-l mustre pe Și-cen, dar aducîndu-și aminte de firea arțăgoasă a cumnatei ei mai mari, mama lui Și-cen, nu-l mai certă pe băiat, ci îi spuse fetei :

– Lin-lin, ce-ți trebuie ție săculețul ăsta urît ? Mîine îți face mama o jucărie mai frumoasă.

Dar fetița nu se lăsa cu una, cu două. Plînsul i se înteți.

–Și-cen ! încercă de astă dată Man-si să-l convingă pe strengar. Fiecăruia i se cuvine cîte un săculeț. Dă-i-l fetei, căci altfel ți le iau pe amîndouă.

Luă apoi coșulețul de la Și-cen și-l întinse fetiței. Băiatul se porni la rîndul lui pe larmă. Se purta cum văzuse că face maică-sa : începu să urle, să spună vorbe urîte, să se tăvălească pe jos... Man-si nu mai știa ce să facă.

Din odaia din față, de cealaltă parte a curții, mama lui Și-cen, poreclită Pericol ! Nu-vă-apropiați !, strigă :

– Și-cen ! Neastîmpăratule ! Dacă te-a supărat cineva, vino la mama. Nu te mai văicări. Nu vezi cu cine ai de-a face ? Fetița are mamă. Are și un al doilea tată. Dar tu ?

Man-si șopti :

– Auzi ce spune ? Mă duc să vorbesc cu ea.

– Las-o în pace, răspunse Țziui-in tot în șoaptă. Las-o să țipe, n-are rost să-ți pui mintea cu ea.

Cum însă Și-cen continua să se zvîrcolească pe jos și să urle, mama lui ieși în curte și spuse cu glas tare :

– Ce mai stai acolo, micuțule ? Vrei să te omoare ? Nu vezi că stă închisă în odaie cu un bărbat străin ? Cine știe ce face cu el și tu n-ai ce căuta acolo.

Fără să mai țină seama că e „periculos să te apropii de ea", așa cum suna porecla, și trecînd peste sfatul lui Țziui-in, Man-si ieși în curte și spuse, cu glas stăpînit, mamei lui Și-cen :

– N-am priceput prea bine ce-ai vrut să spui... Cum ai zis ? Că stă închisă cu un bărbat străin ?

– Poate n-am fost destul de limpede. Da ce faceți voi acolo e mult mai limpede.

Man-si o apucă de mînă :

– Ia vino cu mine ! Aș vrea să vorbesti ceva mai limpede.

Simțind strînsoarea puternică a mîinii lui Man-si, poreclit Vîntul, femeia se trînti la pămînt și începu să țipe :

– Săriți ! Mă omoară ! Ajutor !

Vîntul însă nu se sperie cîtuşi de puţin de vicleşugul femeii.

– Dacă eşti cu adevărat moartă, sînt gata să plătesc cu viaţa – rosti Man-si – dar dacă eşti vie, fă bine şi vino cu mine ! Scoală-te ! îi porunci el strîngîndu-i cu şi mai multă putere mîna.

Pericol ! Nu-vă-apropiaţi ! scoase un ţipăt sfîşietor : „Mamă !", dar neputîndu-se opune forţei Vîntului, se ridică, supusă. Abia fu iar în picioare că Vîntul o şi trase spre poartă ; femeia îl urmă poticnindu-se. Auzind vocea răstită a lui Man-si, bărbatul ei se grăbi să iasă în curte, dar Vîntul o şi scosese afară. Labă-de-fier ştia că Man-si nu e omul care să se lase călcat în picioare. Se îndreptă deci repede spre poartă, nădăjduind să-l poată opri.

– Prietene ! îi spuse Man-si de cum îl zări. Omul trebuie să ştie ce spune. Ţziui-in e femeia unui ostaş din Armata Populară de Eliberare şi nu înţeleg să ascult cu nepăsare cuvintele jignitoare ale neveste-ti. Mergem la judecată. Dacă are dreptate, să fiu băgat la închisoare, dacă nu, s-o înveţe judecata minte !

În clipa aceea se iviră în curte Zăpăcitul cu nevastă-sa ; după ei venea plîngînd Şi-cen, urmat de Ţziui-in cu fetiţa. Ştiau bine că Man-si nu era dintre acei ce rabdă o nedreptate, chiar cînd ar fi vorba de una pe care alţii n-ar lua-o în seamă. Pentru dreptatea lui era în stare să uite pînă şi de strînsul bucatelor sau de sărbătoarea Anului Nou. Se grăbiră deci să-l îmbune pe Man-si. Nevasta Labei-de-fier crezuse că va ieşi învingătoare dar, după ce toate încercările de a-l înfricoşa pe Man-si dădură greş, amuţi. Man-si continua s-o ţină strîns de mînă.

În toată încurcătura asta partea cea mai neplăcută o privea pe Ţziui-in. Era membră a Uniunii Tineretului. Organizaţia locală îi încredinţase sarcina de a îndulci legăturile dintre membrii familiei sale şi de a-şi reeduca rudele mai înapoiate. Dar Zăpăcitul, nevasta lui şi cumnată-sa îi purtau mare duşmănie. Ştia de unde pornea ura lor. Bărbatul ei, Ma Iu-si, intrase în armată de-a dreptul

de pe băncile școlii. După părerea Zăpăcitului și a neveste-si, ea ar fi putut să-l facă să rămînă acasă, dar l-a lăsat să plece. De aceea îi făceau tot felul de mizerii. Iar acum, deoarece Man-si îi luase partea și se certase cu cumnată-sa, era, fără vrerea ei, amestecată într-o treabă urîtă. Nu era demn de un membru al Uniunii Tineretului să se certe pentru vorbele necugetate ale unei femei arțăgoase. Dar nici s-o lase pe zgripțuroaica de cumnată-sa s-o facă de rîs nu se putea. Știa însă că, pentru sarcina ce o avea de a-și reeduca neamurile, era mai bine să se stăpînească și să rabde. Văzînd că Man-si continuă s-o țină pe cumnată-sa, fără s-o slăbească din strînsoare, trecu peste faptul că fusese atît de crunt jignită și se gîndi să sară în ajutorul socrului, soacrei și fiului lor mai mare, încercînd să-l înduplece pe Man-si :

– Man-si ! începu ea. La ce bun ? Știi doar că n-am de ce mă teme. N-are decît să vorbească cît poftește. Nimeni n-o s-o creadă.

Labă-de-fier îl luă ușurel pe Man-si de mînă și-i spuse împăciuitor :

– Las-o, frate. Parcă n-ai ști ce fel de muiere-i ea.

Man-si făcuse totul nu atît pentru că fusese jignit, cît pentru a spulbera o dată pentru totdeauna clevetirile vînturate împotriva lui Țziui-in. Văzînd însă că nici ea nu le prea dă importanță, se liniști și o lăsă pe nesuferita femeie în plata domnului. Învinsă, Pericol ! Nu-vă-apropiați ! nu mai îndrăzni să deschidă gura. Plecă tîrînd băiețelul după ea.

Labă-de-fier îl rugă din nou pe Man-si :

– Hai frate, du-te acasă și te odihnește, că fac eu ordine în cameră.

– Îți mulțumesc, dar ce-am început am să termin tot eu, răspunse Man-si și se întoarse să-și continue treaba.

– Mă duc să-l ajut – spuse Labă-de-fier lui Țziui-in – iar tu pleacă ; e timpul să culci copilul.

Țziui-in se retrase împreună cu fiică-sa.

Că Labă-de-fier devenise pe neașteptate atît de mieros, era ușor de înțeles : se temea că, stîrnind-o pe Țziui-in,

ea va cere să se despartă de familie şi, bineînţeles, va lua şi partea ei. În ce-l priveşte pe Man-si, se gîndea că, dacă-l supără, te pomeneşti c-o să iasă din brigada de ajutor reciproc. Ceea ce, şi într-un caz şi în celălalt, nu i-ar fi venit la socoteală.

Neînţelegerea o dată înlăturată, Man-si şi Labă-de-fier continuară să facă ordine în odaie.

Încăperile goale din casele ţărăneşti aduc mai întotdeauna cu nişte magazii. Să luăm, de pildă, această încăpere din casa familiei Ma : loc era berechet, deşi stăteau îngrămădite claie peste grămadă fel de fel de lucruri : o grapă, o săpăligă, un îmblăciu, mături, un dulap cu uşile desfăcute, fier vechi... Cel mai arătos lucru era sicriul pe care Zăpăcitul şi-l pregătise pentru cînd i-o suna ceasul. Amîndouă ferestrele erau astupate pînă sus cu cărămizi. Unui om neobişnuit să muncească cu braţele i-ar fi trebuit cam mult timp să facă ordine în odaie, dar pentru un muncitor sau ţăran o asemenea treabă era un lucru de nimic. Van Man-si şi Ma Iu-iui lucrau de zor, fără a scoate un cuvînt. Ce trebuiau să spargă – spărgeau, ce trebuia strîns grămadă – strîngeau, ce trebuia scos afară – scoteau, ce trebuia mutat – mutau ; spălară apoi ferestrele, măturară pe jos, şterseră praful, făcînd totul în mai puţin de o oră. Masa fu iar masă, scaunul scaun, patul pat, şi încăperea căpătă înfăţişarea unei camere de locuit.

Abia după ce puseră totul în ordine, Man-si se îndreptă spre „casa cu drapele", să aducă lucrurile tovarăşului He.

8. ÎNTRECERE PENTRU TĂMĂDUIREA PĂRINŢILOR

Urmînd sfatul mamei sale, Siao-ţziun se repezi acasă şi, după ce luă flaneaua, dădu fuga la primarul Fan Den-gao. Găsi acolo pe fiica acestuia, Lin-ciji, cu mama ei, şi pe tînărul Iu-i, fiul Zăpăcitului. Stăteau de vorbă şi rîdeau.

Zărind flaneaua în mîinile lui Siao-ţziun, nevasta lui Fan Den-gao fu cuprinsă de îngrijorare : nu cumva o fi avînd vreun defect ? Deveni serioasă şi întrebă :

– Ce-i ? Nu-ţi place ? Mai sînt în dulap şi altele, poţi s-o schimbi, dacă vrei.

Siao-ţziun şovăia să mărturisească adevărul, anume că soţul ei nu-i dă bani. Îi veni în minte să spună că a venit s-o schimbe cu una albastră ; îşi amintea că nu văzuse printre flanele una de culoarea asta. Femeia lui Fan Den-gao răspunse :

– Albastre n-avem.

– Asta nu-mi place. O să aştept mai bine pînă aduceţi flanele albastre...

Dădu flaneaua roşie înapoi, mai bolborosi ceva nedesluşit şi o luă, grăbită, din loc. Nu închise bine uşa, că Iu-i se şi apucă să vorbească despre ea :

– Se vede că Iui-şen n-a vrut să-i dea bani.

Începură să discute despre traiul lui Iui-şen cu Siao-ţziun, şi făcură haz de poreclele părinţilor ei. După aceea bîrfeala trecu şi la familia lui Iu-i... Într-adevăr, după cum sună o veche zicătoare chinezească, cu cît te afunzi mai mult în inima pădurii, cu atît dai de mai multe uscături.

De trei ani de cînd se întîlnea cu Lin-ciji, Iu-i nu vorbea cu ea decît de lucruri fără însemnătate ; abia din toamna asta începuseră să se vadă mai des. Pe vremea cînd umblau amîndoi la şcoala medie (băieţii de o parte, fetele de alta), prilejurile de a sta de vorbă se iveau mai rar. Numai în timpul vacanţelor, iarna sau vara, cînd stăteau mai mult pe-acasă, se vedeau ceva mai des. Se întîlneau de obicei în casa părinţilor fetei. Aceasta din pricină că poarta casei Ma era, de cînd se ştia, ferecată cu şapte zăvoare, iar în curte pîndea un cîine mare şi roşcat, astfel că, pentru un străin, nu era lucru uşor să pătrundă acolo. Mai era şi faptul că în familia lui Fan Den-gao nu existau băieţi, aşa că ai casei primeau cu plăcere ca tînărul să vină din cînd în cînd în casa lor. Aşa se face că, în timpul vacanţelor, locuinţa lui Fan Den-gao devenise locul unde Iu-i şi Lin-ciji puteau să mai stea puţin de

vorbă. Mama lui Lin-ciji lua și ea parte la discuțiile lor și, asemenea unui președinte de adunare, se amesteca uneori în vorbă atunci cînd discuția se înfierbînta și se ivea vreo neînțelegere între băiat și fată. Anul acesta, îndemnat de tatăl său, Iu-i se retrăsese de la școală înainte de a termina cursurile ; Lin-ciji a continuat să meargă la școală, dar după terminarea anului n-a urmat mai departe. Amîndoi au ajuns învățători la școala de alfabetizare din sat. Se întîlneau acum mai des ca înainte ; discuțiile lor erau cu totul altele. Iu-i și Lin-ciji erau acum oameni în toată firea și se gîndeau la căsătorie. Lucrul acesta nu scăpase nevestei lui Fan Den-gao, și folosea orice prilej să-și descoasă fiica. Lin-ciji spunea că nu e încă hotărîtă. Era ceva ce nu-i plăcea ; prea se temea Iu-i de părinții lui. Nădăjduia însă că prietenul ei, ca membru al Uniunii Tineretului, cu vremea se va schimba și va deveni un om întreg. De aceea ținea la prietenia lui. Din păcate în ultimele luni nu văzuse nici o schimbare în purtarea lui și asta o mîhnea foarte mult. Uneori, cînd lucrau la cîmp cu brigada de ajutor reciproc, vorbeau cu seriozitate despre muncă sau despre învățătură. Se întîmpla însă ca Iu-i să vină în casa lui Fan Den-gao și să se pornească pe trăncăneală, înșirînd vrute și nevrute ; alteori mai venea cineva și se așezau cu toții la joc de cărți – așa cum se întîmpla în duminicile de altădată, cînd învățau încă la școală și veneau acasă în vacanță.

În seara despre care e vorba aici, nevasta lui Fan Den-gao cu fiică-sa și Iu-i se întreceau să rostească repede și fără greșeală vorbe încurcate, un fel de frămîntări de limbă, ca, de pildă, „Lampa pîlpîind pălește ; palma plină plămădește". Fiecare dintre ei căuta s-o spună dintr-o răsuflare, fără să se încurce. Nevasta lui Fan Den-gao se bîlbîia mereu. Tocmai atunci nimerise și Siao-țziun cu flaneaua, iar după plecarea ei, după cum am văzut, începură să vorbească despre ea, uitînd jocul de mai înainte. Din una într-alta, veni vorba și de porecle.

Lin-ciji și Iu-i amintiră poreclele neamurilor lor. Vorbeau și rîdeau amîndoi în același timp.

– Tatălui tău i se spune Zăpăcitul, rîse fata. Mamei tale – Are-întotdeauna-dreptate, fratelui tău mai mare...

Iu-i o opri :

– Ei, lasă-mă ! Parcă tatăl tău nu e poreclit Dibaciul şi mama ta...

Se uită la mama ei, zîmbi, dar Lin-ciji continuă veselă.

– Hai, hai, opriţi-vă, îi potoli mama. Parcă cine nu ştie poreclele părinţilor voştri ?

De fapt ea avea o poreclă mai curînd măgulitoare. I se spunea Curăţica, deoarece neavînd alţi copii în afară de Lin-ciji, se îmbrăca întotdeauna curat şi cu grijă.

După ce petrecură şi rîseră pe seama poreclelor, Lin-ciji întrebă pe mamă-sa :

– Mamă ! Sînt unele porecle pe care nu le înţeleg. Uite, de pildă, tatăl lui Iu-i, e foarte şiret, e adevărat, dar de ce i se spune Zăpăcitul ?

– Aşa i s-a spus încă de cînd era tînăr. Odată lucra la cîmp cu alţi tineri din satul nostru şi, cum era obiceiul, tinerii cîntau fel de fel de cîntece auzite la teatru. Numai că el nu se pricepea de loc la cîntat. Dar se vede că a prins şi el, nu se ştie de la cine, un cîntec, şi-l îngîna tot timpul. În cîntecul ăsta se auzeau mereu aceleaşi cuvinte : „a venit în casa voastră zăpăcitul".

– Aha, d-aia i s-a spus Zăpăcitul ! se dumeri, înveselită, Lin-ciji.

– Stai, că mai e ceva, urmă mama. Cum spuneam, odată, pe cînd îşi ara ogorul, se porni pe cîntat. Izbutise să cînte de două ori cîntecul în timp ce trăsese o brazdă, dar pe măsură ce înainta cu plugul, brazdele deveneau tot mai scurte pentru că ogorul lui era într-o parte mai lat şi într-alta mai îngust. Brazdele ajunseseră atît de scurte, că se isprăveau înainte de sfîrşitul cîntecului şi el trebuia să întrerupă cîntatul la mijloc, pînă mîna vita şi întorcea plugul. De cîte ori se oprea, băieţii îl auzeau într-una : „...Casa voastră zăpăcitul... Înapoi !" „...Casa voastră zăpăcitul... Înapoi !" De atunci i-a rămas numele de Zăpăcitul.

– Mi se pare că și taică-meu mi-a povestit mai de mult întîmplarea asta – spuse Iu-i – dar pe atunci nu înțelegeam mare lucru.

– Se poate spune că porecla tatălui tău s-a întărit și s-a dezvoltat, rise Lin-ciji vorbind ca din carte. Nu e totul chiar atît de simplu : la început a fost „etapa de formare" a poreclei, apoi „etapa întăririi" și pe urmă cea „a dezvoltării".

– Dar porecla tatălui tău – i-o întoarse Iu-i după ce-și potoli risul – s-a format mult mai simplu. După eliberare, omul nu și-a pierdut capul și și-a cîștigat pe merit porecla de Dibaciul.

– Adevărul e că n-a fost dibaci, spuse nevasta celui cu porecla. A avut noroc că la împărțirea pămîntului a căpătat cîțiva *mu* de pămînt mai bun. Oamenii, care nu pricepeau că lucrurile s-au petrecut fără voia lui, l-au botezat Dibaciul.

– Adică asta-i tot ? întrebă Iu-i.

– Asta-i tot. Iar catîrii cei bătrîni i-a cumpărat. Cum și ce fel, vă spun eu mai tîrziu. Îți mai aduci aminte ? În vremea aceea brigada noastră de ajutor reciproc era mai mare decît e azi. Oamenii au cumpărat atunci doi catîri ; cînd era de lucrat cu ei, toți dădeau buzna buluc, dar cînd era vorba să li se dea de mîncare, nu se îngrijea nimeni. Mai tîrziu, cînd brigada cea mare a fost împărțită în cîteva mai mici, nu mai avea nimeni nevoie de catîri, așa că oamenii ni i-au vîndut nouă, la un preț mai mic decît cel cu care fuseseră cumpărați.

– De asta îmi amintesc și eu, spuse Iu-i. Nu că n-ar fi fost nevoie de catîri, dar pe vremea aceea n-avea nimeni bani. Dar poate ai să-mi spui că n-am dreptate, altfel de unde să fi avut omul matale bani ? Asta nu se datora oare faptului că, în cei cîțiva ani, scosese rod îmbelșugat din pămîntul acela mai bun, și pusese cîte ceva deoparte ?

Și cum femeia lui Fan Den-gao amintise mai înainte de vremea cînd brigada de ajutor reciproc fusese mai mare decît azi, veni vorba și despre cooperativă.

– Dacă ne-am fi gîndit de-atunci la cooperativă, n-ar fi fost nevoie să facem din brigada cea mare altele mai mici, zise Lin-ciji.

– Nu-i așa ! răspunse mama. Pe vremea aia oamenii abia s-au apucat să muncească laolaltă, încă nu era nici un fel de rînduială și-i vedeai lenevind care mai de care mai mult. Crezi că se poate asemui ce-a fost atunci cu ce e azi ?

– De vreme ce găsiți că în cooperativă e atît de bine, înseamnă că o să vă înscrieți în ea încă în toamna asta, nu ? întrebă Iu-i.

Lin-ciji și mama ei nu erau de loc împotrivă, dar fiecare vedea treaba asta în felul ei.

– De înscris ne înscriem neapărat, hotărî Lin-ciji.

– Să vedem ce o să spună tata, mai șovăi bătrîna.

– Părerea mea v-o spun pe șleau : mi-e că n-o să intrați de loc. În familia voastră sînteți trei și știți că femeia își ascultă bărbatul, cu toate că, după principiile democrației, minoritatea trebuie să se supună majorității. Tatăl tău n-o să vrea și, desigur, n-o să iasă nimic !

– De unde știi că tata n-o să vrea să intre ? întrebă Lin-ciji.

– I-a spus-o lui taică-meu, o lămuri Iu-i.

– Cînd ?

– Cînd secerau grîul.

– Și ce i-a spus ?

– Tata l-a întrebat dacă, după strîngerea recoltei, o să intre în cooperativă. Drept răspuns l-a întrebat și el la rîndul său : „Dar tu ?". „Nu intru !", a zis tata. Atunci el : „Dacă nu intri tu, nu intru nici eu. Aștept pînă te-i hotărî tu și atunci intrăm împreună".

– Din ce spui nu prea se vede că tata n-ar vrea să intre în cooperativă. Mai curînd mi se pare că vrea să-l atragă pe taică-tău.

– Nu-mi vine să cred.

– Poate că greșesc, reluă după cîteva clipe de gîndire Lin-ciji. Doar nu degeaba consideră organizația de partid

că tata încă are o mentalitate burgheză. De ce avem noi oare parte de asemenea tați ?

– Felul de-a gîndi al omului nu e ceva care se poate schimba ușor, își dădu cu părerea mama.

– E drept că nu se poate schimba cît ai bate din palme, dar trebuie să facem ceva ca tații noștri să-și deschidă ochii, să devină mai conștienți, spuse Lin-ciji stîrnită. Trebuie să luptăm împotriva ideologiei burgheze.

– Ba fă bine ca față de tat-tu să nu scoți o vorbă despre asta, o mustră mama.

– Ba am să-i spun. Altminteri ce fel de luptă ar mai fi ? răspunse fiica.

– Adică tu, ca membră a Uniunii Tineretului, vrei să lupți împotriva unui comunist ? se miră Iu-i.

– Dacă un comunist are lipsuri, oricine i le poate arăta și critica. Un membru al Uniunii Tineretului e chiar obligat s-o facă, rosti apăsat Lin-ciji.

– Văd că tat-tu te-a dat la școală mai mult ca să aibă ponoase de pe urma ta, vorbi cu mîhnire mamă-sa. Te pomenești că vrei să-i faci zile fripte !

– Mamă ! Asta nu înseamnă că vreau să-i fac zile fripte ! strigă Lin-ciji. Asta înseamnă să tratez pe cineva de o boală. Tata mi-a dat putința să învăț cîte ceva. Acum, în schimb, îl pot ajuta să se dezbare de unele lipsuri. Ce rău vezi în asta ? Apoi se întoarse spre Iu-i : Și pe tine te-a ținut taică-tău doi ani și jumătate la școală și zău că ar trebui să încerci și tu să-l vindeci de metehnele lui !

– Ce n-am făcut ca să-l vindec ! Dar nu văd nici o îmbunătățire, răspunse Iu-i. Și nu știu cine e vinovat : ori e boala grea, ori e medicul prost !

– Nu-ți pierde curajul, îl îmbărbătă Lin-ciji. Hai să încheiem o înțelegere : fiecare să-și trateze părintele cu mijloacele lui ; te asigur că-i vom lecui !

– Bine, primi Iu-i. Prin urmare ne chemăm la întrecere. Și după ce-i vindecăm, ce-o să facem ? adăugă tînărul, așteptînd răspunsul fetei.

– O să-i vindecăm, şi gata ! Ce altceva mai vrei ? Doar n-ci fi vrînd să le dorim o boală nouă ca să avem ce face ?

– Nu la asta mă gîndeam, zise Iu-i.

– Ştiu bine că nu te gîndeai la asta, răspunse ea foarte serios. Fiecare membru al Uniunii Tineretului Democrat este dator să lupte ca familia lui să progreseze. Ce altă condiţie mai vrei să pui ? Dacă în întrecerea noastră ar mai fi loc de o condiţie, aceea n-ar putea fi decît una : cine va izbuti să-şi tămăduiască mai repede şi mai pe deplin tatăl ? Dar tu, parcă ţi-ai spune : „Dacă după aceea n-ar mai fi nimic de făcut, mai bine mă las păgubaş !" Oare aşa se pune problema ?

Dîndu-şi seama că spusese o prostie, Iu-i încercă s-o dreagă :

– Am glumit. Crezi că n-am să mă ţin de înţelegere dacă nu mai sînt şi alte condiţii ?

– Bine ! Să zicem că ai glumit. Dar acum hai să vorbim serios. Bătrînul meu i-a spus lui taică-tu că ar intra, poate, cine ştie cînd, în cooperativă, dar vrea să intre amîndoi deodată. Dacă ţinem ca aceste vorbe să devină realitate, va fi nevoie să-l cam dădăcesc pe tata, iar tu pe taică-tu. Nădăjduiesc că la iarnă o să intre în cooperativă.

– Condiţiile întrecerii nu sînt egale, zise Iu-i. Taică-tu e comunist şi la el poate să tragă greu şi îndemnurile organizaţiei de partid, da ia gîndeşte-te că tata nu face parte din nici o organizaţie. Lui nu-i pasă de nimic şi nu răspunde faţă de nimeni. Şi-atunci, mă întreb dacă voi reuşi să fac eu singur faţă greutăţilor legate de munca mea de lămurire !?

– Dar Ţziui-in ? Doi membri ai Uniunii Tineretului în aceeaşi familie ! E puţin lucru ?

– Ce vorbeşti ! Parcă nu l-ai cunoaşte pe tata. Ajunge să aducem vorba de cooperativă, că o face pe surdul. O să închidă ochii şi o să spună : „Ia mai vedeţi-vă de treabă şi lăsaţi-mă în pace."

– Chiar aşa o să se întîmple, zise nevasta lui Fan Dengao, care pînă atunci tăcuse. Iar dacă o să-l găsiţi în toane rele, o să vă mai şi batjocorească.

Lin-ciji se gîndi cîteva clipe, apoi îi spuse lui Iu-i :

– Se prea poate să se întîmple și așa, dar dacă o să i te supui orbește în toate, ai să ajungi și tu un mic Zăpăcit. Dacă n-o să reușiți voi doi să-l împingeți cît de cît înainte, măcar să nu vă lăsați voi trași înapoi ! Uite ce propun eu : oricum v-o lua, voi dați-i înainte cu munca de lămurire. Poate că pînă la urmă veți reuși să-l urniți din loc. Dacă totuși nu se va alege nimic din strădania voastră, socot că nu mai puteți rămîne la cheremul lui. Cred că mai bine ar fi să vă despărțiți.

– Numai că dacă Iu-i o să-ți urmeze sfatul, parcă văd că taică-su o să fie mînios foc, spuse bătrîna. Tot se teme bătrînul ca Iu-i să nu prindă aripi prea slobode ; de-aia l-a scos și din școală și nu l-a lăsat s-o isprăvească. Oho ! De cîte ori nu l-am auzit cum zicea : „Din patru copii doi mi-au zburat ; nu vreau să-mi zboare și ăstălalt !" Și treaba asta cu despărțirea nu înseamnă oare ca Iu-i să-și ia zborul din casă ?

– Trebuie s-o facă ! spuse Lin-ciji. Iar dacă nu-și ia zborul și o să se mai tîrîie alături de ei cine știe cîți ani încă, ajunge o rîmă care nu va ști decît să se tîrîie.

– Și dacă taică-tu n-o să te asculte, nu cumva ai să vrei și tu să-ți iei zborul ? o întrebă mama.

– Pe mine nu mă asemui cu el ! se îmbufnă Lin-ciji. La mine e altceva. Orice-o face tata, eu mai devreme sau mai tîrziu tot îmi iau zborul.

Începu să rîdă cu poftă și-și culcă obrazul la pieptul mamei.

– Să zburăm împreună, vrei ? cuteză șăgalnic Iu-i.

Lin-ciji își înălță capul.

– De cînd te știu așa ai fost. Înainte de a lua o hotărîre pui condiții. Dar dacă n-am să zbor cu tine ? Tu tot ai să continui să te tîrăști ?

– N-am spus asta. Am vrut... încercă Iu-i să explice.

– Bine, bine. Acum știu cine-mi ești, spuse fata. Numai față de mine vrei să treci drept un tînăr înaintat.

– N-ar trebui să vorbești cu atîta dispreț despre alții. Viitorul are să-ți arate că spui prostii.

– Trecutul însă nu-mi arată de loc ! răspunse ea prompt. De mai bine de jumătate de an te-ai întors acasă. Ce mare ispravă ai reuşit să faci de atunci ?

– Sînt trei luni de cînd te-ai întors şi tu. Ai putea să-mi arăţi care-i isprava ta ?

– Am raportat în scris celulei noastre. Dar tu ?

Iu-i nu ştiu ce să răspundă. Bătrîna îi sări în ajutor :

– Sînteţi oameni în toată firea, dar cîteodată vă purtaţi parcă aţi fi nişte căţei : mai întîi vă zbenguiţi, apoi vă muşcaţi de-a binelea. N-aţi vrea să vorbim despre altceva ? Ajunge de cînd vă bateţi capul cum să vă mustruluiţi părinţii.

Dîndu-şi seama că, în ce-l priveşte pe tatăl ei, nu era bine ca planurile lor să fie dezvăluite, fata încuviinţă.

– Bine, hai să-i facem mamei pe plac. Apoi către Iu-i : Ciudat ! Nici nu ştiu cum am ajuns la discuţia asta. Hai să ne închipuim că e o seară de duminică şi că ne petrecem timpul vorbind despre lucruri mai puţin serioase.

Auzind-o, Iu-i se lumină, de parcă i s-ar fi luat o piatră de pe inimă. De bucurie nu mai ştia ce să-i spună. Reluară discuţia cu şi mai mare însufleţire. Vorbiră verzi şi uscate, trecînd de la una la alta, pînă cînd nevasta lui Fan Den-gao dădu primele semne de oboseală. Începu să caşte. Sporovăiala lor trebuia să ia sfîrşit.

Fata îl conduse pe Iu-i pînă la poartă. Ajungînd acolo, observă că la „casa cu drapele" licăresc luminile jucăuşe ale unor lanterne de buzunar ; se auzea şi lătratul unui ciine.

– Pesemne că s-a terminat adunarea, zise Iu-i.

Toate luminiţele se răspîndiră prin sat, afară de două, care se îndreptară spre aria cea mare a cooperativei.

– Cine o fi avînd treabă acolo la ora asta ? se miră Lin-ciji.

– Poate că cei de la miliţia populară, răspunse Iu-i.

Deodată raza unei lanterne îi scăldă toată faţa ; Fan Den-gao, tatăl fetei, se întorcea acasă. Tinerii îi dădură bună seara, după care Lin-ciji, arătînd spre luminiţele ce se îndepărtau de sat, îl întrebă :

– Cine sînt cei de colo, tată ?

– Iui-şen a născocit nu ştiu ce drăcie şi se duce la arie s-o încerce, răspunse Fan Den-gao.

Tot satul ştia că Iui-şen era mare meşter la tot felul de invenţii. De data asta pare-se că era un lucru mai deosebit, de vreme ce s-au gîndit s-o încerce chiar noaptea. Trebuia neapărat văzut despre ce-i vorba. Fan Den-gao îi dădu fetei lanterna şi-i spuse :

– Du-te, dar să vii repede !

Ea făgădui şi, împreună cu Iu-i, alergă spre aria cea mare.

Cinci oameni erau adunaţi acolo : Iui-şen – Micul-meşter-la-toate, fratele său Ţzin-şen – secretarul organizaţiei de partid, Cian Iue-i – preşedintele cooperativei, şi doi ostaşi din miliţia populară.

La lumina lanternelor de buzunar se desluşeau snopii, aşezaţi în semicerc, închizînd ca un zid partea de sud şi de est a ariei ; în cealaltă parte stăteau strînse grămadă meiul şi mazărea. Iui-şen îşi rostogolea tăvălugul mînîndu-l cu un băţ, aşa cum se joacă copiii cu cercul. Primul ocol merse strună. Preşedintele cooperativei şi Ţzin-şen izbucniră într-un glas :

– Minunat !

Dar la al doilea ocol tăvălugul se cam poticni.

– Ce s-a întîmplat ? întrebă preşedintele.

– Roţile de lemn sînt prea uşoare, răspunse Iui-şen. Dacă împingi tăvălugul ceva mai repede, roţile alunecă în lături.

– Nu-i nimic ! îl linişti Ţzin-şen. Numai să n-o ia razna prea mult. Cînd om pune tăvălugul de piatră, cată să slăbim puţintel hamurile şi totul o să meargă strună.

Lin-ciji îl întrebă pe Iui-şen ce voia să facă. Auzind că e vorba să cioplească tăvălugurile folosite la aria mică pentru a putea fi întrebuinţate la aria mare, se adresă tuturor :

– Pentru asta nu e nevoie de machetă. Dimensiunile pot fi calculate şi pe hîrtie.

– Asta așa e, întări Țzin-șen. Spunea și contabilul Li Și-țze că se pot calcula. Cică a văzut cum calculau alții, dar, din păcate, nu mai ține minte cum. Ce zici, ai să poți face tu toate calculele ?

– Cred că da, răspunse cu modestie fata.

Se ghemui la pămînt și, ajutată de Iu-i, trase cu un bețișor niște semne. Tinerii șoptiră ceva între ei, apoi fata îi spuse lui Țzin-șen :

– Se poate calcula, dar trebuie să cunoaștem mai întîi dimensiunile ariei, lungimea tăvălugului de piatră și diametrele ambelor capete !

– Toate aceste măsurători le avem, spuse Iui-șen. Cît timp îți trebuie ca să faci toate calculele ?

– Puțin – răspunse Lin-ciji – dar am nevoie de o lampă ; la lumina lanternelor nu se prea văd cifrele și socotitul merge mai încet.

– Ai dreptate ! Dacă zici că poți face calculele, hai să mergem la birou. Acolo avem tot ce ne trebuie : hîrtie, creioane, abac... – spuse Iui-șen.

– Calculez totul. Să mergem ! hotărî fata.

Știind-o fată serioasă și de cuvînt, oamenii porniră cu toții la „casa cu drapele", unde se afla biroul.

Președintele o lămuri că s-au făcut încercări cu un singur tăvălug, dar calculele trebuiau întocmite și pentru celelalte două. Iui-șen se temea ca fata să nu greșească, de aceea, ca s-o controleze, propuse să se facă socotelile și pentru tăvălugul verificat. Lin-ciji ceru lui Iui-șen mai întîi datele de care avea nevoie și după ce le așeză în formulă, se întoarse spre Iu-i :

– Calculează tu pentru unul din tăvăluguri, iar eu fac calculele pentru celelalte două.

Se adînciră în socoteli. Lin-ciji revăzu calculele lui Iui-șen și le comunică celor de față rezultatul. Președintele îl întrebă pe Iui-șen dacă rezultatele sînt bune.

– Cu o foarte, foarte mică diferență, sînt exacte, confirmă Iui-șen. Mai exact nici nu se putea calcula. De altfel nici n-ar fi nevoie.

– Ca să vezi ce înseamnă să fii om cu şcoală ! exclamă admirativ Ţzin-şen.

– Da, încuviinţă Iui-şen. Dacă învăţam şi noi carte, nu trebuia să pierdem atîta timp cu macheta.

Nu peste mult fură terminate şi calculele pentru celelalte două tăvăluguri, aşa că treaba care le dăduse atîta bătaie de cap se termină cu bine.

9. SCHIMBUL

A doua zi, în mijitul zorilor, bătrînul Bao-ţziuan fu cel dintîi în picioare. Îşi pregăti sculele, îl trezi pe Iui-şen şi porniră împreună la arie, să cioplească tăvălugurile. Nevasta lui Ţzin-şen îşi deşteptă fiica, pe Ţin-miao, ca s-o ajute la măturatul curţii, dar pe băieţel îl lăsă să mai doarmă. După ei se sculă şi Iui-mei, care plecă să aducă apă. Ţzin-şen fu lăsat şi el să mai doarmă, deoarece se culcase foarte tîrziu.

După ce se întoarse cu cofele pline, Iui-mei îi spuse nevestei lui Ţzin-şen :

– Viclenei a început să-i turuie gura de dimineaţă.

– Noi am stîrnit-o. Cine s-o mai oprească ? răspunse nevasta lui Ţzin-şen.

– Nu pe noi ne ocărăşte, ci pe Man-si. Stai o clipă, să duc apa, şi-ţi povestesc totul.

Se duse în bucătărie, turnă apă în copaie, se întoarse în curte cu cofele goale şi se apucă să-i povestească :

– L-a văzut pe Man-si şi s-a repezit la el : „M-ai înşelat ! Mi-ai spus că-i de la tribunal ! Să nu ai parte cît o să trăieşti de nevastă ca lumea !“ Dar Man-si nici n-o asculta măcar.

– Cum a putut Man-si s-o înşele ? întrebă cealaltă.

– Stai, să-ţi spun cum a dus-o de nas...

Şi Iui-mei îi povesti cum în ajun, seara, umblau să găsească o cameră pentru şeful secţiei agricole, He, cum ea

l-a îndemnat pe Vîntul să-l ducă la Zăpăcitul şi cum s-au desfăşurat apoi lucrurile.

– De vreme ce ai păcălit-o amîndoi – rîse nevasta lui Ţzin-şen – înseamnă că blestemele ei o să cadă şi pe capul tău şi nici tu n-ai să ai parte de un soţ bun.

– Ehei, cumnato ! Ce-ai mai ajuta-o pe Vicleana să i se împlinească blestemele ! se indignă lui-mei şi se prefăcu că vrea să dea în ea cu găleata goală.

– Mai încet, vorbeşte mai încet, şopti nevasta lui Ţzin-şen. Să nu-l trezeşti pe frate-tău.

– M-am trezit de mult, se auzi din cameră glasul lui Ţzin-şen.

Iui-mei scoase limba ca un copil obraznic şi, amîndouă, pufniră în rîs.

Apoi fata agăţă cofele de cobiliţă şi se pregăti să meargă din nou după apă, dar auzind glasul fratelui ei, se opri.

– Ar fi timpul să vă vină mintea la cap. Păi da, e mai uşor să jigneşti un om decît să-l faci să intre în cooperativă. V-aţi apucat să-l dădăciţi pe bătrînul Do-şou să intre în cooperativă, dar aţi stricat ceea ce, de cîteva luni, vă străduiţi să faceţi.

– Îl jigneşti sau nu-l jigneşti, tot aia e ! i-o întoarse Iui-mei. Ce folos că are-n casă doi membri ai Uniunii Tineretului. Pesemne că degeaba se căznesc să-l atragă în cooperativă, că Zăpăcitul tot zăpăcit rămîne. Poţi să-i vorbeşti cît lumea, că nu te alegi cu nimic.

– Nu ştiu ce să mai cred. Oare cînd va fi să înfăptuim socialismul la noi, oamenii de felul lui vor rămîne pe dinafară ? Grea muncă agitaţia ! Problema nu e să distrugi astfel de oameni, ci să-i atragi de partea noastră.

Ţzin-şen, gata îmbrăcat, ieşi în curte.

– Parcă nu spuneai tot tu că în timp ce duci muncă de agitaţie trebuie să şi lupţi ? îl necăji sora lui.

– Lupta trebuie să fie cinstită. Dacă te-apuci să înşeli oamenii, cine are să te mai creadă ? Ia nu mai umblaţi cu fleacuri !

Crezînd că discuția s-a încheiat, fata plecă după apă, dar nu făcu nici doi pași și se auzi din nou strigată de fratele ei. De astă dată Țzin-șen nu-i mai vorbi atît de aspru.

– Iui-mei, lasă puțin cofele, că vreau să vorbesc cu tine despre altceva.

Pricepînd că nu mai era vorba de înșelarea Viclenei și a Zăpăcitului, Iui-mei răsuflă ușurată și, punînd cofele jos, îl întrebă ce vrea.

– Uite ce : cooperativa noastră începe să împartă bucatele. Anul trecut aveam numai douăzeci de gospodării, și cînd a fost să se facă împărțirea, contabilul nostru abia putea face față socotelilor. Acum avem cincizeci de gospodării, și contabilul, același de anul trecut, tot singur e. Mă tem că n-o s-o scoată la capăt. Mă gîndesc să-i dau pe Lin-ciji ca ajutor. Ce zici, ar putea să se descurce ?

– Sigur că da, răspunse soră-sa. Ce te faci, însă, că ea nu e înscrisă în cooperativă ?

– Cred că pentru ea e totuna unde lucrează. În brigadă o să punem pe altcineva în locul ei. N-o să aibă nimeni nimic împotrivă. Lin-ciji e membră a Uniunii Tineretului și, în cooperativă, n-are s-o jignească nimeni. Nu văd pentru ce ar refuza.

– Și pe cine te gîndești să trimiți în locul ei la brigadă ?

– Tocmai de asta voiam să vorbesc cu tine. Mă gîndeam să te duci tu în locul ei. Vrei ?

Iui-mei nu știa ce să răspundă. Își blestema puțina ei știință de carte. Nu prea știa să scrie, nici prea bine să citească, trebuia s-o recunoască. Așa că nu putea înțelege un lucru : de ce au găsit-o tocmai pe ea, care știa atît de puțină carte, să o înlocuiască pe Lin-ciji, o fată cu atîta școală ? De aceea întrebă cu jumătate gură :

– Sînt destui oameni buni în cooperativă, de ce să mă duc tocmai eu ?

– Avem motivele noastre, răspunse el. Fiecare brigadă din cooperativă are norma ei ; nu putem scoate bărbații din brigăzi. Iar dacă-i vorba să trimitem o femeie, să fie

una voinică, să poată munci, căci nu e bine să se spună că ne gîndim numai la noi. Avem destule muncitoare bune în cooperativă, dar toate, afară de tine și de Siao-fîn, nu sînt membre de partid și nu se lasă prea ușor convinse. Și, dacă vrei să știi, nici n-avem timp să ne apucăm acum să le lămurim. Astăzi, după treierat, se împarte meiul și m-am gîndit să te trimit pe tine. Siao-fîn e vicepreședinta cooperativei, pe ea n-o putem trimite. Eu cred că așa e mai bine pentru cooperativă și nici ție nu văd ce-o să-ți strice. Mai gîndește-te și tu.

– Desigur, pentru cooperativă e, poate, bine, răspunse Iui-mei. Ai dreptate, dar aș vrea să mă mai gîndesc și eu. Mă duc după apă și cînd mă întorc îți dau răspunsul. Vrei ?

– Bine, du-te ! încuviință el.

Iui-mei luă cofele și le anină de cobilița pe care și-o săltă pe umăr și se duse. Din odaie se auzi vocea mamei :

– Pe cine vreți să-mi schimbați fata ?

Nevestei lui Țzin-șen îi plăcea uneori să glumească cu soacră-sa, de aceea îi răspunse :

– Cooperativa o să-ți dea pe ea o bucată de stambă.

– Nu e rău de loc ! rîse, înveselită, bătrîna.

Iui-mei ieși pe poartă, cu gîndul tot la neștiința ei de carte. Ea și Lin-ciji erau de o vîrstă. Împliniseră paisprezece ani în '47, tocmai cînd trupele Armatei Populare de Eliberare porneau spre sud. În acea vreme gomindaniștii fuseseră alungați de pe teritoriul bazei revoluționare Teihansan. În județ, școlile se redeschiseseră oficial, dar școlarii nu se prea grăbeau să se înscrie. Secția județeană de învățămînt fusese nevoită să trimită oameni prin sate, să îndemne părinții să-și înscrie copiii. La început fusese vorba să se trimită și din Sanlivan două fete – ea și Lin-ciji – dar mama ei spusese că o proastă de paisprezece ani, ca dînsa, n-are s-o scoată singură la capăt. De altfel nici fata nu prea vroia să meargă la oraș : îi venea greu s-o lase singură pe maică-sa. Așa că, pînă la urmă, se dusese numai Lin-ciji. Între timp Lin-ciji absolvise școala medie, pe cînd ea uitase jumătate din ce învățase în școala

elementară. Se văzuse deci nevoită să urmeze şcoala serală. De cîte ori îşi aducea aminte de toate acestea, o copleşea mîhnirea. Îşi dădea seama că nu e mai puţin destoinică decît Lin-ciji, că numai din prostie rămăsese în urmă. Îşi amintea, de pe cînd era copilă, o poveste. Era vorba de o fetiţă care se ducea să înveţe înţelepciune de la stăpîna Muntelui Sfînt ; la sfîrşit, cînd îşi însuşise toată învăţătura, zîna i-a dăruit o cană vrăjită, făcută dintr-un dovleac, care avea puterea de a-i îndeplini orice dorinţă... Şi iată că acum Lin-ciji avea o asemenea cană fermecată : învăţase şi ştia carte. Şi Iui-mei ar fi putut s-o aibă, dar întîrziase – şi lucrul acesta nu-i da pace.

Frămîntată de asemenea gînduri, fata se apropie de fîntînă. Mai aşteptau trei oameni rîndul. Iui-mei puse cofele jos, alături de ale lor. Îi veni din nou în minte cana fermecată, dar încercă să se liniştească singură : „Ce rost are să mă mai frămînt cu toate astea ? Doar nu ăsta poate fi răspunsul ce trebuie să-l dau fratelui meu." Şi începu să se gîndească la altele. Primul lucru ce-i veni în minte fu brigada Zăpăcitului. Acolo nu era prea greu să munceşti. Dintre tinerele femei nu lucra decît Cen Ţziui-in, cea de-a treia noră a lui Do-şou, iar dintre cele mai vîrstnice unele nici nu dădeau pe la cîmp, şi cele care veneau nu se prea omorau cu treaba. De astea n-avea să se teamă... Se gîndea apoi că în brigadă sînt foarte puţini flăcăi. E adevărat că n-o să fie prea vesel, în schimb va lucra împreună cu Iu-i şi asta o bucura. Se împrietenise cu Iu-i de cînd urma şcoala serală. Şi deşi cana fermecată nu-i dăruise lui Iu-i atîtea bogăţii cîte dobîndise Lin-ciji, totuşi ştiinţa lui de carte era îndestulătoare ca să-i poată fi învăţător. În al treilea rînd, gîndul ei zbură la plata muncii în brigadă. Nu va ieşi cumva în pierdere ? Al patrulea : Man-si spusese că dacă mîncarea lucrătorilor priveşte pe proprietarul ogorului la care lucrează, asta ar însemna să primească vreo trei *ţzini* [1] de orez. Zăpăcitul, de pildă, dădea mîncare rece oamenilor, ca ei să nu mai

[1] *Ţzin* — aproximativ 0,6 kg (n. r.).

piardă timp cu mersul la masă. Dădea porții cam mici, își aminti ea... Cei dinaintea ei își umplură gălețile cu apă iar cei din spate o zoreau. Încă nu luase nici o hotărîre și-și spuse furioasă : „De ce să mă gîndesc numai la pielea mea ? Ce părere o să-și facă frate-meu despre mine ?“ Umplu repede cofele, își săltă cobilița pe umăr și o porni spre casă. Acum parcă i se mai limpeziseră gîndurile : „De ce să mă frămînt ? Oare n-o să fie meritul meu dacă, dîndu-mi consimțămîntul, cooperativa va avea încă un contabil bun ?“

Cînd intră în curte, fratele o întrebă :

– Ei, te-ai gîndit ? Te duci ?

– Mă duc ! răspunse fata. Trebuie să mă duc chiar acum ?

– Așteaptă, să mă înțeleg întîi cu cei de acolo. Mă duc chiar acum la arie să vorbesc cu președintele.

– Stai puțin ! îl strigă nevasta din urmă. Poate iei un sac de grîu să-l duci la moară. Iui-mei, după ce torni apa, vrei să-mi aduci coșul împletit și scafa ? Pînă atunci dau o fugă la grajdul cooperativei, să iau o vită. Și, în sfîrșit, adresîndu-se soacrei sale : Mamă, ai grijă, te rog, de băiat. Dacă ți se trezește nepotul, adu-mi-l la arie ; o să-i dau acolo să sugă.

Țzin-șen săltă sacul cu grîu în spate și plecă ; nevasta lui și fiica lor porniră și ele. Iui-mei turnă apa din cofe, luă scafa, coșul, sita pentru cernut făină, și alergă să le ajungă din urmă.

După ce duse grîul la moară, Țzin-șen o porni să-l caute pe președintele cooperativei. În acest timp nevastă-sa făcu rost de un catîr, cu care se îndreptă spre moară. Iui-mei îi dădu coșul și scafa și plecă la arie. Pe drum o întîlni pe mama ei cu nepoțelul Li-min, al doilea fiu al fratelui ei, care n-avea decît cinci ani. Se duceau la moară. Cînd o zări pe fiică-sa, bătrîna spuse nepoțelului :

– Du-te cu mătușă-ta la arie, să te joci acolo cu copiii. Nu mai mergem la moară, să n-o încurcăm pe maică-ta.

În cîte culori nu se îmbracă aria cînd secerişul se apropie de sfîrşit ! Acum, înaintea culesului, era însă mai puţin frumoasă. Oamenii cărau snopii de mei şi-i aşezau în stoguri înalte, în spatele cărora dispăreau moviliţele de mazăre şi de mei cleios, plante mai puţin căutate, ce se cultivau pe întinderi mai mici. De la cea dintîi privire puteai vedea care e aria cooperativei, care a brigăzii de ajutor reciproc şi care a ţăranilor cu gospodărie individuală. Cea mai întinsă era aria cooperativei, de şapte-opt ori mai mare ca cele învecinate, cu stogurile înalte cît zidul. Pe arie lucrau mai bine de treizeci de femei. Preşedintele cooperativei, Cian Iue-i, cocoţat pe un stog, arunca jos snopii, arătînd femeilor unde să-i pună. Din cînd în cînd trecea de la un maldăr de grîu la altul, le îndesa şi le netezea cu ajutorul furcii. Copiii alergau în jurul ariei, sporind învălmăşeala. Bătrînul Bao-ţziuan şi Iui-şen trăseseră la o parte două tăvăluguri de piatră şi le ciopleau de zor. Din cînd în cînd se auzea glasul preşedintelui : „Aici !", „Astea puneţi-le dincolo !", „Mai departe !", „Mai aproape !". Femeile sporovăiau şi făceau o larmă nemaipomenită, în timp ce copiii se dădeau de-a berbeleacul prin paie, ţipînd de plăcere. Tatăl şi fiul ciopleau tăvălugurile. Repezite în dălţi, ciocanele băteau parcă tactul, lovind dălţile şi scoţînd un sunet metalic : „Ţin-ţin, ţin-ţin". Alături, pe una din ariile mici, pictorul Lian zugrăvea un tablou după natură. Pe ariile brigăzilor de ajutor reciproc munca se desfăşura cu însufleţire, dar cu toată mărimea ariilor, înălţimea stogurilor şi forfota oamenilor, nu se putea compara nici pe departe cu cea de pe aria cooperativei. Cît despre pămînturile celor cu gospodării individuale, abia dacă-şi făceau de lucru cu snopii cîte un om-doi. Nu se vedeau nici copii, nici ţipetele şi rîsetele lor nu se auzeau. Toţi dăduseră buluc pe aria cooperativei, unde s-au întins la zbenguială.

În mijlocul acestei zarve, Țzin-șen îl căută pe președintele cooperativei. Îi vorbi despre propunerea lui de a o aduce pe Lin-ciji la cooperativă în calitate de contabil, trimițînd la brigada de ajutor reciproc pe Iui-mei în locul ei. Președintele încuviință.

– Am văzut ieri cît de pricepută e la socoteli. Și eu m-am gîndit că tare ar fi bine s-o atragem în cooperativă, dar nu mi-a dat prin cap în ce fel.

Foarte mulțumit că părerea lui e împărtășită și de președinte, Țzin-șen se înveseli, și începu să vorbească mai însuflețit ca de obicei. Se opriră lîngă aria cooperativei, unde lucra brigada lui Ma Do-șou, din care făcea parte și Lin-ciji. Vorbeau atît de tare, încît cei din jur puteau auzi tot ce-și spuneau. Aruncîndu-și ochii spre cei din brigadă, președintele o zări pe Lin-ciji, care se oprise locului, cu un snop în mînă, și arăta spre ei în timp ce-i spunea ceva lui Ma Iu-i. „Fără îndoială că a auzit", se gîndi președintele și, făcînd semn cu capul către ea, îi spuse zîmbind lui Țzin-șen :

– Cred că a auzit tot.

Țzin-șen o măsura pe Lin-ciji din priviri ; fata și Iu-i se uitau cînd la Țzin-șen cînd la președinte. Se porniră toți patru pe rîs.

Țzin-șen merse la cei doi și-i spuse încet fetei :

– Dacă tot ai auzit, hai să stăm de vorbă fără martori. Vrei să vii contabilă la noi ?

– Mai e vorbă ? Voi avea prilejul să mai învăț cîte ceva. N-ai vrea să vorbești cu tata ?

– Lasă că am să vorbesc ! Deocamdată tu ține-ți gura și așteaptă pînă aranjăm totul și pe urmă te chemăm. Cred că ne-a auzit și Labă-de-fier, ajutorul șefului vostru de brigadă. Iu-iui ! strigă Țzin-șen. Tu ce zici de asta ?

Labă-de-fier băgase de seamă că Țzin-șen și Lin-ciji își spuneau ceva în șoaptă. Crezînd că iar e vorba de familia lui înapoiată, își ciuli urechile. Nu auzise primele cuvinte, așa că se neliniști : oare nu despre el era vorba ? Întrebarea lui Țzin-șen îl găsi nepregătit. Se prefăcu a nu fi auzit nimic. Întrebă :

– Ce-i ? Pe mine m-ați chemat ?

Țzin-șen îi spuse despre ce era vorba și el încuviință pe loc.

– Păi cum să nu se poată ? De ce am pune piedici în calea unui om destoinic ? În brigada noastră tot nu-și poate folosi știința !

La drept vorbind, Labă-de-fier socotise bine foloasele ce le putea trage de pe urma acestui schimb. Iui-mei era cu mult mai zdravănă și putea munci mai bine decît Lin-ciji.

– Ce bine ar fi dacă te-ar schimba și pe tine, îi spuse șoptit Lin-ciji lui Iu-i.

– Parcă tu nu-i cunoști pe ai mei, răspunse tînărul, necăjit.

Lucrurile mergeau bine și Țzin-șen îi spuse președintelui :

– Totul e în ordine, mă duc acum la primar. E totuși tatăl ei și trebuie să vorbesc mai întîi cu el.

– Stai puțin ! Mai întîi să ne înțelegem cu Vei Cian-kui, îl opri președintele. Și, după ce se gîndi puțin, adăugă : Sau nu, mai bine du-te ! Vorbesc eu cu el cînd se întoarce.

Țzin-șen plecă.

După cîtva timp o echipă de zece flăcăi zdraveni sosi cu noi maldăre de snopi.

– Ați adus totul ? întrebă președintele.

– A mai rămas puțin, răspunse șeful echipei, Vei Cian-kui.

Erau snopii care nu putuseră fi cărați în ajun, de aceea nu-i mai așezară în stoguri ci îi azvîrliră femeilor. După ce lepădară toți snopii, tinerii plecară din nou.

– Cian-kui, nu pleca ! îl opri președintele. Am ceva de vorbit cu tine.

Șeful de echipă se apropie. Președintele îi vorbi de schimbul dintre Lin-ciji și Iui-mei.

– E foarte bine, rosti șeful de echipă. Numai să-mi dați un om în loc.

– Nu ți-e rușine ? Ai în echipă două treimi din flăcăii cooperativei. N-o să vă puteți descurca fără o biată fată ?

– Anul ăsta am cam scrîntit-o cu normele, răspunse celălalt. Să luăm, de pildă, lotul de patru *mu* de unde am adus snopii ăștia. Cînd am statornicit normele, am făcut socoteala că o să fie o sută douăzeci de sarcini de cărat. Cînd colo am adus pînă acum o sută patruzeci și mai sînt vreo șaisprezece...

– Mare diferență ! Treizeci și șase de sarcini ! Încă două drumuri și le-ați adus pe toate.

– Dacă ar fi numai căratul. Dar noi le și strîngem, le legăm în snopi și le cărăm. E puțin ?

– Dar asta nu se întîmplă numai în echipa voastră. Toată lumea face la fel. Cînd am făcut socotelile, credeam că recolta va fi mai slabă.

– Nu mă plîng că o să lucrăm mai mult. Mă tem numai că n-o să isprăvim la timp. Alaltăieri a fost 31 august ; noi făcusem socoteala în echipă ca pînă la sfîrșitul anului să facem patru sute două zile-muncă, că așa sînt normele, dar văd că pînă la sfîrșitul lui septembrie o să ajungem la cinci sute zece. Ba, după cît mai e de lucru, mă prind că o să trecem de șase sute. Și-apoi Iui-mei e o muncitoare vrednică ; poate să întreacă pe orice flăcău...

– Împarte mai cu grijă munca între oameni, îl întrerupse președintele. Caută ca fiecare flăcău să piardă mai puțină vreme la arie și ai să vezi cît timp economisești. Mai ții minte cîtă bătaie de cap ne-au dat socotelile de anul trecut ?

– Toate astea le înțeleg prea bine, răspunse șeful de echipă. E bun și schimbul, mă tem numai că n-o să putem face față. Spune-mi, tovarășe președinte, ce să fac? Poate mai iei de la noi pentru un timp cîțiva *mu* de pămînt ?

– Parcă nu-i totuna dacă vă iau o parte de pămînt sau vă dau un om în plus ? Stai puțin să mă gîndesc...

Bătrînul socoti ceva în minte, apoi spuse :

– În sfîrșit, ceva o să facem. Castraveții și dovlecii i-am vîndut, din legumele tîrzii a mai rămas puțină țelină

şi ceva vinete, ridichilor şi verzei le vine rîndul la vînzare abia peste o lună şi mai bine. Acum, că se răcoreşte timpul, nici de udat nu mai e nevoie. Aşa că un om tot o să vă dăm. Da, da ! S-a făcut ! Îţi dau un om, da vezi să-i dai cît mai repede drumul fetei.

– Cînd ?

– Chiar şi-acum ! Am să-ţi trimit pe cineva cel mai tîrziu mîine, îl linişti preşedintele.

„N-am ce să-i mai spun", se gîndi şeful de echipă şi se îndepărtă împăcat.

II. TAINA PRIMARULUI FAN DEN-GAO

Apropiindu-se de poarta casei lui Fan Den-gao şi auzindu-l cum se certa cu Van, catîrgiul său, Ţzin-şen se opri din mers. Nu voia să asculte sfada lor, dar chiar să fi vrut, tot n-ar fi înţeles nimic, căci din toată ciorovăiala nu se auzea decît „Dacă vrei socoteala, poftim !", „Nu poţi alerga după doi iepuri !" şi altele. Cum nu voia ca cei doi să se simtă prost, se hotărî să aştepte pînă vor mîntui cearta. Aşteptă cîteva minute. Dar cei doi nici gînd n-aveau să se potolească. La drept vorbind, nu doreau s-o facă şi dacă ar fi fost după ei de bună seamă că s-ar fi certat pînă seara. Ţzin-şen însă era prea ocupat ca să-şi piardă timpul aşteptînd la nesfîrşit. De aceea bătu cu putere în poartă şi îl chemă pe stăpînul casei. Cearta se potoli pe loc. Stăpînul casei întrebă :

– Cine-i acolo ?

Ţzin-şen se hotărî să intre în curte.

Cînd văzu cine e, Fan Den-gao se sperie : n-o fi auzit cumva cearta ? Îl pofti pe noul sosit să ia loc şi-l întrebă :

– Ce te aduce la mine, cu noaptea-n cap ?

Primarul ar fi vrut să abată atenţia lui Ţzin-şen de la ceartă, dar cum să facă dacă Van sta tot acolo şi, fără

să aştepte răspunsul lui Ţzin-şen, continuă să vorbească :

– Hai, isprăveşte întîi cu mine ! Trebuie să mă duc la treier ! Învoieşte-mă pentru o zi jumate...

Fan Den-gao nu dorea acum decît un singur lucru : nu cumva Van să spună ce nu trebuie ; de aceea era gata să primească orice şi-i răspunse :

– Bine, fie ! Ai să pleci poimîine cu catîrii !

Van se îndepărtă, iar Ţzin-şen, înainte de a-i spune ce-l adusese la el, îl întrebă ca în treacăt :

– De ce te certi de dimineaţă cu argatul tău ?

Fan Den-gao, care ştia că un comunist n-are voie să folosească salariaţi, îşi cam pierdea capul cînd auzea spunîndu-se despre el şi despre Van „stăpîn" şi „argat". De aceea se grăbi să răspundă :

– Cum argat ? Am înştiinţat organizaţia de partid că facem negustorie pe picior de egalitate. Vitele sînt ale mele, dar capitalul e al lui, şi-atunci cum o să fie argat ?

– Haide, haide, lasă-te, că nu-s copil să mă duci de nas ! zîmbi Ţzin-şen. Toată lumea ştie că în 1950, cînd s-a întors în sat, Van a primit trei *mu* de pămînt. Atunci de unde să aibă el „capital", cum îi zici ?

Catîrgiul primarului, pe numele lui Van Siao-ţziui, era de fel din satul Houşanţun, aflat la zece *li* [1] la apus de Sanlivan. Rămas orfan de cînd avea doisprezece ani, s-a tocmit pe un blid de orez la un negustor de vite din Linhecijen, capitala judeţului. Cu timpul începu să se priceapă la animale, se făcu apoi misir de vite şi se căsători tot acolo, la Linhecijen. În 1947, cînd s-a împărţit pămîntul, un om din satul lui natal fu trimis să-l întrebe dacă-şi va lucra singur ogorul sau nu. Nu prea îi plăcea lui să muncească, aşa încît dădu răspuns că nu se mai întoarce în sat. Înainte vreme aproape toţi misiţii erau şi speculanţi. În 1950 fusese osîndit de tribunalul puterii populare la şase luni de muncă corecţională pentru nişte înşelătorii cu vînzarea unor vite. După ispăşirea pedepsei, fu silit să se întoarcă în sat şi să se apuce de treabă.

[1] *Li* = aproximativ 0,6 km (n. r.).

Cînd sosise el, tot pămîntul fusese împărțit, afară de partea cuvenită demobilizaților. Comisia de împărțire i-a dat și lui trei *mu*. I s-ar fi dat mai mult, dar spunea că n-are nevoie de atîta pămînt. Se temea că nu va fi în stare să predea cotele obligatorii.

La trei *mu*, chiar și doi oameni, cît de harnici ar fi, abia dacă o scot la capăt cu munca. Van și femeia lui nu mai munciseră pînă atunci la cîmp, așa că la început le venea, firește, destul de greu. E drept că după un timp au intrat într-o brigadă de ajutor reciproc și, dacă ar fi vrut, în cîțiva ani s-ar fi putut deprinde cu muncile cîmpului. Apoi, nici vorbă, ar fi fost primiți în cooperativa agricolă și ar fi dus-o din ce în ce mai bine. Dar cu toate că intrase într-o brigadă de ajutor reciproc, Van nu respecta disciplina în muncă. Din cînd în cînd lăsa totul baltă și se ducea la oraș și, împreună cu alți speculanți, punea pe ascuns la cale tot felul de afaceri necurate.

Odată, în toamna anului 1951, după strîngerea recoltei, Fan Den-gao, ducîndu-se cu catîrii săi la oraș după marfă, îl întîlni în drum pe Van.

– Primarule, se rugă de el Van, lasă-mă să-ți mîn catîrii.

De mult se bătea Fan Den-gao cu gîndul să angajeze un om la catîri, dar, în primul rînd, era membru de partid – și cum i-ar fi stat unui comunist să țină simbriași? – iar în al doilea rînd, după reforma agrară se găseau prea puțini oameni dornici să se bage la stăpîn. De aceea mai șovăia dacă să-și ia un ajutor. Îi răspunse, chipurile glumind :

– De ce nu ? Se poate ! Iar în sinea sa : „Ce-mi trebuie un om ca ăsta ?"

Drumul îl făcură apoi împreună. Fan Den-gao se gîndea : „Acum nimeni nu vrea să intre la stăpîn, iar unul care să te roage să-l primești se găsește și mai rar. Și-apoi, cusururi are orice om". Începu să cumpănească în minte foloasele ce i le-ar putea aduce Van : a lucrat la un geambaș și a făcut chiar el comerț cu vite ; unul ca ăsta știe deci să se îngrijească bine de catîri. Pe urmă e umblat pe

la oraș, așa că, dacă-l trimiți după marfă, n-o să se lase tras pe sfoară de nimeni. Fan Den-gao găsi că face o treabă bună dacă-l tocmește. Tîrgul fu încheiat pe loc. Cuprindea patru puncte : primul – leafă 200.000 de *iuani* pe lună ; al doilea – cinci la sută din vînzare ; al treilea – să nu fie pus la muncile de cîmp, și al patrulea – să spună străinilor că sînt tovarăși, ca să nu se afle că unul e stăpîn, iar celălalt slugă.

În ziua aceea cearta pornise de la Den-gao. Primarul îl învinuise pe Van că a călcat înțelegerea, pe cînd Van susținea că înțelegerea lor n-are ce căuta aici. De fapt, catîrii cărau mai tot timpul mărfurile altora. Rareori Den-gao îl trimitea pe Van după mărfurile lui. De cîte ori se întîmpla așa ceva, Den-gao întocmea lista mărfurilor, dar Van avea dreptul să facă unele mici schimbări : cînd găsea vreo marfă mai ieftină, o putea cumpăra chiar dacă nu era trecută în lista lui Den-gao. Și de data asta Den-gao întocmise lista tricotajelor de lînă, dar în timp ce Van umbla după marfă, întîlni pe reprezentantul cooperativei de aprovizionare și desfacere, un vechi cunoscut al lui, care cumpărase niște mărfuri de la același depozit de stat și, mulțumită acestuia, a putut să cumpere toate mărfurile la prețuri cu ridicata, așa cum se vindeau pentru organizații, adică mai ieftin ca pentru vînzătorii particulari. Van cumpără aceste mărfuri la prețuri reduse crezînd că-l mulțumește pe stăpînul său, dar cînd îi povesti cum și ce a făcut, Den-gao, deși nu-și arătase cu glas tare nemulțumirea, îl înjură în gînd pentru prostia lui. Mai întîi făcuse neghiobia să cumpere aceeași marfă ca și cooperativa, și pe deasupra mai cărase și niște mărfuri pentru alții. Din cauza asta s-a întors în sat cu două zile întîrziere, cînd în prăvălia cooperativei fuseseră deja puse în vînzare aceleași mărfuri. Ce-i drept, cooperativa le vindea la un preț ceva mai mare decît le cumpărase, adăugînd și partea cheltuielilor de transport și regie. Unui negustor oarecare îi convenea să cumpere cu ridicata, dar nu-i da mîna să le vîndă la prețurile cooperativei. Fan Den-gao se socotea : „Judecînd bine, la cumpărătura asta

nu numai că nu-mi rămîne nici un cîştig, dar nici n-am să pot vinde repede mărfurile ; nu-mi rămîne decît să le ţin în dulap şi să-mi reduc capitalul rulant". Toate astea le frămîntase el în gînd pînă noaptea tîrziu. Dimineaţa, de cum se trezi, Van îl luă cu gura. Spunea că vrea să plece acasă să strîngă recolta, ceea ce lui Den-gao nu-i venea de loc la socoteală. Catîrgiii aveau o vorbă : „Dacă vrei să fii bogat, nu te lenevi în toiul muncii !" Cu cît era munca mai în toi, cu atît se găseau mai puţine vite libere, aşa că se putea cîştiga mai mult cu cărăuşia. „Dacă zilele astea o să-mi stea catîrii fără treabă – se gîndea primarul – nu numai că n-am să scot un ban, dar o să le dau degeaba cîte un *dou* de grăunţe pe zi. O să mă coste o groază de bani." Nu-i plăcea că Van nici nu se sinchisea de socotelile sale. De aceea nu vroia să-l lase să plece acasă.

– Acum se împlineşte anul de cînd lucrez la tine – spuse Van – şi trebuie să ţii seama şi de nevoile mele. Am şi eu trei *mu* de pămînt şi nevasta mi-a trimis vorbă să ieşim mîine la treierat. Cum să nu mă laşi să plec acasă?

– O să treiere brigada de ajutor reciproc în locul tău ! Cît ai secerat, atîta o să-ţi treiere. Nu-ţi fie teamă, că n-o să te înşele. Îmi ceri să ţin seamă de nevoile tale. Parcă eu nu ţin ? Da 200.000 pe lună, başca procentele, ce-or fi, hai ? Tocmai tu nu vrei să ţii seama de interesele mele şi laşi totul baltă taman cînd e rost de cîştigat ceva mai bine.

– Leafa şi procentele le primesc pentru munca mea, iar nu pentru că ai avea tu mare grijă de mine.

– Auzi vorbă ! De vreme ce capeţi bani trebuie să ţii seama şi de interesele celui care te plăteşte. Ori crezi că te-am tocmit să-ţi dau bani de pomană şi să nu faci nimic ?

– Da ce, eu nu fac decît să-ţi iau banii ? Dar catîrii cine-i mînă ?

– Dacă vrei să te apuci de gospodărie, n-ai decît să stai acasă. Dar dacă vrei să lucrezi la mine, să nu-mi ceri

să-ți dau drumul acasă cînd e mai mare zorul. Nu poți fugi după doi iepuri deodată !

– Nici eu nu pot să-mi las toate baltă pentru afacerile tale. Musai să merg azi acasă și gata ! Dacă nu-ți convine, fă-mi socoteala.

– Vrei socoteala ? Bine, s-o facem ! Hai să vedem cine cui îi e dator.

– Avansul ce mi l-ai dat o să ți-l dau înapoi. Și foarte curînd. Nu m-ai cumpărat pe toată viața cu cele două-trei sute de mii ale tale !

Cearta se înteţea. Găseau amîndoi mereu noi pricini de sfadă și nici unul nu vroia să lase din al lui. Mirosind că Van nu poate să-i înapoieze pe loc datoria, Den-gao rămase neclintit. La rîndul său, Van știa că primarul nu voia să se afle ce învîrteau ei. N-o să îndrăznească el să spună altora ce fel de legături erau între ei. De aceea nu se dădu bătut. Și dacă n-ar fi sosit Țzin-șen, cine știe ce mai ieșea din toată cearta asta.

Den-gao își dădu seama că Țzin-șen cunoștea cam ce învîrteau ei. Oftă cu amărăciune :

– Eu îți spun adevărul și tu, cum văd, nu mă crezi. Ce vrei să fac ?

– Nu numai eu, nimeni nu te crede. Dar despre asta o să vorbim noi altădată, la o adunare de partid. Acum am venit pentru altceva.

Țzin-șen îi spuse primarului ce plănuiseră : fata lui Den-gao să lucreze la contabilitatea cooperativei, iar sora lui, Iui-mei, să-i ia locul în brigadă. Primarul se arătă bucuros, mai cu seamă la gîndul că dacă secretarul organizației de partid a lăsat baltă întîmplarea cu Van, asta ar fi un fel de a i-o trece cu vederea. Era fericit că însușirile fiicei sale sînt atît de prețuite de mai-marii satului – de secretarul organizației de partid și de președintele cooperativei. Măgulit, consimți bucuros :

– Ce să spun ? Numai să poată face față !

În clipa aceea veni în fugă Țzin-miao, fetița lui Țzin-șen, și-i strigă :

– Tată ! Te caută niște tovarăși de la regiune !

– Atunci am plecat, spuse Țzin-șen primarului. Va să zică ne-am înțeles ?

– S-a făcut ! răspunse primarul.

Și Țzin-șen plecă împreună cu fiica sa.

12. ÎN GRĂDINILE DE ZARZAVAT

Întors acasă, Țzin-șen dădu peste tovarășul He de la centru. Acesta începu să-i vorbească, în primul rînd, de plîngerea nevestei Zăpăcitului. Apoi spuse că ar dori să cunoască mai îndeaproape stările din sat, dar acest lucru ar fi bine să se facă după un plan întocmit de mai înainte, ca să nu piardă timp și să afle cît mai multe.

– Nu-i mare lucru să stabilim pe unde să mergeți, dar vorba e, de unde să luăm un însoțitor priceput ? Oameni din conducere nu putem da, că toți sînt la strînsul recoltei, iar un membru de rînd al cooperativei nu cunoaște toate lucrurile, așa că nu vă poate da toate lămuririle, obiectă Țzin-șen.

– N-avem nevoie de însoțitor, interveni locțiitorul șefului de raion, Cian Sin. Îl conduc chiar eu pe tovarășul He.

Discutară toți trei planul, hotărînd ca prima jumătate a zilei s-o petreacă la cîmp, după-amiază să controleze repartiția veniturilor, iar seara să stea de vorbă despre munca organizatorică și despre sarcinile economice. Tocmai atunci se ivi un băiat trimis de gazda la care luau masa. Venea să-i cheme pe Cian Sin și pe tovarășul He să guste ceva.

După gustarea de dimineață, Cian Sin îl conduse pe tovarășul He la cîmp. Ocoliră rîpa și o luară pe malul rîului, de-a lungul digului de piatră. Pe drum Cian Sin dădu tovarășului de la centru unele explicații.

– Partea de la miazănoapte de Rîpa-de-nisip se numeşte Prundul-de-sus, cea de la miazăzi Prundul-de-jos. Cea mai mare parte a pămîntului e a cooperativei şi se află pe Prundul-de-jos ; o parte se mai află pe deal şi cîteva loturi pe Prundul-de-sus. Cooperativa are patru brigăzi, afară de cîţiva oameni care îngrijesc catîrii şi măgarii, pasc bivolii sau lucrează la moară şi la ferma de porci. În Sanlivan oamenilor le place să-şi dea porecle ; de aceea, pînă şi brigăzile îşi au poreclele lor. Mergem să vizităm acum brigada a treia, care lucrează în grădinile de zarzavat. Şeful ei e unul Van Bao-ţziuan, tatăl secretarului organizaţiei de partid. Brigada asta se foloseşte de cea mai înaintată tehnică, de aceea lucrătorii brigăzii au fost porecliţi „agrotehnicienii". La apus de acest lot, lîngă roata-elevator, seceră brigada a doua. Şeful ei e ajutorul de primar, Cian Iun-ţin. Îi place să vorbească de politică, şi chiar dacă uneori, ce-i drept, se exprimă cam din topor, în general vorbeşte curgător, fără să obosească. Oamenilor din brigadă li se spune „politicienii". La miazăzi de crîngul de sălcii, lipit de gura Rîpei-de-nisip, acolo unde se leagă snopii, şi alături, unde seceră femeile, lucrează brigada întîi. Cei mai mulţi dintre membrii ei fac parte din detaşamentul de autoapărare. În brigada asta disciplina şi spiritul de echipă sînt mai dezvoltate decît în celelalte brigăzi, de aceea membrii ei au fost porecliţi „ostaşii". La început era vorba ca oamenii din brigada lor să fie repartizaţi cîte doi-trei în toate brigăzile, pentru a îmbunătăţi peste tot disciplina şi spiritul de organizare. Dar acum cîţiva ani, în timpul unei inundaţii, lotul acesta a rămas acoperit de nisip şi pietre. Pentru a-l reface şi a-l reda agriculturii, a fost nevoie de o muncă foarte susţinută, aşa că s-a hotărît ca, deocamdată, brigada să nu fie împrăştiată. Cea de-a patra brigadă lucrează acum la Rîpa-de-nisip. Nu se vede de-aici ; şeful brigăzii e Niu Van-ţzî. Ogorul de pe deal aparţine şi el acestei brigăzi, de aceea membrilor ei li se spune „muntenii"...

Tot vorbind, cei doi se apropiară de grădinile de zarzavat.

Lotul acesta de pămînt, nu prea mare, se numeşte Cheiul. În partea de răsărit se întinde un dig din pietre mari care apără culturile împotriva revărsărilor. De partea cealaltă a digului, nivelul pămîntului e cu 5–6 *ci* [1] mai coborît decît cel al grădinii. Acolo cresc sălcii, iar dincolo de ele nivelul scade tot mai mult. La vreo sută de paşi se găseşte un loc de acostare, unde trag şi stau legate bărcile. De la dig pînă la apă e o cărare pe unde se poate ajunge la grădini. Pe această cărare vin după legume cumpărătorii de pe celălalt mal. De-a lungul digului se întind şiruri întregi de araci pentru linte şi fasole. Cian Sin arătă straturile de dovleci, dovlecei, vinete, ardei, varză, sfeclă, gulii şi alte legume. Lîngă dig se află o căsuţă. Ziua se vînd aici legume, iar noaptea stă de veghe un paznic.

La elevator, un catîr învîrtea o roată pentru stropirea verzei. Oamenii strîngeau vinetele în coşuri.

Bătrînul Van Sin se apropie de oaspeţi. Cian Sin îl prezentă tovarăşului He.

– Odihniţi-vă puţin la umbră, îi pofti Van Sin în timp ce-i strîngea mîna.

Îi conduse la umbră, sub o salcie, unde se afla o tejghea de lemn din cele pe care se vînd felii de pepeni verzi şi galbeni. Bătrînul zise :

– Staţi puţin aici. Vă aduc nişte pepeni galbeni, să-i gustaţi.

Tovarăşul He se împotrivi, dar bătrînul stăruia.

– Uite colo nişte tineri, cere unuia din ei s-aducă un pepene, îl sfătui Cian Sin.

– Ăştia abia de anul ăsta lucrează ; habar n-au care pepene e bun şi care nu, răspunse Van Sin şi se îndepărtă.

– Bătrînul – lămuri Cian Sin – e socrul lui Ţin Siaofîn, vicepreşedinta cooperativei ; anul ăsta a împlinit

[1] *Ci* — aproximativ 0,3 metri (n. r.).

şaizeci şi cinci de ani. Pe vremuri a lucrat în grădinile familiei Liu.

– Aici se vede că e ordine ! constată tovarăşul He, arătînd cu mîna rîndurile drepte de araci, suporturile pentru dovleci şi straturile simetrice de varză. Şi cînd te gîndeşti că treaba e condusă de doi bătrîni. Frumos ! Bine li s-a spus „agrotehnicienii" !

Bătrînul aduse cîţiva pepeni galbeni, îi puse pe tejghea şi spuse :

– Mai sînt pepeni ce nu s-au copt încă, iar alţii nu-s prea zemoşi şi nici destul de dulci, sau n-au aromă. Mai au timp să se îndrepte. Apoi, ridicînd privirile, strigă : Tovarăşe pictor ! Vino să guşti din pepeni şi pe urmă n-ai decît să pictezi mai departe.

Cian Sin şi tovarăşul He priviră şi ei, miraţi, în sus.

– Unde s-a mai căţărat şi ăsta ? întrebă Cian Sin.

– Mulţumesc ! Cobor îndată ! se auzi dintre crengile unui copac glasul pictorului. Apoi către oaspeţi : Iertaţi-mă, nu v-am dat bună ziua.

– Nu-i nimic, rîse tovarăşul He. Noi te-am deranjat pe dumneata. Ştiu că pictorilor nu le prea place să fie tulburaţi.

Pictorul coborî din copac. Se aşezară apoi cu toţii în jurul tejghelei şi, tot gustînd din pepeni, începură să vorbească. Tovarăşul He se interesă ce venituri aducea grădina.

– După socotelile noastre – explică Cian Sin – grădinile ar trebui să aducă un venit de vreo cincisprezece milioane de *iuani*. Se spune că vor da chiar mai mult, dar cît anume, nu ştiu. Apoi, întorcîndu-se către Van Sin, întrebă : Credeţi că o să ajungeţi la vreo douăzeci de milioane ?

– Cînd s-au făcut socotelile spuneam eu că n-au ieşit bine, răspunse bătrînul. S-au şi vîndut legume ca de vreo cincisprezece milioane de *iuani*, iar din gulii şi varză o să mai scoatem încă o dată pe-atîta, poate chiar mai mult.

– Ce întindere aveţi ? întrebă tovarăşul He.

– Grădina măsoară în totul douăzeci de *mu,* iar pe alți doi *mu* semănăm mei. Pămînt n-avem mult, dar treabă e din belșug. Nu degeaba se zice : „O grădină de un *mu* e cît un ogor de zece !"

– Cu alte cuvinte scoateți de pe un *mu* de grădină tot atît cît de pe un lan de zece *mu* semănat cu cereale ? vru să știe tovarășul He.

– Și recoltele de cereale sînt acum mai mari, spuse bătrînul. Socotelile de altădată nu se mai potrivesc. În trecut așa era. La noi, de pildă, înainte vreme de pe un *mu* de pămînt se scoteau doi *dani* [1], de pe douăzeci de *mu* patruzeci de *dani.* La prețurile de acum se capătă pe un *dan* de cereale optzeci de mii de *iuani,* pe patruzeci de *dani* trei milioane două sute de mii. Iar dacă pe acești optsprezece *mu* am putea pune numai varză, am obține treizeci de milioane. Dar, obișnuit, cam așa iese : un *mu* de grădină îți dă zece *mu* de cereale.

– Dar de ce nu faceți grădină și din ceilalți doi *mu ?* întrebă tovarășul He.

– Ăla e lotul experimental al cooperativei. De el răspunde lui-șen. Vreți să-l vedeți ? întrebă bătrînul.

– După ce o să măriți cooperativa o să puteți folosi desigur și cincizeci de *mu* pentru grădină, nu-i așa ? intră și pictorul în vorbă.

– Nu, nu se poate, făcu bătrînul. Sîntem prea departe de oraș. Nu vindem decît oamenilor din satele unde nu e irigație. Legume prea multe nici n-am avea cui vinde.

Tovarășul He dorea să afle cum sînt îngrijite culturile de zarzavaturi. Pînă să capete un răspuns, pe cărarea pietruită se ivi un cumpărător cu un coș.

– Hai să mai vedem și alte straturi, propuse Cian Sin, adresîndu-se tovarășului He. Să-l lăsăm pe bătrîn să-și cîntărească varza.

Se ridicară. După ei, porniră și ceilalți.

– Duceți-vă și vedeți – spuse bătrînul – și dacă mai aveți întrebări de pus, mai vorbim noi, numai să mîntui cu cumpărătorul ăsta.

[1] *Dan* — aproximativ 60 kg (n. r.).

Cian Sin şi tovarăşul He porniră mai departe, să vadă grădina. Bătrînul se apucă să cîntărească varza, iar pictorul se căţără din nou în copac.

Tovarăşul He se arătă foarte interesat de fiecare cultură : se apropia de fiecare răsad, îl examina, şi n-avea decît cuvinte de laudă ; distanţele dintre straturi, cele dintre rînduri şi dintre araci erau parcă măsurate cu compasul. Pe pămîntul afînat şi nivelat nu se vedea nici un fir de iarbă de prisos. Părea că pînă şi numărul de frunze al fiecărei plante ar fi fost drămuit cu strictete.

– Cîţi oameni lucrează în brigadă ? întrebă tovarăşul He.

– Doisprezece, dintre care doi la trecerea rîului, răspunse Cian Sin. Aduc clienţii de pe un mal pe celălalt al rîului. Asta e a doua lor îndeletnicire.

– În mijlociu revin cîte doi *mu* de cap, socoti tovarăşul He. Luat aşa, nu e mult. Şi apoi, un singur *mu* lucrat în felul ăsta, nu e de loc o treabă uşoară. Ordine ca aici am mai văzut, dar în livezi, nu şi în grădinile de zarzavat. De aceea nici nu e de mirare că vor să scoată din optsprezece *mu* un venit de treizeci de milioane. Aici, ce-i drept, s-a muncit bine !

Mulţumiţi de cele văzute, cei doi se apropiară de lotul experimental, îngrijit de Iui-şen. Aici nu erau trase şănţuleţe ; bucata de pămînt era împărţită în două : o parte, semănată cu şase soiuri de mei de înălţimi şi înfăţişări diferite, se învecina cu grădinile de zarzavat, cealaltă – semănată cu un soi de mei, căruia i se zicea „coadă de lup".

– Apa din grădină nu vine pe aici ? Nu se văd şănţuleţe, se miră tovarăşul He.

– Pămîntul cooperativei nu e irigat de loc, lămuri Cian Sin. Altfel experienţele făcute pe un pămînt irigat n-ar fi de nici un folos. De aceea dinadins nu se udă aici pămîntul. Pe acest lot, fără grădină, s-au semănat şase soiuri de mei de cea mai mare productivitate, dar care soi e cel mai potrivit pentru locurile astea nu se ştie încă. Păreri

sînt destule, dar încă nimic precis. Iui-șen a împărțit aici pămîntul în șase parcele, cîte una pentru fiecare soi. Folosește pentru toate același fel de îngrășăminte. A sădit același număr de plante și pe toate le îngrijește la fel ca să vadă care soi o să dea recolta cea mai mare. În a doua jumătate a lotului se fac încercări în privința desimii semănăturilor. Anul trecut, la centrul regional, după ce s-au făcut experiențe, s-a spus că ar fi bine să se încerce a se semăna cîte douăsprezece mii de semințe pe fiecare *mu*. Așa am făcut și noi, și recolta a crescut. Dar Iui-șen nu e încă convins că asta ar putea să fie cea mai mare recoltă pentru locurile noastre. Tocmai de aceea a propus să se facă mai întîi cîteva experiențe. A împărțit deci locul în mai multe parcele și le-a semănat pe toate cu soiul numit „coadă-de-lup", numai că pe una din parcele a sădit nouă sute de fire, pe o alta o mie, pe a treia o mie și o sută, pe a patra o mie două sute și așa mai departe, ca să vadă de pe care va obține, cu aceleași mijloace, o recoltă mai bogată. Toată lumea a fost de părere să i se lase acești doi *mu* pentru experiențele lui.

Cum tovarășul He întrebă cine a avut această idee, Cian Sin îi răspunse că Iui-șen s-a gîndit singur la toate.

– Băiatul are cap ! conchise tovarășul He. Face treaba metodic. Îi vom trimite mai încolo niște tovarăși de la stațiunea județeană, să-l ajute în experiențele sale. Agronomii recurg și ei adesea la asemenea metode, numai că au mai multe cunoștințe și folosesc aparate de precizie.

După ce examinară lotul experimental, hotărîră să meargă la brigada „politicienilor". Îl strigară pe bătrînul Van Sin :

– Noroc, moșule ! Am plecat !

Bătrînul, înconjurat de coșuri, cîntărea varza și n-avea timp să-i conducă. Se mulțumi să ridice cîntarul și să strige :

– Noroc bun și la revedere ! Nu vă pot conduce, dar mai treceți mîine pe-aici, dacă aveți timp...

Cian Sin şi tovarăşul He îşi continuară plimbarea. Lăsară în urmă ogoarele de bumbac şi găsiră o cărare îngustă, care ducea spre semănăturile de porumb. Porumbul era înalt, trecea de un stat de om. Cian Sin îi arătă lanul, cu un gest al mîinii :

– Şi ăsta e din loturile „politicienilor".

Pipăiră ştiuleţii, mari şi groşi. Din cauza greutăţii lor, cocenii plini se aplecau în unghi drept ; alţii atîrnau gata-gata parcă să cadă. Cian-Sin şi tovarăşul He se grăbiră să iasă din acest loc „primejdios".

Tăiară prin porumbişte şi ajunseră la grădinile de zarzavat pe care le stăpînise odată Liu Lao-u. Încă din vremuri îndepărtate, Sanlivanul furniza legume satelor de pe coasta răsăriteană şi apuseană a muntelui. Grădinile de zarzavat ale trădătorului Liu Lao-u se aflau tocmai aici. Cîndva acest Liu Lao-u fusese atotputernic. Drumul de la chei spre grădinile lui Liu trecea peste ogoarele ţăranilor. Negustorii de zarzavaturi îşi mînau caii şi catîrii peste semănăturile lor, strivindu-le sub copite. Oamenii trebuiau să-şi calce pe inimă şi să-i lase în pace, căci n-aveau încotro. După ce Liu Lao-u fusese judecat şi osîndit, grădinile lui fură împărţite ţăranilor, iar drumul la chei fusese îngustat. Pămîntul a fost împărţit ţăranilor săraci ; n-aveau destule bucate şi, de aceea, pe locul unde mai înainte fuseseră grădinile, începură să semene mei în locul legumelor de altădată. Mai tîrziu, loturile aflate de cele două părţi ale fîntînii au fost lucrate de două brigăzi de ajutor reciproc, dar cu toate că scripetele puţului cu care se scotea apa fusese înlocuit cu o roată, legume nu s-au mai sădit acolo. În 1951, cînd luă fiinţă cooperativa agricolă, una dintre brigăzile de ajutor reciproc, cea care-şi avea loturile de pămînt în partea de nord a fîntînii, intră în cooperativă. Cealaltă brigadă, însă, care lucra la sud de fîntînă, nu se înscrise.

Spre acest lot se îndreptă şeful secţiei agricole regionale, însoţit de Cian Sin. Oamenii de acolo se aşezaseră

tocmai să se odihnească. Brigada „politicienilor" şi brigada de ajutor reciprocse odihneau laolaltă, lîngă roata de apă. Şeful „politicienilor" era ajutorul de primar Cian Iun-ţin, iar mai mare peste brigada de ajutor reciproc era Van Ţze-si, fiul lui Van Şen, cel care ciocănea fierul cu bătrînul Bao-ţziuan, zis Meşter-la-toate. Cînd îl văzu pe tovarăşul He, Cian Iun-ţin îşi aminti de nevasta Zăpăcitului. De vreme ce şeful raionului stă la ea în gazdă, nu se poate ca bătrîna să nu i se fi plîns. De cîteva luni, de cînd i se respinsese reclamaţia, se văita oricui venea în sat, pînă şi unui veterinar aflat odată în trecere.

– Gazda la care staţi nu vi s-a plîns de nimic? întrebă Cian Iun-ţin.

– Cum să nu se fi plîns! făcură cu toţii haz, fără să mai aştepte răspunsul tovarăşului He.

– Şi s-a plîns desigur rău de tot? stărui Van Ţze-si.

– Gazda mea e cam mărginită – răspunse He – dar mă tem că nici tovarăşul Cian Iun-ţin n-are în totul dreptate. Apoi continuă, adresîndu-se lui Cian Iun-ţin: Am auzit că i-ai fi spus: „O să săpăm canalul prin ogorul tău, fie că vrei, fie că nu. Şi n-o să-ţi ajute nici un fel de reclamaţii. Poţi să ne dai şi în judecată, dar noi tot vom săpa canalul. N-ai decît să te plîngi şi preşedintelui Mao, că n-ai să faci nici o scofală!" Dacă e adevărat, nu e de mirare că ridică tot felul de plîngeri împotriva voastră.

Cian Iun-ţin rîse:

– E adevărat, aşa i-am zis. Dar v-a spus de cîte ori am vorbit cu ea, s-o facem să înţeleagă?

– Păi dacă i-ai spus asemenea vorbe, toată munca de lămurire nu face cît o ceapă degerată, zîmbi tovarăşul He.

– Tovarăşe He, interveni cineva din brigada lui Van Ţze-si. După părerea mea, n-are rost să-l învinuiţi pe Iun-ţin înainte de a şti cum stau cu adevărat lucrurile. Pînă să ajungă Iun-ţin să-i spună vorbele alea, am făcut tot ce-i cu putinţă ca s-o facem să priceapă cu binişorul. Am vrut să-i dăm alt pămînt în schimb, să-i plătim o arendă. Da nici n-a vrut să audă. O ţinea într-una că nu ne

dă voie să săpăm canalul prin ogorul ei și basta. Oricine în locul nostru și-ar fi pierdut răbdarea. Dacă toți ar fi ca ea, n-ar mai exista pe lume nici căi ferate, nici șosele. După părerea mea bătrîna e o scorpie. Numai un tun ca Iun-țin o poate înfrînge...

– Văd că totuși nici cu tunul n-ați izbutit s-o înfrîngeți, ba ați făcut-o să fie și mai încăpățînată. Aici e greșeala ! În interesul obștesc trebuia, desigur, s-o rugați să vă vîndă de bunăvoie pămîntul, dar dacă toți vă năpustiți împotriva unui singur om, vă aprindeți paie în cap. Fiul bătrînei e comunist, un altul e voluntar în armată ; oare nu merg pe același drum cu noi, spre socialism ? Dacă vă puneți toți pe capul ei, ce obțineți cu asta ? Și oare ce se va întîmpla după aceea ? Canalul, desigur, e foarte necesar, dar asta nu înseamnă că trebuie abandonată munca de lămurire. Iar pentru atîta lucru nu e nevoie de tun...

– Ce-i drept, e drept, recunoscu Cian-Iun-țin. N-am să mai trag cu tunul !

– Să zicem că s-a tras cu tunul din greșeală, spuse un flăcău cam prostuț.

Nimeni dintre ei nu mai auzise că se poate trage cu tunul din greșeală și izbucniră în rîs.

– Ascultă, Țze-si, sări un tînăr din brigada de ajutor reciproc, după înfățișare cam de aceeași vîrstă cu el. Eu cred că n-ar strica dacă am trage o leacă și în taică-tu cu tunul lui Iun-țin, că nici el nu-i mai breaz ca bătrîna...

– Dacă n-a putut fi nimerită bătrîna – sări un alt flăcău – cum o să-l dobori pe tat-su ?

Oamenii se porniră să vorbească toți deodată, în timp ce He îi număra cu ochii, să vadă cîți sînt. Erau vreo douăzeci.

– Nu sînteți prea mulți în brigadă ? întrebă el.

– Sînt două brigăzi, îi explică Cian Sin. Una e a cooperativei, cealaltă e de ajutor reciproc.

– La anul intrăm cu toții în cooperativă, se auzi glasul unuia din brigada de ajutor reciproc.

– Vreți să intrați cu toată brigada ? întrebă He.

– Da, numai că tatăl şefului nostru de brigadă e împotrivă.

– E un al doilea Zăpăcit, rîse flăcăul care propusese să se tragă în tatăl lui Ţze-si.

– Nu, nu e la fel, fu Cian Iun-ţin de părere. Zăpăcitul e lacom, iar bătrînul Van Şen nu. Cînd om mări cooperativa, pun prinsoare că o să izbutesc să-l cîştig şi pe el.

Măsurînd cu ochii umbra pe care o arunca roata de apă, Cian Iun-ţin constată că se făcuse tîrziu. Dădu cu glas tare îndemnul :

– La treabă !

– La „ostaşi" şi la „tehnicieni" flăcăii au cu toţii ceasuri de mînă, spuse un tînăr. La noi nimeni n-are... Trebuie să ne luăm după soare.

– Ei şi ! făcu şeful brigăzii. Nu se pot face toate deodată. Lasă că vom avea o recoltă bogată şi-om primi şi ceasuri. Pînă atunci putem trăi şi fără ele.

Cele două brigăzi îşi reluară lucrul. He şi Cian Sin mai întîrziară să-i privească un timp cum seceră, după care dădură bună ziua şi porniră mai departe, spre Rîpa-de-nisip.

14. LA RÎPA-DE-NISIP

Pe lotul numit Rîpa-de-nisip nimeni nu căra meiul spre arie. Un singur om mîna o pereche de boi, nivelînd pămîntul cu grapa. Mirat, tovarăşul He se întoarse spre Cian Sin :

– Ce-i cu ăsta ? Nici nu s-a cules încă meiul şi văd că a şi băgat grapa în arătură.

Cian Sin nu întîrzie cu lămuririle :

– Pe loturile mai îndepărtate grăpatul se face după ce se culege totul de pe arie, dar pe cele mai apropiate, cum se seceră o fişie, locul poate fi arat şi grăpat. Se gră-

pează și se cară în același timp, așa că se poate face totul la vreme.

– Munca de recoltare nu se face în acord ?

– La ogoarele cu mei da. Aratul, grăpatul și semănatul, de asemenea. În fiecare brigadă au fost numiți oameni care, după ce începe secerișul, nu se țin decît de boronit și de arat.

În timpul acesta vreo zece oameni din brigada „ostașilor" se întorceau de la arie, fiecare cu cîte o prăjină pe umăr. Ajunși pe ogor, se răspîndiră ca niște ostași la instrucție, și înfigînd vîrful prăjinii în cîte un snop, îl ridicau ca pe un steag pînă cînd snopul aluneca pe lungul bățului. Apoi repetau mișcarea cu sulița, înfigînd-o într-un al doilea snop, în al treilea, iar cînd snopii se înșirau pînă la vîrf, dădură fuga cu ei înapoi la arie.

De undeva răsună un cîntec : fetele care lucrau pe lotul de lîngă sălcii îngînau o melodie populară de prin partea locului. Un băiat, să tot fi avut 15–16 ani, imita sunetele de gong și de tobă. Zărind oaspeții, băiatul șopti ceva fetelor, care lăsară lucrul și se așezară în șir, una lîngă alta. Bătînd ritmic din palme, strigară într-un glas :

– Bine-ați ve-nit, to-va-ră-șe He !

Tovarășul He le dădu bună ziua. Fetele își reluară lucrul.

Veniră în fugă și flăcăii de pe arie. Îl salutară și ei pe oaspete și se răspîndiră în grabă pe întregul lot. Șeful brigăzii, Vei Cian-kui, îi conduse pe cei doi tovarăși spre grămezile mari de nisip de lîngă sălcii.

– Nisipul ce-l vedeți aici l-am strîns de pe 5–6 *mu* de pămînt, dădu șeful brigăzii lămuriri arătînd spre movilele de nisip. Grămezile erau mai înalte ca omul și se înșirau pe o întindere de cîteva zeci de pași. Anul trecut, cînd am înființat cooperativa, cinci *mu* erau acoperiți de nisip. Un *mu* nu dădea decît trei *dou* de cereale. Se putea semăna numai cînepă, dar și ea creștea prost. Acum vom strînge de pe acești cinci *mu* peste patruzeci de *dani* de mei.

Apa din munți, scurgîndu-se prin rîpă și revărsîndu-se în timpul ploilor, acoperea ogoarele cu nisip. Printre movilițe se căsca gura rîpei.

– Și nu vi-e teamă că nisipul are să acopere din nou ogoarele ? întrebă He.

– Nu, că am stăvilit nisipul cu garduri din nuiele de salcie, îi răspunse Cian Sin.

Se urcară să vadă gardurile. Din loc în loc erau așezați cîțiva pari de salcie ; între ei se întindeau împletituri din crengi subțiri, care continuau să crească și să se acopere de frunze.

– Iui-șen a născocit gardurile astea vii, spuse șeful brigăzii.

– Da ? Am citit despre treaba asta în ziare, își aminti tovarășul He. Cînd am fost pe-aici prima oară, nu le văzusem. Ingenioasă idee ! Uitați-vă colo, în rîndul întîi, ce bine au crescut crengile. Adevărați copaci.

– Au fost sădiți în '49, precizează șeful brigăzii. Celelalte garduri s-au făcut mai tîrziu, cîte un rînd în fiecare an, unul mai sus de celălalt. Vedeți, acum a început să crească pe nisip porumbar și iarbă, așa că nisipul n-o să mai acopere ogoarele.

– Văd că în partea asta ați izbutit să opriți nisipurile – constată Cian Sin – dar dacă n-o să găsiți ceva mai solid de făcut, peste cîțiva ani nisipul mult ce se va strînge aici o să vă dea de furcă : o să-și croiască drum și o s-o pornească în altă direcție. Anul acesta pe făgașul principal s-au pus numai două rînduri de garduri, dar nisipul a și început să se urce mai sus. Dacă tot satul ar intra în cooperativă, s-ar putea pune garduri pe toată întinderea rîpei, și-atunci ar fi cu totul altceva.

– Fără îndoială, încuviință șeful brigăzii.

Apoi își luă rămas bun de la tovarășul He și se întoarse la brigadă.

– În ce brigadă lucrează Iui-șen ? întrebă tovarășul He. Muncește și la grădină și aici ? Cum vine asta ?

– Vedeți că el nu lucrează în acord și de aia nu ține de nici o brigadă. În cooperativă sînt mulți oameni care

nu lucrează în brigăzi. Așa sînt ciobanii, vizitiii, contabilul... Ori de cîte ori au timp liber, se găsește de lucru pentru fiecare : mai cu plivitul, mai cu curățatul... Dar cîte nu-s de făcut !

– Adică în cooperativă sînt mai mulți tehnicieni ?

– Cooperativa are în fiecare brigadă cîte unul, iar Iui-șen e mai mare peste ei.

– Dar, în general, ce treabă face ?

– Se pricepe la toate. Cultivă plante medicinale, prepară îngrășăminte chimice, întreține mașinile, stabilește termenele pentru semănat... În general nu se mărginește să răspundă numai de utilajul tehnic. Se ocupă și de sădirea pomilor, alteori calculează dimensiunile ariei. La toate se pricepe. Cînd e nevoie, oamenii la el aleargă. E un băiat deștept, capabil ; a introdus multe lucruri noi aici...

Tot vorbind despre Iui-șen, străbătură crîngul de sălcii și ajunseră la gura Rîpei-de-nisip.

15. DE PE DEAL

Dincolo de sat, la marginea de miazănoapte a Rîpei-de-nisip, se zăreau acoperișurile caselor. Sub un frasin înalt moțăia ghemuit un cîine mare, bălțat. Auzind pași în apropiere, ridică puțin capul, se uită cu un ochi la trecători și picoti mai departe.

– Aici locuiesc mai mult de zece familii, explică Cian Sin. Loturile astea au fost puse în valoare mai demult de niște coloniști veniți din alte regiuni. Oamenii au luat în arendă pămînt de la familia Liu și după ce Liu Lao-u a fost executat, pămîntul a trecut în proprietatea lor, ca unii ce-l lucraseră.

Drumul, mereu în urcuș, ducea spre satul aflat de cealaltă parte a dealului.

Tovarășul He și Cian Sin ajunseră pe coama dealului. De acolo auziră sunet de tălăngi. O turmă de bivoli ne-

gri şi roşcaţi, cu pielea lucioasă, păştea împrăştiată prin porumbar. „Stăpînul" lor, Ma Ju-lun, un om ciung de o mînă, şedea pe o piatră şi pufăia din lulea. Observînd pe cei doi oaspeţi, văcarul le dădu bună ziua.

– El o să ne lămurească cum merg lucrurile pe aici, spuse Cian Sin adresîndu-se tovarăşului He. Are s-o facă mai bine ca mine.

Cei doi se aşezară lîngă Ma Ju-lun. Acesta începu să vorbească :

– Pe deal şi deasupra rîpei să tot fie 120 de *mu* de pămînt. Mai sînt şi pămînturi nisipoase, dar alea nu dau rod bun. Aici cresc mai mult nuci ; sînt ai unor gospodari, căci chiar dacă intră cineva în cooperativă, pomii roditori tot lui îi rămîn. Pe miriştea aceea, vedeţi cîţi *hurma* [1] cresc ? Şi alea tot livezile gospodarilor sînt. Mai jos, unde cresc păstăioasele alea multe, vedeţi nişte pomişori micuţi, ca nişte jujubi sălbatici ? Sînt curmalii negri ai cooperativei. Au fost sădiţi anul trecut. Anul ăsta s-au pus puieţi de *hurma,* dar n-o să dea rod decît peste vreo cinci ani. Mai sînt şi nişte puieţi de nuci, sădiţi de-a lungul digului, dincolo de porumbişte, dar nu se văd de aici. Cooperativa şi-a planificat să sporească numărul de pomi roditori. Cînd toată lumea va intra în cooperativă, toţi aceşti o sută douăzeci de *mu* de pămînt îi vom preface încetul cu încetul în livezi.

– Foarte bine, aprobă He. Totodată şi nisipurile vor fi oprite.

– Şi asta încă nu e totul ! continuă Ma Ju-lun. Ca să lucrezi un *mu* de pămînt, pe deal sau pe malul rîpei, e nevoie cam de douăzeci şi două de zile pe an, pe cînd în vale sau la şes nu-ţi trebuie decît douăsprezece. După ce o să fie săpat canalul şi o să intre tot satul în cooperativă, n-o să fie nevoie de prea mulţi oameni pentru îngrijirea livezilor. Braţele rămase o să muncească pe ogoarele de pe ţărmurile rîului. Acolo sînt peste două mii

[1] Copac cu fructe dulci, roşii-portocalii, care creşte în regiunile sudice ale Chinei (n. r.).

de *mu*. O să stringem mult mai multe bucate decît pe aste o sută douăzeci de *mu*. Așa e firesc...

Tovarășul He îl întrebă ce cîștig a avut și cum i s-a socotit partea ce i se cuvenea.

– Am cîștigat peste trei sute șaizeci și cinci de zile-muncă. Pentru fiecare bivol se socotesc cîte douăzeci de zile-muncă, iar eu pasc douăzeci și unu de bivoli ; asta face la un loc patru sute douăzeci de zile.

– Păstorii din cooperativă pe lîngă oi și bivoli îngrijesc și porcii – spuse Cian Sin – așa că li se mai socotește un număr de zile-muncă.

După ce mai stătură puțin de vorbă, tovarășul He și Cian Sin se despărțiră de Ma Ju-lun. Urcară pînă în vîrful dealului.

De sus se desfășura în fața ochilor priveliștea luminoasă a văii și a rîului descriind un arc cu brațele întinse de la miazănoapte la miazăzi și cuprinzînd între ele dealul de pe malul celălalt. Pe țărmul apusean, mai apropiat, se întindeau ogoarele satului Sanlivan, tăiate de Rîpa-de-nisip. Pe aici nu trecea nici o apă. O treime din ogoare se afla la nord, celelalte două treimi la sud de rîpă. Într-un colț, pitit între rîpă și deal, se cuibărea satul Sanlivan. În bătaia soarelui de amiază casele păreau niște jucării noi-nouțe, așezate printre copaci. Din vîrful dealului și pînă în sat drumul era mai lung de un *li* și totuși această priveliște se dăruia ochiului într-o limpezime fără pereche : moara, tăvălugurile, oamenii, copiii, catîrii, măgarii, orătăniile și cîinii.

Puțin osteniți de drum, Cian Sin și tovarășul He se așezară la umbra unui chiparos bătrîn. Cian Sin prinse din nou să vorbească, dînd pe-ndelete amănunte despre pămînturile ce se întindeau la nord și la sud de rîpă.

– Locul unde ne aflăm noi acum se numește Spinarea-dragonului-negru. Dacă o iei de-aici drept către nord-est, ajungi într-un loc care coboară spre rîu. Locul ăla se numește Greabănul-dragonului-negru. La nord de Greabănul-dragonului e o șerpuitură, numită Șerpuitura-dra-

gonului. La sud de Greabănul-dragonului, locul se numeşte...

– La ce bun atîtea nume ? Cine să le ţină minte pe toate ? zîmbi tovarăşul He.

– Şi încă nu vi le-am înşirat pe toate. De pildă, dacă mergi de aici spre Greabănul-dragonului, treci pe lîngă Văgăuna-hurmei, Poarta-ocolului-de-oi, Povîrnişul-roşu, Templul-duhului-munţilor... În ţinuturile acestea ai să găseşti în fiecare sat mai multe asemenea denumiri decît oameni. La început nici eu n-am putut să le ţin pe toate minte, dar pe urmă m-am obişnuit. Acum le pot înşira fără greş.

– În satul meu sînt, cred, mult mai puţine denumiri... Totuşi găsesc că sînt încă destul de multe, îşi aminti, rîzînd, He. Ziceai că aici e spatele dragonului, dincolo greabănul, dar capul unde îi este ?

– Acolo, spre nord-est, în faţa Şerpuiturii-dragonului. Vezi o stîncă nu prea mare ? Aia e Capul-dragonului-negru.

– Înseamnă că dragonul negru caută ceva pe celălalt mal, observă He în glumă. Dar toate acestea n-au nici o legătură cu satul Sanlivan. Să vorbim mai bine despre el.

– Ba – îi răspunse Cian Sin – au o legătură şi încă una foarte strînsă. Cooperativa a hotărît să sape un canal care să meargă de la Capul-dragonului-negru spre Şerpuitura-dragonului, pe lîngă povîrnişul apusean al dealului. De acolo şi pînă la Greabănul-dragonului albia rîului e stîncoasă şi ceva mai ridicată decît Greabănul-dragonului. Numai de-acolo se poate aduce apa pentru irigatul ogoarelor aflate la sud de Rîpa-de-nisip. Uite acolo, la vreo 40–50 *ciani* [1] de malul apei, înfiptă o prăjină ! Acolo se vor face săpăturile, pentru că acolo stratul pietros e mai subţire. Vezi ogorul întins în lungime, care în partea de nord e îngust de tot, iar spre sud se lărgeşte ? Locul aces-

[1] Stînjen chinez (3,2 m) (n. r.).

ta e numit Cuțitul. Ți s-a plîns gazda că vrem să-i luăm pămîntul. Ei, află că e vorba de bucata aceea semănată cu porumb, Mînerul-cuțitului, ca să-i spunem așa. Ăsta e lotul ei.

– Dar la nord de rîpă n-ar fi oare cu putință să irigați pămîntul ? întrebă tovarășul He.

– Ba da. Dar trebuie săpat mai întîi un șănțuleț din sat cu direcția nord-est și atunci se va putea iriga o parte din pămînturile de acolo. După planul lui Iui-șen, dacă am muta roțile de apă de pe malul de sud al rîpei acolo, vor fi de-ajuns șapte roți ca să putem iriga toate ogoarele aflate la nord de rîpă.

– Dacă-i așa, nu pricep de ce se opun proprietarii acestor ogoare ?

– La drept vorbind numai Ma Do-șou și încă unul sau doi proprietari mai mici sînt împotrivă. Principalul vinovat e totuși Ma Do-șou.

– Poate că pămîntul lui nu se va iriga ?

– Ba da, el e dintre cei ce nu se gîndesc decît la ei. Uite, vezi locul ăla, mai la sud de Cuțit, nu departe de roata de apă ? Se numește Treizeci-mu ; cea mai mare parte e a lui Ma Do-șou iar roata a fost cumpărată de brigada lor de ajutor reciproc. Formal, roata aparține brigăzii, dar de fapt apa pe care o aduce udă mai ales pămîntul lui Ma Do-șou, deoarece toți ceilalți patru membri ai brigăzii laolaltă au mai puțin pămînt decît el singur. Înțelegi dar că, ori se va săpa ori nu se va săpa canalul, Ma Do-șou va avea totdeauna apă pe ogoarele lui. Dar dacă va trece canalul nu departe de roata lor de apă și se vor aduce acolo alte șapte roți, întreaga brigadă a lui Ma Do-șou va dori să intre în cooperativă și el va pierde tot atîtea brațe de muncă. Ăsta n-o să intre în cooperativă pentru că are mult pămînt ; lui îi convine să rămînă într-o brigadă de ajutor reciproc. Aici, cu bani, capătă brațe de muncă, ceea ce e ca și cum ar tocmi muncitori cu plată.

– Să zicem că s-a săpat canalul. Crezi că Ma Do-şou şi ceilalţi membri ai brigăzii lui vor intra în cooperativă ?

– Una din două : ori va angaja muncitori, ori va intra şi el în cooperativă.

Se apropia ora prînzului. Cărările se însufleţiră ; începură să apară oamenii care se îndreptau spre sat. Baoţziuan şi Iui-şen terminaseră de cioplit tăvălugurile şi plecau acasă. Cei care trebuiau să întoarcă snopii încă nu destul de uscaţi, mîncară mai devreme, şi acum, cu nişte furci mici de lemn, trebăluiau pe arie. Bătrînul Fan, care îngrijea de vitele cooperativei, porni spre moară şi dezlegă măgarul înhămat la pietrele de măcinat.

Tovarăşul He văzu lîngă moară cîţiva oameni care se certau.

– Oare ce se întîmplă acolo ? întrebă He.

– Fleacuri, o să se potolească. Bătrînului Fan îi place ordinea şi nu admite să fie călcată. La cooperativă aşa e regula : vitele cooperativei, oriunde ar munci, trebuie dejugate la o oră fixă. Cînd soseşte ceasul, bătrînul Fan apare ca din pămînt şi-şi cere măgarul, chiar dacă a mai rămas de măcinat un singur pumn de boabe. Probabil că şi acum a luat măgarul înainte ca nevasta lui Ţzin-şen să-şi fi terminat măcinatul.

– Dar de unde ştie el atît de bine cît e ceasul ? Are ceas ? întrebă tovarăşul He.

– Nu, dar Iui-şen i-a fabricat unul simplu de tot : i-a bătut un cui în pervazul ferestrei, a pus alături o cărămidă şi a tras pe ea o linie. Cînd umbra cuiului atinge cu vîrful linia, înseamnă că e ora cînd se deshamă măgarul.

– Dar cînd plouă ce face ?

– Cînd plouă nu merge nimeni să macine.

Tovarăşul He rîse mulţumit de ideea lui Iui-şen.

– E ora prînzului – spuse el – şi am văzut destule. Hai să mergem acum în sat !

Şi amîndoi o porniră pe cărarea ce cobora spre sat.

De la casa lui Țzin-șen pînă la moară nu e departe. Cînd venise nevastă-sa dimineața să macine, Cen Țziui-in era la a doua „piatră". Grîul se trece de două ori „prin pietre" și, după ce se toarnă a doua oară, e timp destul și pentru trăncăneală. Femeile începură să vorbească de treburile lor gospodărești, despre divorțul lui Iui-șen, despre familia lui Ma do-șou...

– Eu, soro – zise Țziui-in – cred că Siao-țziun și-ar putea afla norocul în casa voastră. La voi, trăiți cu toții în bună înțelegere, iar copiii își văd de ale lor ; nici unul nu stînjenește pe celălalt. Ce bine e să trăiești într-o casă ca asta ! Nu ca la noi !

– Nu trebuie să te mire, îi răspunse nevasta lui Țzin-șen. Adevărat că în casa noastră se poate trăi bine. Doar Siao-țziun ce mai stîrnește zîzanie. Dar unde nu sînt neînțelegeri ? Și la voi sînt destui oameni cumsecade : activiști de partid la județeană, membri ai Uniunii Tineretului...

– Vezi că nici unul n-are cuvînt în casă, iar cei care au, fac ce făceau și altădată. La noi în casă a rămas vechiul obicei să ni se dea cinci *țzini* de bumbac, și asta e totul.

– Dar nora a mare cum se împacă ?

– S-ar zice că la fel. De unii bărbați mai ține seama în casă, de alții de loc, de parcă nici n-ar fi, iar cu nevestele lor tot așa.

– N-ai vorbit cu ea niciodată depre asta ?

– Parcă îi pot vorbi ! E mereu pornită și caută cearta cu lumînarea. Dacă mă așez la război, nu mă lasă să țes, și-mi cere să fac altceva. Toată ziua se ocupă cică de copil și-mi lasă pe cap întreaga gospodărie – măcinatul, gătitul, dereticatul... Ce să mai vorbesc de țesut ! Nici măcar încălțăminte nouă nu-s în stare să-mi fac dacă nu mă mai duc și pe la părinți. N-am timp nici măcar să spăl, să peticesc cîte ceva. Iarna și vara, de cîte ori

mă duc pe la ai mei, mă întorc cu încălțăminte nouă pentru socrul meu și pentru cel de-al patrulea fiu al lui. Acolo mai pot face încălțări pentru mine și pentru ei, îi fac și fetiței cîte ceva, spăl, cîrpesc rufe și vin înapoi acasă. Și tot ei spun despre mine : „Nu-i place să stea acasă ; umblă creanga !"

– Adică părinții tăi te îmbracă pe tine ?

– Ce să facă ? Trebuie. Dacă așa mi-a fost norocul. De cîte ori are prilejul, soacră-mea spune străinilor, ca să mă înțepe : „Suferă pe bună dreptate. De ce l-a lăsat pe bărbat-su să plece ?"

– Aha ! Și eu așa am auzit. Dar cum a fost ?

– Cînd a plecat, eu am rămas la ai lui. Ce puteam face ? Așa a vrut el. Pe atunci nu prea eram lămurită și nici nu mă gîndeam să-l îndemn să se înscrie voluntar, cum au făcut alte femei, care își înțelegeau datoria. Ce-i drept, nici nu l-am reținut, ca atîtea altele mai înapoiate. Se vede că neamurile lui nu mă pot suferi pentru că nu sînt atît de înapoiată ca ele...

– Da cine l-a îndemnat să plece ?

– El a vrut. Toate neamurile, în cap cu tat-su, au fost împotrivă. Eu însă simțeam că așa e bine cum hotărîse el.

– După ce că nu l-a lăsat pe fecior-su să plece, nătărăul ăla bătrîn mai umblă și cu cioara vopsită pe la oamenii din sat.

– Dacă ar fi să povestesc toate astea, n-aș mai isprăvi niciodată. M-am căsătorit cu Iu-si în patrușopt. Aveam pe atunci optsprezece ani și el douăzeci și unu. Ieșise la cincisprezece ani din școala elementară. Voia să învețe mai departe, dar bătrînul mereu îl bătea la cap : „Fratetău a făcut școala medie și după ce a plecat să lucreze la oraș, nu l-am mai văzut niciodată. Acum te-ai găsit și tu să fugi de acasă ? La ce bun atîta învățătură ? De lucru găsești și aici." La un an după căsătorie am născut-o pe Lin-lin și tocmai atunci i s-a năzărit pe neașteptate socrului să-l trimită pe bărbatu-meu să învețe mai departe...

– Lumea spune că bătrînul se temea să nu-i ia pe băieţi la oaste.

– Adevărat, de asta îi era lui frică. În primăvara lui patruzeci şi nouă mulţi s-au dus în armată de bunăvoie. Bătrînul nu-i lăsa pe băieţi să meargă la adunările unde se făceau înscrieri de voluntari, nici măcar nu-i lăsa să iasă din casă. Vara i-a trimis la oraş să înveţe. Bărbatul meu avea pe atunci douăzeci şi doi de ani şi era cu un cap mai înalt decît ceilalţi elevi. L-au poreclit Găliganul şi pe ascuns rîdeau de el că se temea de armată. În cincizeci, cînd americanii au atacat Coreea, şcolile şi-au întrerupt cîteva zile cursurile şi elevii împreună cu profesorii au fost trimişi prin sate să facă agitaţie pentru ajutorarea Coreei, pentru înscrierea de voluntari. Cînd îl vedeau pe bărbatu-meu, oamenii îl arătau cu degetul şi rîdeau : „Ia te uită cîtamai nămetenia şi se bagă între copii ! Se vede treaba că nu vrea să meargă voluntar. Cum de nu-i e ruşine să mai îndemne pe alţii ?" Bărbatu-meu îmi spunea că, de atunci, colegii lui de şcoală au început să-l ocolească şi cum îl vedeau, îşi băteau joc de el, îl ocărau. Ajunsese să-i fie şi lui ruşine să se mai uite în ochii oamenilor. A trecut aşa un an. Toamna, cînd americanii au început să pregătească ofensiva, elevii au fost din nou trimişi la sate pentru agitaţie. De data asta n-au mai vrut să-l ia şi pe bărbatul meu cu ei. Bietul de el rămăsese singur. Cînd s-au întors de la ţară, colegii lui au început să-l ia din nou peste picior, aşa că n-a mai fost chip să rămînă acolo şi s-a hotărît să se înscrie voluntar. Auzise însă de la alţi elevi că e nevoie de consimţămîntul familiei. Da crezi că ai lui ar fi consimţit la aşa ceva ? Iarna iar s-a dus la şcoală, deşi murea de ruşine. Într-un rînd s-a învoit pe două zile ca să meargă acasă. M-am pomenit cu el la mine. Stăteam pe-atunci la părinţii mei. Mi-a spus totul, totul, şi m-a întrebat dacă mă împac cu hotărîrea lui de a se înscrie voluntar. Gîndeşte-te şi tu : dacă-i spuneam că nu, cred că murea de durere. Am să-ţi spun adevărul, dar să nu-l mai spui la nimeni : chiar eu l-am îndemnat să se ducă voluntar. A stat la mine două zile.

I-am cîrpit hainele și l-am însoțit apoi pînă la poarta regimentului. Ai lui au și aflat despre asta. Soacră-mea s-a dus la școală și a făcut un tărăboi cît toate zilele, dar acolo i s-a spus că a plecat acasă. I s-a arătat de altfel și cererea lui scrisă. Bătrîna l-a întrebat și pe Iu-i. El i-a spus că chiar așa s-au întîmplat lucrurile. Atunci s-a mai potolit și a plecat. Toate astea mi le-a povestit chiar Iu-i. De la școală, soacră-mea a venit la noi. Dar eu n-am avut curajul să-i spun adevărul. I-am zis doar că a venit, a stat o zi și s-a întors la școală. Nu mi-a răspuns nimic. Dar pe urmă a început să spună peste tot cum că eu l-aș fi îndemnat pe băiatul ei să plece voluntar. Astă-primăvară socru-meu l-a luat pe Iu-i de la școală. Nu l-a mai lăsat să-și termine învățătura, deși nu mai avea decît o jumătate de an. Socrii mei sînt o pereche potrivită. Și unde-o mai pui și pe cumnata mea mai mare...

Deodată Țziui-in amuți. Se apropia de ei soacră-sa, nevasta Zăpăcitului, trăgînd după ea un măgăruș. Bătrîna se uită la pietrele de moară și întrebă :

– Ce, tot n-ai măcinat încă ?

– N-a mai rămas decît ce se vede acolo, pe piatră, răspunse Țziui-in arătînd cu mîna.

– Catîrul trebuie schimbat, a muncit de dimineață, iar măgărușul abia de trage ; n-ai să poți măcina cu el toate grăunțele.

Nevasta lui Țzin-șen sări s-o apere pe Țziui-in :

– Lasă, tușico, n-avea grijă, se poate face treabă destul de bună și cu măgărușul.

Fără să răspundă, îmbufnată și încruntată, soacra deshămă catîrul, iar Țziui-in înhămă în locul lui măgărușul. După ce ocoli repede de două ori locul, bătrîna plecă strigînd nurorii sale în timp ce trăgea catîrul :

– Mînă-l bine ! Nu uita că la amiază mai avem de treierat !

– Nu cred să isprăvească. Mic mi-a rămas mai puțin și tot mă tem că nu-s gata pînă la amiază. Și-apoi, acuși-acuși i-amiază, tușico, spuse nevasta lui Țzin-șen.

Bătrîna știa prea bine că noră-sa n-o să termine, dar n-o răbda inima să n-o sîcîie cu ceva. Dîndu-și seama că nevasta lui Țzin-șen îi ghicise gîndurile, se grăbi să adauge :

– Macină cît poți. Nu-i nimic dacă mai rămîne ceva.

După care se îndepărtă bombănind.

– Ai auzit ? vorbi Țziui-in. Vita, dacă obosește, și tot o schimbi, dammite omul, că doar nu-i de fier ! De dimineață n-am mîncat decît o biată străchioară cu orez, pe care mi-a trimis-o Iu-i. Mi-e foame de nu mai pot. Știu că nici la prînz n-o să mă pot odihni un pic. E drept să se poarte așa cu un om ?

– Dar de ce nu macini mai puțin grîu ? întrebă cealaltă.

– Ce, vrei să mă pun rău cu cumnată-mea a mare ? Că de la ea pornesc toate. E ca și soacră-mea. Cred că dacă ar trece o zi fără ceartă n-ar mai putea dormi noaptea. Se agață de te miri ce, numai ca să-mi facă viața amară. Cînd sînt acasă, tot timpul se plîng ba că nu mai e orez, ba că s-a isprăvit făina, și mă trimit mai la fiecare trei zile la măcinat... Strîng grămezi de orez și făină, ca să aibă iarna ce mînca. Cînd mă întorc la primăvară de la părinți, iar n-o să mai fie nimic de mîncare și iar o să mă trimită la măcinat. Ce să mai vorbesc ! Îmi pare rău că nu-ți pot povesti totul...

În clipa aceea sosi și nevasta lui Bao-țziuan ; își căuta nora, să-i spună că Siao-țziuan a luat cu ea o legătură mare, dar ce e înăuntru nu știe.

– De ce nu te-ai dus la arie, să-i spui lui Iui-șen ? o întrebă nora.

– Am fost – răspunse soacră-sa – dar lui puțin îi pasă. Mi-a zis : „Din partea mea să ia totul, numai să mă lase în pace !" Face el pe grozavu', dar dacă i-o lua și hainele, cu ce o să se mai îmbrace ?

– Eu una cred că dacă s-a hotărît să-l lase pe Iui-șen, n-o să aibă curajul să-i ia și lucrurile, spuse nevasta lui Țzin-șen. Iui-șen are dreptate. Nici o pagubă dacă a plecat pentru totdeauna. Iar dacă a dispărut ceva sau nu,

o să aflăm îndată. La prînz vine Iui-şen acasă şi o să vadă. Oricum ar fi, toate astea-s nimicuri.

Bătrîna plecă şi amîndouă femeile se puseră din nou pe lucru.

17. PE ARII

În după-amiaza aceea începu montarea celor trei tăvălugur noi de piatră pe aria cooperativei ; fuseseră cioplite ca să se potrivească cît mai bine. Cei dintîi care dădură fuga la faţa locului să vadă roadele muncii lor fură Baoţziuan, Van-şen, Iui-şen şi Lin-ciji, care lucraseră la ele. Mai sosiră şi cîţiva curioşi, dornici să vadă şi ei treaba izbutită.

Trei bărbaţi mînau pe arie trei catîri mari, puternici, înhămaţi la tăvălugurile care se rostogoleau uşor. Aşa cum prevăzuse Iui-şen, catîrii nu trebuiau să facă eforturi prea mari ca să menţină tăvălugurile în poziţia necesară. Într-adevăr, descriau cu uşurinţă pe arie cercuri desăvîrşite, parcă trase cu compasul. Oamenii, veseli, pocneau din bice fără să lase hăţurile din mînă, în timp ce ochii lor, în care se putea vedea bucuria, urmăreau cu încordare drumul în roată al catîrilor. La fel de mulţumiţi erau şi cei din jur. Catîrii plinuţi păşeau uşor şi la pas pe un strat de spice, oferind o privelişte mult mai plăcută decît cei doi bieţi măgari părosi, înhămaţi la un singur tăvălug, sărmane dobitoace care abia îşi tîrau picioarele pe aria învecinată a unei gospodării individuale.

– E o plăcere să-i vezi ! spuse cineva. Ce bine şi cu spor poţi lucra pe o arie mare cînd ai vite atît de bune !

După ce mai priviră cîtva timp, oamenii plecară unul cîte unul la treburile lor.

Membrii cooperativei, repartizaţi la arie, se apucară imediat de treierat ; ceilalţi îşi văzură de treburile lor. Ţzin-şen, Lin-ciji şi contabilul Li Şi-ţze se întoarseră la

„casa cu drapele", unde se apucară să facă socotelile pentru împărțirea veniturilor cooperativei. Iui-șen pornise și el tot într-acolo ; îl convocase comisia pentru examinarea plîngerilor, în legătură cu cererea lui de divorț.

În acest timp, pe cîteva arii mai mărginașe Ma Iu-iui abia se apucase de întors spicele. De obicei spicele se întorc pînă la amiază, ca în timpul prînzului să se usuce bine la soare și după-amiază să poată fi date la treier. Dar cum Ma Iu-iui și brigada lui se omorîseră pînă la ceasurile prînzului strîngînd bucatele de pe lotul său, abia acum se apucaseră să întoarcă spicele, cînd alții erau de mult în toiul treierișului. Iu-i și Man-si se apropiară de ei ca să le spună că măgarii lor nu vor putea munci la treierat, pentru că măgarul cel mare lucrase toată dimineața la măcinat și nu căpătase încă nutreț, iar cel mic abia fusese înhămat acum la măcinat. Ma Iu-iui îi blestemă în gînd pe ai săi pentru prostia ce-o făcuseră, dar nu vedea cum ar mai putea îndrepta lucrurile. Man-si îi propuse însă să împrumute de la Den-gao unul din catîrii care tot stătuse degeaba toată dimineața ; Den-gao e doar șeful brigăzii lor și dacă-i sta catîrul de pomană, nimic mai ușor decît să i-l ceară. Așa că Iu-iui nu mai pierdu vremea și îl trimise pe Iu-i la Den-gao.

În timp ce se întorcea de la Den-gao cu catîrul, Iu-i o întîlni pe Iui-mei și o porniră amîndoi spre arie. Man-si înhămă catîrul la tăvălug și începu treieratul spicelor, din care o bună parte fuseseră pînă atunci întoarse. Apucară greblele și îl ajutară pe Iu-iui să întoarcă restul spicelor. Iu-i avea cîțiva ani de școală mai mult decît Iui-mei ; poate că de aceea nu se pricepea prea bine la mînuitul greblei. Cum Iui-mei făcu haz pe seama lui, rîse și Man-si spunîndu-i că greblatul e o știință pe care trebuia s-o mai învețe.

– Mai bine du-te și te odihnește, îl luă peste picior Iu-iui. Uită-te ce aiurea așezi tu spicele, ba ici mai multe, ba colo mai puține... N-are ce-alege tăvălugul.

Iu-i își privi isprava, nu prea mulțumit. Într-adevăr, n-avea de ce să fie mîndru ; mai degrabă ar fi fost cazul

să se rușineze. Noroc că treaba era pe sfîrșite. Ascultînd de sfatul fratelui său mai mare, lăsă grebla și se duse la marginea ariei, unde se așeză lîngă o șiră mică de paie acoperită cu lut, ca să n-o risipească vîntul. Nu peste mult lăsă grebla și Iui-mei și după ce mătură aria ajutată de Iu-iui, se îndreptă și ea spre șira de paie. Terminîndu-și lucrul, Iu-iui observă că singurul loc mai răcoros, la umbră, era ocupat de cei doi tineri. O porni deci spre marginea dinspre răsărit a ariei, pentru a urmări de acolo cum se desfășura trieratul pe aria cooperativei.

– Oare poate număra cineva toate hieroglifele alfabetului chinezesc ? întrebă Iui-mei, ca să intre în vorbă cu băiatul.

– Sigur că poate, răspunse Iu-i. Îmi spunea un profesor că există opt mii de hieroglife, dar numai vreo patru mii sînt folosite, și astea nu în egală măsură.

– Atunci de ce trebuie să le înveți atîția ani ? Nu s-ar putea învăța într-un timp mai scurt ?

– Ai fost și tu la școală. Parcă n-ai ști că nu se învață numai semnele scrisului...

– Știu, se mai învață, cum naiba îi zice... a, da, aritmetica, și multe altele pe care eu nu le știu. Cînd umblam eu la școală era război și n-am putut învăța mare lucru. Ce mi-a rămas e că, înainte de orice, trebuie să cunoști cît mai multe hieroglife, ca să poți scrie și citi.

– E adevărat, la școala primară trebuie să înveți în fiecare zi alte hieroglife, dar cu cît înveți mai multe, cu atît îți rămîn mai puține de învățat. În schimb se adaugă mereu alte obiecte...

Iui-mei întrebă care anume și Iu-i le înșiră fără să se poticnească : istoria, geografia, algebra, geometria, tot felul de științe ca biologia, zoologia, mineralogia, fizica, chimia, apoi învățămîntul politic și așa mai departe ; după care începu să explice ce înseamnă fiecare dintre ele. Pentru prima oară Iui-mei auzea cuvintele : „patrie", „străinătate", „antichitate", „epoca modernă", apoi „rădăcini", „tulpini", „cap", „torace", „abdomen", „straturi", „cristale", „vînt", „ploaie", „capitalism", „socialism". Toate acestea nu-i spu-

neau nimic. Făcu un gest cu mîna, ca să-l întrerupă pe Iu-i :

– Ajunge, ajunge. Se vede că mi-e dat să rămîn proastă toată viața.

Acum îi părea rău că nu ținuse pasul cu Iu-i și Lin-ciji, să învețe și ea mai multă carte.

– De ce vorbești așa ? obiectă Iu-i, dîndu-și seama că Iui-mei se necăjea. Îi aminiti, ca s-o liniștească, de hotărîrea guvernului de a se înființa pretutindeni școli permanente pentru adulți, de îndată ce analfabetismul va fi lichidat. Numai așa se vor putea consolida succesele obținute și se va ridica nivelul cultural al poporului.

– Spune-mi, va putea să termine școala medie și una ca mine ? întrebă sfioasă Iui-mei.

– Sigur că da ! Și Lin-ciji și cu mine n-o să-ți mai putem fi profesori.

– Cum nu ! Păi pînă atunci o să învățați și voi și-o să știți mai mult decît acum.

De obicei, cînd vorbea cu Iui-mei, Iu-i se ferea să amintească de Lin-ciji, dar oricît se ferea, numele îi venea mereu pe buze. Dîndu-și seama, căută să schimbe vorba.

Între timp pe aria cooperativei grînele fură strînse grămadă și date la vînturătoare, iar cele ale familiei Ma măcinate. La aria de alături sosiră Huan Da-nian împreună cu Iuan Din-vei, urmați de Zăpăcitul.

Brigada lui Ma Iu-iui strîngea grînele în grămezi. Pe aria cooperativei bucatele erau vînturate pentru a doua oară. Iuan Din-vei urmărea toate acestea, minunîndu-se cît de spornică e munca aici. Își aminti că, numai de la grădinile de zarzavat, fiecare gospodărie care ținea de cooperativă va primi aproape un milion de *iuani*. Nu se putu opri să nu strige cu invidie :

– Parcă tot e mai bine în cooperativă ! La anu mă înscriu neapărat !

– Păi la ei n-o să fie cine să te ție din scurt, rîse de el un flăcău.

Într-adevăr, Iuan Din-vei era dintre aceia care nu trebuiau pierduți din ochi. Cum rămînea singur pe ogor, cum lăsa treaba baltă și se întindea să doarmă.

– Iar la împărțirea veniturilor – adăugă un altul – parcă te văd cum fugi din cooperativă, dacă o să-ți iasă la cîntar un bob mai puțin decît altora...

Glumele nu erau lipsite de tîlc și tocmai de aceea Iuan Din-vei nu cuteza să răspundă. Așa făcea întotdeauna : de cîte ori era luat la vale pentru vreo ispravă de-a lui, tăcea mîlc sau făcea mai departe cum îl tăia capul.

Man-si și Iu-iui fuseseră în sat și se întorseseră la arie, la vînturătoare.

– Moș Do-șou ! spuse Man-si bătrînului. Dă fuga acasă, că iar s-a luat soacra la harță cu nora !

Auzind acestea, bătrînul și Ma Iu-iui încremeniră.

– Din ce se luară ? izbuti, în sfîrșit, să întrebe Do-șou.

– Du-te mai repede – îl zori Man-si – altfel se întîmplă o nenorocire !

Din cele spuse de Man-si, Do-șou înțelese că, de astă dată, nu era de glumit. Fără să mai pună întrebări, o porni într-un suflet spre casă.

Pe arie se lucra de zor ; nimeni nu pierdea o clipă. Numai Ma Iu-i căsca gura fără să-și găsească vreun rost. Apuca de aici, apuca de colea, dar nu izbutea să facă nimic ca lumea.

– Iu-iui ! se auzi strigînd cineva tocmai de pe aria a treia. Dă-mi un om să-mi ajute și mie puțin !

Iu-iui se opri din lucru și privi în direcția de unde i se vorbea. Era Iuan Tian-cen.

– Du-te, Iu-i, de-i ajută lui unchi-tu, spuse Iu-iui.

Iu-i tăie peste aria cooperativei, îndreptîndu-se spre mica arie a lui Iuan Tian-cen, aflată în spatele ei. Unul dintre membrii cooperativei îi strigă lui Iuan Tian-cen în batjocură : „Poate vrei să-ți dăm pe vreunul dintr-ai noștri să-ți ajute ?“ dar bătrînul Tian-cen nu răspunse.

Era și el membru al cooperativei, dar își păstrase în folosință personală mai mult pămînt decît adusese în cooperativă. Cînd muncile erau în toi, nu voia să știe

decît de ogorul lui. Nici nu-i păsa de cooperativă. Firește, asta nemulțumea pe membrii cooperativei. De aceea îl luau mereu peste picior, întrebîndu-l dacă nu vrea să i se dea un ajutor de la cooperativă.

De fapt, Vicleana, nevasta lui Tian-cen, fusese aceea care se gîndise la această soluție fățarnică : să intre în cooperativă, dar să-și rețină cît mai mult pămînt. După statut, pămîntul rămas în folosință personală nu trebuia să depășească o cincime din întreaga suprafață a țăranului cooperator. Dar cum Iuan Tian-cen avea un frate mai mic, plecat de mai multă vreme în armată, Vicleana se gîndi că ar fi bine să tragă foloase de pe urma acestui fapt și să-și oprească mai mult pămînt.

Cu gîndul acesta se duse la Linhecijen, unde îl găsi pe fratele ei mai mare, cu care ticlui un act fals de împărțire a bunurilor familiei. Din actul acela reieșea că fratele mai mic al lui Iuan Tian-cen s-ar fi separat de el înainte de a fi plecat în armată, o dată cu un unchi după mamă al lui Iuan Tian-cen. Unchiul acela murise și nu se mai putea stabili dacă a existat vreodată un asemenea act și dacă tot ce scria acolo era adevărat. Vicleana îl învățase pe Iuan Tian-cen să spună că nu-i el în drept să hotărască dacă familia fratelui mai mic să intre sau ba în cooperativă și să dea pămîntul ca parte socială la înscriere. În ce privește pămîntul înregistrat pe numele lui, bineînțeles că nici nu se gîndește să-și oprească în folosință personală mai mult de cincimea legală. Unii membri ai cooperativei au înțeles de la bun început despre ce e vorba și n-au vrut să-l înscrie, dar după o oarecare chibzuință au hotărît să-l primească. Așa se petrecuseră lucrurile.

Iuan Tian-cen era membru de partid încă din 1938, de pe timpul războiului cu japonezii. În timpul luptei pentru reducerea arenzilor i se dăduse mai mult pămînt bun decît s-a dat altora, iar după plecarea fratelui său în armată preluase și gospodăria acestuia, de unde și porecla de Două-loturi pe care și-o cîștigase. În carnețelul lui Van Țzin-șen era trecut printre țăranii care s-au bucurat de înlesniri în timpul reformei agrare. În 1951, cînd s-a

organizat cooperativa și i s-a propus să intre și el, la început a șovăit, pe motiv că nevasta-sa n-ar fi un element destul de conștient. În 1952, cu prilejul lărgirii cooperativei, Țzin-șen iar încercă să-l convingă pe Iuan Tian-cen că în calitate de membru de partid era dator să intre în cooperativă. Așa se face că Două-loturi, neavînd cum să se mai sustragă, s-a apucat de înșelăciuni, cum îl învățase Vicleana. În fața unei asemenea fapte necinstite, oamenii au vrut să-i respingă cererea. Numai Țzin-șen fusese de altă părere. „Un *mu* de pămînt bun în cooperativă n-are ce să ne strice, spusese. Firește că, dacă-i rămîne prea mult pămînt, n-o să poată munci cum trebuie alături de noi. E adevărat că, de vreme ce va lucra mai puțin decît trebuie, ceilalți vor fi siliți să muncească și pentru el. Oricum, însă, va crește și partea lor din veniturile cooperativei, așa că el n-are să profite de loc de pe urma cooperativei. Ne-am străduit să-l facem să înțeleagă acest lucru, dar pînă acum n-a vrut să ne creadă. Să vedem ce o să spună peste un an." Țăranii s-au gîndit cît s-au gîndit și au hotărît că, într-adevăr, n-au ce pierde. Așa s-a făcut că, la intrarea în cooperativă, i s-a lăsat lui Iuan Tian-cen în folosință personală mai mult pămînt decît îngăduia statutul. Vicleana prevăzuse, ce-i drept, totul, dar nu se gîndise la un singur lucru : cine o să-i ajute bărbatului ei la cîmp și pe arie ? Înainte de a se alcătui brigada de ajutor reciproc bătrînul Tian-cen era nevoit, uneori, cînd era zorul mai mare, să tocmească un muncitor. Mai tîrziu însă, după ce a luat ființă brigada, se descurca destul de bine cu ajutorul ei. Dar cum devenise membru al cooperativei și țăranii din sat făceau parte fie din brigăzile de ajutor reciproc, fie din cooperativă, ca și el, de la o vreme nu mai găsea oameni pe care să-i poată folosi măcar pentru un timp. Numai că Vicleana nu voise cu nici un preț să-și schimbe planurile și, din cauza ei, Iuan Tian-cen nu mai putea s-o scoată acum singur la capăt pentru a-și lucra pămîntul ce-i rămăsese în folosință personală.

Cînd Zăpăcitul năvăli în casă, Țziui-in plecase. Nu mai găsi în odaie decît pe nevastă-sa și pe nora lor mai mare. Bătrîna ședea pe un scăunel lîngă vatră ; nora se așezase în fața ei, pe treptele de la intrare.

– Unde-i Țziui-in ? întrebă Zăpăcitul.

– Da ce, noi stăm s-o păzim ? S-o fi dus să se plîngă ! îi răspunse Are-întotdeauna-dreptate.

– De ce v-ați certat ?

– S-a săturat de mîncarea noastră obișnuită, acum vrea numai bunătăți !

– Ci vorbește ca să te priceapă omul ! insistă Zăpăcitul, stîrnit și neliniștit la culme.

– Ce e greu de priceput ? Femeia e liberă, are poftă de ceartă, treaba ei. Cine o poate opri ?

Zăpăcitul se neliniști și mai mult. De la nevastă-sa nu putea scoate nimic. Te pomenești că între timp Țziui-in s-a dus la comitetul de femei să se plîngă !

– N-ați putut să vă țineți gurile ? se răsti el supărat la femei. Și așa ne merge cît se poate de prost. Nimeni nu mai vrea să stea de vorbă cu noi...

Și plecă în căutarea lui Țziui-in. Știa bine că trebuia s-o caute mai întîi în casa lui Țzin Siao-fîn, președinta Uniunii Femeilor. Cum n-o găsi acolo, se gîndi că ar putea să fie la primarul Fan Den-gao, dar nu era nici la el.

Nu-i găsise acasă nici pe Țin Siao-fîn, nici pe Fan Den-gao. Gîndindu-se că s-ar putea afla la „casa cu drapele", unde urma să se judece neînțelegerea dintre Iui-șen și Siao-țziun, o porni într-acolo.

De cum se apropie de casă, zări o mulțime de oameni îmbulzindu-se la o ușă din prima curte. Printre ei, mulți tineri, care cu site, care cu saci și alte scule pentru măcinat sau vînturat. De, așa-s tinerii : îi interesează foarte mult tot ce ține de căsnicie. În drum spre arie, se opriseră aici să afle cu o clipă mai devreme cum se va judeca

pricina lui Iui-şen. Făcîndu-şi drum cu coatele, Zăpăcitul izbuti în cele din urmă să pătrundă în casă ; înăuntru oamenii stăteau în picioare, înghesuiţi ca vai de lume. Nu mai încercă să-şi facă loc pînă la masă, ci, ridicîndu-se în vîrful picioarelor, se uită atent la toţi cei de faţă. Ţziui-in nu era nici acolo. Fu gata să plece, cînd se auzi strigat de Ţin Siao-fîn, care şedea la masă.

– Moş Do-şou, aşteaptă puţin ! Îi dăm adeverinţa lui Iui-şen şi trecem imediat la cazul dumitale.

Bătrînul înţelese din vorbele preşedintei că Ţziui-in trecuse pe aici cu plîngerea ei. Întrebînd pe cei din jur dacă nu ştiau unde s-a dus, află că plecase la masă.

– Cum ? Nu s-a dus acasă ? se miră el.

– Da ce, o fi ruşinos să iei masa la străini ? i se răspunse cam în bătaie de joc.

În sfîrşit, comisia întocmi hotărîrea în cazul lui Iui-şen. Pe temeiul acestei hotărîri, raionul avea să fie încunoştinţat în scris că soţii nu pot fi împăcaţi, astfel că divorţul urma să fie înregistrat oficial. Oamenii se pregăteau să părăsească localul, dar auzind că se va cerceta încă o plîngere, mulţi dintre ei rămaseră locului.

De data asta veni rîndul lui Ţziui-in. Lucrurile fură înfăţişate astfel : Siao-fîn, aflînd că Ţziui-in nu mîncase nimic de dimineaţă, se dusese, însoţită de Lin-lin, la bătrîna din curtea dosnică. Luară de la ea cu împrumut nişte orez, să-i facă de mîncare lui Ţziui-in. Toţi cei de faţă cunoşteau bine întîmplarea, şi mai ştiau de altfel şi unde se afla acum Ţziui-in. Oamenii erau foarte porniţi împotriva lui Are-întotdeauna-dreptate şi a lui Pericol ! Nu-vă-apropiaţi ! Erau porniţi mai ales împotriva neomeniei cu care se purtaseră faţă de Ţziui-in. În înverşunarea lor, oamenii nici nu mai voiau să audă de Zăpăcit, care zadarnic îşi bătu gura. Gîndindu-se că n-are rost s-o caute pe Ţziui-in în tot satul, Do-şou se văzu silit să aştepte, să vadă ce se va întîmpla. Mulţimea îl împingea şi-l îmbrîncea din toate părţile ; abia se ţinea pe picioare. Din fericire, Ţin-Siao-fîn, care observase acest lucru, spuse celor de faţă :

– Lăsați-l să treacă înainte ! Vino încoace, moș Do-șou, așază-te și te odihnește un pic !

I se făcu loc să treacă. Zăpăcitul ajunse la masă, și se așeză pe scaunul de pe care, cu o clipă mai înainte, se ridicase Iui-șen.

Scrisoarea către raion era gata. Iui-șen ieși din cameră o dată cu Siao-țziun și cum în urma lor cam a treia parte din oameni plecă, se mai făcu puțin loc în odaie.

– Ei, ia spune, ce s-a întîmplat la voi ? întrebă Fan Den-gao, președintele comisiei, adresîndu-se Zăpăcitului

– Nu prea știu nici eu !

– Atunci de ce ai mai venit dacă nu știi ? îl repezi un țăran mai în vîrstă. Bine ți-a zis cine ți-a zis Zăpăcitul !...

Se auziră rîsete. În sfîrșit, după ce rîsul se potoli, Zăpăcitul îi lămuri că abia sosise de pe arie. Țin Siao-fîn fu de părere să fie chemate nevasta și nora lui. Trimiseră un om să le aducă pe loc în fața comisiei.

După puțin timp intră Țziui-in, urmată de Are-întotdeauna-dreptate și de Pericol ! Nu-vă-apropiați !

– Ei, acum toată lumea e de față, vorbi Fan Den-gao. Să spună mai întîi fiecare ce s-a întîmplat și pe urmă vom vedea cine are dreptate și cine e vinovat. Începe tu, Țziui-in !

– De cîte ori să mai povestesc ce s-a întîmplat ? întrebă, nemulțumită, tînăra.

– Povestește încă o dată cum a fost, repetă Den-gao. Să audă și ele și să spună dacă așa stau lucrurile.

– Totul a fost cît se poate de obișnuit, începu Țziui-in. M-am trezit în zori și m-am dus imediat la moară. N-am apucat să mănînc decît o ceașcă cu zeamă lungă de terci. În timpul prînzului nu ni s-a dat voie să deshămăm măgarii de la roată și a trebuit să lucrez pînă seara. Cînd am sosit acasă, toată lumea mîncase ; mie și lui Lin-lin nu ne-au lăsat decît niște zeamă de tăieței pe fundul strachinii...

– Minți, nerușinato, fire-ai tu să fii ! o întrerupse Pericol ! Nu-vă-apropiați ! Nu ți-am lăsat tăieței ?

– Ce mîncăm toţi, trebuie să mănînci şi tu ! sări cu gura Are-întotdeauna-dreptate. Uită-te la ea, parcă e-o regină ! Cică a stat o zi la moară ! Ei şi ? Eu n-am turte şi dulceaţă ca să-ţi intru ţie în voie !

– Linişte, linişte ! încercă să le potolească Fan Den-gao. Vorbiţi pe rînd ! Continuă, Ţziui-in !

– Asta-i tot, numai că n-am văzut tăieţeii despre care zice dumneaei...

– Să se aducă aici strachina şi să vedem dacă sînt tăieţei sau nu, propuse Ţin Siao-fîn.

– Ia fugi de colo ! exclamă Ţziui-in. De cînd s-a vărsat totul în troaca măgarului ! Dar dacă vreţi să ştiţi, întrebaţi-i pe Iu-i şi pe Man-si, că au fost acolo şi-au văzut cu ochii lor. N-are decît să spună ea ce pofteşte !

– Ba ţi-am dat tăieţei, dar n-ai vrut să-i mănînci. Sau poate ai vrea să te aştept toată noaptea ? se oţărî din nou Pericol ! Nu-vă-apropiaţi !

– Acum poţi să vorbeşti, îi îngădui Fan Den-gao. Ţziui-in a spus ce-a avut de spus.

– Şi eu am terminat, răspunse Pericol ! Nu-vă-apropiaţi !

Den-gao ceru nevestei Zăpăcitului să spună şi ea cum s-au petrecut lucrurile. Are-întotdeauna-dreptate începu să povestească foarte liniştit totul.

– Toţi copiii din casă sînt deopotrivă ai mei, iar nurorile sînt, firește, nevestele fiilor mei. Toţi sînt ca degetele de la mîna mea – sînge din sîngele meu, carne din carnea mea şi niciodată n-am ţinut la vreunul mai mult ca la ceilalţi. În casa noastră toţi mănîncă în fiecare zi mîncarea obişnuită, afară doar de sărbătorile mari sau de Anul Nou. Toată viaţa am mîncat şi eu aceeaşi mîncare şi am ajuns la vîrsta mea fără să mă plîng că ar fi rea sau că nu-mi ajunge. Şi de vreme ce mîncăm toţi acelaşi lucru, n-o să mă apuc să-i fac nurorii mele altă mîncare. Tatăl copiilor mei şi cu mine am ajuns oameni bătrîni, dar nu s-a întîmplat niciodată să gătim pentru noi alte bucate decît pentru ceilalţi. Azi la prînz am avut clătite şi o fiertură de tăieţei. Bărbaţii, fiindcă au muncit din greu la cîmp, au

primit cîte două clătite şi o ceaşcă de tăieţei ; femeile, fiindcă au făcut muncă mai uşoară în casă, au mîncat mai uşurel, numai tăieţei. Nimeni n-a avut nimic de spus. Eu şi nora mea mai mare am mîncat la fel, adică numai tăieţei şi nu ne plîngem. Şi, mă rog, ce anume ar pofti să mănînce nora mea de a treia ? Asta nu mai ştiu. Cînd doi oameni nu se înţeleg, motiv de gîlceavă se găseşte oricînd. Spuneţi, oameni buni, se poate oare trăi laolaltă şi să te certi toată ziua ? Eu n-am adăugat nimic de la mine. Să judece oamenii mai bine...

Den-gao întrebă pe Ţziui-in ce are de spus la toate acestea.

– Din ce zice soacră-mea – răspunse Ţziui-in – se cheamă că mi-a dat tăieţei, da eu chipurile n-am vrut să mănînc... Dar adevărul e că nici nu i-am văzut... Dacă vor să mă hrănească numai cu tărîţe, fie ! Asta mi s-a mai întîmplat. Dar să mi se dea măcar tărîţe.

Văzînd că fiecare din părţi susţine altceva, Cian Iun-ţin făcu o propunere :

– Aşa n-o să lămurim niciodată nimic. Ţziui-in spune că la ceartă au fost de faţă Man-si şi Iu-i. Propun să chemăm ca martor pe unul din ei.

Membrii comisiei şi cei de faţă primiră. Cîţiva oameni din mulţime se şi oferiră să plece după Man-si sau Iu-i.

Pericol ! Nu-vă-apropiaţi ! începu să dea semne de nelinişte. Spuse repede :

– Păi ăia au venit după vînturătoare şi n-au stat decît o clipă. De unde să ştie ei ce s-a întîmplat ? Dacă nu mă credeţi că am spus cinstit totul, aşa cum a fost, atunci degeaba mai chemaţi pe alţii ! De unde ştiţi că o să spună adevărul ?

– Nu, nu-i chiar aşa, drăguţo – o întrerupse Siao-fin – aşa nu merge ! Dar ce, tot satul e pornit împotriva ta ?

– Să vină, să vină amîndoi ! stărui Den-gao. Au să spună ce-au văzut, iar dacă nu ştiu nimic, n-o să fie nimic.

Hotărîrea fu luată. Cîțiva oameni plecară în căutarea martorilor. După puțin timp reveniră însoțiți de cei doi. Den-gao le arătă pe scurt despre ce e vorba și apoi îl pofti mai întîi pe Man-si să-și depună mărturia.

Man-si nu uitase încă cearta lui din ajun cu Pericol ! Nu-vă-apropiați ! De aceea se hotărî să aducă vorba și despre cele petrecute ieri între ei.

– De văzut, am văzut – începu el – dar nu pot fi martor, pentru că nu sînt nepărtinitor.

– Spune tot adevărul – stărui Den-gao – de ce să fii părtinitor ?

– Nu e vorba de cele ce s-au întîmplat azi cu masa. Aici e vorba în primul rînd de bunul renume al nevestei unui ostaș din Armata Populară de Eliberare, lămuri Man-si. Nu pot lua asupră-mi o răspundere atît de grea.

Man-si izbuti să stîrnească interes prin vorbele lui. Comisia începu să-l descoase și el se folosi de prilej pentru a povesti amănunțit toate clevetirile strecurate de Pericol ! Nu-vă-apropiați ! pe seama cumnatei ei. Printre nevestele de ostași care se aflau de față în număr mare, se iscară murmure. „Să se amîne pricina ! se auziră mai multe voci. Să se lămurească mai întîi ce s-a întîmplat ieri !... Ce dovezi are zgripțoroaica ?... Dacă n-are dovezi, n-o să scape cu una, cu două. Păi se poate să bîrfească pe un om cinstit și să nu fie pedepsită ?..."

– Ce-a fost, a fost – încercă Den-gao să liniștească femeile – n-are rost să ne pierdem vremea. Să trecem la cazul de azi !

Femeile nu se lăsară însă și stăruiră ca lucrurile să nu rămînă așa. Nu admiteau ca asupra lui Țziui-in să atîrne nici măcar o umbră de bănuială.

– N-are decît să spună ce poftește ! Cine o s-o creadă ? vorbi Țziui-in către femei, în timp ce zgripțoroaica tresări, bucuroasă că judecata rămîne la întîmplarea de azi, cu mîncarea.

Siao-fîn se ridică și luă cuvîntul :

– Eu, ca nevastă de militar și președintă a Uniunii Femeilor, am să vorbesc în numele nevestelor ai căror băr-

baţi se află în armată, şi în numele membrelor Uniunii. Sînt şi eu de părere că dacă cineva vorbeşte în acest fel despre tovarăşa de viaţă a unui ostaş din Armata Populară de Eliberare, trebuie să răspundă pentru vorbele sale. Dar de vreme ce Ţziui-in i-o trece cu vederea, să ne oprim aici. Se înţelege însă că dacă lucrul se va repeta, vom cere ca bîrfitorul să răspundă în faţa judecăţii !

– Destul, totul e limpede ! Ce a fost, a trecut, spuse Den-gao. Acum, Man-si să ne povestească ce a fost azi.

– Nu, nu povestesc, răspunse cel întrebat. Dumneaei e în stare să mai spună că am născocit totul, ca să mă răzbun. Să vorbească mai întîi Iu-i, că-i din neamul lor.

– Ai dreptate, se învoi Den-gao. Spune, Iu-i.

Tînărul nici nu apucă să deschidă gura, că Are-întotdeauna-dreptate i-o luă înainte.

– Dacă ai văzut, spune : am văzut ! Dacă n-ai văzut, spune : n-am văzut ! Să nu vorbeşti despre ce n-ai văzut !

Iu-i se uită mai întîi la mama lui, apoi la Fan Den-gao şi spuse :

– N-am văzut nimic !

– Cum ? Doar am trecut pe acolo şi ne-am întîlnit nas în nas cu ea cînd ieşea cu strachina din casă, sări Man-si. Se poate să nu fi văzut nimic ?

– Nu m-am uitat într-acolo, şoväi Iu-i.

– Fie şi aşa, continuă Man-si. Să zicem că nu te-ai uitat într-acolo. Dar, ia spune, cam cîte ceşti cu tăieţei ai mîncat la prînz ?

– Două.

– Mai erau tăieţei în a doua, sau nu ?

Iu-i se uită din nou cu teamă la maică-sa şi îngăimă :

– Puţin...

– Răspunde limpede ! Să fi fost un *lean* [1] ?

Iu-i se uită pentru a treia oară la maică-sa. Man-si nu se lăsă :

[1] Aproximativ 37 grame (n. r.).

– Nu te mai codi, spune adevărul, așa cum se cuvine unui membru al Uniunii Tineretului ! A fost vreun *lean* de tăiețel în ceașcă sau ba ?

Conștiința nu-l mai lăsă pe Iu-i să nege.

– N-a fost, recunoscu răsuflînd ușurat.

Cei de față izbucniră în rîs.

– Poate că nu-i chiar așa, continuă Iu-i întorcîndu-și privirile spre mamă-sa. Nu zic că n-a fost nici o fărîmă de tăiețel, că tot se mai găseau cîteva fire rătăcite în zeamă. Să fi fost cel mult zece fire de tăiețel în cană, cel mult zece... Oricum, n-a fost un *lean* și, ca să nu-mi fac păcat, nici măcar un dram !

Din nou izbucniră rîsete. Are-întotdeauna-dreptate, cu fața schimonosită de furie, țipă cu degetul întins spre Iu-i :

– Ești un porc ! Ai stat tu să-mi cîntărești tăiețeii ?

– Așadar faptele sînt stabilite, o curmă Den-gao. Să facem acum o pauză. Între timp o să cumpănim cum să împăcăm lucrurile. Rog cele două părți să se gîndească și fiecare să spună limpede ce dorințe și ce pretenții are.

Comisia se retrase să chibzuiască. Man-si îl opri pe Den-gao ca să-l întrebe :

– Mai aveți nevoie de martori ?

– Nu, vedeți-vă de treabă, și Den-gao se grăbi să urmeze pe ceilalți membri ai comisiei într-o cameră alăturată unde era cancelaria.

Are-întotdeauna-dreptate simți că lucrurile se întorc împotriva ei. O trase de mînecă pe Pericol ! Nu-vă-apropiați ! și amîndouă părăsiră „casa cu drapele". Numai Zăpăcitul rămase pe loc. Aștepta în tăcere, pufăind din lulea.

Un grup de femei, neveste de militari, o înconjurară pe Țziui-in. Țineau s-o sfătuiască. Cele mai multe erau de părere să se despartă de familie.

Trecuse de ceasurile prînzului. Oamenii trebuiau să se întoarcă la cîmp. Cîțiva părăsiră camera. Nu mai rămaseră acolo decît nevestele de militari, curioase să afle hotărîrea comisiei, cu toate că și pe ele le aștepta munca.

Între timp, în comisie se iscă puțină neînțelegere, în care unii se arătară destul de pătimași. Fan Den-gao fu de părere să se rezolve totul cu duhul blîndeții. Cerea ca soacra și nora să fie îndemnate să trăiască în bună înțelegere. Să nu mai fie sfadă și vrajbă, spuse Den-gao, și totul va merge bine. Dar Țin Siao-fîn nu era de aceeași părere.

– În familia asta – spuse ea – tot ce e înapoiat trece în fața a tot ce e înaintat. Dacă Țziui-in va mai sta ca o roabă la ei, sînt sigură că certurile se vor repeta la fel de des ca pînă acum. Nu se poate îngădui ca o femeie tînără, în stare să trăiască liberă din munca ei, să rabde ocările unor oameni înapoiați.

– Și tocmai pentru că în familia lor sînt oameni înapoiați – obiectă Fan Den-gao – e bine ca cei înaintați să ducă munca de lămurire în mijlocul lor.

Spunînd aceasta, Fan Den-gao nu era de loc sincer. De fapt știa prea bine că Țziui-in nu se va împăca niciodată cu familia Ma, dar tot atît de bine știa că dacă Țziui-in se va despărți de ai săi, fără îndoială că va intra în cooperativă și atunci – mai știi ? – urmîndu-i pilda, are să intre și Zăpăcitul. De aceea Fan Den-gao se străduia să născocească tot felul de motive pentru ca lucrurile să rămînă cum au fost.

– Dacă vrem ca Țziui-in să ducă muncă de lămurire în această familie, atunci cel mai nimerit lucru ar fi să se despartă de ceilalți, stărui Siao-fîn. În primul rînd că despărțirea o să-i dea putința să se miște liber în viața ei personală și relațiile ei cu socrii săi vor fi foarte limpezi : „Dacă vrei, ascultă ce-ți spun, dacă nu, nu-i nevoie, dar în treburile mele nu te băga". Dacă o să ducă însă mai departe aceeași casă cu ei, se înțelege că de fiecare dată cînd va încerca să le arate că nu depinde de ei, va atrage nemulțumirile soacră-si.

Membrii comisiei găsiră că Siao-fîn avea dreptate. Den-gao, necăjit că părerea lui căzuse, veni cu alta :

– Mă tem că o să fim beşteliţi. O să ni se spună că n-am fost în stare să-i împăcăm pe oameni, dar că ne-am grăbit să despărţim o familie.

– Parcă n-ai auzit şi tu că femeile care au stat de vorbă cu Ţziui-in n-au pomenit decît de despărţire şi numai de despărţire ? îi răspunse Siao-fîn. Tocmai asta e ! Cei mai mulţi au văzut limpede că Ţziui-in nu mai poate trăi cu soacră-sa şi dacă n-o s-o ajutăm noi să se despartă, oamenii o să ne vorbească de rău şi o să spună cu drept cuvînt că n-am luat o hotărîre înţeleaptă.

– Distrugem o familie – reluă Den-gao vechiul său argument – şi noi, membrii de partid, o să fim de vină că n-am fost în stare să ridicăm această familie la nivelul altora mai înaintate !

– Dacă vrem să-i lămurim şi să-i facem să ţină pas cu timpurile noi – îşi dădu şi Cian Iun-ţin părerea – trebuie să-i facem să simtă că pentru despoţi nu există îndurare. Oare ce-ar însemna să cînţi în struna unor astfel de oameni cu vederi înapoiate ? Nimic mai mult decît să-i încurajezi şi să strici şi mai mult treaba.

– Aşadar credeţi că n-ar fi altă cale decît despărţirea ? se încăpăţînă Fan Den-gao s-o ţină mereu pe a lui.

– Ba da ! răspunse Siao-fîn. Soacra şi cumnata mai mare să-i ceară iertare lui Ţziui-in ; să-şi recunoască vina şi să făgăduiască în faţa noastră că, de-acum încolo, se vor purta cu ea cum se cuvine. Ba chiar s-o roage ele să se întoarcă în casa lor. Asta ar fi cea mai bună soluţie. Da, vorba e, vor face una ca asta ?

Unul dintre membrii comisiei fu de părere că nu vor face aşa ceva nici în ruptul capului, şi ceilalţi susţinută acelaşi lucru.

– Cred şi eu că n-o s-o facă ! continuă Siao-fîn. Nimeni nu devine peste noapte alt om. Iar dacă nu-i vom despărţi, Tziui-in va fi silită să se întoarcă la ei, nu-i aşa ? Şi atunci, închipuiţi-vă : să zicem că Ţziui-in rămîne în familia lor, că se întoarce deseară acasă. Cum o să se aşeze la aceeaşi masă cu cei care au umilit-o ? Soacra va tuna şi fulgera, cumnata ei o să i-o plătească de cîte ori i

se va ivi prilejul şi Ţziui-in va trebui să înghită, să nu scoată o vorbă. Altfel înseamnă să se ia din nou la harţă cu ele...

– Nu-i nimic – spuse Fan Den-gao – să se facă şi ea că nu le ia în seamă şi basta. Desigur, cîteva zile o să se mai certe ele sau poate n-o să se uite una la alta, dar pînă la urmă au să se împace.

– N-ai vrea poate ca cel jignit să se umilească în faţa celui ce l-a jignit ? întrebă Siao-fîn.

– Dar nici cu despărţirea n-o să se termine povestea într-o singură zi, nu se dădu bătut Den-gao. Un timp tot vor trebui să ia masa împreună.

– Ba de loc, o tăie Siao-fîn scurt. Dacă se despart, Ţziui-in nu se mai întoarce la ei ; are să stea în altă parte. Şi au să-i dea alţii făină şi orez, pînă cînd se vor încheia formele de despărţire şi o să se mute pentru totdeauna din casă. Şi eu sînt de părerea lui moş Iun-ţin : nici o îndurare pentru despoţi !

Cum toţi trecură de partea lui Siao-fîn, Den-gao nu mai avu încotro, aşa că deliberarea luă sfîrşit.

Întorcîndu-se în sală, comisia redeschise şedinţa. Între timp Are-întotdeauna-dreptate şi Pericol ! Nu-vă-apropiaţi ! o şterseseră pe neobservate acasă. Un om fu trimis să le cheme, dar toate încercările lui de a le aduce înapoi se dovediră a fi zadarnice. Zăpăcitul însă rămase în sală, ca din partea lor.

Fan Den-gao începu prin a o întreba pe Ţziui-in ce dorinţă are, la care femeia răspunse fără şovăire că vrea să se despartă. Nevestele de militari cerură ca soacra şi cumnata mai mare să fie trimise în judecată pentru clevetiri şi insulte. Fan Den-gao spuse că este pentru despărţire, dar împotriva trimiterii în judecată. Zăpăcitul nici nu-şi închipuise că va fi vorba de despărţire. Văzînd ce întorsătură iau lucrurile, îşi pierdu capul şi-l întrebă pe Den-gao :

– Oare nu se mai poate găsi şi o altă cale ?

– Se poate, spuse una dintre femei fără să mai aştepte răspunsul lui Den-gao. Să vină amîndouă aici, să se căiască din inimă pentru tot ce au făcut, să făgăduiască în faţa noastră că-şi vor schimba purtarea şi s-o roage pe Ţziui-in să le ierte şi atunci ea o să se întoarcă acasă!

„Asta-i bună! îi trecu bătrînului prin cap. Despărţirea e un fleac pe lîngă asta!"

– La drept vorbind, fiecare fiu îşi întemeiază pînă la urmă familia lui – căută să-l liniştească Den-gao – aşa că, mai devreme sau mai tîrziu, tot la despărţire se ajunge. Oricum, e mult mai bine să se despartă decît să stea cu de-a sila împreună şi să se certe toată ziua. Nu-i aşa? E o povară mai puţin pentru voi. Nădăjduiesc că nici tu n-ai să-ţi mai faci atîta inimă rea...

În timp ce Den-gao căuta să-l convingă pe bătrîn, cîţiva membri ai comisiei şi vreo doi-trei bătrîni din mulţime îi arătară deschis că nevastă-sa e o scorpie şi că nimeni nu e sigur că n-are să mai facă vreuna şi mai lată.

Teama de noi certuri îl aruncă pe bătrîn într-o stare de vădită tulburare. De muierea lui n-avea teamă; ştia că noră-sa avea, ca întotdeauna, dreptate, şi dacă el s-ar fi băgat între ele încercînd s-o apere, bătrîna nici n-ar fi ţinut seama de el. Iar dacă lucrurile ar ajunge, cine ştie cum, la bătaie sau, ferească sfîntul, la omor, nici el n-ar scăpa cu faţa curată. Dar, pe de altă parte, cum să primească despărţirea, cînd asta însemna să dea o parte din pămîntul său? Se afla în grea cumpănă şi nu ştia ce hotărîre să ia.

– Dacă e vorba de despărţire – spuse el în cele din urmă – mă pot despărţi numai de noră-mea, dar nu şi de fiul meu, cel puţin atîta timp cît lipseşte el de acasă.

– Moşule – îl privi în ochi Siao-fîn – cum să înţelegem cuvintele tale? Oare vei avea curajul să-i scrii băiatului că, în lipsa lui, l-ai despărţit de nevastă? Ori poate vrei să-l faci pe Iu-si să creadă că Ţziui-in vrea cu tot dinadinsul să fugă de-acasă? Ştii bine că nu ea, ci soacră-sa şi cumnata ei sînt de vină!

Şi din nou cei din comisie îl asaltară pe bătrîn îndemnîndu-l să facă cum găseşte toată lumea că e bine. Vrînd-nevrînd, Zăpăcitul se văzu nevoit să primească.

Dezbaterile ţinură pînă seara. În sfîrşit, se luase o hotărîre : în trei zile, începînd de a doua zi, adică de la 3 septembrie, să se purceadă la despărţirea totală : o parte din recolta strînsă să-i fie dată lui Ţziui-in, iar ce a rămas încă nestrîns să-şi culeagă fiecare în parte. De la bun început să i se mai dea tinerei femei cota ei de orez şi de făină, ca să-şi poată găti de mîncare la o vecină bătrînă, unde va locui deocamdată, urmînd ca, mai tîrziu, cînd se vor fi făcut toate formele de despărţire, să se mute la casa ei.

19. DOUĂ ADUNĂRI

Făcute de rîs, soacra lui Ţziui-in şi nora-sa mai mare se întoarseră acasă cu nişte mutre de parcă li s-ar fi înecat toate corăbiile.

– Ce să zic, mult ne-a mai ajutat băiat-tu cu mărturiile lui ! găsi să spună, în chip de amară batjocură, Pericol ! Nu-vă-apropiaţi !

După puţin sosi şi Iu-i acasă, trimis după nişte saci. Cu glasul sugrumat de furie, mamă-sa îl strigă, nerăbdătoare să se răfuiască cu el. Timp de o jumătate de oră îi aruncă cele mai grele vorbe de ocară şi pe măsură ce-l ocăra prindea tot mai multă poftă de ceartă. „Se vede treaba – se gîndi el – c-o s-o mai ţină aşa mult şi bine."

– La arie oamenii aşteaptă sacii, spuse el tare, profitînd de o clipă cît ea îşi trăgea răsuflarea.

– N-ai să te duci nicăieri ! ţipă bătrîna. N-am nevoie de grînele voastre ! Spune-mi mai bine cui naibii îi semeni ? Mamă-ta nu te-a hrănit şi nu te-a îngrijit omeneşte ? Sau ai mîncat lături, ca porcii ? Şi mă rog, Uniunea

asta a tineretului, ce e pentru tine? Ţi-e tată? Ţi-e mamă? Spune !...

Supărat că Iu-i nu mai venea cu sacii la arie, Iu-iui se ivi şi el. Încercă să afle de la maică-sa hotărîrea comisiei, dar bătrîna, dezlănţuită cum era, nici nu catadicsi să-i răspundă. Deoarece era aşteptat la arie, luă sacii şi plecă fără să mai lungească vorba, lăsînd-o pe maică-sa să-şi descarce mai departe năduful. În cele din urmă bătrîna îl lăsă pe Iu-i în pace şi, bătîndu-se cu pumnii în piept, căzu istovită pe pat. Tînărul se strecură pe uşă şi porni spre arie unde trebuia strînsă pleava.

Pericol ! Nu-vă-apropiaţi ! se culcase în camera ei şi aţipise, după atîta ceartă. Se trezi după un timp şi se apucă să gătească ceva de mîncare. Cînd se întoarse acasă încărcat cu grîne, Iu-iui o certă bine.

Se întunecase de tot cînd sosi şi Zăpăcitul, amărît că a trebuit să-şi calce pe inimă şi să-şi dea consimţămîntul pentru despărţire. Era întunecat la faţă ca un nor negru. Chemă de îndată pe Iu-iui ca să-i spună ce a hotărît comisia.

– S-au dus zece *mu* ! clătină din cap cu părere de rău Iu-iui. Parcă nici n-ar fi fost...

– Chiar aşa ! oftă Zăpăcitul şi dădu din mîini a neputinţă. Deştepte mai sînteţi ! mai spuse el adresîndu-se femeilor. V-aţi scumpit la mîncare, dar aţi aruncat zece *mu*, vorba aia, de pomană !

Are-întotdeauna-dreptate nu găsea pe loc ce să-i răspundă. Abia cînd se aşezară la masă se porni să-l batjocorească pe Iu-i cu tot felul de vorbe, blestemîndu-l şi pe Man-si. Tocmai atunci sosiră cîţiva tineri de la Uniunea Tineretului, să-l cheme pe Iu-i la adunare.

– Nu-l las ! strigă Are-întotdeauna-dreptate. Dacă nu s-ar fi înhăitat cu alde voi, nu m-ar fi făcut azi de ruşine !

– Lasă-l ! o rugă Iu-iui, temîndu-se ca, de atîta furie să n-o lovească damblaua. Ai face bine să te liniştești.

– Lasă-l să meargă, se amestecă şi Zăpăcitul în vorbă. Altminteri tot noi o să ieşim vinovaţi în faţa satului.

Dîndu-şi seama că a cam întrecut măsura, bătrîna se potoli. Iu-i, folosindu-se de liniştea de o clipă, o şterse în grabă.

Merse întins la „casa cu drapele", unde trebuia să aibă loc o şedinţă a membrilor de partid împreună cu membrii Uniunii Tineretului. Tînărul pătrunse în odaia din fund unde se strînsese multă lume.

Cei veniţi stăteau îngrămădiţi în faţa unui tablou mare, în acuarelă, rezemat de perete. Cîţiva lăudară tabloul, lîngă care şedea pictorul, tovarăşul Lian.

– E Sanlivanul nostru ! exclamă Iu-i apropiindu-se şi privind pictura. Uite grădinile de zarzavat ale lui Lao-u, uite colo Rîpa-de-nisip. Pe măsură ce privea peisajul mai de aproape, deslușea toate locurile cunoscute. Uite şi Treizeci-*mu* şi Mînerul-cuţitului şi Greabănul-dragonului... parcă ar fi aievea !

– Dacă îl priveşti niţel mai de departe ţi se pare că acuşi, acuşi intri în el, glumi cineva.

– Nu-i nevoie doar să-l lăudaţi, le spuse Lian. Trebuie arătate şi lipsurile.

Dar nimeni nu găsea vreo observaţie de făcut.

– Tovarăşe Lian, i se adresă Iui-şen. Ai putea picta ceva ce nu există încă ?

– Vorbeşti de ceva care nu există în Sanlivan, sau aşa, oriunde pe pămînt ?

– Uite, să zicem, bunăoară, că la Sanlivan s-a făcut canalul de irigaţie. Atunci, se înţelege, ogoarele de la miazănoapte şi de la miazăzi de Rîpa-de-nisip, o dată irigate, o să dea recolte din ce în ce mai bogate. Un Sanlivan în felul ăsta ai putea picta ?

– Fireşte că pot ! Foarte bună idee ! Cum s-ar spune un Sanlivan desăvîrşit, sau Sanlivanul de mîine !

– Tovarăşe Lian – spuse Ţzin-şen – trebuie să facem să priceapă tot omul că e spre binele lui să intre în cooperativă şi să sape canalul toţi laolaltă. Ne-aţi fi de mare ajutor dacă aţi putea picta un tablou cum a spus Iui-şen.

– Pot ! se învoi Lian.

– S-ar mai putea picta şi un alt tablou, adăugă după cîteva clipe de gîndire Ţzin-şen. Cu timpul o să avem tractoare ; ce privelişte minunată ar fi !

– Ce-i drept, e drept ! Unde e tractorul, e şi autocamionul !

– Şi, bineînţeles, şoseaua !

– Iar pe dealul dinspre apus o să mai crească şi pădurea !

– O să clădim alte case de locuit ! se amestecară plini de entuziasm şi alţii, vorbind toţi deodată.

– Şi eu am pomenit odată despre case cu mai multe caturi, cu lumină electrică, cu telefon – întrerupse Cian Iun-ţin – dar secretarul comitetului judeţean mi-a zis că n-a sosit încă timpul pentru aşa ceva. Şi uite că acum, fără să vă daţi seama, din vorbă-n vorbă tot acolo aţi ajuns !

– Secretarul comitetului judeţean n-a spus că nu se vor înfăptui, îi atrase atenţia Ţzin-şen. N-a spus decît că asemenea lucruri nu trebuie să fie făgăduite cu uşurinţă. Nu de alta, dar în felul ăsta te pomeneşti că cei ce-o să intre azi în cooperativă, mîine o să-ţi ceară să le dai lumină electrică şi telefon. Putem să le vorbim oamenilor despre toate acestea, dar cată să arătăm că ele nu se vor putea înfăptui decît printr-o muncă dîrză. Asta da, asta ar fi cinstit şi drept...

Cu aceasta Ţzin-şen îi pofti pe oameni să ia loc şi declară adunarea deschisă. Citi mai întîi hotărîrea luată la consfătuirea ţinută cu o seară înainte de către membrii de partid din cooperativă, privind lărgirea cooperativei şi săparea canalului.

– Lucrul cel mai de seamă – spuse el înainte de a deschide discuţiile – este să cîştigăm timp. Planul nostru prevede ca înfăptuirea canalului să se facă pe bază de cote-părţi, cu forţele şi mijloacele unite ale membrilor cooperativei şi ale ţăranilor care nu fac încă parte din ea. Cooperativa să lucreze ca un singur om iar, în afara cooperativei, fiecare om să-şi dea aportul său. De aceea, înainte de a trece la săparea canalului să încheiem planul de lăr-

gire a cooperativei. Pînă n-o să ştim bine cine intră în cooperativă şi cine nu, va fi greu să organizăm munca la canal. După strîngerea recoltei nu ne mai rămîne decît cel mult o lună pînă să se lase gerul, aşa că n-am mai putea începe lucrul la canal. Am discutat despre asta şi în organizaţia de partid, am discutat şi la consfătuirea membrilor de partid din cooperativă şi sîntem de părere că trebuie să pornim încă de pe acum, în plină campanie de strîngere a recoltei, la lărgirea cooperativei. Am hotărît deci aşa : pînă în ziua de zece a acestei luni, membrii de partid, membrii Uniunii Tineretului şi agitatorii să ducă o campanie de pregătire, fiecare în sectorul lui de activitate, ca să aflăm ce părere au oamenii. În dimineaţa zilei de zece vom convoca o adunare generală în numele tuturor organizaţiilor de masă. Apoi vom trece la înscrierea celor ce vor să intre în cooperativă. Pînă la data de douăzeci vom şti cîţi s-au înscris şi cu acestea vom putea trece la săparea canalului. Dacă n-o să pierdem nici o zi de pomană, putem fi siguri că lucrările de săpare a canalului vor începe îndată după sărbătoarea lui Octombrie [1] şi nădăjduiesc c-o să izbutim să le terminăm pînă nu dă gerul. Dar – există şi aici un mic „dar" – pînă acum n-am fost în stare să ne înţelegem cu alde Ma, şi, precum bine ştiţi, canalul trebuie oricum să treacă peste pămîntul lor. Problema asta trebuie să fie cu orice preţ rezolvată pînă la sfîrşitul lunii...

– Acum e mai uşor să ajungem la o înţelegere, fu de părere Cian Iun-ţin.

– Foarte bine ! Înseamnă deci că membrii de partid, membrii Uniunii Tineretului şi agitatorii trebuie să pornească încă în luna asta o largă campanie de înscriere în cooperativă. Să-i ajutăm pe oameni să se dezbare de concepţiile lor învechite şi conservatoare, să fim primii care dăm exemplu celorlalţi.

Apoi luă cuvîntul Cian Iun-ţin.

---

[1] Cea mai mare sărbătoare a poporului chinez : proclamarea Republicii Populare Chineze (n. t.).

– Începînd de azi şi pînă în ziua de zece – spuse el – fiecare dintre noi va duce muncă de agitaţie în cadrul unui anumit grup de ţărani. Trebuie să explicăm oamenilor că, înscriindu-se în cooperativă, înseamnă că merg pe calea care duce la biruinţa socialismului. Să le vorbim despre succesele obţinute de cooperativă în aceşti doi ani, să le arătăm avantajele ce le vom obţine prin săparea canalului, să arătăm că a duce gospodăria îmbunătăţind munca în colectiv, e mult mai uşor decît dacă s-ar lucra individual. În sfîrşit, trebuie expuse foloasele uriaşe ce le-ar aduce mecanizarea. Să îndemnăm pe ţăranii noştri să se gîndească bine la toate astea. Orice plîngeri sau neînţelegeri să fie imediat aduse la cunoştinţa comitetului de partid sau celui al Uniunii Tineretului, ca să se poată lua fără întîrziere măsurile necesare. Începînd din zece ale lunii va trebui să-i ajutăm pe ţărani să ia o hotărîre. După ce se vor încheia înscrierile, uşile cooperativei tot deschise vor rămîne. Vom continua să primim cu plăcere pe toţi cei ce vor voi să intre în timpul săpării canalului, ba chiar şi după ce o să-l săpăm ; într-un cuvînt : oricînd, pînă la începerea arăturilor de primăvară. Va trebui însă să punem în vedere oamenilor că, cu cît se vor înscrie mai tîrziu, cu atît vor avea mai puţine zile lucrate şi, bineînţeles, vor avea mai puţin de primit la împărţirea veniturilor. Trebuie deci convinşi că e în folosul lor să intre în cooperativă şi asta cît mai repede.

La întrebarea unuia din sală, cum se va putea ajunge la o înţelegere cu familia Ma, Cian Iun-ţin răspunse că această problemă n-a fost încă discutată de comitet ; ea va fi rezolvată mai tîrziu. Cu aceasta îşi încheie cuvîntarea.

Ţzin-şen dădu apoi citire listei brigăzilor provizorii de agitaţie. Fiecare brigadă îşi alese un şef, după care adunarea luă sfîrşit.

Cian Iue-i se retrase apoi cu tovarăşul He într-o cameră alăturată pentru a mai discuta unele probleme. În altă cameră, Cian Iun-ţin şi Ţzin-şen vorbeau despre lotul

familiei Ma de la Mînerul-cuțitului, în timp ce, în odaia din fund, Vei Cian-kui ținea ședință cu membrii comitetului Uniunii Tineretului.

Necăjit încă de praftura ce-i făcuse maică-sa, Ma Iu-i abia aștepta să se termine adunarea, ca să-i povestească lui Lin-ciji ce i s-a întîmplat. Tot timpul ședinței se gîndise la necazurile sale. Fata lipsea ; fusese reținută la ședința comitetului Uniunii Tineretului. Mîhnit, Iu-i se îndreptă spre ieșire. În stradă, îi păru rău că adunarea se terminase atît de repede. La ora asta mama lui nu dormea încă, și era mai mult decît sigur că, de cum îl va vedea intrînd pe ușă, o să sară iar cu gura la el. Iu-i se opri neștiind ce să facă și încotro să o ia. În clipa aceea, la fereastra camerei din fund se ivi capul lui Vei Cian-kui, care, scrutînd întunericul, întrebă :

– Ma Iu-i a plecat ?

Iu-i răspunse că-i încă aici.

– Așteaptă-mă o clipă în camera din dreapta, îl rugă Vei Cian-kui. Am ceva de vorbit cu tine.

În camera în care intră se aflau mai toți membrii miliției populare. Cei mai mulți dintre ei dormeau pe mese, în timp ce ceilalți făceau de gardă. Într-un colț, la o măsuță pe care ardea o lampă cu gaz, ședea comandantul grupei. Zărind un loc liber pe bancă, lîngă comandant, Ma Iu-i se așeză. Comandantul grupei îl salută în tăcere, ca să nu-i trezească pe miliționii care dormeau. Iu-i dădu din cap fără să scoată un cuvînt. Camera era cufundată în umbră ; numai ceasul își bătea tictacul, încet și uniform. Iu-i, frămîntat tot timpul de gînduri, sta nemișcat, întrebîndu-se de ce l-o fi chemat Vei Cian-kui ? Și-apoi, cînd va putea să stea de vorbă cu Lin-ciji ?

Cînd aștepți și n-ai nimic de făcut, timpul trece nespus de încet. Acele ceasornicelor parcă nu vor să se miște, ca și cum ar fi înțepenit pe loc. În jumătatea de oră cît ținuse ședința în camera din fund, Iu-i se uitase de vreo sută de ori la ceas. În sfîrșit se auzi un tropăit de picioare, apoi desluși pași care se apropiau. Iu-i își dădu seama, după zgomotul ușor al pașilor, că e Lin-ciji. Ochii

săi, care începuseră să se lipească de somn, se deschiseră larg. Nu-şi pierduse deci degeaba această jumătate de oră. Uşa se deschise şi în pragul ei se ivi un chip de fată : era, firește, Lin-ciji. Ţinea sprîncenele încruntate, parcă abia s-ar fi certat cu cineva. Nu voia să intre ; îi făcu un semn cu mîna. Tînărul ieşi imediat şi, amîndoi, se îndreptară spre camera din fund.

– Pe cine eşti supărată ? o întrebă el văzînd că nu prea era în apele ei.

„Pe tine !" era cît pe-aci să-i răspundă fata, dar se opri la timp dîndu-şi seama că relaţiile dintre ei nu-i permiteau să-i vorbească în felul acesta.

Relaţiile lor puteau fi de fapt definite cam aşa : nu că îi era peste măsură de drag, dar nici să-l piardă n-ar fi vrut. Gîndul la felul în care se vor termina toate acestea o frămînta destul de mult. Îşi băgase în cap că prima condiţie pe care trebuie s-o îndeplinească un tînăr, şi mai ales prietenul ei, este ştiinţa de carte. Dintre toţi tinerii din Sanlivan care aveau ceva şcoală, singur Iu-i nu era căsătorit. De foştii ei colegi de şcoală se îndepărtase demult şi, fără să ştie cum, se simţea atrasă de Iu-i. Nu se putea însă hotărî şi mereu amîna răspunsul, aşteptînd ca Iu-i să devină un om întreg, cu concepţii mai înaintate. Lunile treceau una după alta şi ea nu vedea nici o schimbare în mai bine. Adesea îl compara, în sinea ei, cu nişte spice necoapte bătute de grindină : dacă le laşi, nu rămîne mare lucru din ele, iar dacă le smulgi înainte de vreme, nici pe atît.

Cum nu primi nici un răspuns şi neştiind ce să mai creadă, Iu-i se mulţumi s-o urmeze în odaia din fund. Acolo se aşezară, faţă în faţă, la masa prezidiului. În încăpere nu se aflau decît ei. Fitilul lămpii cu gaz, care arsese în timpul celor două adunări, se făcuse aproape scrum ; flacăra arunca pe faţa fetei o lumină palidă. Stătea tot cu sprîncenele încruntate ; obişnuita ei expresie de blîndeţe dispăruse parcă fără urmă. Iu-i cercetă atent chipul fetei, atît de drag lui, apoi îşi roti pri-

virile prin camera goală și deodată simți cum îl cuprinde teama. În cele din urmă fata începu să vorbească cu voce gravă. Fața îi rămase la fel de împietrită :

– Comitetul Uniunii m-a însărcinat să-ți comunic că Țin Siao-fîn, din comitetul de partid, l-a informat despre felul nedemn în care te-ai purtat la judecarea cazului Țziui-in. Comitetul Uniunii a hotărît, pentru început, să declari tu însuți în scris că-ți osîndești purtarea, după care va lua o hotărîre. Și-acum, poți să pleci !

Spunînd aceste cuvinte Lin-ciji se ridică și se îndreptă spre ușă.

– Dar... încercă Iu-i să răspundă cu glas sugrumat.

– Nu vreau să știu nimic !

– Ascultă ! se rugă el, văzînd că fata nici nu vrea să-l asculte. Pînă la urmă tot am spus adevărul...

– Bine că ai făcut măcar atît, că altfel comitetul nici n-ar mai fi stat de vorbă cu tine.

Și fără să mai adauge altceva, Lin-ciji părăsi camera.

Iu-i rămase pe loc uluit. Nu-și amintea ca vreun membru al comitetului să fi discutat vreodată pe un asemenea ton cu altcineva. Și nici ca Lin-ciji să vorbească astfel în numele comitetului și încă unui membru al Uniunii Tineretului. Se gîndi că fata era supărată pe el și în felul ăsta i-a dat să înțeleagă că, de azi înainte, totul s-a terminat între ei. La acest gînd, își lăsă capul pe masă. Simți că-l îneacă plînsul. Într-un tîrziu se mai liniști puțin. Își șterse lacrimile și se hotărî să meargă acasă. Dar cînd se gîndi că maică-sa iar o să-l întîmpine cu ocări, lacrimile porniră încă o dată să-i brăzdeze obrajii.

Ușa camerei alăturate se deschise și, de dincolo, ieșiră tovarășul He și Cian Iue-i. „He stă la noi, se gîndi Iu-i. Lîngă el sînt la adăpost, ca după un zid de piatră." Stinse grăbit lampa care mai fumega și se apropie de tovarășul He.

– Ce-i cu tine ? N-ai plecat încă ? întrebă acesta.

– V-am așteptat pe dumneavoastră, îi răspunse Iu-i și porniră împreună spre casă.

20. UN OM „MARE" IN BRIGADA CELOR „MICI"

După ce văzuse cum se purtase Lin-ciji cu el, Iu-i nu-şi mai găsi liniştea ; gîndul că de-acum încolo fata se va îndepărta tot mai mult de el îl făcea să se piardă cu firea.

Se culcă, dar nu putu să adoarmă. Se zvîrcoli în pat, se dădu jos, aprinse lampa şi se hotărî să scrie în toiul nopţii declaraţia cerută. La gîndul că va fi citită de Lin-ciji, se apucă s-o aştearnă pe hîrtie cu mare grijă, străduindu-se să iasă cît mai bună şi mai frumoasă. Aproape că nu-l mai preocupa felul în care să-şi recunoască şi să-şi motiveze purtarea lui greşită ; mai degrabă se gîndea cum să iasă cu faţa curată şi să nu piardă prietenia şi încrederea fetei. Începu prin a aşterne cîteva cuvinte sincere, ca de pildă : „... Ca s-o apăr pe mama m-am purtat netovărăşeşte..." Dar după ce le reciti, îşi spune : „Nu e bine ! Prea mă fac de rîs !" Dar a înfăţişa o faptă urîtă drept una frumoasă nu e treabă uşoară. Puse deci deoparte foaia scrisă şi se gîndi. Era zadarnic să încerce s-o scalde şi să se ascundă după nişte vorbe încîlcite. Se gîndi că ar fi putut să scrie : „n-am vorbit destul de limpede" ; sau : „am şovăit, n-am avut destul curaj", sau „nu m-am gîndit îndeajuns de bine, m-a cuprins deodată o ceaţă", sau : „nu mi-am adunat la timp gîndurile" – dar se răzgîndi, dîndu-şi seama că n-ar fi ieşit decît o bîlbîială care să nu spună nimic. Stătu aşa pînă-n zori fără a izbuti să scrie două cuvinte care, cît de cît, să-l mulţumească.

Se făcuse ziuă de-a binelea, cînd se auzi strigat de la poartă de o voce limpede de fată. Să fie Lin-ciji ? Păcat însă că nu înţelegea ce-i strigă din cauza cîinelui care se pornise pe lătrat. Scoase repede din grămada de foi scrise una care i se părea mai bine gîndită şi o puse pe masă, vîrînd pe celelalte sub rogojină. Apoi deschise uşa odăiţei sale şi ieşi în curte.

Se apropie de poartă, alungă cîinele şi întrebă : – Cine-i acolo ? După vocea care îi răspunse, recunoscu

pe Iui-mei. Dădu propteaua la o parte şi vru să tragă zăvorul, cînd se auzi strigat din casă de mamă-sa.

– Vin îndată – răspunse el – numai să deschid poarta.

– Hai mai repede ! îl grăbi bătrîna.

– Nu mai deschide, nu mai e nevoie, îi strigă din stradă Iui-mei. Afurisit mai e şi cîinele ăsta al vostru ! Organizaţia de partid a convocat urgent la o şedinţă brigada noastră de agitaţie. Ne adunăm la băbuţa din curtea dosnică. Eu am şi plecat acolo. Vino şi tu, dar cît mai repede !

– Aşteaptă-mă, că mergem împreună, îi strigă el.

– Trebuie să-l anunţ şi pe primar, răspunse Iui-mei şi plecă.

Cum Are-întotdeauna-dreptate îl mai strigă de cîteva ori, Iu-i se întoarse repede. Împinse uşa, dar văzînd că n-o poate deschide, se duse la fereastră şi o întrebă pe maică-sa ce vrea de la el. Bătrîna, după ce-l ocărî că n-a venit cînd l-a chemat, îi spuse :

– Du-te pînă la Linhecijen şi roagă-l pe unchiul tău să vină la noi.

– N-am timp acum. Trebuie să mă duc la adunare.

– Frumos ! Mereu vă pierdeţi timpul cu Ţziui-in pe la adunări. De aia se duce de rîpă familia noastră, răbufni Are-întotdeauna-dreptate. Dacă mai îndrăzneşti să te duci la vreo adunare, să ştii că nu mai eşti fiul meu !

– Măi băiete ! se auzi în acelaşi timp glasul Zăpăcitului. Eu nu te opresc să mergi la adunări, dar cînd ai treabă acasă, poţi să te învoieşti. Comisia a hotărît ca în trei zile să ne despărţim de cea de-a treia noră. Du-te şi te învoieşte, ia apoi măgarul şi repede-te la Linhecijen să-l aduci pe unchiul tău. Că dacă nu-l prinzi la timp, pleacă cu vitele la tîrg. Trebuie să ajungi cît mai repede. Hai, mişcă-te !

Iu-i porni spre „casa cu drapele".

După ce-l poftise pe Iu-i la adunare, Iui-mei dăduse fuga la Fan Den-gao. Zărind-o în curte, sub un şopron, pe Lin-ciji, care dădea nutreţ măgarilor, Iui-mei o întrebă dacă Fan Den-gao s-a sculat. Lin-ciji mai puse un braţ de

fin în fața măgarilor, apoi o însoți pe Iui-mei în casă. Mama lui Lin-ciji se pieptăna la o oglindă. Văzînd-o pe Iui-mei, o pofti să stea jos, dar fata mulțumi și o întrebă imediat de Fan Den-gao.

– A venit aseară cam fiert, răspunse bătrîna. Am vrut noi să-l descoasem, dar n-am aflat nimic. A stins lampa, dar nu s-a culcat ; a stat pe marginea patului pînă la primul cîntat al cocoșilor și a fumat un pachet întreg de țigări.

Arătînd apoi spre perdelele lăsate în odaia de alături, adăugă :

– A adormit acum un ceas. Și nu l-am mai trezit...

Dar vocile femeilor îl deșteptară pe primar din somnul său neliniștit. Cînd le auzi, crezu că nevastă-sa va fi ghicit ce s-a întîmplat aseară, și acum discută despre el cu fiică-sa. Dar după ce ascultă puțin, își dădu seama că femeile vorbeau cu un străin. Asta nu-i prea făcea plăcere. O strigă pe Lin-ciji. Auzind că i s-a sculat bărbatul, femeia tăcu.

– S-a trezit, șopti Lin-ciji lui Iui-mei. Spune-mi mie pentru ce ai venit și o să-i comunic !

– Comitetul de partid a convocat urgent brigada noastră de agitație, răspunse Iui-mei. Trebuie să discutăm o chestiune importantă. Taică-tău face parte din brigada noastră și am venit să-l chem.

Lin-ciji intră la tatăl ei și-i repetă ce i-a spus Iui-mei.

– Co-co-comitetul de partid ? se bîlbîi Den-gao și ochii i se măriră peste măsură. Se gîndi o clipă și spuse : Cheam-o pe Iui-mei aici !

De cîte ori Țzin-șen vorbea în numele comitetului de partid, Den-gao simțea că-l cuprinde un fel de nemulțumire. La începutul colaborării lor, era el secretarul comitetului de partid, iar Țzin-șen un ostaș oarecare în miliția populară. În ultimii ani folosise tot timpul liber ca să-și poată face afacerile, din care cauză se îndepărtase de tovarășii săi. De aceea zadarnic își punea candidatura la alegerile de secretar ; nu mai fusese ales niciodată. În ochii lui, Țzin-șen trecea drept „un om cu calități", dar,

firește, socotea că nu se putea nici pe departe compara cu el. Era convins că interesul ce-l arăta Țzin-șen pentru treburile cooperativei și zelul cu care voia să înceapă canalul se datorau numai dorinței lui de a se evidenția. El, însă, Den-gao, socotea că s-ar putea trăi mult mai liniștit fără toate aceste poveşti. Îl supăra mai ales faptul că tocmai acum comitetul de partid hotărîse să pornească acțiunea de lărgire a cooperativei, acțiune în care el personal nu vedea decît o primejdie pentru propria lui prosperitate și totodată o violare a „liberului consimțămînt". Pînă acum nimeni din partea comitetului de partid nu încercase să-l convingă să intre în cooperativă, deși el, ca membru în brigada de agitație, era obligat să convingă pe alții. Avea impresia că totul nu era decît o manevră dibace a lui Țzin-șen îndreptată împotriva lui. Se vede treaba că, prin cooperativă, voiau să pună mîna pe cei doi catîri ai lui. L-au pus într-o brigadă cu niște tineri neisprăviți, ca Iui-mei, Țziui-in și Iu-i, numai pentru că vor să-l facă de rîsul lumii. Ba voiseră să-l alcagă șef al brigăzii, dar noroc că le-a spus că n-are timp pentru așa ceva. „Frumos mi-ar sta să fiu șef peste niște mucoși!" își spusese. Dar și cînd fusese aleasă Iui-mei, rămase tot atît de nemulțumit. „Asta-i bună! Iui-mei să-mi poruncească mie!" În general, toată adunarea de aseară nu fusese, credea el, decît o cursă pusă la cale de Țzin-șen și de toți ceilalți împotriva lui. Și dacă e așa, firește că va lua toate măsurile ca să iasă basma curată. De aceea aseară, după ce se întorsese de la adunare, nu putuse adormi de loc. Trebuia să chibzuiască ce are de făcut ca totul să iasă bine. Primul lui gînd fu să invoce din nou argumentul „liberului consimțămînt". Își dădu însă repede seama că n-o să-i meargă ; locțiitorul secretarului comitetului județean de partid, Liu, mai răsturnase o dată acest argument, spunînd că principiul „liberului consimțămînt" nu înseamnă de loc „mersul de la sine" și că este nevoie să se facă agitație pentru intrarea în cooperativă. Cumpănea dacă nu ar fi nimerit să plece undeva, cu catîrii săi, pentru aceste zece zile. Dar se temea că Van

Siao-ţziui va profita de lipsa lui pentru a găsi o altă îndeletnicire şi n-o să mai vrea să fie catîrgiu... Tot frămîntîndu-se ce să facă, fumase alt pachet de ţigări. Dar o hotărîre tot nu putuse lua. Se culcase la primul cîntat al cocoşilor, dar dormi prost, tresărind la cea mai mică mişcare, la cel mai mic zgomot din jur.

Cînd află de la Lin-ciji că Iui-mei venise să-l cheme la adunarea comitetului de partid, se gîndi : „Pentru ce de comitetul de partid ? Sigur că iar şi-a vîrît coada Ţzinşen. Şi ia te uită că Iui-mei şi-a luat în serios rolul de şef. Oamenii ăştia mă strîng în menghină tot mai mult, tot mai tare."

Era gata să spună că n-are timp, dar la gîndul că tovarăşul Liu va afla despre refuz, şi iar va vorbi despre „indisciplina" lui, socoti că-i mai bine să o cheme pe Iui-mei la el.

Iui-mei intră. Den-gao se prefăcu bolnav. Îi spuse gemînd şi scîncind :

– Iui-mei, am răcit aseară, mă doare capul, nu mă mai pot mişca. Ţineţi adunarea fără mine, n-am putere nici să mă dau jos din pat.

Iui-mei îl sfătui să cheme medicul şi porni spre „casa cu drapele".

Cian Iun-ţin fusese însărcinat să reprezinte comitetul de partid la această adunare. Cînd află de la Iui-mei că Den-gao nu vine, se adresă membrilor brigăzii :

– Ce să-i faci ? Dacă nu vine, nu vine. Putem începe şedinţa. Dar dacă crede că o să scape, se înşală. Lucrurile îl privesc tocmai pe el. După ce terminăm, mă duc chiar eu să-i vorbesc.

– Atunci să începem, fu de părere şi Iui-mei.

– Tata vă roagă să mă învoiţi ; vrea să mă trimită la unchiu-meu, o întrerupse Iu-i. Voi ce ziceţi să fac ?

– Ia nu-i mai sufla atîta în coarne lui zăpăcitu' de tat-tu ! răspunse Cian Iun-ţin. Cine ştie ce i-o mai fi trăsnit prin cap zănaticului. Nu putem lăsa ca unchiul tău să mai născocească cine ştie ce ca s-o înşele pe Ţziui-in.

– Dar a stăruit foarte mult să mă duc, spuse Iu-i.

– Dragul meu – zise Iui-mei – adevărat că nu ești bun de nimic. Ce, o să te taie dacă nu te duci ?

– Dar cum să mă întorc pe urmă acasă ?

– N-ai decît să-i spui că n-ai fost învoit, îl sfătui Iui-mei. Ce, nu-i firesc să fie așa ?

Iu-i îi dădea dreptate, dar ce să spună acasă ? N-o să scape el atît de ușor cu un asemenea răspuns. Nu știa ce să mai facă.

– Bine – încheie Iun-țin – să trecem la treabă !

„S-ar putea oare să nu mă duc ? se întrebă din nou Iu-i. Mai bine-mi dădeau puțin răgaz, să mă gîndesc singur ce am de făcut." Cum însă Iun-țin nu-i mai dădu nici o atenție, vrînd-nevrînd rămase locului.

– Știți cu toții – începu Iun-țin – că traseul canalului nostru a fost stabilit ; am ajuns la o deplină înțelegere cu cei mai mulți dintre proprietarii pe al căror pămînt va trece canalul. N-am reușit încă pînă acum să obținem ultimul consimțămînt, cel al părintelui lui Iu-i, al cărui pămînt se află pe Mînerul-cuțitului. Se pare că Ma Dașou încearcă să tărăgăneze lucrurile la nesfîrșit. Acum Țziui-in se desparte de familia Ma. S-a discutat această chestiune aseară, în ședința comitetului de partid, și s-a hotărît că cel mai bine ar fi ca Țziui-in să capete la despărțire acest pămînt și atunci am scăpa de încurcătură cu bătrînul Ma. Acum gîndește-te, Țziui-in, și spune-ne dacă ești de acord cu acest plan. Dacă preiei tu acest pămînt și intri la anul în cooperativă, partea ta din venit va fi stabilită după productivitatea pămîntului. Dacă însă nu vrei să intri în cooperativă, ți se va da în schimbul acestei bucăți de pămînt o alta cît se va putea mai bună...

– Firește că sînt de acord, numai să mă despart odată de ei, primi Țziui-in.

– Așa ne-am gîndit și noi, o asigură Iun-țin.

– Dar cum propunem acest lucru familiei Ma ? întrebă Iui-mei.

– Vom încerca să obținem pămîntul în felul următor : Țziui-in o să aducă vorba despre asta, iar voi toți o veți sprijini, răspunse Iun-țin. Despărțirea îi privește pe toți

membrii familiei Ma şi comisia va trebui să-i oblige pe toţi să se supună hotărîrii ce se va lua. Iu-i e membru al familiei, Den-gao e preşedintele comisiei, Ţziui-in e parte în proces. Aşadar trei din cei patru membri ai brigăzii voastre sînt direct legaţi de acest caz şi, dacă veţi acţiona laolaltă, veţi reuşi.

– Da ce ne facem dacă bătrînul Ma va stabili lotul meu fără să mă întrebe ? întrebă Ţziui-in. Doar n-am să mă pun contra, că musai vreau bucata aia şi numai aia.

– Trebuie să-i spui de la început şi pe faţă ce vrei. Să afle că la anul intri în cooperativă şi că vrei să ajuţi satul să iasă din impas. Şi să-i mai spui aşa : „Dacă dumneata n-ai vrut să cedezi acest pămînt de teamă să nu ţi se dea în schimb unul mai prost, dă-mi voie să iau riscul asupra mea." Te vor sprijini cu toţii în cererea ta, aşa că el nu va mai avea nici un motiv să nu primească. Dacă însă nu va voi, va fi limpede pentru toată lumea că o face dinadins. Nu mai pierdeţi vremea. Puneţi în discuţie problema şi treceţi la treabă. Eu mă duc la Fan Den-gao să stau cu el de vorbă între patru ochi.

Iun-ţin se ridică şi se îndreptă spre ieşire.

– Bagă de seamă, îi strigă din urmă Ţziui-in. S-ar putea ca bătrînul să-l cheme pe speculantul acela şi să încerce să lase comisia cu buzele umflate.

– Dacă lotul pe care ţi-l dă n-o să cuprindă şi pămîntul cu pricina, n-ai decît să spui că despărţirea nu e corectă şi că ai să-l chemi în faţa comisiei.

– A, da ! rîse Ţziui-in. Am uitat că pot vorbi acum în numele meu personal...

– Păi asta e. Dacă ai înţeles, totul e în regulă, surîse Cian Iun-ţin şi părăsi încăperea.

Ţziui-in arătă lui Iui-mei şi Iu-i cum avea de gînd să-i vorbească bătrînului şi le ceru sfatul. Iu-i nu scoase un cuvînt ; îl urmărea gîndul că nu s-a dus să-şi cheme unchiul şi se întreba tot timpul ce va spune tatăl său.

La plecare Ţziui-in se opri la băbuţa care locuia în clădirea din dos, iar Iui-mei şi Iu-i ieşiră împreună în

curtea „casei cu drapele". Făcîndu-şi socoteala că adunarea n-a durat mult, adică poate cam tot atîta cît i-ar fi trebuit ca să capete învoirea, Iu-i se gîndi că acasă le poate spune că fusese învoit. Dar din cele ce s-au discutat la adunare înţelesese că n-ar trebui să se ducă după unchiul său. Mai făcuse ieri o greşeală şi acum trebuia să recunoască în scris cît de necugetată i-a fost purtarea. Şi-apoi, dacă luase parte la adunare, însemna că a renunţat să mai meargă după unchiul său. Dacă s-ar duce, ar face o nouă greşeală. Nu că n-ar vrea să se ducă, dar îşi dădea bine seama că de data asta îl vor da afară din Uniunea Tineretului. Peste toate, îi era teamă să nu scadă şi mai mult în ochii lui Lin-ciji şi ai lui Iui-mei. Dacă Iui-mei ar fi de partea lui, ar putea măcar spune că ea i-a îngăduit să se ducă după unchiul său.

– Dacă mă întorc aşa acasă – se frămînta el – tata o să mă trimită din nou după unchiu. Ce să-i spun ca să nu mă duc ?

Spera că Iui-mei îl va sfătui : „Dacă tat-tu stăruie cu tot dinadinsul, n-ai decît să te duci." Dar Iui-mei îi răspunse cu totul altfel :

– Cumnata ta a treia e acum un om independent. Cînd ai să ajungi să fii şi tu ca ea ? Trebuie să ştii singur ce ai de făcut. Nu eu trebuie să hotărăsc pentru tine.

Şi se duse la treburile ei, lăsîndu-l singur-singurel lîngă poarta „casei cu drapele".

Auzind răspunsul fetei, de-abia nu mai ştia ce să facă. Dacă se întoarce acasă, va trebui neapărat să se ducă după unchiul său, altă ieşire nu vedea. Să se ducă la Lin-ciji ? Dar cum ar îndrăzni să-i pomenească măcar un singur cuvînt despre asta, dacă pînă şi Iui-mei îl ia drept un papă-lapte ? În afară de asta, nici măcar declaraţia n-o scrisese încă. Se învîrtea pe lîngă poarta „casei cu drapele" şi nu era în stare să ia vreo hotărîre, cînd deodată, în depărtare, îl văzu pe tovarăşul He, călare pe un cal roib. Atît timp cît He stătuse la ei, mama lui Iu-i se ferise să-şi sîcîie prea mult feciorul. Acum, cînd era lipsit şi de această apărare, o să-i fie mai greu ca înainte. Pe

neașteptate, în fața ochilor săi se ivi ceva ca o pată pestriță. Era o pătură prinsă de șaua măgarului pe care-l mîna Labă-de-fier, fratele său mai mare. Iu-i intră repede pe poartă și o închise după el. Privi printr-o crăpătură și văzu pe frate-său îndreptîndu-se spre Prundul-de-jos. Așadar tata nu l-a mai așteptat pe el, ci l-a trimis pe Labă-de-fier să-l aducă pe unchiu-său. Simți dintr-o dată că i s-a luat o piatră de pe inimă. După ce frate-său dispăru din vedere, o porni spre casă. Se aștepta să fie primit cu o ploaie de ocări.

Acasă la Fan Den-gao, Iun-țin le spunea ce hotărîre s-a luat ca să se intre în posesia loturilor de la Mînerul-cuțitului. Den-gao asculta abia stăpînindu-și mînia. „Sînt în stare de orice ca să lărgească cooperativa și să sape canalul, se gîndea. Altă treabă n-au ?" Apoi, înainte ca Cian Iun-țin să termine ce avea de spus, începu să-i dea cu gura :

– Ca membru de partid, declar în primul rînd că nu e treaba partidului să se amestece în împărțirea pămîntului unei familii ; în al doilea rînd prevăd că Ma Do-șou o să urle pe toate drumurile că noi, comuniștii, am îndemnat-o pe noră-sa să se despartă de familie, ca să punem mîna pe bucata ei de pămînt. Asta nu poate decît să dăuneze prestigiului partidului.

Tăcu satisfăcut, convins că Iun-țin nu va mai avea ce spune. Dar acesta nu întîrzie cu răspunsul :

– Mă rog, cine cere partea de pămînt ce i se cuvine, partidul sau Țziui-in ? Aseară, toți cei ce-au fost de față la ședință au sfătuit-o pe Țziui-in să se despartă. Atunci cine spune că partidul se amestecă ? Nu cumva crezi și tu că nu țăranii se vor folosi de canal, ci numai comuniștii ? Și acum lasă-mă să-ți spun și eu ceva, tot ca membru de partid : de cîte ori comitetul nostru ia o hotărîre, nu se poate ca tu să nu fii împotrivă ! Ba mai faci și greutăți ca să nu se poată traduce în practică hotărîrea luată. Asta, după mine, e o încălcare fățișă a disciplinei de partid !

– Ia te uită ! se dezlănțui Den-gao. De unde-ai scos că m-am ridicat împotriva vreunei hotărîri ? A, că poți să nu fii de acord cu o hotărîre, asta e voie, dar dacă s-a hotărît aplicarea ei, e cu totul altceva. Iar dacă am unele obiecții, e pentru că eu văd ceea ce voi nu vedeți. Văd că nu vreți să țineți seama de părerea mea. Am să cer ca atitudinea voastră să fie luată în discuție. N-aveți dreptul să-mi dați lecții.

Cian Iun-țin deschise focul împotriva primarului. Cuvintele îl loviră în plin, ca slobozite din tun :

– Bine ! Vom discuta, la vremea lor, problemele în care susții că n-am ținut seama de părerea ta. Dar ultima noastră hotărîre trebuie s-o îndeplinești sau ba ?

– Dacă o să țineți seama de obiecțiile mele înainte de a o duce la îndeplinire...

– Ți-am mai spus. Argumentele tale sînt neîntemeiate, n-avem de ce să ținem seama de ele. Te porți ca un stăpîn, sau ca un general ; la adunări nu te arăți, iar membrii comitetului de partid sînt nevoiți să vină la tine acasă, așa cum am făcut eu, ca să-ți raportcze totul. De aceea te rog să raportezi lui Iui-mei, șefului brigăzii voastre de agitație, despre îndeplinirea sarcinii.

Încheind, se îndreptă spre ieșire, însoțit pînă la poartă de nevasta lui Fan Den-gao și de Lin-ciji.

21. FĂRĂ EL NU SE POATE

După adunarea de dimineață, Țziui-in întîrzie în casa bătuței din curtea din dos, așteptînd știri despre felul cum se desfășura acțiunea. Așteptase zadarnic pînă la prînz, așa că se hotărî în cele din urmă să întrebe printre oameni cum stau lucrurile. Află de la ei că Iu-iui sosise cu unchiu-său, geambașul. Pe ea însă n-o chemase nimeni. Se gîndea că dacă se va ivi singură în casa familiei Ma, fără delegații comisiei, iar se va certa cu Are-întotdeauna-

dreptate şi cine ştie ce poveste mai poate ieşi. Mai bine să aibă puţină răbdare, să aştepte pînă ce o s-o cheme Zăpăcitul. Se întoarse deci în curtea din dos a „casei cu drapele". Zăpăcitul părea însă cel puţin tot atît de răbdător ca şi ea. Se înserase şi nimeni nu venise s-o cheme. Îmbucă ceva şi, lăsînd-o pe Lin-lin în seama băbuţei, plecă în căutarea lui Fan Den-gao.

Tocmai cînd lipsea, sosi Iui-mei. Lucrase toată ziua cu brigada de ajutor reciproc la strîngerea grînelor de pe lotul lui Huan Da-nian. Aflase de la Iu-i că unchiu-său sosise la amiază şi că împreună cu tatăl şi fratele său mai mare s-au sfătuit în fel şi chip cum să procedeze cu despărţirea, dar că pe el nu-l lăsaseră să ia parte la şuşotelile lor, ci îl trimiseseră la cîmp să lucreze cu brigada. Bineînţeles că Iui-mei l-a făcut din nou „om de nimic", dar mult n-a putut să afle de la el. Răspunderea pentru lotul de la Mînerul-cuţitului privea de fapt brigada ei de agitaţie. De aceea, după ce mîncă ceva în grabă, dădu fuga la Ţziui-in, sperînd să afle ceva de la ea.

Băbuţa îi spuse că Ţziui-in era dusă să-l caute pe Fan Den-gao. Iui-mei nu mai aşteptă o clipă şi porni. Abia intrată în curtea „casei cu drapele", auzi glasul lui Fan Den-gao. Stătea cu cineva de vorbă în camera unde era filiala cooperativei de credit. Se îndreptă într-acolo. Fan Den-gao discuta foarte aprins cu unul dintre funcţionarii filialei. Dîndu-şi seama că nu va putea vorbi cu el acolo, se hotărî să aştepte sfîrşitul discuţiei.

– Dacă nu-mi daţi împrumut, restituiţi-mi măcar ce am depus, stăruia Fan Den-gao.

– La expirarea termenului, firește, puteţi să vă retrageţi banii.

– Cum asta ? Şi dacă nu vreau să mai ţin banii la dumneavoastră, nu pot să-i capăt înapoi ?

– Puteţi dispune de sumele depuse numai la expirarea termenului.

– Nu-mi vine să cred că n-aveţi bani depuşi în cont curent.

– Din banii ăştia nu se pot da împrumuturi.

– Aici sîntem la ţară. E o filială a cooperativei de credit, nu e bancă. Trebuie să priviţi lucrurile mai puţin formal.

– Procedăm potrivit regulilor stabilite.

– Asta înseamnă birocratism ! Depunerile se fac tocmai pentru ca depunătorii să aibă toate avantajele. Nu se poate ca omul care are bani depuşi să nu-i primească atunci cînd vrea.

– O dată ce aţi făcut o depunere pe un anumit termen ca să profitaţi de dobînzi, înseamnă că nu mai aveţi dreptul să retrageţi suma cînd vreţi. Eu nu fac decît să respect dispoziţiile asociaţiei cooperatiste judeţene. Fac doar ceea ce îmi cer forurile superioare. Dacă e birocratism sau nu, nu noi sîntem de vină. Dacă aveţi nemulţumiri, adresaţi-vă judeţului.

– Cu dumneata nu mă pot înţelege. Cheamă-l pe responsabil.

– Responsabilul e plecat la o adunare a centrului judeţean. Dacă vreţi, duceţi-vă acolo şi căutaţi-l.

Ca orăşean, născut în centrul judeţean, funcţionarul filialei de credit era mai bun de gură decît Fan Den-gao. Nu lăsa fără răspuns atacurile acestuia. Pînă la urmă Fan Den-gao, nemaigăsind alte argumente, se dădu bătut. Dar cum nu se aşteptase la un asemenea refuz, rămase pe loc descumpănit. Iui-mei îi veni în ajutor.

– Unchiule – începu ea înainte ca el să continue discuţia – te aşteaptă acasă Ţziui-in.

– Bine – hotărî Den-gao – dacă nu-mi daţi împrumut, ce să fac ? Sînt prea ocupat ca să mai pierd timpul de pomană.

Spunînd aceste cuvinte, ieşi demn şi îmbufnat, însoţit de Iui-mei.

– Mai ocupat sînt eu decît dumneata ! strigă funcţionarul în urma lui.

De ce-i trebuia lui Fan Den-gao împrumutul ? În dimineaţa zilei de 2 septembrie Van Siao-ţziui, catîrgiul său,

plecase acasă cu gîndul să-şi strîngă recolta. Lăsase vorbă că se întoarce a doua zi după-amiază şi că o să plece iar acasă în ziua următoare.

În după-amiaza zilei de 3 Siao-ţziui se întoarse, aşa cum fusese vorba. Fan Den-gao nu izbutise să vîndă încă jachetele cumpărate de Siao-ţziui, din cauza cooperativei de consum care adusese jachete la fel şi le vindea mai ieftin. Celelalte mărfuri s-au vîndut aproape toate, dar mai mult cu plata în rate. Recolta de toamnă abia se strîngea şi oamenii nu prea aveau bani. Fan Den-gao voia să cumpere alte mărfuri şi nu avea numerar. Cu puţin timp în urmă avusese nişte bănuţi strînşi şi, neavînd atunci ce să facă cu ei, i-a depus pe termen la filiala de credit de pe lîngă cooperativa de consum, ca să capete măcar dobîndă de pe urma lor. Acum nu mai avea bani. Ceruse împrumut ca să-l trimită din nou pe Van Siao-ţziui după marfă. Îşi făcuse socoteala să restituie datoria din vînzare, dar, parcă anume ca să-i facă în ciudă, judeţul tocmai hotărîse ca în toamna asta să pună ordine în activitatea filialelor de credit, aşa că nu se mai acordau împrumuturi decît în trei cazuri : dacă împrumutul era folosit în agricultură ; dacă era vorba de vreun eveniment mai de seamă în familie – căsătorie sau, doamne fereşte, caz de moarte ; dacă s-ar fi abătut grindina, vijelia sau cine ştie ce altă pacoste. Dar cum lui Den-gao îi trebuiau banii pentru negustorie, nu exista nici un temei să i se dea. Credea că o să i se facă un hatîr în calitatea lui de primar. De aceea, cînd în ciuda tuturor insistenţelor sale se văzu refuzat, nu-i conveni de loc.

E adevărat că Iui-mei îl scăpase dintr-o situaţie neplăcută, dar numai gîndul că-l căutau Iui-mei şi Ţziui-in era de ajuns să-i strice cheful. De vreme ce pămîntul Zăpăcitului, mai precis lotul de pe Mînerul-cuţitului trecea în mîinile lui Ţziui-in, cădea şi ultima piedică în calea construirii canalului. Aşadar noul canal avea să treacă pe pămîntul lui spre nord de Rîpa-de-nisip – asta era una la mînă ; roţile de apă de pe pămîntul Zăpăcitului n-o să

mai prezinte nici un interes pentru Man-si și Huan Da-nian – două la mînă ; Man-si și Huan Da-nian o să intre amîndoi în cooperativă și atunci el, Fan Den-gao, n-o să mai poată rămîne în afara cooperativei. Și nu numai că nu se putea opune pe față acestei acțiuni care-l lovea direct, dar pe deasupra mai trebuia să și lucreze la înfăptuirea ei. Nu e ca și cum s-ar arunca de bunăvoie în prăpastie ? Frămîntat de aceste gînduri, ajunse aproape de casă împreună cu Iui-mei.

Aici îl așteptau Siao-țziui și Țziui-in. Încă nu trecuse pragul și Siao-țziui îl luă în primire :

– Ei, ce fac ? Plec mîine ?

– Nu pleci nicăieri. Aș fi vrut să cumperi ceva, dar nu prea am bani. Te-ai odihnit două zile, mai odihnește-te încă una ; ai putea să mergi pe la datornici, să mai strîngi ceva din datoriile vechi.

– Unchiule – i se adresă Țziui-in – văd că azi nu se mai aude nimic cu despărțirea. Ce-i de făcut ?

– Păi dacă n-a venit nimeni de la ei – răspunse Den-gao – doar n-am să mă bag eu în treburile altora. Cînd o să fie totul gata, or să mă cheme.

În cameră intră grăbit Ma Iu-iui.

– A, și cumnățica mea e aici, exclamă acesta văzînd-o pe Țziui-in. Tocmai bine. N-o să mai fie nevoie să bat drumurile... Unchiule Den-gao, tata vă roagă să treceți pe la noi dimineața, cît mai devreme ; o să luați gustarea la noi. Iar cumnățica mea să nu se mai obosească mîine ca să facă de mîncare ; o să mănînce și ea la noi. L-am poftit pe unchiul Den-gao să mijlocească o înțelegere împreună cu unchiul nostru. O să stăm în liniște de vorbă ca să chibzuim cum trebuie, cum să se facă împărțirea ; după aia o să ne sfătuim în curte și cu vecinii. Nădăjduiesc că n-ai să fii nedreptățită cu nimic, cumnățico. Răspund eu pentru asta... Așa ! termină el adresîndu-se de data asta amîndurora. Am oaspeți acasă, mă grăbesc. Am să mai trec pe la dumneavoastră mîine dimineață.

Unchiul din Linhecijen sosise pe la amiază, însoțit de Iu-iui. Toți trei – bătrînul Ma, unchiul și Iu-iui – se închiseseră în odaie sfătuindu-se pînă seara. Ar fi vrut mai întîi să se înțeleagă pe ce temei să împartă pămîntul. Familia Ma număra în totul paisprezece suflete și stăpîneau împreună 68 *mu* de pămînt. Dacă s-ar fi împărțit pămîntul pe cap de om, lui Țziui-in i-ar fi revenit peste 14 *mu*. Se gîndiră însă că bătrînilor li s-ar putea da o bucată de pămînt în plus, ca ajutor de bătrînețe, iar restul să se împartă între cei patru fii ; în cazul acesta Țziui-in ar primi mai puțin, iar partea bătrînilor s-ar putea rotunji pînă la o bucată mai mare și mai bună. La început căzură de acord să lase bătrînilor douăzeci de *mu*, dar temîndu-se că Țziui-in n-o să vrea și o să ceară ca împărțirea să se facă pe cap de om, hotărîseră să oprească numai șaisprezece. După socotelile lor, Țziui-in urma să primească treisprezece *mu*, cu un *mu* și ceva mai puțin decît i s-ar fi cuvenit.

Și aici bătrînul geambaș își aduse aminte de o tărășenie mai veche.

– Dacă nu mă înșel – spuse el – am tăiat pe vremuri pentru bătrîni un loc de cincisprezece *mu*, dar împărțirea am făcut-o numai de ochii lumii. Dacă ați mai păstrat actul, scăpăm de bătaie de cap.

– Nu l-am păstrat, răspunse Zăpăcitul, deoarece reducerea arenzilor nu mă atinsese și n-am avut nevoie să mai arăt și actul acela.

– Cu atît mai bine, triumfă geambașul. Dacă-i așa, le poți spune pe șleau : am o droaie de copii, și cum știam că odată și odată va trebui să ne despărțim, m-am gîndit din vreme la toate. În felul ăsta ai să dai dovadă de înțelepciune – una la mînă, și, al doilea, ai să arăți că nu Țiui-in sau altcineva te-a silit să te desparți, ci chiar tu ai făcut-o de bunăvoie, și încă pe cît se poate de drept și de nepărtinitor. Și uite-așa scapi și de altă belea, adică a treia la mînă.

Mai vorbiră apoi despre lotul de pe Mînerul-cuțitului. Știau prea bine că, prin Țziui-in, cooperativa va încerca

să capete acest lot. Drept care Zăpăcitul îl rugă pe bătrînul geambaș să vadă, în primul rînd, dacă în actul cu pricina lotul nu fusese trecut bătrînilor. Nu, nu era trecut în partea bătrînilor. Figura însă pe numele lui Ma Iu-fu, al doilea fiu al lui Ma Do-șou.

– Nu e al bătrînilor – se bucură Zăpăcitul – da bine că nu-i trecut pe numele celui de-al treilea sau al patrulea fiu.

Cercetară după aceea dacă exista cumva vreun temei ca cei de la comisia de judecare a plîngerilor să poată ataca valabilitatea actului și să hotărască o nouă împărțire.

– Nu vor putea, spuse hotărît Zăpăcitul. Președintele comisiei e Fan Den-gao. E drept că e primar și membru de partid, dar e foarte dibaci la vorbă. Ăsta nici în cooperativă nu vrea să intre, nici săparea canalului nu se gîndește s-o încuviințeze. Trebuie să-i arătăm totul cît mai limpede și mai cu temei și sînt sigur că o să ne țină partea.

– Atunci să ne înțelegem cu el din timp, propuse bătrînul geambaș.

– Nu e nevoie. Oricum, tot cum vrem noi o să hotărască. Mă tem că, dacă îi spunem pe față ce vrem, n-o să mai aibă curaj să țină cu noi. O să-i fie teamă să nu fie demascat.

Trecură la cea de-a patra chestiune : dacă vor pierde totuși pămîntul de pe Mînerul-cuțitului, o să le mai dea mîna să intre în cooperativă ? Mai mult decît sigur că o să intre și Da-nian și Man-si, și atunci, firește, brigada lor de ajutor reciproc se va destrăma. În afară de asta, n-o s-o mai aibă alături de ei nici măcar pe Țziui-in.

– Eu zic că de-o fi să ni se ia pămîntul de pe Mînerul-cuțitului – fu Zăpăcitul de părere – să mai încercăm un an să lucrăm singuri. Nenorocirea e că mulți oameni au intrat în cooperativă și greu mai găsești un om care să-ți lucreze.

Mai discutară în sfîrșit cum trebuie să se poarte față de Țziui-in în răstimpul acesta. Fură toți trei de părere că cel mai bun lucru e s-o ia cu duhul blîndeții. Țziui-in

trebuia adusă într-o asemenea stare încît să-i vină greu să se certe cu ei. În afară de asta, ca să nu-şi primejduiască planul, Are-întotdeauna-dreptate şi Pericol ! Nu-vă-apropiaţi ! trebuiau neapărat potolite pentru un timp.

Aşa se face că, întîlnind-o pe Ţziui-in la Fan Den-gao, Iu-iui se străduise să-i vorbească mieros.

Aceasta îi dădu curaj lui Den-gao ; îi reveni din nou încrederea în sine şi se credea, ca înainte vreme, în culmea puterii.

– Socoteala mea s-a dovedit bună, spuse el, mulţumit de sine, lui Ţziui-in şi Iui-mei. Ştiam eu că fără mine nimic n-o să se poată face !

22. ADUNAREA AGITATORILOR

A doua zi Fan Den-gao stătu pînă seara la Ma, sfătuindu-se cum să împartă pămîntul, aşa că n-avu cînd să mai dea o raită să strîngă banii de la datornici. Seara o luă spre casă întors pe dos. Lin-ciji îl aştepta nerăbdătoare să afle cum s-au terminat lucrurile. Cînd îl întrebă, Den-gao se zborşi la ea mînios şi înciudat.

– Cu tinerii ăştia nu te mai poţi înţelege ! ţipă el. Cînd ceri ceva, trebuie să ai un temei. Ţziui-in nu vrea cine ştie ce mare lucru, dar ia încearcă să-i arăţi că n-are dreptate !

Spunînd acestea, scoase din buzunar nişte hîrtii şi le trînti pe masă.

– Oamenii au semnat încă cu zeci de ani în urmă un act de împărţire şi ea spune că actul e ticluit. Se poate aşa ceva ?

– Cum au putut să încheie un act cu zeci de ani în urmă dacă abia ieri s-a vorbit despre despărţire ? întrebă Lin-ciji.

– Uită-te şi tu ! îi răspunse Den-gao arătînd spre hîrtii.

Lin-ciji le desfăcu ; se uită atentă la prima foaie. Actul începea cu o introducere înzorzonată, după care se spunea : „Lui Ma Iu-iui i se cuvin bunurile după cum se arată mai jos" ; apoi, pe toate coloanele, cu litere înflorate şi mici, se înşirau încăperile şi loturile de pămînt cuvenite lui Iu-iui, cu arătarea locului unde se aflau fiecare. Urmau iarăşi nişte cifre. Lin-ciji luă a doua foaie, apoi a treia. Partea de început era peste tot la fel, numai că pe a doua fusese scris numele lui Iu-fu şi pe a treia cel al lui Iu-i. Foaia lui Iu-si lipsea.

– Dar unde e foaia lui Iu-si ? întrebă Lin-ciji.

– A luat-o Ţziui-in s-o mai cerceteze. Nu ştiu ce o să mai poată găsi în ea.

Lin-ciji se uită din nou peste acte. Observă că lotul de pe Mînerul-cuţitului era trecut pe numele lui Iu-fu, cel de-al doilea fiu al lui Ma Do-şou.

– Cum aşa ? se miră ea. Nu i se dă lui Ţziui-in lotul de pe Mînerul-cuţitului ?

– Comitetul de partid poate să-mi facă ce vrea – răspunse el cu prefăcută disperare – dar mi-e cu neputinţă să îndeplinesc o hotărîre nesăbuită.

Lin-ciji voi să-l roage să-i povestească totul, dar chiar în clipa aceea intră Van Siao-ţziui.

– Ai strîns datoriile ? îl întrebă pe bătrîn.

– N-am avut timp, răspunse Fan Den-gao.

– Atunci eu ce fac ? Plec mîine după marfă, sau nu ?

– O să mai văd. Nu m-am hotărît încă...

După cîteva clipe de gîndire, adăugă :

– Uite cum facem : plec eu mîine cu catîrii. Am să iau cu mine toată marfa ce o mai avem. O parte o dau înapoi, o parte o schimb pe alta, iar dacă n-o să se poată, văd eu pe loc ce-i de făcut.

Surprinsă că tatăl ei vrea să plece a doua zi cu catîrii, Lin-ciji interveni în discuţie :

– Dar cu despărţirea ce faci ? Doar vezi că încă nu s-a terminat !

– Sînt destui în comisie şi fără mine.

– Dar n-ai îndeplinit sarcina pe care a trasat-o comitetul de partid !

– Drept să-ţi spun, n-aş fi plecat cu catîrii dacă-mi stătea la inimă această despărţire. N-au decît să pună pe altul să le îndeplinească hotărîrea. Dacă vor izbuti, uite, primesc să mi se dea cea mai aspră sancţiune. Dar dacă nu, o să fie limpede pentru toată lumea că m-au sîcîit dinadins, folosind autoritatea partidului. Atunci o să dea dumnealor socoteală şi nu eu.

Se auzi o voce din stradă. Cineva o chemă pe Lin-ciji la o şedinţă cu şefii brigăzilor de agitaţie. Fata îi răspunse că vine şi ieşi în grabă din odaie.

– Vezi să nu trăncăneşti faţă de oameni ce nu trebuie ! îi strigă din urmă Den-gao.

Ajungînd acasă la Ţzin-şen, unde trebuia să se ţină şedinţa, Lin-ciji îi găsi în curte pe Iui-şen şi pe bătrînul Bao-ţziuan. Cei doi încercau tocmai un căuş, meşterit de ei, cu care se putea umple dintr-o dată un sac de grîne. Afară de ai casei, mai erau de faţă cîţiva membri ai comitetului de partid şi ai comitetului Uniunii Tineretului, precum şi şefii brigăzilor de agitaţie.

– Cred că putem începe şedinţa ! Hai să începem ! îi zori Ţzin-şen văzînd că nu mai lipsea nimeni din cei convocaţi.

Consimţiră cu toţii. Iui-şen şi bătrînul Bao-ţziuan lăsară deoparte treaba. Nevasta lui Ţzin-şen şi soacră-sa rămaseră să strîngă grînele risipite prin curte. „Ce viaţă îndestulată duc oamenii în casa asta ! se gîndea Lin-ciji. Dar la noi ? Tata a făcut din casă prăvălie, se ceartă mereu cu catîrgiul, caută să scoată bani prin tot felul de mijloace şi-şi dă nişte aere de parcă toată puterea ar fi în mîna lui... Nu se aseamănă de loc cu ăştia !“ Îi părea rău că nu făcea şi ea parte din familia lor ! Şi fără să vrea simţi o strîngere de inimă cînd se gîndi la propria ei soartă. Nici nu-şi dădu seama cînd se golise curtea. Abia cînd se auzi strigată de Vei Cian-kui văzu că rămăsese singură şi se grăbi spre odaia unde se strînseseră şi ceilalţi.

După ce Iui-şen se despărţise de Siao-ţziun, camera lor rămase liberă şi era foarte potrivită pentru adunări. Cînd Lin-ciji pătrunse în încăpere, aproape toate locurile erau ocupate. Zărind un loc liber pe o bancă lungă, voi să se aşeze, dar îndată sări în sus ; în acelaşi timp se lovi cu umărul de ceva. Privi mai atent şi văzu că se aşezase pe o muchie care se prelungea din banca transformată de Iui-şen într-o tejghea de tîmplărie. Cum şi alţii păţiseră la fel, locul rămăsese gol. Apoi se întoarse să vadă în ce se lovise cu umărul, dar făcînd o mişcare bruscă doborî un ferăstrău ce sta atîrnat de tavanul boltit.

– Mai încet, îi atrase în glumă atenţia unul dintre tineri. Aici, la Iui-şen, te loveşti peste tot de tehnică !

Într-adevăr, pretutindeni – pe pereţi, pe mese, în colţuri, pe ferestre – se vedeau tot felul de scule, modele, piese pe care la prima vedere habar n-aveai ce sînt. Puse la loc ferăstrăul căzut, în timp ce oamenii aşezaţi pe marginea *can*-ului se mai strînseră puţin şi-i făcură loc.

Ţzin-şen declară adunarea deschisă. În încăpere se lăsă o tăcere deplină. E adevărat că, mai totdeauna cînd se deschideau şedinţele, oamenii făceau linişte. Numai că, spre deosebire de obişnuitele adunări în care se prezentau dările de seamă ale şefilor de brigadă, de data asta tăcerea lor avea ceva neobişnuit. În sfîrşit, cineva luă cuvîntul.

– Aş vrea să amintesc faptul că Iuan Tian-cen şi-a oprit în folosinţă personală prea mult pămînt. Asta, să ştiţi, are o înrîurire proastă asupra celorlalţi ţărani. Am auzit chiar eu vorbindu-se prin sat : „Pămîntul l-a trecut pe numele fratelui său, dar recolta o strînge el", iar cineva mai spunea : „Asta o face în numele ideologiei socialiste ! E doar ştiut că un comunist nu poate avea altă ideologie !" Am mai auzit şi pe altul care zicea : „Dacă asta-i pilda ce ne-o dă un comunist, atunci la anul fac şi eu la fel : trec o parte din pămînt pe numele neveste-mi, o parte pe al copiilor, o parte pe al nepoţilor..." Şi s-a mai găsit apoi careva să spună : „Nu-i nici o afacere să intri

în cooperativă ! Doar de-aia nu vor comuniștii să predea pămîntul lor cooperativei !" Cînd auzi așa ceva, nu mai știi ce să răspunzi oamenilor. Ăsta e primul lucru despre care am vrut să vorbesc. Și mai am ceva de spus, dar să vorbească mai întîi alții, că eu nu m-am pregătit încă.

Dar pare-se că nici alții nu erau pregătiți, deoarece iar se lăsă o tăcere grea.

Lin-ciji, care participa la adunare în calitate de membră a comitetului Uniunii Tineretului, venise mai mult ca să asculte ce spun alții, dar cînd văzu că nimeni nu se mai înscrie, ceru cuvîntul :

– Nu sînt șef de brigadă de agitație, dar vă pot spune totuși cîte ceva despre situația de la noi. Aș vrea să arăt mai întîi că, după cît se pare, planul nostru de a obține lotul de pe Mînerul-cuțitului a căzut. După părerea mea, toată vina o poartă tata. Alde Ma a venit cu un act de despărțire încheiat cu vreo zece ani în urmă, în care lotul amintit e trecut pe numele celui de-al doilea fiu al lui. Țziui-in n-a fost de acord, dar tata n-a susținut-o. După cîte înțeleg, tata nu vrea nici să intre în cooperativă, nici să îngăduie satului să sape canalul. De cîte ori aduc vorba despre asta, se înfurie. Zice că el...

Iui-mei o întrerupse :

– Țziui-in mi-a spus că bătrînul n-a scos o vorbă în sprijinul ei. Ea bănuiește că actul e ticluit de la un capăt la altul. A luat una din foile actului și mi-a dat-o s-o arăt lui Iun-țin, să cerceteze și să vadă el despre ce e vorba.

Spunînd acestea, Iui-mei scoase din buzunar foaia cu pricina. Toți șefii de brigadă cerură care mai de care cuvîntul. Fiecare voia să spună ce cred oamenii despre Fan Den-gao.

Lucruri asemănătoare se petreceau în toate brigăzile. Agitatorii și-au dat seama de la bun început cum îl judecă țăranii pe Fan Den-gao. „Ia nu ne mai lămuriți pe noi, spuneau oamenii. Ați face mai bine să-i lămuriți mai întîi pe comuniști !" Printre cei de față erau unii care de mult se gîndeau să intre în cooperativă, și cum aveau multe de

spus împotriva lui Fan Den-gao, găsiră nimerit să se folosească de acest prilej ca să-l mai strîngă pe primar cu ușa. Erau însă și din cei care nu se gîndeau să intre în cooperativă, dar și aceștia îl luară în focuri pe Fan Den-gao, de fapt ca să arate de ce n-au intrat. Și unii și alții însă același lucru îl cereau : „Exemplul trebuie să-l dea membrii de partid". Agitatorii aproape că nu mai știau ce să răspundă oamenilor, și puțin lipsea să se dea bătuți. Tocmai acest lucru îl aduceau ei acum la cunoștința șefilor de brigăzi. Iar aceștia, la rîndul lor, despre același lucru voiau să vorbească în fața adunării. Văzînd-o însă pe Lin-ciji, se ferira să spună, socotind că n-ar fi prea potrivit să discute despre așa ceva în fața ei. Dar fata se vede că nu era de aceeași părere. Luase cuvîntul tocmai fiindcă ținuse să arate că ideile și faptele tatălui ei i se păreau nedemne de un membru de partid, și dacă lucrurile aveau să meargă tot așa, cu timpul ele aveau să devină o serioasă piedică în munca organizației de partid și a Uniunii Tineretului. De altfel de mult voia ea să-l „lecuiască" pe tatăl ei, dar iată că „boala" lui devenea tot mai grea, pentru că prestigiul ei de „medic" nu cîntărea – după cum ea însăși se convinsese – prea mult în ochii tatălui. Se hotărîse deci să dea în vileag acest beteșug în fața oamenilor, ca de acum încolo să încerce partidul să-l lecuiască. Lin-ciji răscolise deci tocmai ceea ce stătea fiecăruia pe suflet. Lăsînd șovăielile la o parte, oamenii se pomeniră vorbind toți deodată, întrerupîndu-se unii pe alții.

Țzin-șen ceru ca Lin-ciji să fie lăsată să vorbească. Ea urmă :

– A spus că se duce mîine la tîrg cu catîrii, pentru ca alții să rezolve cazul lui Țziui-in. Mi se pare că, pentru părerile lui nesănătoase, organizația de partid ar trebui să-l supună unui serios tratament de îndreptare.

– Ca și cum pînă acum nu l-ar fi tratat, spuse Cian Iun-țin. De cîte ori n-am stat de vorbă cu el la adunările de partid, dar nu se vede nici măcar un început de îndreptare.

– Asta nu înseamnă că trebuie să renunțăm la tratament, fu de părere Țzin-șen. O să-l mai tratăm, dar mai întîi să discutăm totul în mod concret.

– Odată, cum stăteam de vorbă cu oamenii din brigada de ajutor reciproc – începu unul dintre șefii de brigăzi – și tocmai le explicam de ce și cum trebuie să mergem pe calea socialistă și nu pe cea capitalistă, mă pomenesc că mă întreabă unul : „Ia ascultă, dacă-ți cumperi doi catîri și-ți tocmești și-un catîrgiu se cheamă că-i cale socialistă, sau nu ?" Ce mai puteam răspunde ?

– Și ce i-ai răspuns ? întrebă Țzin-șen.

– I-am spus că e vorba de un caz special.

– Și oamenii ce au zis ?

– M-au întrebat : „Adică cum vine asta ? Membrii de rînd ai partidului merg pe calea socialistă, iar ceilalți mai acătării umblă mai departe pe calea capitalistă ?"

– Ticăloșii ! izbucni Cian Iun-țin. Asta e o injurie la adresa partidului ! Cine a spus-o ?

– De ce te superi pe oameni ? zise oftînd Țzin-șen. Oare nu sînt și printre membrii noștri de partid cîțiva care dau asemenea exemple ?

Alți șefi de brigăzi povestiră, la rîndul lor, cum se duce la ei munca de agitație. Toți fură nevoiți să pomenească de Fan Den-gao și Iuan Tian-cen.

– După părerea mea povestea cu Den-gao și Tian-cen nu mai poate să meargă așa ! zise Țzin-șen.

Apoi, ca să întărească spusele lui Lin-ciji, Iui-mei arătă ce a aflat de la Țziui-in despre despărțire, după care îi întinse lui Cian Iun-țin foaia actului, primită de la Țziui-in. Cian Iun-țin, care nu știa decît puțină carte, se uită la partea introductivă fără să înțeleagă despre ce era vorba.

– Nu știu destulă carte, recunoscu el și întinse foaia lui Lin-ciji. Poate ne lămurești tu.

– Nici eu nu înțeleg tot ce scrie ; e prea isteț făcută, zise Lin-ciji. Am să încerc s-o citesc, să vedem ce spuneți și voi.

– *„Auzit-am* – citi ea – *despre certurile dintre frați ce viețuiesc sub același acoperământ și care își ies din minți pentru un bănuț. Se amenință cu lănci în aceeași casă și deseori nu se împacă din pricina averii. Dorința mea este să smulg rădăcina zîzaniilor, să înlătur nenorocirea pînă a nu fi prea tîrziu. Nu e nimic mai bun și mai drept decît să împarți din timp averea și să-i dai fiecăruia ce-i al său. Pentru aceasta am chemat anume pe vărul lui Hun-ven și cumătrul Li Lin-hu și, după dreaptă judecată, am hotărît să împart averea mea în patru părți și fiecare din ele s-o dau unuia dintre fii. Cum vor trăi mai departe, las s-o hotărască frații între ei ; eu am să rămîn deoparte și n-am să le stau în cale. Dacă nu se vor înțelege între ei, fiecare poate să-și oprească partea ce i se cuvine. Din fiecare parte opresc cîte patru* mu *de pămînt, să-mi fie sprijin la bătrînețe, ca să mai îndulcesc restul zilelor mele și ale nevestei. Cînd voi atinge vîrsta de o sută de ani, voi da fiecăruia înapoi cele patru* mu. *Pentru a adeveri cele hotărîte, am încheiat acest zapis și am cerut fiilor mei să-l păstreze. Celui de-al treilea fiu, Iu-si, și revin bunurile mai jos arătate...“*

Lin-ciji citi mai departe cît pămînt și în care loc, cîte încăperi și care anume îi revin lui Iu-si, și apoi încheierea:

– *„Acest zapis de împărțire a averii a fost întocmit la 5 martie 1942 de Ma Do-șou. Martori: Iui Hun-ven, Li Lin-hu. Pentru Ma Do-șou a semnat Iui Hun-ven“.*

– Încîlcit mai e, nimic de zis, spuse Cian Iun-țin. Nu pot să-mi închipui cînd a putut bătrînul pișicher să scrie așa ceva.

Cei mai tineri se interesară ce fel de om era Iui Hun-ven.

– Un bătrîn cărturar din Linhecijen – răspunse Cian Iun-țin – meșter la întocmit hîrtii măsluite pentru procese. A murit acum vreo șapte-opt ani.

– Atunci nu mai avem ce discuta, totul e limpede.

– După cît se vede – spuse Țzin-șen – actul nu e fals. Îmi vine să cred că bătrînul Do-șou se temea încă de pe atunci că va fi sîcîit cu reducerea arenzii ; asta tre-

buie să fie pricina că a întocmit o închipuită împărțire a pământului între fiii săi. Pe urmă însă, văzînd că e lăsat în pace, n-a mai arătat hîrtia nimănui. Și dacă ar fi să luăm de bun acest act, cui îi revine partea de pe Mînerul-cuțitului ?

– Celui de-al doilea fiu, lămuri Lin-ciji.

– N-are importanță dacă actul e cinstit sau ticluit, zise Țzin-șen după ce se gîndi puțin. Pămîntul ce i se dă lui Țziui-in nu e rău. Fie și așa !

– Și eu gîndesc la fel, se alătură și Țin Siao-fîn. Totul e ca Ma să procedeze drept. Noi, nevestele de militari, nu vrem să tragem foloase din paguba altora.

– Bine, bine – constată Cian Iun-țin – dar lotul de pe Mînerul-cuțitului nu-i revine lui Țziui-in.

– De, aici trebuie să găsim o altă ieșire, răspunse Țzin-șen.

Adunarea luă sfîrșit. Țzin-șen rugă pe membrii de partid să mai rămînă, în timp ce ceilalți plecară la casele lor.

Acasă, Lin-ciji află că mama sa se culcase de mult. Numai tatăl stătea singur în camera luminată de o lampă cu gaz. Den-gao o întrebă ce fel de adunare fusese. Dacă i-ar spune adevărul, se gîndi Lin-ciji, va încerca s-o descoasă cu tot dinadinsul. Mai bine să-i dea un răspuns nelămurit. Îi spuse că vine de la o adunare a membrilor Uniunii Tineretului. Cum Den-gao era nerăbdător să știe dacă a fost vorba de împărțirea averii familiei Ma, întrebă stăruitor ce anume au discutat membrii Uniunii. Fata înțelese cam ce ar vrea să afle tatăl ei. Hotărî să-i ascundă mai departe adevărul. Ca să curme șirul altor întrebări, pomeni despre ceea ce știa că-l poate interesa cel mai puțin.

– S-a vorbit despre calea capitalistă și cea socialistă de dezvoltare.

Nu se înșelase ; bătrînul nu mai întrebă nimic.

Lin-ciji se culcă. În toată casa numai Fan Den-gao nu dormea. Ședea tot în camera aceea, la lumina lămpii de gaz, și asculta răpăitul ploii pe acoperiș. I se părea că

pînă şi vremea e împotriva lui, împiedicîndu-l să plece a doua zi cu catîrii. De cîte ori zgomotul ploii se potolea niţel, încerca să se convingă că nu-i decît o ploaie trecătoare. Dar, ascultînd mai atent, vedea de fiecare dată că se înşela. Ieşi în curte şi cercetă cerul : era acoperit de nori negri şi deşi. Fără îndoială că ploaia asta o să ţină o săptămînă, o lună, un an. Deodată se auzi o bătaie în poartă. Întrebă cine e. Era Cian Iun-ţin. Pe el ar fi vrut cel mai puţin să-l vadă. Deschise poarta şi Iun-ţin intră în casă. Îi trebuiau celelalte foi ale actului ; le cereau membrii comitetului de partid pentru a le cerceta mai îndeaproape.

– Păi dacă se ocupă comisia de despărţirea asta, la ce se mai amestecă şi comitetul de partid ? vru să ştie Den-gao.

– Una din părţi ţine de Uniunea Tineretului, aşa că organizaţia de partid trebuie să ştie şi ea despre ce e vorba ! îi răspunse Cian Iun-ţin.

– Fie şi aşa ! se resemnă Den-gao. Ar fi poate mai bine să duceţi voi lucrurile pînă la capăt.

Îi înmînă şi restul foilor, după care îl conduse pînă la poartă, o încuie, se întoarse în casă şi stinse lampa. Rămase citva timp rezemat de speteaza scaunului, gîndind la ceea ce ar putea spune membrii comitetului de partid după ce vor fi examinat actul. Pe urmă încercă să vadă ce-ar putea face mîine dacă nu va izbuti să plece cu catîrii... pe unde să scoată cămaşa dacă comitetul de partid va găsi că actul e fals şi ce să facă dacă familia Ma nu va izbuti să-şi păstreze lotul de pe Mînerul-cuţitului. Se gîndea şi se răzgîndea, din ce în ce mai îngrijorat că nu poate da de capătul gîndurilor lui. Din nou se auzi o bătaie în poartă. Dădu fuga afară să vadă cine e. Era unul din membrii de partid.

– Nu e nevoie să deschizi, zise omul din stradă. M-a trimis Ţzin-şen să-ţi spun că dacă nu stă ploaia, o să ţinem mîine dimineaţă o adunare de partid, iar dacă se îndreaptă vremea adunarea se ţine seara.

Glasul tăcu. Den-gao auzi cum paşii celui de afară se îndepărtează.

– Stai ! strigă Den-gao după el. Dacă mîine nu plouă, am să lipsesc. Plec de-acasă.

– Toată lumea trebuie să ia parte ; vine şi un membru al comitetului judeţean. Se face o comunicare importantă !

„M-am ars !" se gîndi Fan Den-gao în timp ce se strecura iar în casă. În odaie era întuneric beznă. Ajunse pe dibuite la scaun şi, sleit, se lăsă să cadă pe el, bombănind înciudat :

– Ce chin ! Of, ce chin !

23. N-A REUŞIT SĂ SCAPE DE ADUNAREA DE PARTID

Cu gîndul la ce-l aştepta a doua zi, Fan Den-gao dormi prost. Pînă-n revărsatul zorilor ploaia nu stătuse o clipă. Abia sărise din pat, că se pomeni cu Ma Iu-iui, care îl pofti la ei. Se şi gîndise de altminteri să spună că, deoarece trebuia să fie de faţă la tratativele din familia Ma, nu putea să ia parte la adunarea de partid. Dacă organizaţia de partid a hotărît să cerceteze actul de împărţire, înseamnă că cel mai devreme în cîteva zile se va afla dacă e bun sau ba. Or, cum adunarea de partid se ţinea în dimineaţa asta, nu era nici un pericol. Şi deodată Fan Den-gao, care aseară era necăjit că pînă şi timpul e împotriva lui, simţi o adevărată bucurie că ploua. Ploaia asta se nimerea tocmai bine ; din pricina ei adunarea de partid avea să se ţină dimineaţa, adică taman cînd îşi fixase Ma să discute împărţirea bunurilor. De aceea apariţia lui Iu-iui îi luă parcă o piatră de pe inimă. Se spălă în grabă şi plecă împreună cu el.

– Dacă se îndreaptă vremea, pot să plec cu catîrii la tîrg sau nu ? strigă în urma sa Siao-ţziui, speriat că va fi nevoit să se întoarcă acasă.

– Om vedea ! îi răspunse din mers Den-gao.

Se gîndise să lase catîrii să se odihnească încă o zi ; între timp o să treacă adunarea de partid şi apoi o să poată pleca chiar el după marfă. Nu-i prea venea la socoteală ca Siao-ţziui să plece singur cu catîrii.

În casa familiei Ma, Den-gao îi găsi pe Ţziui-in, Ma Do-şou – Zăpăcitul, şi pe geambaşul Li Lin-hu. Luînd o înfăţişare solemnă se aşezară cu toţii la locurile lor.

– Ai studiat actul ? o întrebă Fan Den-gao pe Ţziui-in pe un ton cu care cei mari vorbesc de obicei copiilor.

– L-am studiat.

– Recunoşti că e valabil ?

– Recunosc.

– Ce ? Cum ?

Fan Den-gao nu se aşteptase la un aşa răspuns. Nu-şi dădea seama ce urmăreşte Ţziui-in.

– Recunosc, repetă Ţziui-in făcîndu-se a nu băga în seamă nedumerirea ivită pe chipul lui Den-gao.

– Atunci, ce mai vrei ?

– Nimic. După părerea mea, împărţeala e dreaptă.

– Eşti o fată cu cap, spuse Li Lin-hu. Văd că ne vom putea înţelege mai uşor. Unchiul şi tatăl tău nu s-ar apuca la vîrsta lor să te înşele tocmai pe tine. Nouă toţi copiii ne sînt deopotrivă de dragi. Noi, bătrînii, nu facem nici o deosebire între ei. Aşadar dacă îţi convine cum s-a împărţit pămîntul şi casa, vom împărţi chiar azi şi mărunţişurile, mobila şi celelalte lucruri din casă.

De fapt hotărîseră dinainte cum să le împartă şi pe acestea. Zăpăcitul şi Labă-de-fier stătuseră cu o seară înainte pînă după miezul nopţii să întocmească o listă cu toate lucrurile de împărţit. Ma Iu-iui citi lista cu glas tare, înşirînd ce anume trebuie împărţit, după care citi cui îi revine fiecare lucru. Citi atît de repede, încît nimeni nu izbuti să reţină vreun amănunt. Totul fusese ticluit cu multă şiretenie. Aşa, de pildă, dulapurile şi scaunele rămase moştenire de la străbuni deveniră zestrea lui Are-întotdeauna-dreptate şi Pericol ! Nu-vă-apropiaţi !, iar obiectele mai mici, care pot scăpa mai uşor din vedere,

nici n-au mai fost trecute în listă. În cele din urmă o întrebară pe Țziui-in dacă are ceva de spus. Cum singura ei dorință era să iasă cît mai repede din cloaca în care fusese nevoită să se zbată chiar din prima zi cînd intrase în familia Ma, Țziui-in renunță să se mai certe pentru niște mărunțișuri.

– Pentru început mă mulțumesc, zise ea. N-are a face dacă primesc ceva mai puțin sau mai mult. Țăranul din munca lui trăiește, iar cu ce-i cade din vreo moștenire n-o duce toată viața. Primesc atîta cît vreți să-mi dați. Atîta-mi dați, atîta iau.

– Foarte bine, zîmbi Li Lin-hu. Ne bucură că vorbești așa.

Ma Iu-iui îi înmînă pe loc lista lucrurilor ce spuneau că i se cuvin.

„Asta-i bună, își spuse Den-gao. Eu mă pregătisem pentru certuri și ciorovăieli de zile întregi și cînd colo totul s-a terminat într-o jumătate de oră." De altfel așa i se întîmpla mereu : pînă la urmă lucrurile tot împotriva lui se întorceau. Acum n-avea încotro, trebuia să meargă la adunare.

Nu știa ce să creadă despre faptul că Țziui-in se arătase pe neașteptate atît de înțelegătoare. Dimineața, Țzinșen îi comunicase lui Iui-mei concluziile comitetului de partid cu privire la actul de împărțire și-i ceruse să aducă acest lucru la cunoștința întregii brigăzi de agitație. Comitetul de partid era de părere că dacă actul prevede o împărțire dreaptă, e bine să se țină seama de el, indiferent dacă e bun sau fals ; dar dacă împărțirea e nedreaptă, atunci trebuie oricum înlăturat. Membrii comitetului de partid fuseseră de acord că acest act, întocmit înainte de cearta cu Țziui-in, era, în general, destul de satisfăcător, căci chiar dacă s-ar fi pus problema unei noi împărțiri, nu se știe dacă s-ar fi putut ajunge la o soluție tot atît de dreaptă. În ce privește lotul de pe Mînerul-cuțitului însă, membrii comitetului găsiră un alt mijloc, de data asta fără ajutorul lui Țziui-in. Dis-de-dimineață Iui-mei dădu o fugă pînă la „casa cu drapele", unde se în-

tîlnise cu Iu-i, venit s-o cheme pe Ţziui-in acasă. Iui-mei le povesti acolo ce a hotărît comitetul de partid şi după aceea plecă imediat la Fan Den-gao, pe care însă nu-l mai găsi acasă, pentru că între timp plecase cu Iu-iui. Aşa se face că Ţziui-in ştia de hotărîre, pe cînd Den-gao nu.

După ce mai stătură puţin de vorbă, Zăpăcitul îl pofti pe Fan Dan-gao la o gustare, după care Li Lin-hu îl ajută pe Ma Iu-iui să aleagă şi să pună deoparte lucrurile ce-i reveneau lui Ţziui-in. Nemaiavînd ce face acolo, Fan Den-gao îşi luă rămas bun de la gazde şi plecă. Pe drum întîlni cîţiva membri de partid, care mergeau la „casa cu drapele", la adunare. Cum aceştia îl chemară la adunare şi nemaigăsind nici un motiv să nu meargă, fu nevoit să li se alăture. Tot drumul se feri să scoată o vorbă.

Adunarea se ţinea ca de obicei în camera din fundul primei curţi a „casei cu drapele". Ţzin-şen lămuri în cîteva cuvinte rostul adunării.

– Ne-am adunat să vedem ce e de făcut pentru a întări rîndurile noastre de partid, spuse el. O să fie multe de spus şi poate că n-o să terminăm nici în două zile, aşa că vă rog să vă înarmaţi cu răbdare. E drept, judeţeana a hotărît să amînăm discuţia asta pînă la iarnă, cînd muncile agricole nu ne mai cer atîta timp, dar noi vedem uneori că ideile şi atitudinile greşite ale unora dintre tovarăşi devin o piedică serioasă în munca noastră. De aceea, împreună cu locţiitorul secretarului comitetului judeţean, tovarăşul Liu, am găsit că e timpul să încercăm să-i îndreptăm pe acei tovarăşi care ne stînjenesc activitatea, urmînd ca la iarnă să trecem la o verificare temeinică a tuturor membrilor de partid. Dau cuvîntul tovarăşului Liu.

Liu o luă de departe, de la „calea capitalistă şi cea socialistă de dezvoltare". „Asta îmi mai lipsea, îi trecu lui Den-gao prin minte. Nu scap de aici fără dureri de cap..." Nici nu mai ascultă pe vorbitor. „Orice ar spune – se gîndea Fan Den-gao – pînă la urmă tot cu dureri de cap am să mă aleg". Deodată ciuli urechile... Spusele lui Liu îl treziră din nepăsare. Fusese pomenit şi numele lui.

Auzi : „...Așa sînt, de pildă, concepțiile și comportările tovarășilor Fan Den-gao și Iuan Tian-cen". Păcat că nu fusese atent mai înainte. Acum nu știa despre ce fel de concepții și comportări e vorba. Se înțelege că nu poate fi vorba în nici un caz de niște concepții și comportări prea juste. Deveni tot mai atent și se strădui să nu mai scape nici un cuvînt.

– Partidul comunist – continuă Liu – călăuzește poporul pe calea socialistă. Ce fel de comunist e acela care se abate de la această cale ? Fiecare comunist trebuie să dea un răspuns limpede și hotărît la următoarele întrebări : Vrea să meargă pe acest drum și să fie un exemplu pentru cei fără de partid ? A făcut acest lucru în trecut și cum l-a făcut ? Care e calea pe care o va urma în viitor ? Și, în primul rînd, să răspundă la aceste întrebări cei ce au făcut și încă mai fac greșeli și care au o comportare nedemnă de un membru de partid. Problema se pune astfel : să rămînă sau nu în partid ? Nu trebuie să mai existe nici o îndoială în această privință. Sper că tovarășii vor înțelege acest lucru și-și vor cerceta conștiința cu toată seriozitatea, procedînd ei înșiși la o autoverificare.

– Facem o pauză – propuse Țzin-șen după ce Liu își terminase cuvîntarea – apoi vom trece la discuții. Chiar dacă vremea se îndreaptă, pămîntul e prea umed ca să se mai poată lucra azi la cîmp, așa că fiți pregătiți, deoarece adunarea va ține, precum se pare, toată ziua. Dacă și mîine are să plouă, vom continua ședința în timpul zilei, dacă nu, o să lucrăm ziua la cîmp și seara o să ne întrunim iar.

Fan Den-gao înțelese că se poate aștepta la orice. Locțiitorul secretarului comitetului județean i-a pomenit numele, și acum, vrînd-nevrînd, trebuia să ceară primul cuvîntul. Nu de alta, dar știa că de cîte ori îl amenința vreo neplăcere era bine să abată atenția oamenilor în altă parte, atacînd el la rîndul său și legîndu-se de alții. Făcu deci și de astă dată tot așa.

– Ce să mai umblăm cu cioara vopsită ? – începu el cînd i se dădu cuvîntul la discuții. E limpede că adunarea a fost convocată anume pentru mine.

Era un atac direct împotriva comitetului de partid, a secretarului organizației de partid și a locțiitorului secretarului comitetului județean. Tovarășul Liu îl întrerupse :

– Îmi îngădui o mică întrerupere ! Adunarea de astăzi a fost convocată mai ales pentru a se da tovarășilor Fan Den-gao și Iuan Tian-cen prilejul de a-și revizui ei singuri concepțiile lor greșite, burgheze. Că își vor putea face autocritica și alți tovarăși, e altceva. Am spus-o foarte limpede în cuvîntarea mea și n-am umblat cu „cioara vopsită", cum spune tovarășul Fan Den-gao. N-au ce căuta aici nici răstălmăcirile, nici gîndurile ascunse. Continuă, tovarășe Den-gao.

Fan Den-gao pornise cu nădejdea că, dacă el va ataca primul, va îndepărta primejdia. Se pregătise să vorbească cu totul altfel decît s-ar fi așteptat ceilalți. Departe de el gîndul de a-și arăta greșelile. Dar acum, cînd Liu precizase ce vor de la el, își pierdu cumpătul și nu mai găsea ce să răspundă. După cîteva clipe își adună gîndurile și continuă :

– Cînd munca noastră abia începuse în sat...

– Mai scurt, îl întrerupse de la locul lui unul dintre vechii membri de partid. Știm că atunci ai avut unele merite. Dar acum nu ești aici ca să te fălești cu ce ai făcut în trecut, ci să-ți recunoști concepțiile burgheze.

– Dar lăsați-mă să spun o dată ce am de spus, se milogi el pe un ton prefăcut rugător, simțind că îl părăsește încrederea în sine.

– Bine, se învoi Țzin-șen, care conducea adunarea. Vă rog să nu-l mai întrerupeți, să auzim ce vrea să spună.

– Am început așa – continuă Den-gao, prinzînd puțin curaj – pentru ca să amintesc că partidul mi-a cerut să duc lupta împotriva moșierilor. Am dus această luptă. Pe atunci puțini se încumetau să ia pămîntul confiscat de la moșieri. Partidul mi-a cerut să iau acest pămînt și

am fost primul care l-am luat. A început apoi să-mi iasă vorba că mi s-ar fi dat prea mult pămînt. Partidul mi-a cerut să înapoiez o parte din pămînt şi eu m-am supus. Apoi cînd s-a înfăptuit reforma agrară, partidul mi-a cerut să-mi pun toate puterile în slujba producţiei – şi le-am pus. Acum, firește, am mai multe venituri decît unii sau alţii şi iată că se spune că aş avea concepţii burgheze. Eu n-am aproape nici un fel de şcoală şi nu mă duce capul să înţeleg despre ce e vorba. De aceea cred că cel mai bine ar fi să întreb eu partidul : ce vrea de la mine?

Mulţi dintre cei de faţă, văzîndu-l cum încearcă s-o facă pe prostul, se simţiră cuprinşi de dezgust. Cînd se opri din vorbă, sărira vreo zece oameni de la locurile lor, cerînd toţi deodată cuvîntul, fără a mai aştepta să vadă dacă bătrînul terminase tot ce avea de spus. Printre ei se afla şi preşedintele cooperativei, Cian Iue-i. Ţzin-şen se gîndi că acesta, ca mai în vîrstă, ar putea cel mai bine să-l scuture pe Den-gao.

– Bine, spuse Ţzin-şen arătînd spre Cian Iue-i. Vorbeşte tu primul !

– Iată ce am să-ţi spun eu, se porni bătrînul Iue-i întorcîndu-se către Den-gao. Ai fi tu tare supărat pe partid, dar n-ai dreptul să-l învinuieşti ! Partidul n-are nici o vină faţă de tine. Şi fiindcă tot te-ai apucat să scormoneşti trecutul, hai să te ajut şi eu. În sala asta mai sînt cîţiva vechi membri de partid. Ştiu că la început şi ei au dus o muncă bună aici în sat. N-ai fost tu buricul pămîntului ! Pe moşierul Liu Lao-u l-a dat jos satul întreg cu ajutorul tuturor membrilor de partid, şi nu numai tu singur. Cei care şovăiau să ia pămîntul moşierilor nu erau decît o mînă de oameni şi nu ei alcătuiau mulţimea. După ce l-au împuşcat pe trădătorul Liu Lao-u şi s-a trecut la împărţirea moşiei, partea cea mai mare de pămînt ţi s-a dat ţie, pe Prundul-de-sus. Te văitai pe atunci că ai muncit mai mult decît alţii şi că, chipurile, ţi s-ar cuveni mai mult pămînt decît altora. Din cauza ta a trebuit să dăm mai puţin pămînt oamenilor de la Rîpa-de-nisip, deşi tocmai ei s-au spetit din tată-n fiu muncind pentru mo-

şierii Liu. Cît nu mi-am bătut gura atunci cu tine ! Da totul a rămas cum ai vrut tu. Şi care ţi-a fost purtarea în campania de întărire a rîndurilor partidului, cînd reforma agrară era aproape înfăptuită ? Ţi s-a spus să înapoiezi o parte din pămîntul luat, dar te-ai prefăcut bolnav, te-ai culcat în pat şi ai fugit de orice muncă ! Iar, pînă la urmă, abia dacă ai vrut să dai şi tu cîţiva *mu* de nisip de la Rîpa-de-nisip. Zici că după reforma agrară ţi-ai pus toate puterile pentru producţie. Dar alţii ce-au făcut ? Au dormit în timpul ăsta ? Păi tocmai aici e totul : pămînt ţi-ai luat mai bun decît alţii şi vezi bine că aşa ai ajuns într-o stare mai bună decît a altora. Şi pe urmă toate au mers cum ştie fiecare : ţi-ai cumpărat catîr, pămîntul l-ai dat lui Huan Da-nian şi Van Man-si să ţi-l lucreze, iar tu ai început să mîni catîrul şi să faci negoţ. Dintr-un catîr s-au făcut pe urmă doi, ai tocmit om la ei, pe Siao-ţziui, şi-acum ai ajuns stăpînul lui. Spune şi tu, a ce seamănă asta ? Mai înainte mînai tu catîrii lui Liu Lao-u, arai şi semănai pentru el, eram amîndoi argaţii lui, ştiam prea bine fiecare cîţi bani are celălalt în buzunar. Iar acum binevoieşte şi te măsoară cu oricare dintre noi : oare nu te-ai pricopsit după eliberare ? Şi, spune, nu eşti pe deasupra tu singurul nemulţumit de partid ? Şi de ce, mă rog, eşti nemulţumit ? Pentru că te-ai deprins prea curînd să te îmbogăţeşti pe seama altora ? Se ştie bine că a te îmbogăţi pe seama altora ţine tocmai de ideologia şi metodele burgheze. Înainte vreme mînai catîrii pentru Liu Lao-u, acum Siao-ţziui mînă catîrii pentru tine. Păi asta nu se cheamă că ai pornit-o şi tu pe drumul lui Liu Lao-u ? Statutul partidului te opreşte să faci acest lucru ; de aceea eşti nemulţumit de partid ? Îmi eşti tovarăş, mi-ai fost ca un frate, sîntem prieteni de peste douăzeci de ani. Dar tocmai de aia, ca tovarăş şi prieten, nu pot privi nepăsător cum începi să devii un al doilea Liu Lao-u ! Crezi că l-am măturat pe Liu Lao-u ca să te lăsăm pe tine să-ţi faci de cap în Sanlivan ca un nou Liu Lao-u ? Te rog să te gîndeşti bine ce ai de ales şi pe care cale vrei să mergi...

După Cian Iue-i mai vorbiră şi alţii despre Fan Den-gao. Primarul ceru din nou cuvîntul, dar Ţzin-şen îl sfătui să se gîndească mai întîi bine la tot ce-l privea şi să răspundă după-amiază. Veni apoi şi rîndul lui Iuan Tian-cen la cuvînt.

Văzînd că oamenii judecau lucrurile cu toată seriozitatea, Tian-cen îşi făcu socoteala că n-avea rost să încerce să scape umblînd cu fofîrlica. De aceea se gîndi să arunce toată vina pe nevastă-sa, Vicleana. Începu dar să spună că anul acesta, după ce a intrat în cooperativă, s-a gîndit, ca toţi ceilalţi, să-şi oprească în folosinţă personală doar a cincea parte din pămînt, dar Vicleana l-a tot bătut la cap să-şi oprească jumătate, îndemnîndu-l să spună că lotul e al fratelui său mai mic, din armată. El, sărmanul, n-a vrut s-o supere şi, firește, şi-a călcat pe inimă. Cînd auziră una ca asta, cîţiva săriră, cerîndu-i să spună pe faţă cărei conduceri se va supune pe viitor – a partidului sau a nevesti-si ?

– Desigur că a partidului – răspunse Tian-cen fără să stea pe gînduri – numai că, din cînd în cînd, tot va trebui să mă sfătuiesc şi cu nevastă-mea.

Adunarea fu de părere că un asemenea „angajament" era ca şi cum n-ar fi fost.

În răstimp se făcuse amiază. Ţzin-şen propuse o pauză şi-i înştiinţă pe oameni că adunarea îşi va continua lucrările după-amiază.

24. COINCIDENŢE CIUDATE

Întors acasă, Den-gao nu scoase un cuvînt despre cele petrecute. Cînd Lin-ciji vru să-i dea de mîncare, tatăl o opri şi îşi luă singur, pe tăcute, o ceaşcă de orez, cu care se îndreptă spre poartă.

Se mulţumi cu o singură ceaşcă. După ce termină de mîncat, o puse jos şi-şi aprinse o ţigară. Nerăbdătoare să

afle ce mai rămăsese din părerile greşite ale tatălui ei, Lin-ciji se apropie de el şi-l întrebă de parcă n-ar fi ştiut nimic :

– Ce s-a discutat azi la adunare ?

– Ni s-au ţinut predici, bombăni bătrînul.

– Ce fel de predici ?

– Pentru mîntuirea sufletului.

„Nu – îşi zise Lin-ciji – încă nu s-a vindecat !"

Van Siao-ţziui se apropie de el cu o ceaşcă în mînă.

– Vremea s-a mai îmbunat, vesti el cu înţeles, vrînd să ştie în sfîrşit dacă merge la tîrg cu catîrii sau nu. Cine merge mîine cu catîrii, eu sau tu ? întrebă apoi răspicat.

– Nimeni ! Vînd catîrii !

– Ce-ai zis ?

– Îmi ajunge ! Auzi, cică dezvolt capitalismul !

Spre a nu fi silit să răspundă şi la alte întrebări, Den-gao plecă de acasă trăgînd îngîndurat din ţigară.

Cînd îl văzu atît de îmbufnat, nevastă-sa intră la bănuieli. Dar Lin-ciji, prefăcîndu-se că nu ştie nimic, îi răspunse distrată la toate întrebările, spunîndu-i ce-i trecea prin cap. Stătură astfel cîtva timp de vorbă pînă ce veni Li Şi-ţze s-o cheme pe Lin-ciji. Plecară împreună.

Cînd cei doi ajunseră la „casa cu drapele", adunarea de partid era din nou în toi. Cum însă fata trebuia să întocmească, împreună cu contabilul, lista generală a veniturilor cooperativei care urmau să fie împărţite, nu mai putea să asiste la şedinţă. Dar cîteva cuvinte răzleţe tot ajungeau pînă la ea. Auzi pe tatăl ei spunînd cu glas tare : „Nu e bine să se arunce asupra unui om învinuiri neîntemeiate. Eu n-am fost niciodată împotriva socialismului. Iar atîta timp cît mai există sistemul proprietăţii private, n-aveţi motive să-mi imputaţi gospodăria mea individuală. Cînd vom fi păşit în socialism, mă voi lipsi bucuros de toate proprietăţile mele." Lin-ciji simţea că argumentul era neîntemeiat, dar nu-şi dădea seama de ce. De multă vreme se gîndise să caute un prilej potrivit ca să înceapă cu tatăl ei o discuţie despre cele două căi de

dezvoltare – capitalistă și socialistă. Acum își dădea seama că nu chiar atît de ușor l-ar fi putut face să vadă că merge pe căi greșite. Se întreba : ce argumente ar putea aduce împotriva ideilor lui ? În clipa aceea ajunse la urechile ei glasul lui Cian Iun-țin : „Prin urmare un comunist poate să se îndrepte netulburat spre producția capitalistă, iar după ce poporul îi va construi socialismul și i-l va oferi de-a gata, va aduce și el bunurile lui ! Cum de nu ți-e rușine ? Ce înseamnă asta ? Partidul conduce masele, sau masele conduc partidul ?" Apoi răzbătu glasul lui Țzin-șen : „Tocmai masele, și anume masele conduse de partid construiesc socialismul. Așa că nu putem sta cu brațele încrucișate pînă ce alții vor construi socialismul, ca abia atunci să venim și noi cu proprietățile noastre. Dacă fiecare o s-o facem pe capitalistul, cine să mai construiască socialismul ?" – „N-are rost să îndrugi prostii, Den-gao ! izbucni de undeva un alt glas. Spune mai bine pe față : vrei să mergi pe calea socialismului sau nu ?" – „Am spus eu că nu vreau ?" – „Atunci de ce nu intri în cooperativă ?" – „Comitetul Central a spus doar că trebuie să se respecte principiul liberului consimțămînt, așa că n-aveți dreptul să mă constrîngeți !" – „A respecta principiul liberului consimțămînt nu înseamnă a nu lămuri masele și a aștepta pînă cînd vor deveni conștiente". „Dar, la urma urmei, tu ce ești ? Comunist sau țăran inconștient ? Sau vrei să redevii un țăran inconștient ? N-ai decît ! Partidul poate să aștepte pînă ai să devii conștient ; atunci să vedem dacă o să te mai primească în sînul lui. Dar să te lase să folosești titlul de membru de partid ca să te înavuțești pe spinarea altora, asta partidul n-o poate face !" Lin-ciji nu mai auzi răspunsurile tatălui ei. Înțelese că i s-a dat o lecție bună. În sinea ei admira dibăcia cu care i-au servit-o. Gîndul i se întoarse la munca pe care trebuia s-o ducă la capăt : lista veniturilor și a împărțelilor. Treaba nu era chiar atît de simplă ca munca de la cîmp, cînd mînuiești săpăliga sau ajuți la strînsul grînelor. Aici e nevoie de atenție, trebuie să-ți concentrezi toate gîndurile. Nu e lucru ușor. Nu poți să asculți și să scrii în

același timp. Pierdea mereu firul și greșea. Termină totuși lucrarea împreună cu Li Și-țze, înainte ca adunarea să fi luat sfîrșit.

Cînd Lin-ciji părăsi „casa cu drapele" soarele era aproape de asfințit. Pe drum își aminti că Iu-i nu depusese încă la comitetul Uniunii Tineretului declarația scrisă. O luă deci spre casa familiei Ma. În curte o zări pe Țziui-in cărîndu-și lucrurile în camera dinspre răsărit.

– E acasă Iu-i ? întrebă în șoaptă Lin-ciji.

– Da, e acasă, răspunse Țziui-in arătînd cu mîna spre odăița din dreapta.

Apropiindu-se de fereastra odăiței, fata bătu de două ori în geam și îndată auzi glasul lui Iu-i, care o pofti înăuntru.

În odăiță era întuneric. La început nici nu-l zări pe Iu-i. Abia după cîtva timp își dădu seama că-i acolo ; stătea întins pe patul așezat la peretele din fund. Era o odăiță foarte mică, cu o singură ușă și o ferestruică ce da în curte ; în față se înălța zidul părții răsăritene a casei. Pe vremuri, peretele lîngă care se afla patul lui Iu-i avusese două ferestre care dădeau spre cîmp, dar, de teama hoților, Zăpăcitul le bătuse în scînduri și apoi le și zidise. Odaia era plină cu tot felul de lucruri care de-abia se deslușeau : un pat lipit de peretele magaziei, la capul lui cîteva căzi peste care erau urcate niște lăzi, iar deasupra lor coșuri împletite din bambus. Barem lucrurile mai mărunte nici nu se mai puteau vedea, atît de chioară era lumina.

– Ce tot zaci în pat cît e ziua de mare ? îl luă Lin-ciji la rost.

– Ducă-se naibii toate !

– Aha ! făcu ea. De ce spui asta ? Nu cumva din pricina declarației pe care trebuie s-o dai ?

– Nici vorbă ! E ceva mult mai rău ! Unchiul meu...

În clipa aceea, dînd perdeaua ușii la o parte, intră în odaie Are-întotdeauna-dreptate.

– Vino repede, te cheamă tata ! se răsti ea la Iu-i făcîndu-i semn cu mîna.

Tînărul sări din pat.

– Așteaptă-mă o clipă – se scuză el față de Lin-ciji – mă întorc îndată.

– Dincolo e ceva serios, spuse înțepat Are-întotdeauna-dreptate. Cred că n-ai să te poți întoarce chiar într-o clipă. Hai mai repede !

– Atunci plec, spuse Lin-ciji cu un ton care prin el însuși însemna un răspuns la grosolănia lui Are-întotdeauna-dreptate. Și tonul ei fu cu atît mai tăios cu cît, ca de obicei, Iu-i nici nu cutezase să răspundă ceva mamei sale. Din prag, fata îi mai spuse : Cînd ai să fii gata cu declarația, s-o duci direct la comitet !

Părăsi odaia și ieși singură pe poartă. În spatele ei Are-întotdeauna-dreptate se schimonosi de furie, gata-gata să reverse în urma fetei tot felul de ocări.

Ajungînd acasă, Lin-ciji găsi în curte pe Van Siao-țziui și Li Lin-hu, care cercetau cu atenție catîrii lui Den-gao. Sosi și Fan Den-gao de la adunare.

– Cît socoți că merită catîrii ăștia ? întrebă Fan Den-gao pe Li Lin-hu.

– Oricît ar face tot n-ai să-i vinzi, răspunse el.

– Îi vînd, pe cuvîntul meu că-i vînd.

– N-am bani acum, dar dacă ești într-adevăr hotărît să-i vinzi ți-aș putea găsi cumpărători pentru ei.

– Găsește-mi !

Li Lin-hu și Fan Den-gao mai schimbară de politețe cîteva cuvinte, apoi își luară rămas bun și se despărțiră.

Pe vremuri Siao-țziui fusese geambaș. Auzindu-l de dimineață pe Fan Den-gao că vrea să vîndă catîrii, deși nu-l luase în serios, se gîndi că, dacă totuși Den-gao vrea să-și vîndă catîrii, ar fi păcat să piardă prilejul de a cîștiga și el ceva. Cum însă era simbriaș la Fan Den-gao și nu-i venea la-ndemînă s-o facă pe samsarul și să-i ceară primarului bani pe misitie, hotărî să-l atragă pe Li Lin-hu ca mijlocitor. Se înțeleseseră amîndoi ca, de îndată ce Fan Den-gao se va fi întors de la adunare, să vină și el

şi, mai în glumă, mai în serios, să aducă vorba despre catîri, gîndindu-se că poate vor afla dacă Fan Den-gao vrea să-i vîndă şi să se apuce de treabă.

După plecarea lui Li Lin-hu, Lin-ciji îl rugă pe tatăl ei să vină în casă.

– Oamenii spun că, dacă am catîri, dezvolt capitalismul. Nu e mai bine să-i vînd şi să mă ţin de calea socialistă ?

– Dar ce, crezi că n-ai putea merge pe calea socialismului fără să vinzi catîrii ?

– Cum aşa, fără să-i vînd ?

– Să intri în cooperativă !

– Şi catîrii cine o să-i mînc ?

– Om vedea noi. Tu adu-i numai la cooperativă !

– Darnică mai eşti ! Alţii cum au intrat în cooperativă ? Au adus cîte un măgar ca vai de el, sau nici măcar atît, şi-o să mă găsesc eu mai cu moţ să dau doi catîri deodată ! Dau catîrii, dar să dea şi ceilalţi... Adică de ce să fiu numai eu prostul care dă ? Nu, aşa nu merge !

– Va să zică, dacă nu au izbutit, ca tine, să strîngă şi să pună deoparte...

– Aha ! Vrei să spui că n-au ştiut să se căpătuiască după eliberare. Că n-au avut toţi, cum am avut eu, prilejul şi priceperea de a dezvolta în folosul lor capitalismul. Asta vrei să spui ? M-au frecat destul cu asta. Acum începi şi tu ? Da ?

– Ce să-ţi spun ?! vorbi dezamăgită Lin-ciji, după cîteva clipe de gîndire. Ai pornit-o şi tu pe un drum...

Oricît ar fi dorit să-şi uşureze inima, tatăl nu găsea un argument mai bun cu care să-i răspundă cum trebuie. Lin-ciji încercă să-l convingă :

– Tată, o dată ce te-ai hotărît să intri în cooperativă, ţi-e oare atît de greu să te desparţi de catîri ? Şi pe urmă, cooperativa nu ţi-i ia de pomană. O să fie preţuiţi cît fac şi ţi se va plăti zece la sută pe an, aproape ca şi cum i-ai vinde şi ai depune banii la bancă.

– Nu lucrezi decît de trei zile la cooperativă şi vorbeşti în numele ei de parcă ar fi unul din cei vechi, răspunse el neştiind dacă să se supere sau să rîdă.

Nevasta lui era şi ea acolo. Tăcea şi asculta. Văzu cum norii de pe fruntea bărbatului ei începeau să se risipească. Simţi deodată o mare uşurare.

– Nu te-a silit nimeni să primeşti ca fiică-ta să lucreze la cooperativă, vorbi ea cu gîndul de a-l mai îmbuna. Ai dat-o, s-a dus ! Lin-ciji nu mai e a noastră...

– O dată ce tata vrea să intre în cooperativă – spuse Lin-ciji – înseamnă că de-acum încolo noi şi cooperativa sîntem una. Mă gîndesc şi la folosul cooperativei şi la al tatii. În ultimele zile nu facem în brigada de agitaţie nimic altceva decît să risipim orice neînţelegeri şi să explicăm ţăranilor că, dacă vor intra în cooperativă aducînd şi vitele, nu vor fi de loc în pagubă, ba chiar dimpotrivă. Dar dacă tata, care e comunist, vrea să-şi vîndă catîrii înainte de a intra în cooperativă, asta o să dea loc la răstălmăciri. Spune-mi, ce-ar fi dacă, după pilda tatii, toţi cei ce vor să intre în cooperativă s-ar apuca să-şi vîndă mai întîi vitele ? Mă tem că şi-ar ridica în cap şi organizaţia de partid şi Uniunea Tineretului şi întreaga cooperativă...

– Adică tu crezi că vreau să vînd catîrii pentru că mi-ar fi teamă că n-o să-mi dea cooperativa cît fac ? Te înşeli !

– Dar ce-o să le spui oamenilor ? Şi, dacă nu ţi-e teamă că ai să fii păgubit, de ce n-o faci ? Asta n-o mai pot pricepe !

– Nici eu nu mai pricep nimic din cauza tărăboiului ce s-a iscat în jurul meu. Ce-am vrut eu ? Să vînd catîrii ca să am ceva bani, să pot face negoţ. Dar dacă intru în cooperativă, ce nevoie mai am de banii ăştia ?

– Atunci nu mai vinde catîrii ! zise Lin-ciji.

– Nu mai ştiu nici eu ce se petrece în capul meu... Lasă-mă să mă mai gîndesc puţin şi vorbim apoi. Pînă atunci, nu mă mai tot chinui.

Din cuvintele acestea Lin-ciji înțelese că tatăl ei mai șovăia, că nu era încă hotărît să intre în cooperativă.

– Să-mi răspunzi numai la o singură întrebare, reluă ea. Adunarea de partid s-a terminat sau nu ?

– Ce te interesează ? N-avea teamă, o să mă mai chinuiască ei destul.

Înțelegînd că adunarea nu se terminase încă, fata zîmbi și nu mai scoase un cuvînt. „Dacă adunarea continuă – își zise ea – se va găsi cine să te convingă !"

Tîrziu, Lin-ciji se culcă, dar nu reuși să adoarmă. O frămîntau tot felul de gînduri. Mai întîi lista la care lucrase dimineața nu fusese, după părerea ei, întocmită cum trebuie ; apoi se gîndea că tatăl ei încă nu era cu totul vindecat ; și, în fine, se întreba : ce-o fi vrut să-i spună Iu-i, cînd mama lui îi tăiase vorba ?

Adormi într-un tîrziu. Se trezi înainte de mijlocul zorilor. Se îmbrăcă și ieși în sălița, să vadă cît arăta ceasul ; de aci, o ușă dădea în camera tatălui ei. Întinse mîna să dea perdeaua deoparte, dar o trase repede înapoi. Ceasul fusese cumpărat de tatăl ei cu banii cîștigați din afaceri. Te pomenești că, dacă se trezește – se gîndi Lin-ciji – o să-i spună : „Dacă n-aș fi făcut negustorie, cum ai fi știut acum cît e ceasul ?" „Bine – își spuse Lin-ciji – n-am să mă uit la ceasul tău. Cînd vom construi socialismul o să aibă fiecare om ceasul lui. N-am decît să dau fuga la „casa cu drapele" și am să văd acolo cît e ceasul."

Intrînd în prima curte a „casei cu drapele", Lin-ciji văzu lumină la ferestrele cîtorva încăperi. „Să fi venit Li Și-țze atît de devreme ?" se întrebă ea, nedumerită. Deodată cineva din camera dinspre răsărit întrebă scurt : „Cine-i acolo ?" și fata auzi țăcănitul unui închizător de armă. „Oameni buni, de-ai noștri", răspunse în grabă Lin-ciji și intră în odaie. La o masă de scris se afla Iui-șen cu arma întinsă. Cînd o văzu pe Lin-ciji, lăsă arma jos. Fata se apropie de masa pe care sta ceasul : era abia 4 și 20. Lîngă ceas se afla un carnet și, alături, un ecber.

– Ce-ți veni să te scoli atît de devreme? o întrebă Iui-șen.

Abia ieșise ultimul schimb de milițieni pentru pază și nici prin gînd nu i-ar fi trecut ca la această oră să vină cineva. De aceea se cam alarmase cînd auzise pași în curte.

– Am lucrat aseară la o listă – îi explică Lin-ciji – și am venit să mai îndrept ceva. N-am ceas și n-aveam cum să știu că e abia patru și ceva. Dar tu de ce faci de gardă în camera asta?

– Am vrut să folosesc timpul de gardă și să lămuresc unele lucruri din carnet – răspunse el – și, dacă o făceam în camera milițienilor, îi trezeam din somn.

Abia atunci observă Lin-ciji că pe una din foile carnetului erau desenate cîteva roți dințate și două-trei cercuri; echerul de pe masă avea niște găuri iar printr-una din aceste găuri era trecut un ac. Auzise că cearta care dusese la divorțul dintre Iui-șen și Siao-țziun pornise de la un echer cu găuri. Bănuia că acesta trebuie să fie echerul cu pricina. Dădu echerul la o parte și începu să examineze desenul.

– Să nu rîzi de mine, spuse Iui-șen. Ce vrei? Sîntem departe de voi, ăștia cu carte, cînd e vorba de lucruri care cer o pregătire mai temeinică...

Fata constată că desenul, deși cam stîngaci, fusese făcut cu socoteală.

– Iar te-ai apucat să faci vreo mașină nouă? întrebă ea.

– Ce mașină! răspunse mirat Iui-șen. Abia mă pricep la cele gata născocite. Vreau doar să mai schimb cîte ceva la roțile noastre de apă. Săpăm un canal, nu-i așa? După ce va fi gata, n-o să mai fie nevoie de roțile care se învîrtesc pe Prundul-de-jos. O să le mutăm pe Prundul-de-sus ca să putem pompa apă din canal. Acolo adîncimea va fi mai mică, deci o să fie și roata mai mică și mai ușoară. Dar în felul ăsta ne-am putea lipsi de un catîr. Apoi aș vrea să îmbunătățesc angrenajul și să măresc viteza de rotație a roții sau să pun căuși dubli la roți. Am

citit despre asta într-un ziar. Fiecare roată o să înlocuiască două-trei roți vechi.

Lin-ciji asculta foarte surprinsă, în timp ce Iui-șen, întorcînd foaie după foaie, îi explica amănunțit rostul fiecărei schițe din carnet. Deodată observă că dinții de la angrenajele desenate de el sînt mai lungi decît la cele obișnuite și întrebă :

– Crezi că se pot tăia dinți atît de lungi ?

– E drept că ar trebui să fie mai scurți, dar i-am făcut așa pentru că deschizăturile echerului nu îngăduie să desenez cu el dinți de mărime obișnuită.

Ascultîndu-l, se gîndea că Iui-șen are într-adevăr o minte cum rar întîlnești. Dacă ar fi avut și puțină carte, cîte n-ar fi putut face ! Fata luă echerul și-l întoarse pe toate fețele ; era foarte bun pentru calcule aproximative, cînd lucrezi fără hîrtie și creion, dar pentru desen i se părea prea rudimentar. De vreme ce el lucra pentru cooperativă, ar trebui să i se împrumute de acolo ustensilele de desenat de care s-a folosit și ea cînd mergea la școală.

– Echerul ăsta – reluă ea – nu e tocmai bun pentru desen. Aș putea să-ți împrumut trusa mea.

Și porni imediat spre casă s-o ia. Se întoarse curînd și îi dădu explicații arătîndu-i la ce servea fiecare din piesele trusei

– Îți mulțumesc, se bucură Iui-șen. E un adevărat noroc pentru mine

Se luminase de-a binelea. Garda părăsi localul și Iui-șen se duse acasă să se odihnească. Lin-ciji se așeză la masa de scris și începu să-și corecteze lista.

25. TREI TABLOURI

Zece septembrie e zi de repaus. Încă de dimineață tinerii din cooperativă ridicaseră o scenă în curtea „casei cu drapele". Treaba nu fusese de loc grea : scoseseră întîi mesele din școala populară, le puseseră una lîngă alta,

apoi acoperiseră totul cu rogojini, iar în spate atîrnaseră o cortină care acoperea uşa camerei dinspre nord ; acolo erau „culisele", şi în faţă scena. De altfel o astfel de platformă se monta aproape la fiecare zece zile, uneori pentru cîte o adunare, alteori pentru cîte un spectacol. Tinerii erau obişnuiţi cu această treabă, care nu le cerea mai mult de zece minute. De astă dată, în afara mobilierului obişnuit, mai aduseseră pe scenă trei mari tablouri făcute de tovarăşul Lian şi le atîrnaseră pe peretele din fund. Tablourile atraseră îndată atenţia lui Ţin-miao, Şi-cen, Li-min, Lin-lin şi a altor copii. Încă nu se terminase aranjarea scenei, că ei se şi urcaseră să caşte gura la tablouri. Cei mai vîrstnici, cînd văzură că tablourile înfăţişau chiar satul lor, se apucară să facă pe grozavii, gesticulînd şi dînd celor mai mici lămuriri cu voce tare. Apoi dădură cu toţii fuga în sat să povestească oamenilor că pe scenă sînt trei tablouri şi pe toate trei se vede Sanlivanul ; pe unul e Sanlivanul cu apă, pe altul satul cu o mulţime de maşini etc.

După mîncarea de dimineaţă, oamenii începură să se adune, pîlcuri-pîlcuri, la „casa cu drapele". Unii veneau să ia parte la adunare, alţii atraşi de zarva copiilor. În timp ce în camera din fund membrii de partid ţineau şedinţa, ceilalţi se îngrămădeau lîngă tablouri, în prima curte.

Oamenii din Sanlivan nu mai avuseseră prilejul să-şi vadă satul zugrăvit pe pînză. Acum, privindu-l aşa cum l-a înfăţişat Lian, li se părea mai frumos decît în realitate. Se întreceau care mai de care să laude tablourile. Primul tablou, pe care Lian îl arătase încă în seara cînd se ţinuse adunarea membrilor de partid şi ai Uniunii Tineretului, atîrna în partea stîngă a scenei. Pe tabloul din mijloc era zugrăvit un început de toamnă cu lanuri bogate, un mare canal de irigare, care pornea de la Prundul-de-sus şi o lua pieziş spre sat, trecînd pe la podul de la Rîpa-de-nisip şi de aici cotind spre sud, pe lîngă poalele dealului de la Prundul-de-jos. Pe canal, la locul unde atingea Prundul-de-sus, se vedeau şapte roţi mari de apă.

În punctul unde traversa lanurile de la Prundul-de-jos, făgașul canalului era puțin mai înălțat față de nivelul ogoarelor din jur. Apa curgea prinsă între clina dealului și un rambleu artificial de pămînt, care se distingea limpede. Umplînd toate șanțurile ce brăzdau pămîntul, apa se scurgea liberă spre Prundul-de-jos. Șanțurile se ramificau în șănțulețe abia vizibile, și acestea se pierdeau în bogata vegetație a cîmpului. Printre semănăturile de pe cele două Prunduri se vedeau oameni reglînd cursul apei în sistemul de irigare. În cel de-al treilea tablou, atîrnat în dreapta, pictorul zugrăvise o priveliște de vară : se vedea Rîpa-de-nisip și dealurile de lîngă sat, acoperite de o pădure deasă de la nord spre sud ; pe curmătura nu prea înaltă a dealului se întindea o șosea dreaptă, plină de mașini ; de-a lungul ei se înșirau pînă în depărtare rînduri de stîlpi ce susțineau sîrmele electrice. În valea satului și de jur-împrejur crescuse o vegetație bogată ; prin frunzișul copacilor mai scunzi se întrezăreau ici-colo acoperișurile unor case noi. Pămîntul era lucrat în întregime după un plan bine chibzuit. Prundul-de-jos se vedea pe jumătate acoperit cu lanuri date în pîrg ; restul tarlalelor se împărțea în două : o parte semănată cu cereale de toamnă, cealaltă cuprinzînd grădinile de zarzavat. Pe ogoarele de pe Prundul-de-jos se vedeau mașini de recoltat, iar pe Prundul-de-sus alte mașini pentru plivit semănăturile, întocmai ca la noile gospodării de stat. Tablourile purtau cîte o inscripție : „Sanlivanul azi", „Sanlivanul anul viitor", „Sanlivanul socialist".

Al doilea tablou stîrnea cel mai mult interesul oamenilor. „Cu atîta apă – spuse cineva – cum să te mai temi de secetă ?!" „Dacă săpăm anul ăsta canalul – zise altul – la anul o să fie toate cum le vezi aici !" „Și o să scoatem cu ușurință o recoltă de două ori mai mare", mai adăugă cineva. Femeile arătau spre locul unde canalul trecea prin dreptul satului și vorbeau între ele : „O să avem cu ce spăla legumele" ; „Iar aici, mai la vale, o să putem clăti rufele" ; „N-o să mai am nevoie să-mi rup șalele cărînd apă de la mama ciorilor ; uite că apa o să treacă chiar

pe la poarta casei mele." Copiii sporovăiau şi ei despre ce o să fie în viitor : „Ehei, ce-o să ne mai scăldăm aici..." – „O să prindem şi broaşte..." – „Chiar şi peşte o să prindem..."

Printre cei care se aflau în curte era şi bătrînul paznic al grădinilor de zarzavat, Van Sin, care se nimerise să fie tocmai în ziua lui de odihnă, ce-i pica o dată la două săptămîni, cînd un alt paznic îi ţinea locul, căci grădina nu putea fi lăsată niciodată fără pază. Cineva din mulţime, văzîndu-l spuse tare :

– Nu are întotdeauna bătrînul norocul să vadă aşa ceva. Ia lăsaţi-l să se uite şi el la tablouri !

Oamenii se dădură la o parte şi îi făcură loc bătrînului să ajungă în primele rînduri.

– Ehei, să fiţi voi sănătoşi de cînd ştiu eu tabloul ăsta, zise Van Sin arătînd pe cel din stînga. L-am văzut înaintea voastră. Tabloul ăsta a fost făcut chiar în grădina mea.

– Chiar în a ta ? îl luă peste picior unul dintre cei de faţă.

– Ia te uită că mă ia gura pe dinainte, rîse Van Sin. Ce să fac ? Mereu mi se pare că-i a mea. Oricum, e ca un copil al meu. Tovarăşe Lian – urmă el, uitîndu-se la cel de-al doilea tablou – ce-ai făcut cu roţile de apă din grădina mea ?

– Ce nevoie mai ai de ele, dacă apa curge pe canal ? glumi Lian.

– Asta aşa e – rîse din nou bătrînul – aici totul e zugrăvit ca şi cum canalul ar fi gata. Şi tocmai canalul nu l-am băgat de seamă.

– Păi dacă n-ai ochi decît pentru grădina ta, spuse un altul ca să-l necăjească.

Van Sin trecu la cel de-al treilea tablou. Cînd văzu că pe locul unde era grădina lui creştea grîu, iar grădina fusese mutată ceva mai încolo, spre marginea Rîpei-de-nisip, se întoarse din nou către Lian :

– Asta n-o să meargă. Dacă mutăm grădina, le va fi peste mînă cumpărătorilor din altă parte să mai vină la noi după legume.

– Dar şoseaua care duce la rîu n-o vezi ? îl întrebă Lian arătînd spre marginea de jos a tabloului. Dacă aveam o ramă mai mare o făceam să se vadă cum trece rîul, ba îi puneam şi un pod.

– O să fie prea multă bătaie de cap pentru cumpărător pînă să ajungă la grădină. Mai bine ar fi să treacă un om cu un cărucior de mînă pe la toate gospodăriile, spuse unul din grămadă.

– Ia nu-ţi mai bate gura de pomană, sări altul. Deocamdată staţi liniştiţi la locurile voastre. Cînd o fi totul gata, o să se ştie ce şi cum e de făcut.

În sfîrşit, şedinţa pregătitoare care se ţinuse în camera din fund luă sfîrşit. Membrii de partid – activiştii din sat şi de la cooperativă – locţiitorul secretarului comitetului judeţean de partid, tovarăşul Liu, şi alţi invitaţi ieşiră de după cortină, coborîră de pe scenă şi se aşezară în faţă. Pe scenă nu mai rămase decît Ţzin-şen, ales să conducă adunarea. După ce declară adunarea deschisă, Ţzin-şen dădu cuvîntul lui Cian Iun-ţin, care, în cuvinte bine alese, îi îndemnă pe săteni să intre cu toţii în cooperativă şi să pună umărul la construirea canalului. Vorbea frumos Iun-ţin, de-ai fi zis că-i un actor de prima mînă ; de altfel niciodată nu s-a pomenit ca în timp ce el vorbea să adoarmă cineva. Începu prin a aminti de cele două căi de dezvoltare şi explică pe înţelesul tuturor că numai calea socialistă duce la izbîndă. Apoi, arătînd tablourile lui Lian, lămuri cum trebuie să se meargă spre socialism. În sfîrşit, vorbi despre nevoia de a se organiza mai bine producţia, prin lărgirea cooperativei şi începerea săpăturilor pentru canal. În timp ce vorbea, se adresa cînd unora cînd altora din ascultători şi astfel cuvîntarea lui era şi mai vie. „Credeţi în izbînda noastră ?" – „Credem !" răspundeau în cor ascultătorii. „Pornim deci la treabă ?" – „Pornim !" Dacă cineva ar fi urmărit în timpul întrunirii feţele celor ce se mai încăpăţînau să nu intre în cooperativă sau care nu voiau să audă de săparea canalului, ar fi descoperit fără îndoială, undeva, în ultimele rînduri, mutra acrită a lui Ma Iu-iui. Amuţise şi stătea

întunecat la față, uitîndu-se mereu spre Huan Da-nian și Van Man-si, care aprobau, cu pumnii ridicați, spusele lui Cian Iun-țin.

După ce Iun-țin termină de vorbit, se ridică de la locul său Țzin-șen.

– Mereu spunem că apucăturile burgheze, setea de a te îmbogăți fără mustrare de conștiință din munca altora sînt o piedică în calea noastră spre socialism. Dar rar se întîmplă să ne întrebăm cinstit dacă nu cumva avem și noi asemenea păcate. Această întrebare nu numai că nu și-o pun cei fără de partid, dar uneori nu și-o pun chiar unii membri de partid. Așa se face că unii tovarăși au apucat-o pe drumul îmburghezirii. Cînd spun asta, mă gîndesc la cîțiva tovarăși mai vechi, ca bunăoară Fan Den-gao și Iuan Tian-cen. În ultimele zile organizația noastră de partid i-a ajutat să-și înțeleagă greșelile ; s-a hotărît ca la această adunare să li se dea cuvîntul și deci prilejul de a-și face autocritica. Acum e rîndul lor. Cine se înscrie cel dintîi ? întrebă Țzin-șen adresîndu-se de data aceasta de-a dreptul lui Fan Den-gao și Iuan Tian-cen.

– Eu ! răspunse Den-gao sigur de sine și se urcă pe scenă.

Nu de mult, pe timpul luptei pentru reducerea arenzilor și a dobînzilor, oamenii îl ascultau cu mai multă plăcere chiar decît pe Cian Iun-țin. Dar de la o vreme, de cîte ori lua cuvîntul, nu-l mai asculta nimeni. Se schimbase mult în acest răstimp ; nu mai era în stare să rostească decît cuvîntări moralizatoare și demagogice. De aceea, auzind că Den-gao vrea să-și facă autocritica, oamenii bănuiră că și de astă dată va spune că e vechi membru de partid, că-i un om cinstit și cîte și mai cîte. Pînă și Lin-ciji se îndoia de tatăl ei. Ce se va întîmpla dacă nici acum nu-și va recunoaște sincer greșelile ? Se aștepta ca toată lumea să-i întoarcă spatele. Dar iată că Den-gao începu :

– Am făcut în ultima vreme multe greșeli și acum vreau să le discut cu voi...

Abia rostise primele cuvinte, că printre rînduri se şi şoptea : „Ia uitaţi-vă ! Iar o face pe dascălul !"

– Am mers pe căi capitaliste – continuă el – m-am ocupat numai de propria mea gospodărie, n-am condus masele pe calea socialistă. Un comunist nu trebuie să practice şi să introducă rînduieli capitaliste. Îmi voi îndrepta chiar acum greşeala. Voi fi de aci încolo un exemplu de comunist care ştie să meargă pe drumul socialismului. Cooperativa noastră se măreşte, nu-i aşa ? Declar aici că mă înscriu primul în cooperativă. Am şi dat drumul omului pe care-l aveam la catîri. Dau de bunăvoie catîrii mei cooperativei. Nu sînt omul care să arunce vorbe în vînt. Asta e tot ce am avut de spus. Am terminat !

Cineva din sală dădu să aplaude, dar după ce bătu de două ori din palme, se opri. Den-gao mai întîrzie cîteva clipe la tribună dar văzînd că cel ce începuse să aplaude n-are de gînd să continue şi nici alţii nu dau semne că ar fi gata să-l susţină, coborî încet de pe scenă.

Vorbele lui Den-gao puseră pe Ţzin-şen în mare încurcătură. În ultimele zile, la adunările de partid, cînd tovarăşii mai vechi îl certau pentru greşelile sale, Den-gao fusese mult mai rezervat. Acum, în faţa oamenilor, încerca să apară din nou ca un conducător de masе şi vechi membru de partid. Se pare că tocmai asta nemulţumea mulţimea. Ţzin-şen îşi dădu seama că era necesar ca un membru de partid să ia cuvîntul ; Den-gao trebuia condamnat în numele partidului pentru felul în care şi-a recunoscut greşelile, iar acest lucru trebuia făcut înainte ca unul fără de partid să se ridice şi să-l săpunească pe Den-gao. Amîna totuşi să se înscrie la cuvînt ; dacă Fan Den-gao n-ar fi avut alte păcate decît pe acela că şi-a dus gospodăria pe cale capitalistă, Ţzin-şen n-ar mai fi stat o clipă pe gînduri. Dar Den-gao voia cu tot dinadinsul să treacă drept un om deosebit, să facă pe eroul, să joace rolul unui conducător chemat să călăuzească masele neştiutoare. Lui Ţzin-şen i se părea că bătrînul crede că el, Ţzin-şen, vrea să i-o ia înainte şi să preia conducerea maselor. Dacă ar lua acum cuvîntul şi l-ar critica,

Den-gao ar socoti că nu e decît un atac îndreptat împotriva lui, şi atunci nici o critică, ori de la cine ar veni, n-o să-l mai ajute să se lecuiască de metehnele lui. Urmărind pe Den-gao cum coboară de pe estradă, Ţzin-şen se mişcă nehotărît ; nu ştia ce să spună.

Locţiitorul secretarului comitetului judeţean de partid cunoştea bine relaţiile dintre cei doi. Înţelegînd şovăielile lui Ţzin-şen, Liu se ridică şi spuse :

– Tovarăşe preşedinte ! Aş vrea să spun şi eu cîteva cuvinte.

Ţzin-şen îi făcu semn să vină la tribună şi Liu începu :

– Tovarăşul Fan Den-gao şi-a recunoscut greşelile, ne-a împărtăşit hotărîrea lui de a se îndrepta şi lucrul acesta merită toată lauda. Dar tonul pe care l-a folosit acum, tonul boierului care vorbeşte cu îngăduinţă şi de sus poporului, n-are ce căuta aici. Tovarăşul Den-gao a rămas de mult în coada maselor şi de aceea ne par cu atît mai ciudate cuvintele lui, că e gata să conducă pe nu ştim cine, că va da exemplu de felul în care trebuie mers spre socialism. Din clipa în care ţăranii au intrat în cooperativă au şi pornit pe calea socialistă. Cîţi ţărani din Sanlivan au păşit pe această cale încă acum doi ani, iar dumneata, Den-gao, n-ai păşit nici pînă acum !? Încotro şi pe cine ai de gînd să conduci ? Nu trebuie să conduci, ci să urmezi exemplul altora. Depinde numai de dumneata şi, bineînţeles, de controlul maselor asupra dumitale ca să izbuteşti s-o faci. Înainte de toate trebuie să-i ajungi din urmă pe ceilalţi şi apoi vom vedea ; dacă vei dovedi că poţi să conduci, vei conduce ! Dar pînă una-alta, nu ! Deocamdată trebuie să începi prin a mai coborî nitel tonul ! De ce n-ai spus nimic despre sancţiunea de partid pe care ai primit-o ? N-ai vrut să cobori tonul ? Atunci am să te ajut eu. Mentalitatea şi metodele lui Fan Den-gao au încetat de mult să mai corespundă titlului de membru de partid. Nu de mult, chiar după ce şi-a recunoscut greşelile, i s-a aplicat sancţiunea de a rămîne membru de partid numai pe un timp limitat, de încercare. Îi rugăm pe toţi tovarăşii membri de partid să-l verifice. Să vedem dacă mai poate

rămîne în partid. Asta nu se referă numai la Fan Den-gao, ci și la ceilalți membri de partid. Vreau să spun că dacă cineva, membru sau nemembru de partid, va observa că un membru de partid nu se poartă cum îi impune acest titlu, să ne ajute, înștiințînd despre aceasta organizația de partid...

După ce tovarășul Liu termină, Țzin-șen propuse adunării să-și spună, cine dorește, părerea cu privire la Fan Den-gao. Oamenii luară unul după altul cuvîntul ; cei mai mulți repetară ceea ce se mai spusese și în alte adunări. Fan Den-gao, în cuvîntul lui, trecuse multe sub tăcere și oamenii fură nevoiți să i le reamintească. Ultimul vorbi șeful brigăzii „muntenilor", Niu Sî-van :

– Mie, drept să vă spun, nu prea mi-a plăcut felul în care Fan Den-gao a declarat : „dau de bunăvoie catîrii mei cooperativei", ca și cum ne-ar fi făcut cine știe ce hatîr. Nu puține lucruri am împlinit noi în acești doi ani în cooperativă. Și am făcut și oleacă de treabă bună pe ogoare. Dar nimeni dintre noi nu s-a gîndit să scoată ochii oamenilor cu isprăvile astea. Den-gao își dă catîrii. Ei și ? Unde îi e dărnicia ? Toți știu că i se spune Dibaciul ! Dacă am fi fost și noi la fel de dibaci, n-am fi avut fiecare cîte o pereche de catîri ? Cine intră în cooperativă și aduce vite, capătă dobîndă pentru ele. Așa că nu văd ce dărnicie-i asta... Vrea să intre în cooperativă ? Îl privește. Nu vrea ? N-are decît să rămînă la gospodăria lui și să o facă pe capitalistul. Noi o să mergem la bancă și o să luăm un împrumut ; o să găsim noi bani să cumpărăm doi catîri. L-am ascultat cum a vorbit și tare mi-e teamă că nu și-a dat încă bine seama de greutatea greșelilor lui. Și nici nu prea sînt sigur că va munci cu tragere de inimă în cooperativă...

– Asta ai zis-o bine, interveni Liu de la locul lui de lîngă scenă. Ei, tovarășe Den-gao, ce spui, cine e mai conștient ? Dumneata, sau masele ? Ori mai crezi că un membru de partid ca dumneata poate rămîne în partid fără să lucreze serios și fără să-și ridice neîncetat nivelul ideologic ?

Mai fură înfățișate și alte păreri, căci se înscriseseră mulți la cuvînt. Pricepînd că n-o să i se treacă atît de ușor cu vederea tot ce-i fusese înscris pe răboj, Fan Dengao declară că va căuta ca de acum încolo să-și ridice nivelul ideologic.

Aproape de ora 12 veni, în sfîrșit, și rîndul lui Iuan Tian-cen să-și recunoască greșelile. Avea o situație ceva mai ușoară : nu făcuse decît să dea ascultare nevestei sale, Vicleana, trecînd o bucată de pămînt pe numele fratelui său și oprind pentru el mai mult pămînt decît avea nevoie. Relată totul cu sinceritate, așa cum se întîmplase, și încheie declarînd că e gata să-și îndrepte greșeala. Ascultătorii fură de acord că se poate într-adevăr ca doi oameni să nu se înțeleagă, dar că Tian-cen n-ar fi trebuit să se supună orbește unei femei atît de înapoiate ca nevastă-sa, greșeală pentru care va trebui să răspundă.

Cu aceasta dezbaterile luară sfîrșit. În încheiere, Țzinșen ceru ca în adunările brigăzilor să se dezbată pe larg cele spuse de Cian Iun-țin, după care declară adunarea închisă.

Oamenii se ridicară să plece ; în „casa cu drapele" rămaseră numai membrii cercului de artiști amatori, să repete un spectacol ce aveau să-l prezinte chiar în aceeași seară.

26. INTRAREA STRĂINILOR STRICT INTERZISĂ!

În aceeași după-amiază, după ce Ma Iu-iui îi povesti Zăpăcitului tot ce se întîmplase la adunare, cei doi se sfătuiră dacă mai avea vreun rost să meargă la ședința brigăzii de ajutor reciproc, care trebuia să se țină seara, pentru prelucrarea cuvîntării lui Cian Iun-țin. Hotărîră ca Ma Iu-iui să meargă la ședință, să afle cine și despre ce se va vorbi, dar să nu ia cuvîntul.

Seara, pe la ora 11, Ma Iu-iui se întoarse de la ședință. Bătu mult în poartă, dar nimeni nu veni să-i deschidă.

Înainte poarta o deschidea Ţziui-in, dar acum, după ce se despărţise, treaba asta n-o mai privea. Are-întotdeauna-dreptate se culcase şi nici prin gînd nu-i mai trecea să se dea jos din pat. Zăpăcitul, frămîntat de gînduri, nu reuşise încă să adoarmă, dar se simţea prea bătrîn şi n-avea chef să orbecăiască pe întuneric pînă la poartă. De altfel, era şi cam leneş şi fusese obişnuit ca treburile astea să le facă alţii mai tineri. Cum însă bătăile se înteţiră, bătrînul îl strigă pe Iu-i, fără să se clintească de pe *can*. Auzindu-l, nevasta lui Ma Iu-iui se bucură că a scăpat : dacă Zăpăcitul îl striga pe Iu-i, însemna că nu era treaba ei. Iu-i nu dormea încă ; dar nici el nu voi să se ducă, mai ales de cînd era supărat pe mamă-sa pentru că nu-l lăsase să stea de vorbă cu Lin-ciji, mai deunăzi, cînd fata fusese pe la ei. Atunci, în dimineaţa aceea, mătuşa lui, Vicleana, îl rugase pe unchiu-său s-o peţească pe Siao-ţziun pentru el. Unchiul căzuse încă dinainte la înţelegere în toate privinţele cu mamă-sa, dar lui nici nu se gîndiseră măcar să-i ceară părerea. Cînd Iu-i le dăduse să înţeleagă că nu-i place fata, mama şi unchiul se porniseră să-l bată la cap, ea ocărîndu-l, el căutînd în fel şi chip să-l convingă. Ba într-o dimineaţă se puseră de-a binelea pe capul lui şi-l pisară pînă simţi că i se opreşte mîncarea în gît. În după-amiaza cînd fata dăduse pe la el, Iu-i stătuse tot timpul culcat, cu dureri de cap. Maică-sa, zărind-o pe fată şi temîndu-se să nu-i strice socotelile, dăduse năvală peste ei şi-l trimisese repede – cum ştim – pe Iu-i la tatăl său. Din ziua aceea bătrîna nu-şi mai slăbea o clipă fiul din ochi ; îl păzea ca nu cumva să se întîlnească cu Lin-ciji sau cu Iui-mei.

Iu-i n-avusese curajul să se opună mamei sale şi să-i spună răspicat că nu primeşte să se încheie fără voia lui un astfel de tîrg. Poate că dacă i-ar fi vorbit, totul s-ar fi terminat cît se poate de simplu. Dar el ocolise această cale atît de firească. Se temea că, împotrivindu-se, o va face pe maică-sa să sufere şi în acelaşi timp se simţea prost faţă de mătuşa şi unchiul lui. Socotea aşadar că era mai bine s-o facă pe supăratul cîteva zile ; poate că bă-

trîna va renunța să-l însoare cu tot dinadinsul după placul ei. Dar bătrînei nici prin gînd nu-i trecea așa ceva. Unchiul plecase și ea se apucase singură de treabă. Ba îl certa, ba încerca să-l ia cu binișorul ; nu-i dădea pace o singură clipă.

Zăpăcitul nu vedea cu ochi buni toată povestea asta ; știa că Siao-țziun trecuse prin școala Viclenei și că devenise mai primejdioasă chiar decît Pericol ! Nu-vă-apropiați ! Dar teama de a se certa cu nevastă-sa și cu Vicleana îl făcea să înghită și să tacă.

În a cincea zi Iu-i tot bosumflat umbla și, după toate semnele, părea să-l mai țină mult.

Cînd auzi că bătăile din poartă se întețesc, Zăpăcitul îl mai strigă de cîteva ori pe Iu-i, dar văzînd că nu ieșea din odaie și nici măcar nu răspundea, o porni singur să deschidă. Iu-i îl auzi pe bătrîn ieșind din odaie și, gîndindu-se cît de greu merge, se temu să nu se împiedice de vreun pietroi, în bezna de afară. Alergă deci să deschidă, luînd-o înaintea bătrînului. Acesta îl primi apoi pe Iu-iui în odaia lui și-l întrebă ce noutăți aduce.

– Nu prea bune, zise Iu-iui. Man-si și Da-nian vor să se înscrie în cooperativă. Iuan Din-vei n-a spus nici el că nu vrea, numai că o să mai aștepte puțin, așa că din toată brigada noastră de ajutor reciproc numai noi doi rămînem în afara cooperativei !

Așadar nu se mai putea bizui pe ajutorul lui Man-si și nici pe al lui Da-nian. Într-adevăr, lucrurile nu stăteau prea bine. Nu știa cum s-ar mai putea salva situația. După ce stătu mut cîteva clipe, întrebă ce e cu canalul.

– Cu canalul e și mai rău, răspunse Iu-iui. Cum a venit vorba de Mînerul-cuțitului, cum m-au înconjurat și au început să mă ia cu binișorul. Ziceau că trebuie s-o fac pe mama să înțeleagă. Știi ce mi-a spus Man-si ? Cică : „Dacă izbutești să te înțelegi cu mătușă-mea, îți dau bucuros în schimb cei trei *mu* pe care îi am lîngă fîntînă. Gîndește-te că de pe cei trei *mu* de la Mînerul-cuțitului strîngeți șase *dani* și nouă *dou*, dar cei trei *mu* de lîngă fîntînă v-ar aduce nouă *dani* și, în afară de asta, o să aveți

tot pămîntul vostru la un loc. Vezi dar cîte foloase puteți avea. Eu n-am decît ăști trei *mu* de pămînt bun, dar nu-mi pasă, că dacă intru în cooperativă, tot pămîntul ăsta bun e ca și al meu !"

– Man-si vorbește și nu știe ce spune ! Dacă vrea să facă schimb cu noi, nu e de loc rău ! Cînd am cumpărat împreună roțile de apă, el și Da-nian au adus ca parte cîte un *dan* de orez. Acum vor să intre în cooperativă. N-au decît, dar să ne lase nouă roțile ; în schimb le dăm înapoi *danul* de orez. Și atunci o să avem și pămînt bun și roțile vor fi ale noastre. Dar cine-ți garantează că te poți încrede în vorbele lui Man-si ?

– Să știi că mi-a vorbit foarte serios. Ascultă ce i-a spus unul în glumă : „Și dacă îți dă prin cap într-o zi să ieși din cooperativă, crezi că o să mai capeți înapoi pămîntul ?" Ce crezi că i-a răspuns ? Zice : „N-aș intra dacă m-aș gîndi la așa ceva. Cum te poți gîndi să mai dai înapoi, cînd abia te-ai hotărît să pornești pe calea socialistă ?" După părerea mea, lui Man-si îi cam place să vorbească vrute și nevrute, dar e un om de cuvînt. Cînd spune o vorbă, se ține de ea chiar de-ar fi să iasă în pagubă !

– Schimbul de pămînt n-ar fi rău, numai că nu știu de unde o să mai luăm brațe de muncă, spuse Zăpăcitul și, după un timp de gîndire, adăugă : Uite ce zic eu... Dacă Iu-i nu mai dă lecții la școala serală și se-apucă să lucreze la cîmp, o să avem și brațe de muncă...

Și deodată aruncă o privire înspre Are-întotdeauna-dreptate. Convingîndu-se că nevastă-sa doarme, adăugă în șoaptă :

– Nu e bine să-l silim pe Iu-i să se însoare cu Siao-țziun. Dacă e ceva între el și Iui-mei, are s-o ia, și uite-așa o să avem și alte brațe de muncă, nu ?

– Nu-i chiar așa, răspunse Iu-iui după cîteva clipe de cumpănire. Iui-mei s-a deprins să muncească în cooperativă, n-o să vrea să lucreze pentru tine. Nu numai că n-o să vrea, dar mă tem să nu-l atragă și pe bărbatul ei în cooperativă...

– Ai și tu dreptate. Atunci s-o ia pe Siao-țziun. Mă gîndeam că prea e nărăvașă, dar acum văd că e mai bine așa, să-l mai potolească și ea nițel.

– Parcă n-ai ști că Siao-țziun l-a pus pe Iui-șen să se despartă de fratele lui mai mare. Are acum și exemplul lui Țziui-in și mă întreb : cine-ți garantează că n-o să ne facă și nouă bucata ?

– De asta n-avem să ne temem. Maică-ta îi e mătușă ; știe ea cum s-o domolească, n-ai grijă ! Păcat că nu mi-am dat seama de asta mai de mult. Aș fi ajutat-o să-l convingă pe Iu-i. Oricum, nu mai putem zăbovi. Cumpără mîine niște pînză de la cooperativă – cît privește banii, o să se înțeleagă mama cu mătușa. Așa o să le dăm de înțeles lui Lin-ciji și Iui-mei că totul s-a sfîrșit și că nu trebuie să se mai gîndească la Iu-i. Și-apoi, trag nădejde să înțeleagă și el că asta e hotărîrea mea, și cred că n-o să se mai împotrivească.

– Dar dacă facem toate tîrguielile și Iu-i n-o să vrea ?

– Asta n-are să se întîmple, spuse Zăpăcitul după ce se gîndi puțin. E adevărat, Iu-i face uneori pe îndărătnicul, cînd ceva nu-i pe placul lui, dar dacă o să stăruim, după două zile n-o să mai spună nici pîs.

A doua zi, Zăpăcitul îl trimise într-adevăr pe Iu-iui la prăvălia cooperativei, de unde se întoarse cu cîteva bucăți de pînză subțire și groasă, material pentru papuci, prosoape, ciorapi și alte mărunțișuri. Cînd le văzu, Iu-i înțelese că Zăpăcitul căzuse de acord cu Are-întotdeauna-dreptate să-l însoare cu Siao-țziun. Știa bine că ai casei nu făceau nici o cheltuială fără voia bătrînului. Socoti deci că sosise momentul să se arate hotărît ; altfel totul se va face fără voia lui și va fi prea tîrziu să mai poată schimba ceva. Drept care se duse glonț la taică-său.

– Tată – începu el cu hotărîre – spune-i, te rog, lui frate-meu să ducă înapoi tot ce a tîrguit de la cooperativă. În viața mea n-am să primesc una ca asta. Mama nu înțelege că vremurile s-au schimbat. N-are decît să mă certe, dar tu, tu cum de te-ai putut învoi la așa ceva ?

– Ce să-i faci, fiule? răspunse Zăpăcitul. Știi bine cum e maică-ta; dacă nu-i fac pe voie, începe să se zvîrcolească pe jos de furie. Și-apoi, s-a înțeles mai de mult cu mătușă-ta, iar cuvîntul dat nu-l mai poți întoarce. Dacă nu facem ce vrea ea, o să se îmbolnăvească de supărare și nu mai scăpăm de belea tot restul vieții. Și, pe urmă, fie vorba între noi, Siao-țziun nu e nici cheală, nici grasă, nici chioară și nici proastă. După părerea mea, e o noră cum nu-mi pot dori una mai bună. La început mi-am spus și eu că n-ar trebui să te silim, dar cînd mă gîndesc ce furii or s-o apuce pe maică-ta, îmi dau seama că nu ne putem împotrivi. Trebuie s-o ascultăm, altfel o să fie vai și amar de noi: cădem rău și eu și tu... Ce să-i faci, fiule? Treburile astea trebuie să le privești pe toate fețele.

Iu-i tăcu. Se întoarse în odăița lui întunecoasă. Nu se putea împotrivi fără să stîrnească un tărăboi cum nu s-a mai văzut. Pe de altă parte, dacă ar consimți ar fi nevoit să-și jertfească fericirea.

„Înainte vreme ne încredeam în soartă – se frămînta el – dar ce e asta, dacă nu voia soartei?"

La acest gînd, izbucni în plîns. Are-întotdeauna-dreptate, auzindu-i hohotele, veni fuga și căută să-l liniștească:

– Liniștește-te, fiule. Trebuie să te bucuri, nu să plîngi.

– Îmi plîng soarta.

– Dar ce, ți se pare că ai o soartă atît de rea?

– Soarta!... Soarta, da? Ha-ha-ha!

Plîngea și rîdea în același timp. Are-întotdeauna-dreptate se gîndi că și-o fi ieșit din minți.

Și cum în familia Ma pînă și o durere de cap trecea drept un semn de nebunie, bineînțeles că un om în toată firea care plînge și rîde totodată nu putea fi socotit decît nebun... Iar cînd pe om îl lovea strechea, ai casei știau leacul: se aprindeau mai întîi niște boabe înmiresmate înaintea idolului casei și a tăbliței cu numele străbu-

nilor, apoi se luau trei foi de *huanbiao* [1] şi, după ce se treceau peste corpul bolnavului, erau aprinse dincolo de curtea casei, iar deasupra porţii se atîrna o bucată de pînză roşie. Pînă nu se făcea bolnavul bine, nici un străin nu era lăsat în curte. Făcură deci toate acestea pentru lecuirea lui Iu-i.

Din clipa aceea nici un străin nu mai avu voie să intre în curtea familiei Ma.

27. HOTĂRÎREA A FOST LUATĂ

După adunarea din dimineaţa zilei de 10 septembrie începură noile înscrieri în cooperativă. În timpul liber, după munca la arie, Lin-ciji mergea la „casa cu drapele" să dea o mînă de ajutor la inventarierea loturilor de pămînt, a vitelor, a utilajului agricol şi a altor lucruri aduse ca bun social de noii membri ai cooperativei. Cam după o săptămînă se ştia precis cine era hotărît să intre în cooperativă şi cine nu. Mai erau, ce-i drept, cîteva cazuri izolate, cîţiva ţărani şovăielnici, ca Iuan Din-vei, care nu se puteau hotărî nici să intre, nici să rămînă pe dinafară.

La 10 septembrie, seara, într-una din camerele „casei cu drapele", Lin-ciji ajuta pe activiştii cooperativei să întocmească o situaţie a tuturor loturilor de pămînt, a vitelor şi inventarului noilor membri ai cooperativei. Lucrarea era pe sfîrşite, cînd Iui-şen intră în cameră.

– Cauţi pe cineva, Iui-şen ? întrebă Cian Iue-i, preşedintele cooperativei.

– Nu, nu caut pe nimeni, răspunse Iui-şen. Am venit să văd dacă sînteţi gata.

Lin-ciji ştia că Iui-şen, de cîte ori era de gardă, se retrăgea în această cameră să lucreze în linişte.

---

[1] Hîrtie galbenă anume preparată, folosită în China pentru ritualuri religioase (n. r.).

– Așadar – zise ea – azi iar ești de gardă. Vino și așază-te aici, că noi am terminat.

Dar cînd să iasă din odaie împreună cu ceilalți, Iui-șen o strigă :

– Lin-ciji, Lin-ciji ! Nu te supăra, dar vreau să te rog să-mi ajuți la un calcul.

De cînd primise trusa de desen, Iui-șen îi cerea adeseori ajutorul. Fata se convinsese că e băiat deștept ; de multe ori o înțelegea de la primele cuvinte. Îl ajuta cu plăcere și, în puține zile, el își însușise cunoștințe destul de avansate în matematică. Iui-șen îi arătă un desen care înfățișa ceva asemănător unei balanțe cu brațe inegale. Atrăgîndu-i atenția asupra dimensiunilor acestor brațe, Iui-șen o întrebă :

– Cît ar putea ridica un om dacă ar avea asemenea umeri ? vru el să știe.

– Dar tu ce vrei să ridici cu asta ? întrebă la rîndul ei Lin-ciji, dîndu-și seama după desen că schița închipuia un fel de macara.

– Pămînt, cînd o să începem să săpăm canalul...

Fata îl făcu să înțeleagă că forța pîrghiei depinde de lungimea brațelor, și începu să calculeze.

– Am înțeles, o întrerupse Iui-șen. Lasă că fac eu singur calculele. Iartă-mă că mereu te bat la cap.

– Ba nu mă bați de loc, răspunse ea și, aruncîndu-i o ultimă privire, părăsi încăperea.

Acasă, îi găsi pe părinți legînd știuleții de porumb pentru a-i pune la uscat. Smulgeau foile de pe fiecare știulete, lăsînd numai o fîșie îngustă de tot, cu care legau cîte șase-opt știuleți într-un mănunchi. Lin-ciji se așeză lîngă ei să le ajute.

Acum era mulțumită de felul cum se purtase tatăl ei în ultima vreme. Bătrînul dăduse drumul catîrgiului și predase cooperativei catîrii, ca să nu mai aibă grija nutrețului. În seara zilei de 10 septembrie făcuse cerere de înscriere în cooperativă ; de asemenea, predase cooperativei de consum, la prețul lor real, toate mărfurile ce le

mai avea. De atunci nu se mai certase cu Siao-ţziui, iar casa lui încetase să mai fie o prăvălie, şi nu mai alerga cu limba scoasă după împrumuturi, nici nu şedea pînă la miezul nopţii cufundat în tot felul de socoteli. Într-un cuvînt, nu se mai îndeletnicea cu treburile care ei nu-i plăceau de loc. Fata se simţise nu o dată îndemnată să-i spună : „Tată, acum eşti aşa cum trebuie să fii", dar nu îndrăznise. Se mărginea doar să-i zîmbească, arătîndu-şi în felul acesta mulţumirea.

Se hotărîse, în linii mari, cum să se facă împărţirea veniturilor cooperativei, fusese încheiată înscrierea de noi membri în cooperativă, iar lecuirea tatălui ei de vechile metehne se terminase de asemenea cu succes. În sfîrşit, putea să răsufle uşurată. Totuşi, vechile ei frămîntări sufleteşti o copleşiră din nou.

Aflase şi ea că Iu-iui făcuse cumpărături la prăvălie – de altfel tot satul vorbea despre logodna lui Iu-i cu Siao-ţziun – şi indignarea ei nu mai cunoştea margini. Cu toate acestea nădăjduia ca Iu-i să nu-şi fi dat deocamdată consimţămîntul, dar nimic n-o îndreptăţea să creadă că el ar fi în stare să se împotrivească hotărîrii părinţilor. Din ziua cînd fusese la el, atunci cînd mama lui o primise atît de urît, pare-se că Iu-i nu mai ieşise de loc din casă. De la tovarăşii din Uniunea Tineretului aflase că nu depusese încă declaraţia cerută. Cei care trecuseră pe la el să-l cheme la vreo adunare, nu apucaseră să vorbească decît cu Are-întotdeauna-dreptate, care la toate întrebările le răspundea că Iu-i e bolnav şi nu poate fi văzut. Era de presupus aşadar că, în ultima săptămînă, în casa Ma trebuie să se fi petrecut ceva grav. Ce anume, nu se ştia. La poartă atîrna o cîrpă roşie, şi nimeni nu era lăsat să intre în curte. Îl cunoştea bine pe Iu-i şi îşi dădea seama că, chiar dacă s-ar împotrivi, pînă la urmă Are-întotdeauna-dreptate avea să-i frîngă îndărătnicia. De cîteva ori o bătuse gîndul că ar trebui să pătrundă cu orice preţ în casa familiei Ma, să-i vină în ajutor lui Iu-i, dar n-o făcuse. În primul rînd pentru că prea fusese prinsă de munca ei, şi-apoi nu-i surîdea de

loc să dea iar peste cotoroanța de Are-întotdeauna-dreptate ; dar poate și simțea că n-ar fi izbutit să facă nimic cu un om moale ca Iu-i. De altfel oamenii îl și socoteau legat de Siao-țziun. „Ești oare într-adevăr cu totul lipsit de voință ? îl dojenea în gînd Lin-ciji. Un cuvînt măcar să fi spus !" Dar tot trecutul lui Iu-i dovedea că așa e el. Nu-i rămînea decît să suspine și să socotească logodna ca un fapt împlinit. „Așadar – se gîndi ea – avem în organizația noastră un tînăr din ăștia, care, de teamă să n-o supere pe maică-sa, preferă să nu ia deschis cuvîntul în apărarea unui tovarăș, membru și el al Uniunii Tineretului. Organizația i-a cerut să-și condamne în scris fapta, dar el n-a făcut-o nici pînă astăzi. Și tot de teamă să n-o supere pe maică-sa a renunțat la orice activitate în organizație. Atunci eu, care fac parte din comitet, ce mai pot spune despre un asemenea membru al Uniunii ? se întrebă Lin-ciji. Ptiu ! La ce dracu am nevoie de el ?" Noroc că fusese destul de înțelcaptă și nu-i făgăduise nimic acestui papă-lapte... N-are nici un fel de obligații față de el. Cum să știi ce e bine și ce e rău ? iată o veche întrebare care, pînă acum, rămăsese pentru ea fără răspuns. Observă că unul din știuleții de porumb avea boabe de două culori : galbene și negre. Tot așa era și Iu-i : de crescut parcă a crescut, dar îi lipsea ceva. Se opri din lucru și începu să răsucească știuletele.

– Lin-ciji – îi spuse maică-sa crezînd că fata obosise – du-te de te culcă. E tîrziu și mergem și noi la culcare.

Și cum mama se ridică de la lucru, se sculă și Dengao, întinzîndu-se și căscînd. Cu știuletele uitat în mînă, Lin-ciji se retrase în camera ei.

Aprinse lampa, gîndindu-se mereu la același lucru. Se așeză și puse știuletele pe masă. Boabele de porumb începură să-i cadă unul după altul din mînă. Se gîndea că dacă o rupe cu Iu-i nu va mai găsi în tot Sanlivanul un om la care să țină. Îi apăru deodată în minte chipul lui Iui-șen. Tresări. Încercă să-l alunge din minte, dar se pomeni spunînd tare : „Nu ! Băiatul ăsta e cinstit, des-

toinic, săritor, deștept, harnic și frumos ! Ce păcat că n-are carte !" Gîndurile îi zburau de la Iui-șen la alți flăcăi din sat, dar se reîntorceau tot la el. Și așa tot mereu, mereu... Din noaptea cînd îl ajutase pe Iui-șen să facă niște calcule pentru tăvălug îl mai întîlnise de cîteva ori, dar de fiecare dată n-au stat de vorbă decît cel mult o jumătate de oră. Nu uitase nici una din aceste întîlniri rămase adînc întipărite în mintea ei.

„Nu cumva sînt îndrăgostită de Iui-șen ?" Și, ce-i drept, inima îi spunea „da". „Atît de repede ? continuă ea, neștiind ce să mai creadă. Adică atîtea întîlniri cu Iu-i n-au tras nici pe departe în cumpănă cît cele cîteva ceasuri petrecute în preajma lui Iui-șen ?" Îl compară pe Iu-i cu Iui-șen. Nu, nu se putea asemui... Iui-șen se străduia tot timpul să contribuie la făurirea vieții noi, pe cînd celălalt nu se gîndea decît să-i facă pe plac mamei sale, care era un adevărat despot feudal. „Alege-l pe Iui-șen !" o îndemna parcă cineva. S-ar fi hotărît pentru el, dar nu putea să uite că era un om fără carte. „Și, la urma urmei – cugetă ea mai departe – ce mare lucru e de capul lui Iu-i dacă știe carte ?" Greșea, fără îndoială, cînd socotea știința de carte drept cea mai mare însușire a omului. „Un om cult – își spuse ea – ar trebui, de fapt, să prețuiască mai mult decît unul incult. Dar dacă îl compar pe Iu-i cu Iui-șen ? Și eu însămi ce ispravă am făcut cu învățătura mea ? Am terminat școala medie și nici pînă azi nu știu ce să fac cu tot ce-am învățat. Pe cînd Iui-șen... A fost de ajuns să-i împărtășesc o nimica toată din cunoștințele mele, ca el să le dezvolte și să le pună pe loc în practică. De aici nu se vede oare cît prețuim fiecare dintre noi ? Atunci, de ce mă uit la el de sus ? Cîtă știință de carte am eu ? Chiar dacă aș fi absolvit un institut și tot aș fi mai prejos de Iui-șen, de vreme ce nu-s în stare să aplic în viață cunoștințele mele." Dar putea ea oare s-o rupă definitiv cu Iu-i ? Au fost prieteni și n-ar fi în stare să spună că-i e cu totul indiferent. Luă un pumn de boabe și le împrăștie pe masă hotărînd ca cele galbene să înfățișeze pe Iui-șen,

şi cele negre pe Iu-i. Alese cu ochii închişi un bob. Era negru. Mai aruncă o dată boabele. A doua oară se nimeri tot unul negru. Încercă pentru a treia oară. Întinse mîna, dar se opri : „Ce prostii ! Poţi oare hotărî în felul ăsta un lucru atît de serios ? Dacă voiai să-l alegi pe Iu-i, de ce nu te-ai folosit cum trebuie de primele două prilejuri ? Nu, hotărîrea mea e luată : Iui-şen !"

Cu gîndul acesta se culcă. Înainte de a adormi, se mai gîndi şi la deosebirea dintre familia lui Iui-şen şi cea a lui Iu-i. Tatăl lui Iui-şen e muncitor, mama o femeie cum rar găseşti mai bună, fratele mai mare comunist, însurat cu o femeie harnică, cu care te puteai înţelege... Dincolo... Zăpăcitul, Are-întotdeauna-dreptate, Labă-de-fier, Pericol ! Nu-vă-apropiaţi !... În odaia lui Iui-şen se găseau în toate colţurile fel de fel de piese, şabloane, scule, ferăstrăul acela de care s-a lovit... În odaia lui Iu-i nu era decît o biată ferestruică, pe care de-abia se strecura o fîşie de lumină, iar de jur împrejur doar căzi, lăzi şi coşuri. În casa lui Iui-şen se strîng oameni din conducerea partidului, activişti ai Uniunii Tineretului, vechi membri de partid din aparatul de stat şi din organizaţiile de masă. Acolo se discută despre planul de perspectivă al cooperativei şi se ţine cîte o mică adunare, sau se experimentează o nouă invenţie a lui Iui-şen şi a lui Bao-ţziuan. În casa lui Iu-i nu vin decît mătuşa lui, Vicleana, sau unchiul său, geambaşul ; pentru străini poarta e bine închisă, dulăul roşcat e lăsat să umble liber, pe poartă spînzură cîrpe roşii, se sugrumă tot ce e nou şi înaintat, se fac socoteli meschine, nurorile sînt prost văzute, copiii sînt ţinuţi încuiaţi... „Ajunge ! Ajunge ! răsună o voce în gîndul şi inima ei. De-ar fi numai atît şi tot ar fi de-ajuns să-l aleg pe Iui-şen !"

De multe ori nici bucuria nu-l lasă pe om să doarmă. A doua zi Lin-ciji se trezi înainte de răsăritul soarelui. Mai zăbovi în pat gîndindu-se din nou la toate cîte îi trecuseră aseară prin minte, vrînd să se convingă pe ea însăşi că hotărîrea ce-o luase e bună. Sări din pat, se îmbrăcă şi aprinse lampa. Ştia că la ora asta Iui-şen se

afla, ca de obicei, în camera lui de la „casa cu drapele" și probabil că desena ceva. Se va duce și-i va spune totul. Dar în aceeași clipă își dădu seama că prea s-ar fi pripit. „Pot lua o hotărîre de care depinde toată viața mea – se întrebă ea – dacă n-au trecut nici douăzeci de zile de cînd îl cunosc mai bine?" „De ce nu? își răspunse tot ea după cîteva clipe de gîndire. Nimeni nu s-a încumetat încă să statornicească o anumită perioadă de timp neapărat necesară ca să te îndrăgostești. Și apoi Iui-șen și cu mine sîntem din același sat, facem parte din aceeași organizație a Uniunii Tineretului și ne cunoaștem de multă vreme". Încurajată de acest gînd, porni sprintenă spre „casa cu drapele".

Intrînd în curte îl auzi pe Iui-șen, care, punînd mîna pe armă, o somă, ca de obicei, strigînd „cine-i acolo?" După ce îi răspunse ca întotdeauna: „Oameni buni, de-ai noștri", fata intră de-a dreptul în camera unde lucra tînărul.

Așa cum își închipuise, îl găsi la masa de scris. Numai că de data asta nu desena ci monta un model de macara. Pe birou erau împrăștiate diferite scule: un briceag, o daltă, un ciocan, un sfredel, sîrmă, sfoară, cuie, bucăți de tablă și modele neterminate, din pricina cărora fusese nevoit să mute ceasul pe pervazul ferestrei. Fata se uită să vadă ce oră e; ceasul arăta tot 4 și 20, ca și în dimineața cînd dăduse pentru prima dată de Iui-șen acolo.

Tînărul meșter n-avea de unde să bănuiască adevăratul motiv al vizitei. Fiind sigur că a venit doar să vadă cît e ceasul, îi spuse arătînd vălmășagul de lucruri de pe masă:

– Stai, nu pleca. Trebuie să mă sfătuiesc cu tine. Uită-te. Totul merge, numai că nu-mi iese socoteala la întoarcere, cînd trebuie ridicat pămîntul.

Fata apucă o piesă a modelului și, cercetînd-o cu atenție, înțelese despre ce e vorba. Găsi că trebuia micșorată puterea de frecare a discurilor. După ce mai meșteri

puțin la un disc, Iui-șen îl așează la loc, și într-adevăr macaraua începu să funcționeze ceva mai bine, dar încă nu cum ar fi dorit el.

– Hai să scoatem discul ăsta cu totul, spuse deodată Iui-șen, găsind, se vede, o nouă idee. Pe suportul vertical o să așezăm o ramă pătrată, lăsăm să treacă prin ea o bară și suspendăm totul cu o sfoară groasă de stinghia de sus. O să se învîrtească numai cu un disc, că e de ajuns. Și am scăpat și de frecare. Nici nu mai e nevoie să încercăm ; cred că totul e gata.

Uitîndu-se la ceasul de pe prichiciul ferestrei, Lin-ciji văzu că trecuse de cinci. „Dacă nu-i vorbesc acum – se gîndi ea – o să fie prea tîrziu ; se vor întoarce miliției din patrulare."

După ce îi ajută să strîngă totul de pe masă, se așeză pe un scaun în fața lui și îl privi drept în ochi. Iui-șen, fericit că-i izbutise treaba, era numai zîmbet.

– Vreau să-ți pun o întrebare, începu fata. Ce părere ai despre mine ?

„Ce i s-a năzărit să-mi pună astfel de întrebări ? se miră Iui-șen. E membră în comitetul Uniunii Tineretului, a urmat școala medie, acum e contabilă la cooperativă, e deșteaptă foc, harnică, frumoasă – nimic de zis. Dar ce nevoie are să știe ce cred eu despre dînsa ? Doar nu s-o fi îndrăgostit de mine ?!" Tot cumpănind, Iui-șen uitase să-i răspundă la întrebare.

– De ce taci ? stărui Lin-ciji.

Fiindcă nu-și găsea cuvintele, Iui-șen o scăldă cum putu :

– N-am căutat să văd la tine decît părțile bune.

Deși răspunsul era cam în doi peri, privirea lui trăda admirație și dragoste. Fata, luîndu-și inima în dinți, vorbi repede, de parcă s-ar fi temut să nu se răzgîndească :

– Vreau să te întreb ceva... Tu mă iubești ?

– Rîzi de mine ? se tulbură tînărul.

– Nu, nu rîd de loc !

– Nici măcar n-am îndrăznit să mă gîndesc la așa ceva.

– De ce ?

– Pentru că tu ești o fată cu școală.

„Dacă n-aș fi judecat la fel – își zise Lin-ciji – de mult mă hotăram să te aleg pe tine !" La gîndul acesta, un zîmbet îi flutură pe buze, apoi, nemaiputîndu-se stăpîni, izbucni într-un rîs zglobiu.

– Bine, nu te-ai gîndit pînă azi la toate, dar gîndește-te măcar acum. Vrei ? îl întrebă Lin-ciji.

– Dacă nu-ți pasă că n-am carte, atunci nu mai stau să mă gîndesc.

Iui-șen întinse mîinile și le cuprinse pe ale ei în palmele sale mari. Se priviră lung, parcă uimiți că totul a venit atît de neașteptat...

28. IU-I FACE REVOLUȚIE

În zori, cînd milițienii se întoarseră din gardă, Iui-șen și Lin-ciji, mînă în mînă, trecură în curtea din dos a „casei cu drapele", să-l roage pe Cian Sin, locțiitorul șefului de raion, să le fie martor la căsătorie. Rămase hotărît ca a doua zi, 20 septembrie, fiind zi de odihnă, să treacă după-amiază pe la raion, să-și înregistreze căsătoria. La gustarea de dimineață, fiecare dintre ei aduse celor de acasă marea veste. În curînd aflară toți vecinii și în tot satul se răspîndi știrea că Iui-șen se însoară cu Lin-ciji.

Astăzi la cooperativă e strînsul porumbului. Lin-ciji dă ajutor la întorsul și uscatul știuleților și, în același timp, înseamnă într-un carnețel coșurile cu știuleții care sînt aduși la arie. Amîndouă aceste treburi, chiar dacă sînt făcute de un singur om, nu cer o muncă neîntreruptă de o zi întreagă. În timpul unui scurt răgaz, Lin-ciji se gîndi că n-a luat încă nici o hotărîre în legătură cu Iu-i. Tatăl ei, care lucra în brigada de ajutor reciproc din care făcea

parte și familia Ma, era la cules de porumb pe lotul lui Huan Da-nian, și cum atît bătrînul, cît și Iui-mei aflaseră că ea se căsătorește cu Iui-șen, era limpede că cel mai tîrziu pe la amiază are să afle și Iu-i. Dacă n-o să stea de vorbă cu Iu-i, băiatul va socoti că ea l-a mințit și înșelat și, la prima lor întîlnire, o să-i mai spună cine știe ce vorbe grele : o va jigni, sau o va pune într-o situație neplăcută, din care nu va putea scăpa decît justificîndu-se. Or, nu-i prea venea la socoteală nici una, nici alta. Atunci ce era de făcut ? Pe vremea cînd mergea la școala din capitala județului, Lin-ciji văzuse adeseori cum profesorii sau colegii ei mai mari, cînd se logodeau, ofereau prietenilor lor bomboane. Se mîncaseră bomboane și cînd se vorbea de logodna lui Lin-ciji cu Iu-i. Ce-ar fi să se repeadă la prăvălie, să ia cîteva bomboane și să le ducă lui Iu-i, ca unui prieten, o dată cu știrea că se căsătorește cu Iui-șen ?! Firește, își dădea seama că, oricum i s-ar aduce la cunoștință, vestea n-o să-l prea bucure. Dar dacă i-o spune ea, va fi mai puțin supărat decît dacă va afla de la alții.

Nu cu mult înainte de ora prînzului, Lin-ciji îl rugă pe președintele cooperativei, Cian Iue-i, care întorcea paiele lîngă arie, să-i dea voie să plece ceva mai devreme și să preia el ultimul rînd de coșuri cu porumb, care trebuiau să mai sosească pînă la prînz.

După ce cumpără bomboanele, se îndreptă spre casa familiei Ma. La poartă, pîrdalnica de cîrpă roșie tot mai atîrna, și nici dulăul cel roșcat nu lipsea. La apropierea ei, cîinele, care stătea întins în prag, ridică puțin capul, dădu să latre, dar recunoscînd-o, rămase nemișcat. Fata trecu peste el, intră pe poartă și se îndreptă spre odăița din stînga.

Cînd o văzu, Iu-i rămase buimac.

– Cum de te-au lăsat ? întrebă el în șoaptă.

– Am intrat singură, răspunse Lin-ciji.

– Am multe să-ți spun. Unchiul meu...

– Nu mai e nevoie să-mi spui nimic. Știu totul ! Unchiul tău a pețit-o pe Siao-țziun, s-au și făcut darurile de nuntă – nu asta ai vrut să-mi spui ?

– De unde știi ?
– Tot satul știe.
– Dar eu nu vreau să mă însor cu ea.
– Despre asta n-am auzit nimic.
– Nu e zi să nu mă cert cu ai mei.
– Nici despre asta n-am auzit să fi vorbit cineva.
– Cum puteai să auzi, dacă n-am ieșit din casă atîtea zile ?
– Și de ce n-ai ieșit ?
– Fiindcă nu m-au lăsat.
– Și n-au să te lase nici să li te împotrivești !
– Cine a venit ? Nici un străin n-are voie să intre în casă. Ce neruşinare, răzbătură deodată țipetele lui Are-întotdeauna-dreptate.
– Vai de mine, vine maică-ta ! strigă Lin-ciji. Să-ți spun repede de ce am venit : mă mărit cu Iui-șen și am venit să te rog să iei o bomboană.
Spunînd aceste cuvinte, scoase din buzunar un cornet și-l puse pe pat. Iu-i rămase năuc, de parcă l-ar fi lovit cineva în moalele capului. Nu știa ce să mai spună. În clipa aceea Are-întotdeauna-dreptate dădu la o parte perdeaua de la ușă și intră în cameră.
– Lin-ciji ! țipă ea. Cum de-ai îndrăznit să intri în casă fără să te anunți ? Nu știi că nimeni n-are voie să intre la noi ? Ce, n-ai văzut cîrpa roșie ?
„De data asta ai venit prea tîrziu, își spuse Lin-ciji. Am apucat să spun tot ce am avut de spus !"
– Iertați-mă, zise apoi cu voce tare. N-am știut ce înseamnă cîrpa aceea roșie.
– Cînd atîrnă afară o cîrpă roșie înseamnă că străinii n-au voie să intre în casă. Iu-i e bolnav.
– Dacă e așa, mă duc. La revedere, Iu-i. Cînd ai să te faci mai bine, trec să te văd.
Spunînd aceste cuvinte, fata se ridică și ieși, grăbită, din cameră. Fără să se mai gîndească că mama sa îl poate opri, Iu-i începu să alerge după ea, dar deodată se opri : „Ce rost mai are, dacă lucrurile au ajuns pînă aici ?" Doborît, se tîrî înapoi în odăiță și, trîntindu-se pe pat,

izbucni în sfîşietoare hohote de plîns. Are-întotdeauna-dreptate, neştiind despre ce e vorba, se gîndi că Lin-ciji e de vină şi că numai ea putea să-l aducă pe băiat în halul ăsta.

În timp ce Iu-i nu-şi mai putea opri plînsul, Are-întotdeauna-dreptate încercă în fel şi chip să-l liniştească. Trecu un timp pînă ce Iu-i se mai potoli. Nu mai plîngea, şedea pe pat şi se gîndea la nefericirea lui. Îşi aduse aminte de cuvintele pe care i le spusese fata : „N-au să te lase nici să li te împotriveşti !" Cele petrecute în ultimele zile arătau că, într-adevăr, părinţii lui n-aveau de gînd să bată în retragere. „Ce mă fac ? se căina în gînd. Pe Lin-ciji am pierdut-o, şi dacă Iui-mei şi-a găsit între timp pe cineva, nu-mi mai rămîne decît să mă însor cu una ca Siao-ţziun, care să mă înnebunească în fiecare zi cu pandaliile ei. Uite – îşi aminti, furios, de tatăl şi mama sa – nici consimţămîntul nu mi l-au cerut şi au şi umplut tot satul cu ştirea că m-am logodit !" În clipa aceea, fără să vrea, nu-şi mai putu ascunde gîndurile şi-i aruncă mamei sale o privire încărcată de mînie. Observînd expresia de ură a fiului ei, cu care nu era obişnuită, Are-întotdeauna-dreptate fu de astă dată pe deplin încredinţată că băiatul şi-a ieşit cu adevărat din minţi. De frică, i se tăie răsuflarea.

– Ce vrei să faci ? strigă ea, văzîndu-l că se ridică din pat.

– Vreau să ies din casă.

– Nu se poate. Nu se poate.

Are-întotdeauna-dreptate întinse braţele, vrînd să-l reţină, dar Iu-i reuşi să scape din mîinile ei. Văzînd că nu-l poate opri, bătrîna se repezi la uşă şi, desfăcîndu-şi braţele, îi tăie drumul. Iu-i însă luă de pe lăzi un coş mare umplut pe jumătate cu tutun mărunţit şi, cu ajutorul lui, o sili pe maică-sa să se dea la o parte. Cum coşul era aproape tot atît de lat cît uşa, bătrîna nu putu pune mîna pe Iu-i. Dacă Iu-i ar fi împins coşul mai cu putere, bătrîna s-ar fi rostogolit pe jos. Dar Iu-i nu-şi ieşise de loc din minţi : împingîndu-şi mama cu coşul, izbuti s-o scoată

în curte. Ajunsă aici, Are-întotdeauna-dreptate își dădu seama că, singură, nu-l va putea opri pe Iu-i și-l chemă pe Zăpăcitul în ajutor.

– Hai, omule, mai repede, că a înnebunit !

Auzindu-i țipetele, Zăpăcitul dădu fuga în curte. De teamă ca părinții să nu pună mîna pe el, Iu-i își făcea loc cu coșul învîrtindu-l neîncetat în jurul său și se apropia astfel, puțin cîte puțin, de poartă. Speriat de acest spectacol neobișnuit, dulăul roșcat, cu coada strînsă între picioare, o luă, scheunînd, la fugă, pentru a se pune la adăpost. Iu-i, urmat îndeaproape de tatăl și de mama sa, izbuti să iasă pe poartă. Țăranii care se duceau la masă, întorși de la cîmp, se opreau în drum, curioși să vadă ce se întîmplă. Femeile și copiii ieșiră buluc pe la porți, atrași de zarva din uliță și, peste puțin, drumul care ducea de la casa Ma la cîmp era înțesat de lume. Unii încercau să-i despartă și să tragă pe fiecare din cei trei în altă parte, dar îi orbea tutunul ieșit din coș. În sfîrșit, Zăpăcitul reuși să se prindă cu amîndouă mîinile de coș, dar Iu-i îl lăsă în mîinile sale și se repezi în mijlocul mulțimii, să i se piardă urma.

– Puneți mîna pe el ! strigă Are-întotdeauna-dreptate. E nebun !

Cîțiva oameni îl prinseră și-l țineau acum strîns.

– Lăsați-mă, spuse liniștit Iu-i. Nu sînt nebun de loc. Totul e pentru că mă împotrivesc la căsătoria pe care vor să mi-o vîre pe gît cu de-a sila și de aceea mă țin încuiat în casă. O spun răspicat aici, în fața tuturor : nu recunosc căsătoria pe care vor s-o facă fără voia mea. Dacă cineva o vede pe Siao-țziun, să-i spună să-și caute alt bărbat.

Cînd îl auziră, oamenii care-l prinseseră îl lăsară liber și Iu-i începu să-și croiască drum prin mulțime. Dar Are-întotdeauna-dreptate continua să strige : „puneți mîna pe el !" și porni pe urmele lui.

– Du-te mai bine acasă, încercară oamenii s-o întoarcă din drum. Ce-ți veni să ții închis în casă ditamai omul ?

Spre deosebire de nevastă-sa, Zăpăcitul își dădu seama că oamenii au dreptate, dar rămase împietrit locului, cu coșul în brațe, neștiind ce să facă.

– Iu-i s-a pornit pe revoluție ! strigă în hazul tuturor mucalitul Iuan Siao-dan.

Iu-i își puse în gînd imediat s-o caute pe Iui-mei, dar nu știa unde s-o găsească. Auzise vorbindu-se prin casă că brigada lor strîngea azi porumbul lui Huan Da-nian, așa că se gîndea să meargă la Treizeci-*mu*, unde se afla pămîntul acestuia. Ieși deci din sat și o luă pe drumul ce ducea spre cîmp.

Nu mai avea mult pînă la lotul lui Huan Da-nian, cînd iată că îi ieșiră în față fratele lui mai mare, Fan Den-gao și Van Man-si, fiecare cu cîte un coș cu porumb pe umăr. Zărindu-l pe Iu-i, Labă-de-fier își dădu seama că s-a întîmplat ceva rău și, oprindu-se din drum, se răsti la el :

– Du-te imediat acasă ! De ce ai ieșit ?

– Doar nu sînt bolnav, îl repezi Iu-i. M-am săturat de învîrtelile voastre.

– Ai înnebunit cu totul ! Ia du-te imediat acasă !

– Vezi-ți de drum ! Și nu încerca să mă oprești !

Iui-mei și nevasta lui Da-nian, care umpleau coșurile cu știuleți, lăsară lucrul, atente la cele ce se petreceau între cei doi frați Ma. De teamă ca Iu-i să nu spună tot ce-l durea și să-l facă de rîs în fața oamenilor, Iu-iui se îndepărtă, ducîndu-și mai departe coșul. Cînd sosi la lotul lui Da-nian, Iu-i nu mai găsi acolo decît pe Huan Da-nian cu femeia lui și pe Iui-mei.

– Să nu credeți toate prostiile pe care le îndrugă fratele meu, spuse Iu-i. Nu sînt de loc bolnav.

Și apucîndu-se să-l ajute pe Da-nian la umplut coșurile, le povesti cum tatăl, mama, fratele, unchiul-geambaș și Vicleana au hotărît să-l încuie în casă pînă îl vor sili să facă ce vor ei. Pe cînd se pregăteau de plecare, Iu-i îi rugă pe Da-nian și pe nevastă-sa :

– Luați-o voi înainte, că mai am ceva de vorbit cu Iui-mei.

Înțelegînd cam despre ce e vorba, cei doi se îndepărtară.

Rămas singur cu Iui-mei, Iu-i se uită la ea multă vreme fără să izbutească să spună un cuvînt. În sfîrșit, Iui-mei, speriată de privirea lui neclintită, îl întrebă :

– Ce-i cu tine ? Nu mai departe decît acum o clipă spuneai că nu ești bolnav.

– Și nici nu sînt, îi răspunse Iu-i. Vreau doar să-ți pun o singură întrebare : spune-mi drept, ai primi să te căsătorești cu mine ?

– Ești într-adevăr nebun de legat ! Se poate oare lua o hotărîre într-o chestiune atît de serioasă, așa, pe negîndite ?

– Se poate ! Dacă nu vrei, spune-mi-o ! Că altfel, parcă văd că ai să te gîndești pînă ai să mă lași cu buzele umflate.

Iui-mei bănui îndată că Iu-i aflase de căsătoria lui Lin-ciji cu Iui-șen și că asta l-a scos din sărite, dar nu se întrebase încă niciodată prea serios dacă l-ar lua pe Iu-i de bărbat. Întotdeauna i se păruse că Iu-i ținea mai mult la Lin-ciji decît la ea. Dar cum Lin-ciji se căsătorea cu altul, iată că pe neașteptate se schimbau lucrurile. Și, totuși, nu era chiar atît de ușor să răspunzi dintr-o dată la o asemenea întrebare. Știa bine că Iu-i mai era furios pe Lin-ciji, iar furia e un prost sfătuitor.

– Uite ce e – zise Iui-mei – pînă una-alta mi-ai pus întrebarea. Acum dă-mi timp să mă gîndesc, și-am să-ți răspund. E bine așa ?

– Nu, nu ! se împotrivi Iu-i. Cum văd, te ferești să-mi răspunzi. Mă știi nu de o zi-două și nu pot să cred că nu te-ai gîndit niciodată la asta. Dacă nu vrei, spune-mi-o chiar acum.

– Uite ce e, stimate domn, îl luă repede fata. Am să-ți răspund cu propriile tale vorbe : „Mă știi nu de o zi-două", dar tu te-ai gîndit vreodată la asta ? Spune-mi cinstit, fără să minți !

Iu-i se fîstîci și nu mai cuteză să stăruie. Fata se folosi de această clipă ca să-i spună tot ce credea.

– Ai dreptate, reluă ea. Nu pot spune că nu m-am gîndit niciodată. Dar m-am temut să iau o hotărîre.

– De ce ?

– Pentru că tu ai anumite părți care îmi plac, dar ai și unele care nu-mi plac.

– Spune-mi deschis ce-ți place și ce nu !

– Tu-mi ești învățător, dar în același timp ești o jucărie în mîinile mamei tale. Îmi place să învăț de la tine, dar nu mă încîntă să stau sub comanda unei asemenea soacre. Apoi mai e și cumnata ta, Pericol ! Nu-vă-apropiați !, din pricina căreia Țziui-in s-a văzut nevoită să ceară despărțirea. Crezi cumva că am să primesc să intru în familia ta ca să mă cert zilnic cu ea ? Și cel mai important lucru e că eu fac parte din cooperativă, iar ai tăi nici nu se gîndesc să se înscrie. Îți închipui oare că am să las drumul nou, pe care am pornit, ca să mă întorc la cel vechi, capitalist ? Din toate aceste motive nu mă pot hotărî pe loc să accept ceea ce îmi propui.

La auzul acestor cuvinte, Iu-i simți cum îl trece un fior de gheață.

– De ce nu mi-ai spus de la bun început că nu mă vrei ! făcu el cu obidă, gata să izbucnească în plîns.

– Nu ! răspunse Iui-mei. Nu de asta e vorba. Dacă vreau sau nu, asta depinde de cum și dacă se va schimba ceva în viitor.

(„Uite așa, învățătorule care ai trecut prin școala unde ai cunoscut tot felul de lucruri înțelepte ! își zise ea. Desigur, ai și tu, ca și Lin-ciji, comori ascunse în cana fermecată făcută din dovleac, dar ia să te văd cum știi să te folosești de ea și cum poți să schimbi în bine ceea ce mie nu-mi place !")

Iui-mei se simțea învingătoare, dar aruncînd o privire spre drumul ce ducea în sat, văzu că se apropie o femeie bătrînă : era Are-întotdeauna-dreptate.

– Fugi repede, spuse Iui-mei. Vine maică-ta după tine.

– Să mergem împreună.

– Dar ea...

– Nu mă mai tem de ea.

– Nu-i nimic, du-te tu întîi. N-am chef să mă iau cu ea la harță.

Și Iu-i porni înainte.

„Nu vrea ca maică-mea să-i poruncească, se gîndi pe drum Iu-i. Nu vrea să se certe cu Pericol ! Nu-vă-apropiați !, nu vrea să iasă din cooperativă... Cred că singurul lucru ce-mi rămîne de făcut e să-mi iau partea mea de avere. Bine ! O să mi-o iau !" Cufundat în gînduri, Iu-i uitase de tot ce-l înconjoară și se pomeni deodată față în față cu maică-sa. Adresîndu-se lui Iui-mei cu tot felul de vorbe urîte, bătrîna încercă să pună mîna pe fiu și să-l tragă după sine, dar tînărul se descotorosi de ea și merse aproape alergînd spre casă. Are-întotdeauna-dreptate o porni pe urmele lui, grăbind pasul.

Ajuns acasă, Iu-i nu se duse în odaia sa, ci o luă spre încăperea din partea opusă, unde se găsea tatăl său.

„Băiatul e ca o slugă nepricepută în ceainărie : dintre toate ceainicele îl alege tocmai pe acela în care ceaiul nu e încă fiert, își zicea Zăpăcitul. Eu îmi tot bat capul cum să fac să nu se despartă de noi, iar el tocmai cu asta-mi vine. Și ce să-i spun ? Abia i-am făgăduit că va fi totul pe voia lui și acum să-i refuz prima cerere ? Parcă-l văd că fuge iar de acasă și ridică tot satul în picioare !"

Socotind că tot ce avea mai bun de făcut era să încerce să cîștige timp pînă ce Iu-i se va liniști și după aceea să se înțeleagă cu el, bătrînul o scăldă :

– Bine, putem să ne gîndim și la separare, numai nu înțeleg de ce ești așa tulburat ?

– Foarte bine ! Dă-mi atunci foaia mea din actul de împărțire. Întîi s-o am în mînă și pe urmă am să mai văd.

– Ți-aș da-o chiar acum, dar actul e încă de atunci la Den-gao. Nu mi l-a mai dat înapoi nici pînă astăzi. Acum du-te și mănîncă și te mai odihnește oleacă. O să

tragem și noi un pui de somn, iar după ce te scoli, discutăm despre toate. Da ?

– Bine ! consimți Iu-i și ieși din cameră.

După plecarea lui, Zăpăcitul îi spuse în șoaptă nevestei-si :

– Nu-l mai certa atîta, măi femeie, auzi ? Cu cît i te împotrivești, cu atît îl îndepărtezi mai mult.

– Și ce ne facem dacă o să vrea cu tot dinadinsul să se despartă de noi ? întrebă Iu-iui.

– O să fie chiar foarte rău ! răspunse Zăpăcitul. Și numai unchiu-tău e vinovat de toate : dacă nu scotea actul ăla de care n-aveam atunci nevoie, făceam acum un act cu Țziui-in și aveam mîinile libere. Altceva e acum, după ce am declarat că actul e valabil. În orice caz, uite ce trebuie făcut : tu nu aștepta pînă se trezește Iu-i, ci du-te la el în cameră și încearcă să-i bagi mințile în cap. Spune-i că sînt supărat foc. Spune-i că m-a mîhnit cu purtarea lui necuviincioasă. Pentru o femeiușcă e gata să uite și de tată, și de mamă. Mai spune-i că dacă vrea într-adevăr să se despartă de noi, nu-l mai recunosc de fiu.

– Bine, răspunse Iu-iui. Numai că vreau mai întîi să mănînc.

În bucătărie cazanul stătea acoperit, cum fusese lăsat mai înainte, iar polonicul era neatins.

– Iu-i n-a mîncat nimic ? întrebă Are-întotdeauna-dreptate pe Pericol ! Nu-vă-apropiați !

Cînd află că noră-sa nici nu l-a văzut, Are-întotdeauna-dreptate se repezi în camera băiatului. Negăsindu-l acolo, ieși în curte și începu să țipe :

– Unde-i Iu-i ? Iu-i ! Iu-i ! Unde ai fugit fără să mănînci ?

– Vai de capul nostru, îi spuse Zăpăcitul lui Iu-iui, auzind glasul neveste-si. S-o fi dus la Fan Den-gao, după act. Dă fuga la el și vezi dacă e acolo.

Fără a mai apuca să îmbuce ceva, Iu-iui se văzu silit să lase totul și să dea fuga la Den-gao.

Întrebat de Iu-i, Den-gao îi spuse că actul era la Cian Iun-ţin. Fără să mai piardă vremea, Iu-i alergă la ajutorul de primar şi amîndoi se duseră la „casa cu drapele". Iun-ţin deschise sertarul unui birou şi scoase de acolo două dintre foile actului. Cercetă care e al lui Iu-i, îi dădu foaia ce-i aparţinea, iar pe cealaltă o puse la loc în sertar.

– Dar foaia cealaltă ? întrebă Iu-i.

– Foaia ta îţi ajunge, îi răspunse Cian Iun-ţin. Cealaltă e a fratelui tău mai mare.

– Dar unde-i a celuilalt frate ?

– A fost luată pentru a fi cercetată şi nu ne-a fost încă dată înapoi.

Iun-ţin încuie sertarul. Cînd să plece, năvăli în cameră Iu-iui. Făcuse acelaşi drum ca şi Iu-i – mai întîi la Den-gao, apoi la Iun-ţin, şi în cele din urmă la „casa cu drapele".

– Ce faci aici ? îl întrebă Iu-iui pe Iu-i.

– Am venit după act.

– L-ai primit ?

– L-am primit !

Văzînd că actul e la Iu-i, lui Iu-iui nu-i mai rămase nimic de făcut decît să plece şi el împreună cu Iu-i şi Iun-ţin. În curte îi întîmpină poştaşul, care îi întinse lui Iun-ţin ziarele şi scrisorile pentru cooperativă şi pentru alte organizaţii obşteşti, apoi scoţînd o altă scrisoare, întrebă :

– Unde locuieşte Ma Do-şou ?

– E din Hunan, îi spuse Iun-ţin lui Iu-iui, după ce se uită la plic. De la fratele tău, de bună seamă. El e fiul lui Do-şou, spuse el adresîndu-se poştaşului. Poţi să i-o dai lui.

Iun-ţin se întoarse în camera lui să citească corespondenţa, iar Iu-iui luă scrisoarea şi plecă împreună cu Iu-i spre casă.

Bucuros de victoria dobîndită, Iu-i îşi umplu ceaşca şi se duse în odăiţa lui să mănînce, în timp ce Iu-iui se

duse să spună părinților cum stăteau lucrurile. După ce-l ascultă, Zăpăcitul o trimise pe nevastă-sa să încerce să ia actul de la Iu-i, apoi îl rugă pe Iu-iui să-i citească scrisoarea fiului său de-al doilea.

Are-întotdeauna-dreptate îl luă la început cu binișorul, apoi cu amenințări, străduindu-se să obțină actul, dar Iu-i nu se lăsă prostit și nu i-l dădu. Cînd bătrîna încercă să-i umble prin buzunare, Iu-i fugi în curte. Are-întotdeauna-dreptate se luă după el, dar tocmai atunci Iu-iui, dînd la o parte perdeaua de la ușa camerei în care se afla, strigă :

– Lasă-l în pace, mamă ! A venit o scrisoare de la frate-meu : o altă nenorocire s-a abătut pe capul nostru !

29. TIAN-CEN SĂVÎRȘEȘTE LA RÎNDUL LUI O REVOLUȚIE

Știrea că Lin-ciji se căsătorește și că Iu-i e pus pe fapte mari făcuse în timpul prînzului ocolul întregului sat și, firește, un asemenea eveniment nu putea trece fără să impresioneze pe Iuan Tian-cen.

În dimineața aceea, bătrînul Tian-cen și fiul său, în vîrstă de treisprezece ani, treieraseră grîul de pe partea cea mai puțin roditoare a pămîntului său, unde, pe o suprafață de trei *mu,* grîul nu dăduse în pîrg decît cu mare întîrziere. Numai gîndul la această pacoste era de ajuns ca să-l scoată din fire pe bătrînul Iuan Tian-cen. La vremea semănatului avusese atîta de lucru, încît nu putuse face față, și cînd venise rîndul celor trei *mu,* pămîntul începuse să se usuce, dar, fără să țină seama de acest lucru, îl semănase. Cum însă nu încolțise decît a treia parte din semănătură, după prima ploaie bătrînul semănase din nou tot lotul. Cînd a socotit cît anume strînsese, s-a pomenit cu jumătate din recolta obișnuită. Iar în dimineața aceea, în timp ce treiera acest grîu ne-

norocit şi-şi blestema soarta, Iuan Tian-cen auzise pe la ariile vecine că Lin-ciji se mărită cu Iui-şen şi că Iu-i nu vrea cu nici un chip s-o ia pe Siao-ţziun. Toate astea nu făceau decît să toarne gaz peste foc. Abia acum simţea cît de mult îşi ura nevasta, pe Vicleana. O ura pentru că ea îl îndemnase să-şi oprească prea mult pămînt, o ura că nu voia să facă nimic, socotind că el singur trebuie să aibă grijă de toate, să tragă la jug ca un bivol bătrîn ce era, o ura pentru că o îndemnase pe Siao-ţziun să divorţeze de Iui-şen, o ura pentru că, încăpăţînîndu-se împreună cu Are-întotdeauna-dreptate să încheie o căsătorie fără consimţămîntul copiilor, s-au făcut pînă la urmă cu toţii de rîs în faţa întregului sat. Adîncit în aceste gînduri, Tian-cen îşi treiera grîul întrebîndu-se cine îl va ajuta să-l vînture. În timp ce băiatul dejuga vita, Tian-cen, cu privirile aţintite spre cer, se frămînta pe cine să cheme să-i ajute. În sfîrşit, îi spuse băieţaşului :

– După ce dejugi, du-te la Man-si şi spune-i aşa : „Nene Man-si ! M-a rugat tata să-ţi spun că, dacă ai timp, să vii să-i dai o mînă de ajutor la arie". Vezi dacă vrea sau nu, şi vino oricum îndărăt, dar cît mai repede, ca să am timp să caut pe altcineva, dacă n-o să vină.

Băiatul plecă în fugă, iar Iuan Tian-cen – ca să-i fie aşteptarea mai uşoară – se apucă să strîngă paiele cu grebla. Spre norocul lui copilul apăru după puţin timp, urmat de Man-si, care ducea pe umăr o furcă.

Strînseră paiele de-o parte şi spicele de alta şi începură să le vînture, cînd deodată o zăriră pe Vicleana, care gonea spre ei cu o falcă în cer şi una-n pămînt. Smulgînd din mîna bărbatului ei lopata, îi strigă :

– Ia stai niţel şi spune-mi mai întîi de ce mă vorbeşti de rău în faţa lumii ?

– Dar ce-am făcut ? întrebă uluit Iuan Tian-cen.

Cînd auzi că Iu-i îi zădărnicise planul de a-l însura cu Siao-ţziun. Vicleana începu să alerge năucă prin casă, ca o furnică pe o plită încinsă, şi, cu toate că se temea

să mai dea ochi cu Iu-i, își luă inima-n dinți și hotărî să dea o fugă pe la soră-sa. Dar abia ieșise pe poartă, că din toate părțile o întîmpinară priviri pline de curiozitate, iar oamenii, cum o vedeau, de unde comentau cu multă însuflețire faptele, amuțeau cu totul. Și oricît de iute ținea să ajungă la soră-sa, ca să afle tot ce se întîmplase, se simțea atît de stînjenită, încît nu-i rămase decît să se întoarcă în fugă înapoi în curte și, lipindu-și urechea de gard, să prindă măcar cîte o frîntură din ceea ce vorbeau oamenii pe stradă... „De data asta Vicleana s-a ales cu un bobîrnac..." – „... pentru Lin-ciji, Iui-șen e un om ca toți oamenii, numai pentru Siao-țziun nu e om..." – „... unuia nu i-a părut rău că a lăsat-o, altuia nu i-a plăcut, și i-a spus-o în față. Iui-șen și-a găsit o tovarășă, iar Iu-i n-are nevoie de ea..." – „... bine a spus bătrînul Tian-cen la adunare : numai Vicleana e vinovată de toate..." Satul știa de mult că Iuan Tian-cen își recunoscuse greșelile la adunare, dar declarase că numai nevastă-sa e vinovată ; în fața ei însă, oamenii se fereau să vorbească despre acest lucru, astfel că ea abia acum afla. Mai mult nici nu mai voia să asculte și, fără să-i mai pese de oameni, o porni val-vîrtej la cîmp.

Iuan Tian-cen nu pricepea ce-a apucat-o pe nevastă-sa de a venit la arie și s-a repezit așa la el. De obicei, în asemenea cazuri, el își lăsa capul în jos și tăcea, așteptînd ca Vicleana să obosească tot ocărîndu-l și să-i dea pace, să-și poată vedea mai departe de treabă. De data asta, însă, Tian-cen era atît de supărat, mai ales pe nevastă-sa, încît o întrebă silindu-se să pară cît mai liniștit :

– Iar sînt vinovat de ceva ?

– Mai întrebi ! țipă Vicleana. Măcar tu trebuie să știi ce faci ! Răspunde-mi pe loc !

– Pleacă de aici, răspunse Tian-cen, împingîndu-și mînios nevasta și luîndu-i lopata din mînă. Dacă am făcut ceva urît n-ai decît să mă dai în judecată. Și-acum lasă-mă în pace, că am și fără tine destulă bătaie de cap.

„Ce l-o fi apucat ? se întrebă, mirată, Vicleana. Asta îmi mai lipsea !" Puse iar mîna pe lopată şi se răsti din nou la soţul ei :

– Dacă nu vrei bătaie de cap, la ce-i vorbeşti de rău pe alţii ? Lasă-mă cu judecata, tu să-mi spui mie totul, că de mine nu scapi aşa uşor !

– Na, ţine-o ! spuse Iuan Tian-cen întinzîndu-i lopata. De mult nu mai am chef de lucru. M-am săturat să-ţi tot slugăresc.

– Ajunge, ajunge ! încercă Man-si să-i potolească. Du-te, mătuşico, acasă. Vorbele-s vorbe şi treaba-i treabă. Pînă una alta trebuie să terminăm lucrul.

– Nu ! răspunse Tian-cen. Odihneşte-te şi tu, Man-si. Nu vreau să mai muncesc. Grînele, cum vezi, sînt mai mult de-o grămadă, e totuna dacă le strîng sau nu.

– Aşa-ţi trebuie ! ţipă Vicleana. Cine nu te lasă să strîngi mai mult ? Te pomeneşti că tot eu sînt de vină că n-ai îngrijit la timp pămîntul şi grînele n-au dat rod ? Puţin îmi pasă dacă ai să le strîngi sau nu ! Numai să am eu şi fata mea ce să mîncăm, iar restul poţi, din partea mea, să-l şi arunci.

– Te înşeli amarnic, îi răspunse Tian-cen. S-a isprăvit ! Nu mai argăţesc la tine ! Zilele astea unii au divorţat, alţii s-au separat luîndu-şi partea... O să facem şi noi ca ei ! Să văd eu la cine ai să te mai duci să te plîngi cînd ţi-or ghiorăi maţele de foame !

Spunînd acestea, Iuan Tian-cen se întoarse şi o porni glonţ spre „casa cu drapele".

– Orice ai face, tot trebuie să ai mai întîi grijă de mine şi de fiică-ta ! îi strigă Vicleana din urmă şi fugi după el.

– Pentru asta mă şi duc, spuse Tian-cen. E chiar mai bine să mergem împreună ; abia n-o să fie nevoie să trimită să te cheme.

Auzindu-l pe Iuan Tian-cen, ţăranii de pe arii lăsară lucrul şi se uitară încremeniţi după el, dar nici unul nu încercă să-l potolească. Aşa ceva nu mai pomenise Sanlivanul : auzi, Tian-cen să vorbească în felul ăsta cu

nevastă-sa ! „Vicleana merita o lecție bună", se gîndeau cu toții.

Man-si se simțea prost : să fie de față și să nu încerce să-i împace ! Fără prea mult chef, o porni pe urmele lor.

– Încă o revoluție ! exclamă Iuan Siao-dan.

Iuan Tian-cen mergea cu pași mari. În urma lui, Vicleana se omora să-l ajungă, în timp ce Man-si, călcînd parcă în silă, le striga din urmă :

– Stați ! Nu faceți atîta tărăboi ! Mare nenorocire – s-a certat un om cu nevastă-sa.

Tian-cen intră în „casa cu drapele", iar Vicleana, înainte de a ajunge la poartă, se așeză pe o piatră în drum, să-și mai tragă sufletul.

De cîte ori stîrnea ceartă, Vicleana o făcea cu socoteală, dîndu-și seama ce trage de partea ei în cumpănă și ce nu.

De data aceasta, mergînd în urma lui Iuan Tian-cen, se socotea cum să iasă mai bine din încurcătura în care s-a vîrît. În primul rînd, știa foarte bine de ce faimă se bucură ea în sat, iar acum, cînd Iu-i nu mai voia să se supună, știa că nu mai scapă niciodată de rușine. Apoi, argumentele pe care le folosea în fața bărbatului nu puteau fi bune în fața celor de la „casa cu drapele". Ținînd seama de toate acestea, Vicleana se gîndea acum să dea înapoi, dar Tian-cen mergea drept înainte, nedîndu-i timp s-o dreagă. Bătrîna se uitase de mai multe ori pe furiș la Man-si, și-l blestema în gînd că se mulțumea doar să strige de departe, în loc să-i ajungă din urmă. Cînd Tian-cen intră în „casa cu drapele", Vicleana simți că era prea tîrziu să mai dreagă lucrurile ; nu-i rămînea decît o slabă nădejde : că Man-si va reuși să-l convingă în locul ei pe bătrîn să se potolească. De aceea se și așezase pe piatra din drum. Dar Man-si îi ghicise pare-se gîndul și nu mai merse nici el mai departe, ci, luînd-o de braț, îi spuse :

– Ajunge, mătușico. Du-te acasă. Nu te mai certa cu unchiul. E doar un om atît de bun.

– Nu pe mine trebuie să mă oprești, Man-si, răspunse încet Vicleana. Mai bine te-ai duce să-l oprești pe unchiu-tău.

Rîzînd în sinea lui, Man-si se îndreptă spre „casa cu drapele".

Ajuns în prima curte, Iuan Tian-cen găsi închisă ușa camerei dinspre nord. Cum însă auzi dinăuntru niște voci, împinse ușa și intră : era adunat întregul comitet de partid și comitetul Uniunii Tineretului, erau de față președintele cooperativei și locțiitorul lui. După graba cu care intrase Tian-cen, Țzin-șen își dădu seama că se întîmplase ceva serios și-l întrebă ce vrea.

– Vreau să mă despart de nevastă-mea, răspunse Iuan Tian-cen. Rog comisia pentru examinarea plîngerilor să-mi dea o dovadă.

– Bine, îi răspunse zîmbind Țzin-șen. Așteaptă puțin, că Iun-țin va cerceta cazul vostru. Deocamdată lasă-ne, te rog, că avem o ședință foarte importantă.

– Nu se poate să lipsească vreunul puțin ?

– Nu se poate. E o ședință foarte importantă.

Iuan Tian-cen ieși în curte și dădu peste Man-si, care intrase în clipa aceea.

– Unchiule, îi spuse Man-si. Nu mai face atîta tărăboi. Mătușa spune că vrea să se împace.

– Nici nu vreau s-aud, răspunse Tian-cen. N-am nevoie de împăcarea ei. De data asta merg pînă la capăt. O să se termine ședința asta odată și o să se cerceteze și cazul nostru.

Spunînd aceste cuvinte, Tian-cen se îndreptă spre poartă.

Man-si era, îndeobște, bun la suflet. Dacă înainte o condamna întotdeauna pe Vicleana și dorea să se frigă și ea odată și odată, acum, cînd ea cea dintîi a propus împăcarea, voia din toată inima să potolească lucrurile. Se ținu deci de Tian-cen și căută să-l convingă să nu mai meargă la comisie. Abia ieșiră pe poartă, că Vicleana,

fără să-i mai aştepte, se îndreptă cu capul în jos spre casă. Oricît căuta Man-si să-l facă pe Tian-cen să se lase păgubaş şi să se întoarcă la cîmp, bătrînul repeta cu încăpăţînare :

– Nu, nu şi nu ! Du-te, te rog, acasă. Nu-mi arde de grîne. Dacă şi de data asta am să dau înapoi, ce-o să mai fie pe urmă ?

După plecarea mamei sale, Siao-ţziun îi urmă exemplul şi, lipindu-şi obrazul de poarta închisă, începu a trage cu urechea la ce vorbeau oamenii. Dar iată că nu peste mult mama ei se întoarse şi Siao-ţziun îi deschise poarta ; îndată după aceea se apropiară şi Man-si cu Iuan Tian-cen.

Observînd pleoapele umflate de plîns ale lui Siao-ţziun, Man-si o întrebă fără a se gîndi : „Ce-i cu tine, mireaso...", dar se opri pe loc, aducîndu-şi aminte că e divorţată. Siao-ţziun se înroşi pînă la urechi.

– Iartă-mă – se fîstîci Man-si – m-a luat gura pe dinainte !

Tînăra îşi lăsă capul în piept fără să scoată o vorbă şi intră în casă. Man-si îşi întoarse privirile de la ea, dar i se păru că o aude cum plînge înăbuşit.

Tăcută, intră şi Vicleana în casă. La fel de tăcut venea şi Iuan Tian-cen în urmă. Man-si intră după ei.

„Oare să nu fi fost tata la cîmp ? se miră Siao-ţziun. De ce s-o fi întors cu mîinile goale ? Iar mama, care n-a lucrat niciodată la arie, se întoarce acum împreună cu tata. Dacă s-au certat, de ce nu-i de loc furioasă ? Şi ce caută la noi Man-si, cu o mutră atît de serioasă ?"

În timp ce-şi usca lacrimile de pe obraz, Siao-ţziun se frămînta cu tot felul de gînduri ; în aceeaşi clipă sosi în fugă frăţiorul ei. Din spusele băiatului, Siao-ţziun începu să înţeleagă ce se petrecuse la arie. Dar despre ce a urmat la „casa cu drapele" băiatul nu ştia nimic.

Siao-ţziun îşi îmbrăţişă fratele şi plînse amar. Cît stătuse cu faţa lipită de poartă, auzise tot soiul de vorbe, dar cel mai mult au durut-o cuvintele : „unuia nu i-a

părut rău că a lăsat-o, altuia nu i-a plăcut şi i-a spus-o în faţă". După ce se despărţise de Iui-şen, Siao-ţziun se gîndea de multe ori cu părere de rău la el, dar n-o spunea nimănui. Începuse a se îndoi de cumînţenia învăţămintelor şi îndemnurilor mamei ei, astfel că nu rareori se încumeta să se ia chiar la harţă cu ea. Bătrîna simţise cam ce se petrece în sufletul fiicei sale şi, folosindu-se de prilejul că unchiul ei venise în sat ca să-i ajute Zăpăcitului la îndeplinirea formelor de împărţire a averii, se hotărî să-şi dea fata după Iu-i. Siao-ţziun nu avea nimic împotrivă : voia prin această căsătorie să se răzbune cît de cît pe Iui-şen, şi nici prin gînd nu-i trecuse că totul s-ar putea termina atît de prost, că nu va avea norocul să se mărite cu un bărbat cult, şi că, dimpotrivă, Iui-şen se va însura cu o fată cu carte. Dacă lucrurile nu ajungeau să fie cunoscute de toţi oamenii, treacă-meargă, dar acum, cînd s-au făcut şi darurile de nuntă, pe care, ce-i mai rău, vor fi siliţi să le dea înapoi, nu mai ştia unde să se ascundă de ruşine. Şi, peste toate astea, frăţiorul îi adusese vestea că tata e furios cum nu s-a pomenit şi că vrea să divorţeze ! Ce o să se aleagă de ei ? Siao-ţziun plîngea din ce în ce mai tare, cînd deodată se auzi din casă glasul puternic al tatălui. Îl luă pe fratele ei de mînă şi fugi cu el afară.

În timp ce în curte Siao-ţziun îşi plîngea soarta, Iuan Tian-cen şi Vicleana începură, cu ajutorul lui Man-si, „tratativele". Man-si le ceru să spună limpede fiecare ce vrea pe viitor de la celălalt, pentru ca astfel să existe de la bun început o bază de înţelegere. Vicleana îşi spuse ea mai întîi păsurile : de acum încolo Tian-cen să n-o mai vorbească de rău ca să-i strice bunul ei renume. Nici nu apucase bine să spună aceasta, că Tian-cen sări ca ars :

– Cum ? Mai ai curajul să vorbeşti de bunul tău renume ? Eu te-am vorbit de rău ? Tu mi-ai stricat bunul meu renume, de-am ajuns cum nu se poate mai rău. Şi eu cui să mă plîng ? Uite ce e – dacă te hotărăşti să laşi la o parte toate vicleşugurile tale prosteşti şi te gîn-

deşti de-adevărat să-ţi dai bine seama unde ai şi unde n-ai dreptate, atunci mai putem sta de vorbă, dar dacă ai s-o faci mai departe pe nebuna, ne despărţim pentru totdeauna.

Cum tocmai de acest „ne despărţim" se temea Vicleana mai mult ca de orice, fu de ajuns ca Tian-cen să-l rostească, şi bătrîna se potoli ca prin farmec.

– Bine – răspunse ea – dacă crezi că n-am dreptate, poftim, vorbeşte tu întîi.

– Ei bine, s-o spun pe şleau : ce-am cîştigat dacă am ascultat de sfatul tău blestemat ? Mi-am oprit prea mult pămînt şi uite că n-am putut cîştiga la cooperativă în tot anul decît cincizeci de zile-muncă, şi nici pămîntul meu nu l-am lucrat ca lumea. M-am spetit muncind, am strîns mult mai puţine bucate ca de obicei şi, în afară de asta, sînt socotit de ceilalţi om cu vederi burgheze. Judecă şi tu : cum să nu-mi fie ciudă ? Iar tu nu numai că nu vrei să faci nimic, dar nici pe Siao-ţziun n-o laşi să muncească şi trebuie să trag eu singur, ca un bou bătrîn ce sînt, întreaga povară, iar în toiul muncilor să fug la oameni, să-i rog să-mi dea o mînă de ajutor. Mai bine ţi-ai deschide ochii şi te-ai duce să vezi ce se face acum pe arii şi pe ogoare. Să vezi şi tu care femeie din sat, afară de voi două, mai stă acasă cu mîinile-n sîn. Alte femei ba se duc la o adunare, ba au şcoală, da tu nu mergi nicăieri şi nici pe Siao-ţziun n-o laşi să meargă ; o ţii toată ziua pe *can* lîngă poala ta şi o înveţi tot felul de prostii cum să strice mai cu spor liniştea casei. Ce om bun e Iui-şen ! Da tu, de, trebuia s-o aţiţi pe Siao-ţziun să-i facă mereu în ciudă, pînă au ajuns la divorţ. Uite ce ai făcut. Omul o ia acum pe Lin-ciii, dar eleva ta ce ispravă a făcut ? A rămas şi fără cămin şi a căzut şi pe capul nostru.

Pe Siao-ţziun cuvintele acestea o durură cumplit. Fără să-i mai pese dacă Man-si o să rîdă de ea sau nu, izbucni în hohote de plîns. Tian-cen, neluînd-o în seamă, urmă :

– Fără să-mi spui o vorbă, v-aţi apucat tu şi sora ta să puneţi la cale căsătoria copiilor voştri, aşa cum se făcea altădată, după un obicei care şi-a trăit traiul încă de acum treizeci de ani. Şi iată că v-aţi apucat să încheiaţi tîrgul, să pregătiţi darurile. Aţi dat sfoară în ţară că Iu-i se însoară cu Siao-ţziun, pentru ca Iu-i să vă facă de rîs. Aş vrea să văd în ce gaură de şarpe ai să te ascunzi acum cu faţa ta mînjită de ruşine.

– Ascultă-mă – îl întrerupse Vicleana – ai putea să mai treci unele lucruri sub tăcere. De ce să le dezvălui în faţa unui străin ?

– Văd că tot de bunul tău renume îţi pasă, o repezi Tian-cen. Dacă te temi să nu-ţi afle oamenii isprăvile, n-ai decît să nu le faci. Man-si ştie toate astea de mult, mai bine ca noi.

– Ajunge, ajunge, se amestecă în cele din urmă Man-si. Aţi vorbit destul. Femeia a făcut în trecut greşeli, dar de acum încolo are să se îndrepte. Hai să ne odihnim nitel, şi-apoi să ne întoarcem să strîngem grîul.

– Nu ! se împotrivi Tian-cen. N-am spus încă totul !

– Ce mai vrei ? Ai spus tot ce ai vrut, sări cu gura Vicleana. Nu te-am întrerupt cu o singură vorbă. Ce mai vrei ?

– Ce mai vreau ? Ascultă aici ce mai vreau ! Începînd de anul viitor, pămîntul de prisos îl dăm. Ne oprim doar cît ne dă voie statutul ; restul îl dăm la cooperativă. Tu şi Siao-ţziun începeţi de azi să munciţi aşa cum muncesc şi eu, şi cum munceşte fiecare. Mai întîi o să treceţi printr-o „educaţie prin muncă", pe urmă veţi munci la cooperativă, alături de celelalte femei. Vreau să vă duceţi de fiecare dată la adunările de femei şi la cercul pentru lichidarea analfabetismului, şi să ajungeţi în sfîrşit în rîndul oamenilor. Şi să nu mai aud bîrfeli, înjurături, certuri, toane şi alte drăcovenii din astea ! E limpede ? Dacă vrei să primeşti toate astea – bine, dar dacă te împotriveşti, uite, doar cu atîtica, atunci du-te şi trăieşte-ţi viaţa cum vrei tu !

„Asta e bună ! își zise în gînd Vicleana. Se vede că bătrînul a învățat cîte ceva de cînd a intrat în partid. Fiecare vorbă – ce să zic ? – e ca o cărămidă într-un zid, n-ai ce să-i mai spui. Toată viața l-am dus de nas cum am vrut, și nici prin gînd nu mi-a trecut că o să vină o zi cînd o să mă strîngă în halul ăsta cu ușa. Dacă fac de-aci încolo cum zice el, s-a zis cu puterea mea, și n-am să-l mai pot struni în nici un fel. Iar dacă mă pun cu gura pe el – mai știi ? – o să divorțeze de-a binelea și o să împartă averea, pentru că, după cum văd, e pornit, nu glumă, și n-o să mai vrea nici în ruptul capului ca lucrurile să meargă așa mai departe..." Pînă să se gîndească ce foloase și ce ponoase ar avea de tras dintr-un fel sau altul de a se purta, sosi un curier de la comisia pentru cercetarea plîngerilor. Le spuse că ședința s-a terminat și că membrii comisiei, care au rămas după consfătuire în „casa cu drapele", sînt gata să cerceteze cazul lui Tian-cen și al neveste-si.

– Du-te înapoi și spune membrilor comisiei să nu mai aștepte – spuse Man-si – că reclamanții s-au împăcat.

– Mai așteaptă o clipă, sări Tian-cen. Spune-mi limpede, se adresă el nevestei. Dacă primești tot ce-am spus, atunci să nu mai ținem omul aici. Dar dacă mai vrei să te tocmești, hai la „casa cu drapele" !

„Dracu m-a pus să mă duc azi la arie !" își zise Vicleana. Apoi cu glas tare :

– Bine. Fie totul pe voia ta.

– Găsește-ți pe cineva care să se pună chezaș pentru tine.

– E doar treaba noastră, de familie, la ce bun să mai amestecăm și un om din afară ?

– Parcă nu te-aș cunoaște ! Ca mîine uiți tot ce-ai spus.

Vicleana se uită la Man-si și spuse :

– Ce zici, Man-si ? Te pui chezaș pentru mine ?

Cît timp nu fusese vorba decît să-i împace pe cei doi soți, Man-si o făcuse cu dragă inimă. Dar cînd veni vorba

să se pună chezaş pentru Vicleana, şovăi ; pentru altul, poate, dar dinspre partea ei ştia bine la ce se poate aştepta.

– Man-si, se amestecă Siao-ţziun. Fă-ţi pomană şi pune-te chezaş pentru mama !

– Ai văzut cît face bunul tău renume ? rîse cu amărăciune Tian-cen uitîndu-se chiondorîş la Vicleana. Primeşte, Man-si, nu te teme, urmă el. Eu nu cer în mod serios ca cineva să se pună chezaş pentru ea, vreau doar să am pe cineva care să poată la nevoie depune mărturie despre cele ce am vorbit azi cu ea. Şi dacă o să se apuce iar să facă ce nu trebuie, divorţez imediat. Pricepi?

– Bine, primi Man-si. Mă pun eu chezaş pentru dumneata, mătuşico.

– Întoarce-te şi spune membrilor comisiei să nu ne mai aştepte, se adresă Tian-cen curierului. Spune-le că Man-si ne-a ajutat să ne împăcăm.

– Bine – spuse Man-si – timpul pentru odihna de după-masă a trecut şi eu mai am de strîns porumbul lui Da-nian.

30. ORICE AI SPUNE — E O CINSTIRE

Ziua de 20 septembrie, în ajunul căreia s-au petrecut întîmplările istorisite aici şi care au răscolit tot satul Sanlivan, e iarăşi zi de repaus şi, încă de dimineaţă, în prima curte a „casei cu drapele" se montează din nou scena pentru adunare.

După gustarea de dimineaţă, oamenii se adunară încetul cu încetul la „casa cu drapele". Ca de obicei, membrii de partid ţinură o consfătuire pregătitoare, în camera dinspre nord.

Lin-ciji primise însărcinarea de a îngriji de cele trebuincioase pentru adunare. De astă dată făcuse totul cu şi mai multă tragere de inimă ca de obicei. Pînă acum Lin-ciji

se simțea în cooperativă ca o străină chemată să lucreze doar pentru un scurt timp și să țină locul lui Iui-mei. Acum lucrurile se schimbaseră: o dată ce tatăl ei intra în cooperativă și ea se căsătorea cu Iui-șen, a cărui familie făcea și ea parte din cooperativă, fata se simțea ca la ea acasă.

În mijlocul draperiei din fundul scenei fusese atîrnat unul dintre cele trei tablouri ale lui Lian și anume cel care înfățișa satul Sanlivan după săparea canalului; dedesubtul tabloului se zărea un tabel care arăta creșterea cooperativei în ultimele zece luni. Tabloul fusese pus acolo ca să țină loc de hartă la discutarea problemei canalului. Tabelul, întocmit de Lin-ciji, conținea cîteva coloane cu semne mari, ca să poată fi citite de la distanță. Se putea astfel afla cîte gospodării, cît pămînt, cîte vite etc. a avut cooperativa înainte și cîte are acum.

În curte era un zumzet nepotolit de glasuri. În așteptarea deschiderii adunării, cei care veniseră mai devreme dăduseră buzna pe scenă și cercetau tabelul: „... au fost 50 de gospodării, s-au mai înscris 71, în total 121... au fost 720 *mu*, s-au mai adăugat 1215, în total 1935... au fost 58 de vite, la care se mai adaugă..."

Cînd se strînsese aproape toată lumea, oamenii începură să-și piardă răbdarea și s-o întrebe pe Lin-ciji de ce nu începe odată adunarea. Fata le răspunse că întîrzierea se datorează lui Vei Cian-kui, care nu sosise încă din capitala județului, unde plecase pentru ceva foarte important. După aceea fata se interesă dacă au venit toți cei care fac parte din orchestră, și află că nu mai lipsea decît toboșarul. Cum toboșar era bătrînul Van Șen, poreclit Nu-e-bine, Lin-ciji îl întrebă pe fiul său, Țze-si, ce se întîmplase cu taică-său.

– Nu se prea simte bine – răspunse Țze-si – și nu poate veni.

– Ce „nu se prea simte bine!" spuse cineva care știa pesemne mai multe decît alții. Îi umblă mintea aiurea, asta-i.

– Cum așa ? întrebă nedumerită Lin-ciji. Doar a intrat în cooperativă.

– Tocmai asta e pricina, adăugă altul.

Fără să mai întrebe nimic, Lin-ciji se duse în camera de alături, unde avea loc consfătuirea membrilor de partid, și le spuse ce auzise despre Van Șen. Țzin-șen și Cian Iun-țin se repeziră pe scenă și întrebară despre ce e vorba, pentru a afla pînă la urmă că vinovat de toate astea e Cian Iun-țin.

Precum se știe, după 10 septembrie se discutase în toate brigăzile de ajutor reciproc, de față cu cîțiva reprezentanți ai organizației de partid, planul lărgirii cooperativei. Cian Iun-țin fusese trimis în brigada în care lucra Van Șen. Bătrînul spusese o dată că nu-i place să lucreze cot la cot cu alții, și Cian Iun-țin, auzindu-l, îi pusese la punct : „... Să mergem organizat pe calea construirii socialismului – la asta ne cheamă președintele Mao. Cine nu răspunde la această chemare, înseamnă că vrea să meargă pe drumul lui Cian Kai-și". Cînd s-au făcut noi înscrieri în cooperativă, bătrînul Van Șen, care se înscrisese, nu se sfii să-și arate nemulțumirea : „M-am înscris pentru că așa am vrut eu, și nu pentru că m-a convins Iun-țin. Dacă toți membrii cooperativei ar judeca așa cum judecă el, nu mă înscriam nici mort. A găsit cu cine să mă asemuiască, cu lepădătura aceea de Cian Kai-și !"

– Ce te-a apucat de tragi iar cu tunul în oameni ? întrebă revoltat Țzin-șen pe Cian Iun-țin. Ia spune-mi : ai mai tras în cineva, afară de bătrînul Van Șen ?

– În nimeni n-a mai tras, răspunseră cîțiva din aceeași brigadă de ajutor reciproc din care făcea parte și Van Șen, luînd-o înaintea lui Cian Iun-țin. Ceilalți au declarat de la bun început că vor să intre în cooperativă.

– Nici prin cap nu mi-a trecut că ar putea să iasă așa ceva, spuse Cian Iun-țin. Dar o dată ce m-am făcut vinovat față de el, mă duc chiar eu să-l aduc.

– Aşteaptă ! îl opri Ţzin-şen, văzîndu-l că dă să coboare de pe scenă. Avem încă o problemă serioasă de discutat. Am să trimit pe altcineva în locul tău, iar cînd o veni Van Şen, să-i ceri scuze. Taică-meu nu e pe aici ? întrebă apoi pe oamenii adunaţi lîngă scenă.

– Sînt aici, răspunse bătrînul Bao-ţziuan desprinzîndu-se dintr-un grup de bătrîni care stăteau la o parte şi trăgeau tacticos din lulea.

Ţzin-şen îl rugă pe bătrîn să meargă să-l aducă pe Van Şen. Şi alţii fură de părerea lui Ţzin-şen, încredinţaţi că dacă Bao-ţziuan se duce după Van Şen, îl aduce cu siguranţă. Bătrînul Bao-ţziuan primi şi plecă îndată.

Ţzin-şen şi Iun-ţin dădură să se întoarcă în camera de alături, cînd Iu-i se ridică deodată de la locul său şi întrebă :

– Spuneţi-mi, nu e prea tîrziu să mă înscriu în cooperativă ?

– Fireşte că nu, răspunse Ţzin-şen. S-a hotărît în sfîrşit şi familia voastră ?

– Nu, numai eu. Vreau să mă despart de ai mei.

Uitîndu-se la cei de faţă şi zărindu-l pe Iu-iui, Ţzin-şen îl întrebă :

– V-aţi hotărît să vă despărţiţi ?

– Da... răspunse descumpănit Iu-iui, uitîndu-se la Iu-i. Dacă e vorba de despărţire, despărţire să fie ! Aşa sînt vremurile de azi, fiecare zi cu o nouă întîmplare.

– Deşi nu-mi sînt destul de limpezi pricinile acestei despărţiri – spuse Ţzin-şen – vă voi arăta, totuşi, care sînt condiţiile actuale de primire : pînă la începutul arăturilor de primăvară uşile cooperativei sînt deschise pentru toţi cei ce vor să intre.

– Şi eu vreau să mă înscriu ! strigă de la locul său Iuan Din-vei. Am devenit şi eu conştient, se făli el.

Ţzin-şen abia apucase să-i spună că primeşte, cînd se auzi glasul lui Man-si :

– N-avem nevoie de-alde ăştia !

– De ce? întrebă Țzin-șen. Dimpotrivă, trebuie să salutăm hotărîrea lor.

– Și-a vîndut ieri măgarul, răspunse Man-si.

– Atunci, într-adevăr, chiar că nu-i nimic de făcut, interveni și Cian Iun-țin.

– S-a spus doar răspicat în fața tuturor – zise Țzin-șen adresîndu-se lui Iuan Din-vei – că pentru cooperativă e tot una să cumpere vite luînd împrumut de la bancă, sau să plătească membrilor cooperativei costul lor în rate, bineînțeles celor care, la înscriere, aduc și vite. Fapta ta ne arată că n-ai încredere în cooperativă. Ce folos poate avea cooperativa de pe urma unui om care n-are încredere în ea? Va trebui deci să mai aștepți pînă ai să devii într-adevăr un om conștient, cum zici tu, și pe urmă vom mai sta de vorbă.

– Nu, nici așa nu e bine, spuse altcineva. Dacă vrea să intre în cooperativă, să-și ia înapoi măgarul.

– Sau să depună banii primiți pentru el, adăugă altul.

– Bine, se poate și așa, primi Iuan Din-vei. Sînt gata să depun un milion de *iuani,* cît am luat pe măgar, și nu opresc decît impozitul pe vînzare.

– Un milion? îl întrebă neîncrezător Fan Den-gao. Puteai să-l dai și cu un milion și jumătate, că oricine ți l-ar fi luat cît ai zice pește.

– Nu, pe cinstea mea că l-am dat pe un milion, stărui Iuan Din-vei. Am și chitanța de plată a impozitului.

– Nu-i de mirare că s-au găsit cumpărători dacă l-ai dat pe o nimica toată, sări Man-si.

– Cui l-ai vîndut? întrebă Den-gao.

– Nu-l cunosc nici eu, unchiul lui Iu-iui mi-a găsit un cumpărător.

– Și bătrînul geambaș trebuie să trăiască, rîse cineva.

– Uite ce e – rosti Țzin-șen adresîndu-se lui Iuan Din-vei – dacă zici că ești un om conștient, ai să depui un milion, cum susți că l-ai vîndut.

Iuan Din-vei ridică ochii spre cer și, fără să vorbească, păru că socotește ceva.

– Acum degeaba te gîndeşti – îi spuse Man-si – după ce ai aruncat o jumătate de milion. Dacă nu vrei să intri, chiar dacă mai pui de la tine o jumătate de milion tot n-ai să poţi cumpăra un asemenea măgar.

În clipa aceea sosi, în sfîrşit, şi Vei Cian-kui.

– Ai adus ? îl întrebă Cian Iun-ţin.

– Adus ! răspunse el.

– Aşa că mai gîndeşte-te bine în legătură cu cooperativa – spuse Ţzin-şen adresîndu-se din nou lui Iuan Din-vei – şi pe urmă ţi-am spus că om mai sta de vorbă. Nu e nici o grabă, pînă la arăturile de primăvară mai e vreme.

Ţzin-şen se îndreptă împreună cu Cian Iun-ţin şi Vei Cian-kui spre camera de alături.

– Ar trebui să-l chemăm şi pe Iu-iui, nu ? îl întrebă Ţzin-şen pe Cian Iun-ţin.

– Să-l chemăm, răspunse acesta.

Întorcînd capul, Ţzin-şen îi făcu semn lui Iu-iui să-i urmeze, şi toţi patru părăsiră încăperea.

Plictisiţi de atîta aşteptare, tinerii începură să se distreze fiecare cum putea, unii luînd instrumentele muzicale şi încercînd să cînte. Dar cum lipseau toboşarul Van Şen şi gornistul Cian Iun-ţin, nu izbuteau să cînte ca lumea. Schimbau mereu instrumentele între ei, dar nimic nu ieşea.

După cîtva timp, apăru de după perdea Ma Iu-iui. Cu capul plecat, se îndreptă încet spre marginea scenei, sări jos şi, în loc să se ducă la locul său, se îndreptă spre ieşire.

– Ce-i cu tine ? Pleci ? îl întrebară ceilalţi.

– Am treabă, răspunse Iu-iui. Trebuie să mă duc pînă acasă.

Vicepreşedinta cooperativei, Ţzin Siao-fîn, ţinînd în mînă o bucată de mătase roşie făcută sul, se apropie de Lin-ciji. Arătînd spre uşa camerei alăturate, întrebă : „Tot mai stau acolo ?" Lin-ciji dădu afirmativ din cap şi Ţzin Siao-fîn, după ce se urcă din nou pe scenă, dispăru în

dosul perdelei. Bucata de mătase roșie era un steguleț pe care chiar dînsa îl făcuse mai înainte. Îl desfăcu în camera de alături și-l arătă celor de față. Cum din curte răzbătu din nou o hărmălaie asurzitoare de tobe și gonguri, toți, într-un singur glas, fură de părere că ceea ce făceau cei de afară era curată bătaie de joc.

– Ba nu e chiar atît de rău, li se împotrivi Cian Iun-țin. Auziți toba ? O bate Țze-si. E drept că nu atît de bine ca taică-su, dar merge și așa.

Nu-și terminase bine spusele, că toba începu parcă să sune altfel.

– A venit Van Șen ! exclamă bucuros Cian Iun-țin. Mă duc să-i cer iertare. Și o luă la fugă.

– Noi sîntem gata, spuse Țzin-șen. Haidem în curte, e timpul să începem.

În sfîrșit, adunarea se deschise. Primul luă cuvîntul Țzin-șen, care dădu citire unui raport. La început, arătă pe scurt cum s-a desfășurat campania pentru lărgirea cooperativei și apoi trecu la proiectul de plan de muncă. În numele organizației de partid propunea ca prima zi de odihnă să nu fie 30 septembrie, ci 1 octombrie, marea sărbătoare națională, iar în cele zece zile care îi mai despărțeau de marea sărbătoare să se termine strîngerea recoltei și arăturile de toamnă, atît pe ogoarele cooperativei cît și pe cele ale gospodăriilor individuale. În afară de aceasta, să se încheie pregătirile pentru săparea canalului. La săparea canalului să se treacă îndată după sărbătoare și să se lucreze pînă cînd va da primul îngheț. În același timp va trebui să se stabilească producția pe hectar de pe loturile noilor membri ai cooperativei, valoarea vitelor de muncă și a inventarului agricol adus de aceștia în cooperativă și, totodată, să se întocmească planul de producție pe anul viitor. Apoi Țzin-șen arătă amănunțit cum înțelege organizația de partid să înfăptuiască toate acestea, și își încheie raportul cu următoarele cuvinte :

– Ăsta e proiectul inițial de plan propus de organizația de partid. Sper că, după ce-l veți discuta încă astă-seară în brigăzile voastre, veți aduce completări și îmbunătățiri.

Se trecu apoi la al doilea punct al ordinei de zi și anume la alegerea responsabililor pentru efectuarea lucrărilor la canal. Țzin-șen propuse celor adunați să examineze lista de candidați.

– Comisia care a planificat lucrarea – spuse el – propune ca, pentru o mai bună desfășurare a lucrărilor, întregul traseu al canalului să fie împărțit în cinci sectoare de lucru. Primul – continuă el, arătînd sectoarele de pe tabloul lui Lian – e Greabănul-dragonului în întregime, inclusiv Mînerul-cuțitului. Al doilea – între Treizeci-*mu* și marginea satului. Al treilea – lîngă Rîpa-de-nisip. Al patrulea și al cincilea – în partea de sud și de nord a povîrnișului muntelui, de care e lipit și Prundul-de-jos.

Țzin-șen citi apoi lista de candidați și, după discutarea candidaturilor, se împărțiră buletinele de vot.

În timpul numărătorii voturilor apărură Ma Iu-iui împreună cu bătrînul Ma Do-șou. Cum bătrînul Ma nu fusese văzut pînă atunci la nici o adunare, toate privirile se îndreptară spre el.

– Zăpăcitule, n-ai greșit cumva drumul? îl întrebă unul dintre bătrîni, căruia-i plăcea să ia peste picior pe toți cei care-i ieșeau în cale.

– Poftiți, poftiți, se adresă Țzin-șen Zăpăcitului. Treceți mai în față.

Oamenii îi făcură loc lui Ma Do-șou să treacă, iar cei care ședeau în primul rînd se strînseră ca să-i facă loc.

– Uite așa încăpățînat cum sînt, și tot am ajuns pînă la urmă să văd iimpede, spuse Zăpăcitul, înainte de a se așeza, adresîndu-se lui Țzin-șen. Vreau să mă înscriu și eu în cooperativă.

O furtună de aplauze răsună în curte, împiedicîndu-l pe Țzin-șen să răspundă. Cînd aplauzele se potoliră, același hîtru bătrîn se sculă și uitîndu-se la cer spuse:

– Oare azi soarele a răsărit de la apus?

– Lasă glumele, zise un alt bătrîn ridicîndu-se de la locul său. Mai bine hai să-i spunem din toată inima: „Bine ai venit!"

Izbucniră din nou aplauze. Bătrînul continuă :

– O dată ce omul a intrat în cooperativă şi ne-a devenit tovarăş, eu zic să nu-i mai spunem Zăpăcitul !

– Aşa e ! strigă într-un glas întreaga curte.

– O propunere foarte cuminte, găsi Ţzin-şen. Şi o vom privi cu toată seriozitatea.

„Tot e bine ! se gîndea Ma Do-şou. Slavă cerului că am scăpat de porecla asta neroadă !"

După ce se făcu numărătoarea voturilor, se anunţă rezultatul : candidaţii propuşi de organizaţia de partid fuseseră cu toţii aleşi.

– În încheiere – luă cuvîntul Ţzin-şen – trebuie să vă aduc la cunoştinţă o veste îmbucurătoare : cel de-al doilea frate al lui Iu-i, Ma Iu-fu, a predat în mod gratuit cooperativei cei treisprezece *mu* de pămînt, primiţi la împărţirea bunurilor familiei, inclusiv cei trei *mu* de pe Mînerul-cuţitului !

Se stîrni din nou o furtună de aplauze.

– Şi am să vă spun şi cum s-au petrecut lucrurile, continuă Ţzin-şen. Cînd Ţziui-in s-a despărţit de restul familiei, s-a constatat că pămîntul de pe Mînerul-cuţitului e trecut în actul de împărţire pe numele lui Iu-fu. Atunci noi, comuniştii din cooperativă, am examinat situaţia şi i-am scris lui Iu-fu această scrisoare.

Ţzin-şen scoase din buzunar un teanc de hîrtii, căută printre ele ciorna scrisorii şi începu să citească cu glas tare :

„Tovarăşe Iu-fu ! Cooperativa noastră vrea să sape, împreună cu gospodăriile individuale din satul nostru, un canal. El urmează să treacă peste lotul de trei *mu* de pe Mînerul-cuţitului, care aparţine familiei dumitale. Potrivit actului de împărţire întocmit cu zece ani în urmă în familia voastră, acest lot îţi aparţine. Deşi unii spun că actul e fals, părerea noastră e alta şi, o dată cu această scrisoare, îţi trimitem foaia dumitale din act, ca să-ţi spui părerea. Ne adresăm dumitale cu rugămintea să ne cedezi acest lot fie în schimbul unui alt pămînt, fie prin vînzare – şi atunci îţi vom trimite banii prin poştă – fie

în arendă. Te rugăm să ne răspunzi printr-o scrisoare la care din aceste propuneri te opreşti. Îndrăznim să sperăm că nu vei refuza să ne vii în ajutor pentru întărirea bazei de producţie a satului şi cooperativei noastre. Multe salutări ! Sanlivan – Cooperativa agricolă de producţie. 6 septembrie 1952."

– Ieri – continuă el după ce termină de citit scrisoarea – am primit răspunsul lui Iu-fu. Ascultaţi ce ne scrie : „Dragi tovarăşi, membri ai cooperativei şi toţi consătenii mei ! M-a bucurat foarte mult vestea că voi toţi laolaltă întăriţi baza de producţie, că mergeţi pe calea socialistă. În momentul de faţă eu lucrez la comitetul judeţean de partid ca şef al cooperativelor şi al secţiei pentru problemele brigăzilor de ajutor reciproc. Nu e zi să nu mă lovesc de asemenea chestiuni şi, de aceea, vă rog ca, de acum încolo, în cadrul schimbului de experienţă înaintată, să-mi scrieţi mai des cum merg treburile în satul nostru. În ceea ce priveşte actul, judecînd după scris, el a fost întocmit de un unchi al meu şi e, fără îndoială, autentic. Sînt membru de partid, în slujba revoluţiei, activist în aparatul de partid, şi am hotărît să-mi consacru întreaga viaţă acestei munci, astfel încît mă îndoiesc că-mi voi mai putea lucra vreodată pămîntul din Sanlivan. De aceea predau pămîntul meu cooperativei, în folosinţă gratuită. Vă trimit înapoi, o dată cu această scrisoare, foaia din actul de împărţire, ca să puteţi obţinc de la judeţ certificatul pentru folosirea pămîntului. Încăperile care mi-au fost repartizate prin act, să şi le împartă între ei fraţii mei. Camerele în care stau ei acum sînt cam mici. În afară de aceste rînduri, mai trimit şi tatălui meu o scrisoare în care îi explic totul şi vă rog să luaţi legătură cu el. Vă rog să-mi scrieţi din nou, de îndată ce veţi primi această scrisoare. Salutări tovărăşeşti ! Ma Iu-fu. 13 septembrie".

După ce scrisoarea fu citită în auzul tuturor, se porni un nou ropot de aplauze, iar Ţzin-şen, ridicînd deasupra capului o hîrtie, spuse :

– Iată și certificatul pentru folosirea pămîntului. L-a adus chiar acum Vei Cian-kui din capitala județului.

Așadar tocmai despre Mînerul-cuțitului era vorba în scrisoarea adusă în ajun de poștaș la „casa cu drapele", și tocmai în această chestiune fusese convocată o adunare urgentă a membrilor comitetului de partid și ai comitetului Uniunii Tîncretului, împreună cu președintele și vicepreședinta cooperativei. La această adunare, Țzin-șen stăruise să se ia imediat legătura cu bătrînul Ma. Alții însă, temîndu-se că Ma va încerca din nou să încurce lucrurile, socoteau că, înainte de a se începe discuțiile, ar fi mai bine să se obțină certificatul de folosire a pămîntului. Deși Țzin-șen își dădea seama că acest procedeu nu e dintre cele mai bune, judecînd pînă la urmă că problema nu e una de principiu, nu se mai opuse.

Ma Do-șou se sfătuise și el cu Iu-iui toată după-amiaza. În cele din urmă hotărîră să aștepte pînă ce va veni cineva din partea cooperativei, gîndindu-se că, punînd-o pe Are-întotdeauna-dreptate să-l ia în primire, fără îndoială vor izbuti să respingă orice propuneri. Dar astăzi, înainte de începerea adunării, după ce Vei Cian-kui se întorsese cu certificatul, fu chemat chiar Iu-iui la tratative. I s-a explicat cum stau lucrurile, i s-a spus că familia lor va căpăta un steguleț roșu de onoare și i s-a cerut să-l aducă și pe Ma Do-șou la adunare.

De la primele vorbe ale lui Iu-iui, Ma Do-șou înțelese că jocul e acum definitiv pierdut.

– Ducă-se naibii cu stegulețele lor cu tot ! se repezi Are-întotdeauna-dreptate. Să încerce numai să mi-l dea, că îl rup în bucăți.

– Ajunge, ajunge, o domoli Ma Do-șou. Dacă ai să faci o prostie ca asta, ai să rămîi și fără pămînt și fără cinstire.

Apoi bătrînul se puse, împreună cu Iu-iui, pe tot felul de socoteli. Dacă intră în cooperativă, atunci numai pentru pămîntul lor – lotul bătrînilor și al lui Iu-iui, în

total 29 *mu* – vor primi la împărțirea veniturilor 22 *dani* și 4 *dou* de grîne, judecînd că fiecare *mu* din pămîntul lor va da, să zicem, 2 *dani*. Apoi, el și cu Iu-iui, vor putea obține cel puțin cîte o zi și jumătate-muncă zilnic, și chiar dacă nu vor avea decît 300 de zile-muncă pe an, vor primi încă 45 *dani* și 4 *dou* pe an. Dacă nu intră în cooperativă, vor avea doar 58 *dani*, adică cu 9 *dani* și 4 *dou* mai puțin.

– Dacă-i vorba pe cinstire, apoi să fie cît mai multă, răsuflă ușurat Do-șou. Intrăm în cooperativă !

După ce prezentase adunării certificatul, Țzin-șen continuă :

– Ma Iu-fu a dat cooperativei în mod gratuit pămîntul și prin asta a făcut cinste familiei sale, iar acum, dacă va intra și bătrînul Ma în cooperativă, înseamnă că cinstea familiei e cu atît mai mare. Noi am lucrat în timpul nopții un steguleț de onoare. Să-l înmînăm acum sărbătorește familiei Ma. De acord ?

Oamenii primiră, aplaudînd cu însuflețire. Bătrînul Van Șen luă toba, Cian Iun-țin sări de pe scenă și puse mîna pe goarnă, și în cîteva clipe toată orchestra era pregătită. Muzica începu să răsune și toți cei de față, în frunte cu Țîn Siao-fîn, care ținea în mînă stegulețul roșu, ieșiră din curtea „casei cu drapele" și se îndreptară spre casa familiei Ma. Dulăul roșcat, asurzit de zgomotul muzicii, se ascunse speriat sub pat.

Ma trimise după vin, iar ai casei pregătiră o gustare și îi cinstiră pe oaspeți așa cum se cuvine.

– Tușică dragă, spuse Cian Iun-țin nevestei lui Ma Do-șou în timpul gustării, te-am supărat odată și astăzi goarna mea a trîmbițat în auzul tuturor că vin la tine să-ți cer iertare. La plîngerea ta, tribunalul județean a dat dispoziție comisiei noastre pentru cercetarea plîngerilor să examineze din nou cazul nostru și, dacă nu va reuși să împace lucrurile, să ne judece tribunalul. Te voi

chema peste o zi-două din nou la comisie, ca să stăm de vorbă.

– Nu mai e nevoie, îi răspunse rîzînd nevasta lui Ma Do-şou. Să nu mai vorbim despre asta.

31. TOT MAI BINE E SĂ SE DESPARTĂ

Ţin Siao-fîn convocase pentru seara zilei de 21 septembrie o adunare generală a femeilor, cu scopul de a le atrage şi pe ele în munca de construire a canalului. După adunare, se duse să-i spună lui Ţzin-şen cum s-au desfăşurat discuţiile.

Copiii erau de mult în pat, Iui-mei o ajuta pe cumnătăsa mai mare să coasă ceva pentru Da-şen, fiul ei, iar Ţzin-şen abia se întorsese de la o şedinţă unde se întocmise o evidenţă a bărbaţilor care vor putea munci la canal.

– Dacă reuşim să rezolvăm problema copiilor şi a hranei – începu Siao-fîn – putem conta pe vreo optzeci de femei, iar dacă nu, numai pe patruzeci şi două. Cu copiii s-a mai aranjat cît de cît ceva : am hotărît să organizăm provizoriu două creşe, una la băbuţa din curtea din dos şi alta la nevasta lui Huan Da-nian. Amîndouă au fost de acord, s-au găsit şi cîteva ajutoare, aşa că problema e, de bine, de rău, rezolvată. În ce priveşte mîncarea, s-a propus să se deschidă o cantină, unde, cît timp va ţine construcţia canalului, să poată lua prînzul femeile şi bărbaţii cărora n-are cine să le gătească mîncare acasă. Pentru asta însă ne trebuie un local, bucătărie, vase, veselă, tacîmuri, alimente şi, bineînţeles, un bucătar. Femeile nu pot rezolva singure toate astea.

– Voi pune problema mîine la comitetul de partid, spuse Ţzin-şen. Poate că găsim o soluţie. Altceva ?

– În legătură cu canalul, atît. Dar mi s-a pus o întrebare la care n-am ştiut pe loc ce să răspund. Azi au

venit cîteva femei care n-au mai luat niciodată parte la vreo adunare : nevasta lui Do-şou, a lui Iu-iui, a lui Tian-cen şi Siao-ţziun. Siao-ţziun vrea să lucreze şi ea la construirea canalului. Iar nevasta lui Do-şou ne-a întrebat dacă putem să împăcăm lucrurile în familia lor. Ce trebuia să-i răspund ?

– Tot mai stăruie ca Ţziui-in să se întoarcă ?

– Nu mi-a spus nimic despre asta, dar Iu-i vrea cu tot dinadinsul să se despartă.

– Ce ? Şi acum, cînd familia lui a intrat toată în cooperativă, mai vrea să se despartă ?

– Da !

Nevasta lui Ţzin-şen, pironindu-şi ochii la cumnată-sa, intră în vorbă :

– Cred că tu eşti de vină, Iui-mei !

– Eu n-am nici o vină. Ei sînt vinovaţi faţă de mine !

Ţzin-şen, care ştia că Iu-i, cînd fugise de acasă, o căutase pe Iui-mei la cîmp, zîmbi.

– N-ai dreptate, Iui-mei, spuse el. Ştii bine că familia lor a intrat în cooperativă. Ce-i mai fi vrînd ?

– Că au intrat în cooperativă e una – răspunse apăsat Iui-mei – dar problemele de familie sînt alta. Eu n-am să mă pot împăca niciodată cu Are-întotdeauna-dreptate şi cu Pericol ! Nu-vă-apropiaţi !

– Ajunge cu poreclele. Oamenii se pot schimba, e destul numai să păşească pe o cale cinstită, că pe urmă, cu cît trece timpul, cu atît se desăvîrşeşte mai temeinic schimbarea în bine.

– Dar cum o să mă înţeleg cu ei pînă atunci ? La ei aşa e rînduiala : fiecare primeşte în loc de haine cîte 5 *ţzini* de bumbac pe an. Dar eu, care nu ştiu să ţes, ce am să mă fac ? De mîncat, mănînc mult, altfel nu pot munci, şi dacă e vorba să mă bizui pe mîncarea lor, parcă văd că am să umblu veşnic flămîndă. Eu muncesc din răsputeri, şi de ce să le dau lor tot ce cîştig, şi să mai îndur pe deasupra rînduielile lor feudale ?

– Dar de unde ştii că vor trăi şi de-aci încolo ca pînă acum ? întrebă Ţzin-şen.

– Şi cine-mi poate garanta că se vor schimba de azi pînă mîine ? Oare te poţi bizui pe aşa ceva, ca să ai curajul să intri în familia lor ? Şi dacă voi intra în familia lor, iar ei nu-şi vor părăsi vechile apucături, sînt sigură că mereu o să fie certuri.

– Dacă ei nu se schimbă, e rolul vostru, al tinerilor, să luptaţi cu ei, să-i convingeţi. Sau nu ştiţi decît să vă certaţi ?

– Frate dragă, mă mir că tu, care ştii să pătrunzi în miezul problemelor, de astă dată înţelegi atît de greu, rîse Iui-mei.

– Ce te face să crezi că înţeleg greu ?

– Gîndeşte-te şi tu. Ţziui-in s-a despărţit de ci, o să se despartă şi Iu-i, şi o să rămînă doar bătrînul cu bătrîna şi fiul lor cel mare cu nevastă-sa. Fiul cel mare şi cu bătrînii sînt tot o apă, iar despre nora cea mare, arţăgoasă cum e, n-ar scoate unul o vorbă ! Şi-atunci, în capul cui se vor sparge toate oalele ? Dar dacă oamenii se despart, vechile rînduieli nu mai fac o ceapă degerată. Nu va mai fi deci nevoie să lupţi cu ei, nici să-i convingi, şi nici să te certi. Nu e oare mai bine aşa, decît să le faci la început pe voie şi apoi să începi să te lupţi cu ei, să-i convingi ?

– Mi se pare că Iui-mei are dreptate, interveni Siao-fîn. De altfel comisia, din aceleaşi motive, i-a dat voie lui Ţziui-in să se despartă. Acum bătrînii n-o să-şi mai poată descărca mînia pe ea. Rînduielile feudale ce stăpînesc în casa asta n-o mai privesc.

– Ia stai, să judecăm drept, grăi liniştit Ţzin-şen. După despărţirea lui Ţziui-in, atmosfera din casa lor s-a schimbat mult. Înainte nu numai că nu se gîndeau să treacă la calea socialistă, dar îi împiedicau şi pe ceilalţi să o facă. Acum au intrat de bunăvoie în cooperativă, ceea ce, pentru ei, înseamnă un mare pas înainte. Dacă Iu-i va stărui să se despartă, va însemna că n-are încredere în părinţii săi. Şi nu va fi oare o grea lovitură pentru Ma Do-şou ?

– Despre ce încredere vorbești ? obiectă Iui-mei. Despărțirea n-o să le cășuneze nici un neajuns, așa că nu poate fi vorba de vreo lovitură ! Oare la noi în cooperativă nu există regula că cine muncește mai mult capătă mai mult ? Dar dacă Iu-i nu se desparte și eu intru în familia lor, tot ce am să primesc pentru munca mea va trebui să împart cu ei, și voi fi silită să cer învoirea lor pentru fiecare nimic. Atunci ce interes voi mai avea să lucrez bine ? Dar dacă ne despărțim, vom lucra cu toții în cooperativă, vom merge cu toții pe calea socialistă. Altfel îi lăsăm să-și păstreze mai departe cuibul lor feudal, și tinerii vor merge în cooperativă pe calea socialistă, iar acasă vor trăi în condiții feudale. Crezi că e bine așa ?

– După tine, înseamnă că și Siao-țziun avea dreptate cînd făcea gălăgie și cerea să ne despărțim. Și ea spunea că nu vrea să ne fie slugă, că în casa noastră nu poate să mănînce și să se îmbrace cum vrea ea.

– Cum poți să compari una cu alta ? îl întrebă furioasă Iui-mei. La noi în casă toți mănîncă și se îmbracă la fel, nu există nici un fel de rînduieli feudale. Siao-țziun nu voia să muncească, în schimb îi plăcea să mănînce și să se îmbrace bine. Firește că n-avea dreptate. Și, totuși, ai fost de acord ca ea, împreună cu fratele nostru, să se despartă de noi. După părerea mea, familiile fraților și surorilor trebuie să trăiască împreună numai de bunăvoie, ca în brigăzile de ajutor reciproc, iar dacă cineva nu vrea să-și ducă traiul laolaltă cu ceilalți, e dreptul lui să se despartă.

Pînă la urmă Tzin-șen se văzu nevoit să-i dea dreptate lui Iui-mei. Îl îngrijora doar un singur lucru : să nu-i nemulțumească pe bătrîni.

– Iui-mei are dreptate, își dădu părerea Siao-fîn. Numai că, dacă vor fi prea multe asemenea despărțiri, s-ar putea să se îndîrjească bătrînii. Copiii, de cum vor crește și vor putea munci, vor voi cu toții să se despartă, și-atunci cine o să mai aibă grijă de bătrînii care nu mai pot munci ?

– Mofturi ! interveni Iui-mei. Cine va refuza să-şi ajute părinţii ? Dacă Iu-i, de pildă, se va despărţi, noi doi vom cîştiga de ajuns ca să avem şi pentru părinţii lui. Iar dacă vor dori să stea cu noi, vor putea să se şi îmbrace mai bine ca acum.

– Dar oare asta nu-i ca şi cum nu te-ai fi despărţit ? rîse nevasta lui Ţzin-şen.

– Nu, nu e la fel, stărui Iui-mei. Noi nu refuzăm nici să-i îmbrăcăm şi nici să-i hrănim. Ce vrem noi, e să nu ne tiranizeze. Dacă ne despărţim, nu ne vor putea comanda. Fără noi e drept că n-o să le fie prea vesel, dar vom căuta să-i facem să devină oameni mai înaintaţi.

– Văd că la toate găseşti răspuns, constată nevasta lui Ţzin-şen.

Ţzin-şen şi Siao-fîn se minunară şi ei, în sinea lor, de răspunsurile fetei.

– Aşadar nu mai rămîne decît despărţirea, rosti Ţzin-şen, adresîndu-se lui Siao-fîn. Găseşte-ţi mîine dimineaţă timp şi stai de vorbă cu ei. Şi lasă-i pe bătrînul Ma Do-şou şi pe nevasta lui să hotărască singuri ce au de făcut.

32. PRIMUL NOD

În dimineaţa zilei următoare, la 22 septembrie, brigada de ajutor reciproc a lui Fan Den-gao culegea porumbul de pe lotul lui Man-si, situat pe Mînerul-cuţitului. Membrii familiei Ma lipseau : îşi aranjau cu ajutorul lui Siao-fîn chestiunile familiale. Nu lucrau decît şase oameni : Huan Da-nian cu nevastă-sa, Iuan Din-vei, Iui-mei, Fan Den-gao şi Man-si.

Am mai spus că lotul de pe Mînerul-cuţitului, aflat în imediată apropiere de Greabănul-dragonului, aparţinea familiei Ma. La sud de el se întindea pămîntul lui Iuan Tian-cen. Aici pămîntul era ceva mai lat decît înspre nord. Lotul lui Man-si, aşezat pe ţărmul răsăritean al

rîului, se întindea paralel cu ogorul lui Tian-cen. În aceeași dimineață, Tian-cen strîngea, cu ajutorul lui Siao-țziun, soia de pe ogorul său.

Era cam după ora zece, cînd bătrînul Bao-țziuan, Iui-șen, tovarășul Liu de la comitetul județean și Cian Sin, locțiitorul șefului de raion, treceau pe la poalele dealului, peste ogoarele lui Tian-cen și ale familiei Ma. Urcară pe Greabănul-dragonului pentru a măsura locul unde urma să fie făcută scobitura în stratul de piatră.

De cum îl zări pe Iui-șen, Siao-țziun își aduse din nou aminte de durerea ei. Îl urmări mult timp cu privirea și, deodată, lacrimile îi împăienjeniră ochii. Dar iute le șterse pe furiș și se apucă din nou de lucru. Se părea însă că pînă și soia era împotriva ei : o înțepa tare de tot. Pe măsură ce se coace și se usucă, vîrfurile păstăilor de soia sînt mai țepoase. Siao-țziun se uită la mîinile ei : sîngerau în cîteva locuri. Abia reușise să-și stăpînească lacrimile din pricina lui Iui-șen, și acum sîngele ăsta pe mîini... Scăpă secera jos și, înfundîndu-și fața în palme, începu să plîngă amar. Văzînd-o așa, bătrînul Tian-cen o întrebă de ce plînge, dar femeia îi ascunse, firește, adevărul, plîngîndu-se doar de înțepăturile păstăilor.

– Ce să-ți spun, mare nenorocire, rosti supărat bătrînul. Da ce-i fi crezînd, că în lumea asta totul îți vine de-a gata ? Ori poate vrei să trăiești ținîndu-te doar de fleacurile cu care te-a deprins mamă-ta ? Nu vrei să lucrezi, du-te acasă și trimite-o și pe ea să încerce. Poate cu ea o să meargă mai bine treaba...

Siao-țziun nu-i răspunse nimic, ci se porni să plîngă și mai tare.

– Ascultă, Man-si, tresări Iui-mei. Mi se pare că Siao-țziun iar s-a certat cu taică-su !

– Siao-țziun ? se miră Man-si.

– Da, chiar ea. Iar se ciondănesc. Dă o fugă pînă acolo și împacă-i. Doar le ești chezaș.

Suflet bun, cum toată lumea îl știa, Man-si nu mai stătu în cumpănă și porni, supus, să-i împace pe cei doi.

– Munca e ceva ce nu se poate deprinde într-o singură zi, spuse Man-si cînd află că mîinile zgîriate ale lui Siao-ţziun sînt pricina necazului. Şi deprinderea cu munca nu se începe cu strîngerea soiei. Hai să schimbăm pentru un timp : strîng eu soia în locul tău, iar tu te duci să rupi ştiuleţii de porumb.

– Nu ! se împotrivi Tian-cen, găsind că fata e bine să se obişnuiască chiar şi cu o muncă atît de grea. Nu mai e mult şi terminăm. Să lucreze încetişor ea singură, să taie tulpinile una cîte una. Doar n-o zoreşte nimeni.

– Totuşi, hai să schimbăm, insistă Man-si. Dacă nu eşti obişnuită, munca asta e cam grea.

Pînă la urmă bătrînul acceptă şi Siao-ţziun trecu pe ogorul lui Man-si.

Se uită mai întîi la fiecare, unde lucrează. Fan Den-gao şi Huan Da-nian tăiau cu secerile tulpinile de porumb. Jos, pe pămînt, rămăseseră doar trei grămezi de tulpini, de pe care nu se scoseseră încă ştiuleţii. Lîngă una sta Iuan Din-vei, lîngă alta nevasta lui Huan Da-nian, iar lîngă ultima Iui-mei. Iuan Din-vei era un bărbat între două vîrste, dar Siao-ţziun îl socotea bătrîn. Pe urmă, nici nu prea era vorbăreţ din fire. Cu Iui-mei n-avea ce vorbi, mai ales de cînd divorţase de Iui-şen. De altfel Iui-mei ar putea, din greşeală, să-i mai spună „cumnată". După ce se gîndi o clipă, Siao-ţziun hotărî că e mai bine să se aşeze în faţa nevestei lui Huan Da-nian şi să rupă ştiuleţi din aceeaşi grămadă cu ea. Femeia lui Da-nian, văzîndu-i ochii plînşi, şi făcîndu-i-se milă de ea, căută s-o liniştească, spunîndu-i că nu trebuie să dea atenţie oricărui lucru de nimic, şi că omul se obişnuieşte cu toate. Îi arătă cum să rupă ştiuleţii : apuci cu o mînă ştiuletele şi, cu o mişcare puternică, îl frîngi din tulpină.

În acest timp, Iui-şen stătea pe Greabănul-dragonului şi măsura ceva cu o sfoară, pe care, de celălalt capăt, cineva o ţinea lipită de pămînt.

– Ia-o puţin mai la stînga, îi strigă Iui-şen. Şi acum oleacă mai la dreapta.

Siao-ţziun se uită pe ascuns la el şi din nou o podidiră lacrimile. Nevasta lui Da-nian, ghicindu-i starea sufletească, se gîndi că n-ar strica să-i găsească un alt bărbat. Şi, în timp ce frîngea ştiuleţii, femeia înşirui în gînd pe toţi tinerii necăsătoriţi din sat ; după ce se mai gîndi puţin, se opri la unul din ei. Aşteptînd ca Siao-ţziun să se mai liniştească, îi vorbi cu un glas voit vesel :

– Siao-ţziun ! Ce-ai zice dacă ţi-am găsi un bărbat ?

Siao-ţziun oftă şi răspunse :

– Ei, mătuşico ! Cine are nevoie de mine ?

Ochii i se umplură din nou de lacrimi, dar de data asta reuşi să se stăpînească. Nevasta lui Da-nian, aruncînd o privire spre partea de apus a cîmpului, o întrebă :

– Ce-ai zice de Man-si ?

Siao-ţziun îşi aduse din nou aminte de Iui-şen şi i se păru că Man-si nu preţuieşte cît el. Dar la urma urmelor se gîndi că nici Man-si nu e băiat rău : vesel, muncitor... E drept, are o limbă cam veninoasă şi-i gata oricînd de pozne, dar are suflet bun. După ce divorţase de Iui-şen, se gîndise o dată, aşa, în treacăt, la Man-si. Dar atunci nici măcar nu bănuia că maică-sa avea de gînd s-o mărite cu Iu-i. Apoi familia ei avea pe atunci foarte mult pămînt şi Man-si nu intrase încă în cooperativă. Socotind după familia ei, Man-si nu era decît un biet pîrlit, sărac lipit pămîntului. Acum, însă, tatăl ei avea de gînd să predea surplusul de pămînt, iar Man-si se înscrisese în cooperativă. Şi, cu toate că într-un an de zile, cît a stat în familia lui Iui-şen, Siao-ţziun nu a fost de loc înrîurită de concepţiile lor înaintate, ştia foarte bine că situaţia materială a unui membru al cooperativei nu atîrnă de mărimea lotului de pămînt. De aceea Man-si nu-i mai părea acum un biet pîrlit, sărac lipit pămîntului. Totuşi socotea că Iu-i e un băiat mai bun decît Man-si. Dar Iu-i spusese pe faţă că nu o vrea de nevastă şi, de altfel, renunţase şi ea la acest gînd.

Siao-ţziun nu răspunse nimic, dar în sufletul ei mijea o speranţă.

După expresia feței lui Siao-țziun, nevasta lui Da-nian înțelese că tînăra nu s-ar lăsa prea greu și urmă :

– Dacă mă lași, vorbesc eu cu Man-si.

Siao-țziun nu găsi ce să răspundă. Dar după cîteva clipe vorbi cu mîhnire în glas :

– Mătușico ! N-are nici un rost s-o faci. Nu poți ști ce-i mai trăsnește poznașului ăstuia prin cap. Te pomenești că are să-ți spună cine știe ce.

– Nu te teme. Mie n-o să-mi spună nici un lucru nelalocul lui.

– Dar dacă se-apucă să spună altora ?

Îndoindu-se că Man-si va putea renunța la glume, femeia lui Da-nian nu-i dădu nici un răspuns, ci se mulțumi să zîmbească. Între timp, terminînd de frînt știuleții din grămada lor, și cum Da-nian și Den-gao făcuseră alte grămezi, cele două femei se îndreptară într-acolo.

După puțin timp, cei care lucrau pe Greabănul-dragonului își terminară treaba și porniră înapoi. Iuan Din-vei îl opri pe locțiitorul șefului de raion, Cian, care venea ultimul, și îl întrebă ceva. Era vorba de măgarul pe care-l vînduse cu ajutorul bătrînului Li Lin-hu, geambașul care-l păcălise la preț, și voia să știe cum se poate obține o revizuire a vînzării. Cian Sin nu-l putea suferi pe Li Lin-hu. Indivizii de teapa geambașului își petrec toată ziua în piața Linhecijen, mijlocesc vînzarea a tot felul de gloabe și îi înșeală pe țărani. Dar Cian era cam supărat și pe Iuan Din-vei : tocmai în ajunul intrării în cooperativă s-a grăbit pișicherul acesta să-și vîndă măgarul. De aceea începu prin a-l dojeni.

– Dacă n-ar mai fi oameni ca tine, care să se lase duși de nas de pungașii ăștia, demult s-ar fi isprăvit cu ei.

– Da, e drept, am greșit, recunoscu Iuan Din-vei. Dar n-aș putea lua măgarul înapoi ?

– Dacă ai putea dovedi că măgarul a fost revîndut, atunci am sta de vorbă cu Li Lin-hu. Vitele nu pot fi vîndute decît țăranilor, pentru muncă, și nu să treacă din mînă în mînă, ca un obiect de speculă.

După ce toată soia fusese strînsă de pe lotul lui Tian-cen, bătrînul îi mulțumi lui Man-si, care se întoarse la ogorul său. Deși Tian-cen voia ca Siao-țziun să lucreze încă puțin pentru Man-si, tînărul o trimise înapoi.

– Poți să te duci, îi spuse el. Acuși terminăm și noi.

Abia se îndepărtase Siao-țziun, că nevasta lui Da-nian îl chemă pe Man-si și-l întrebă :

– Man-si ! Vrei să-ți dau o nevastă ?

– De unde ?

– De la noi. Din Sanlivan.

– Pe cine ?

– Ce părere ai de Siao-țziun ?

– Nu sînt negustor de haine vechi.

– Ei, băiete ! Nu degeaba se teme lumea de gura ta. Crezi că ea nu s-a schimbat în timpul ăsta ? Iui-mei doar ți-a amintit că ești chezașul lor.

– Am garantat numai pentru mama ei.

– Vezi, te-ai pus chezaș chiar pentru un om ca mama ei. Și nu crezi că o femeie tînără poate fi și mai repede adusă pe calea cea bună ?

Man-si își dădu seama că l-a luat ca de obicei gura pe dinainte. „Mi-o deveni nevastă sau nu – își zise el – dar o dată ce un om își dă seama de greșelile lui și a găsit calea spre îndreptare, nu e drept să rîzi de el".

– De, mătușico, se adresă el nevestei lui Da-nian. Am glumit și eu, ca omul. Numai că tare n-aș vrea să afle ea de gluma asta.

– Femeia, văzînd că tînărul șovăie, se gîndi să bată fierul cît e cald :

– Man-si ! Cred că ar trebui să te gîndești bine la ce ți-am spus. E o fată bună, frumoasă și deșteaptă. Un lucru îi lipsește : ar trebui să vadă mai limpede și să țină pas cu vremurile noi. Oricum, ar fi o nevastă cît se poate de potrivită pentru tine !

Man-si izbucni în rîs :

– Dar știi că mama ei m-a blestemat să nu-mi găsesc niciodată nevastă. Atunci, cum s-o pețesc tocmai pe fiică-sa, pe Siao-țziun ?

Iui-mei, care lucra nu departe de ei, auzind despre ce era vorba, interveni în discuție :

– Bătrîna spunea că n-o să se găsească nimeni care să te ia de bărbat, dar tu pedepsește-o și ia-ți nevastă chiar din casa ei. Asta o s-o facă să nu mai trăncănească atîta.

– Într-adevăr, cînd ai să te înrudești cu ea – glumi nevasta lui Da-nian – n-ai să fii numai ginerele, ci și chezașul propriei tale soacre.

– Ascultă, Man-si, încheie Iui-mei. Mătușica a legat primul nod. Acum e treaba voastră să legați restul.

33. IUAN DIN-VEI IȘI RECAPĂTĂ MĂGARUL

Zilele de 2, 5 și 8, după calendarul lunar, sînt, în Linhecijen, zile de tîrg. Acum, în preajma sărbătorii recoltei de toamnă, tîrgurile-s deosebit de însuflețite.

În Sanlivan muncile de toamnă erau în toi. În afară de aceasta, urma să înceapă și construcția canalului. De aceea oamenii se duceau cam rar la tîrg, și numai cei cu treburi care nu sufereau amînare. Van Man-si, numit responsabil al lucrărilor de construire a canalului, plecase la tîrg după unele cumpărături de materiale trebuincioase lucrărilor de construcție. Cian Sin fusese chemat la raion să prezinte un raport. Iar Iuan Din-vei, tot frămîntat de proasta afacere cu vînzarea măgarului, se hotărî să dea o raită pe la tîrg, poate va afla ceva cu privire la soarta dobitocului. Mergea pentru a treia oară acolo. O dată cu el mai merseră încă vreo șase-șapte oameni cu tot felul de treburi mărunte. Așadar, în dimineața acelei zile se aflau la Linhecijen vreo zece oameni din Sanlivan. Cum în tîrg era forfotă mare, noii-veniți se pierdură de îndată în mulțime.

Man-si, încărcat cu frînghii, coşuri şi castroane, îşi făcea cu chiu cu vai drum prin mulţime ; deodată se pomeni faţă-n faţă cu Din-vei.

– Man-si ! strigă acesta plin de bucurie. Mi-am găsit măgarul.

– Unde e ? întrebă Man-si.

– Stă priponit în ocolul de vite. Un om din Dunşan se tocmeşte pentru el cu Li Lin-hu.

– Vrei să-i ceri măgarul înapoi ?

– Nici eu nu ştiu. Mă îndoiesc c-am putea să facem ceva !

– Hai să mergem, să vedem ce se întîmplă acolo, şi pe urmă vedem ce-i de făcut.

Din-vei luă două coşuri de la Man-si, ca să-i mai uşureze povara, şi se îndreptară împreună spre ocolul de vite.

Ocolul era tocmai la capătul tîrgului, pe malul rîului. Vitele – vaci, măgari, catîri, cai – stăteau priponite de nişte funii groase şi bine întinse între cîţiva stîlpi de lemn. Oamenii treceau de colo-colo şi din cînd în cînd se opreau pentru a cerceta vitele. Vînzătorii cîntăreau din ochi pe cei care aduceau cumpărători, misiţii îşi lăudau animalele în gura mare, le căscau botul ca să le dovedească vîrsta, şi se avîntau în tocmeli înverşunate... Peste tot bulucuri de oameni. Din-vei şi Man-si răzbătură cu greu prin mulţime.

Lîngă măgarul lui Din-vei stătea un băiat de vreo cinci-sprezece-şaisprezece ani. Cu mîna vîrîtă în mîneca băiatului, după obiceiul geambaşilor, Li Lin-hu tocmai îi oferea prin semne un preţ, dar băiatul dădea din cap şi repeta :

– Nu, nu-l vînd ! Nu-l vînd !

– Ia uită-te, îi spuse în şoaptă Din-vei lui Man-si. Măgarul are un nou stăpîn. Eu l-am vîndut unui vlăjgan de peste treizeci de ani.

– Astea-s învîrtelile lui Li Lin-hu, îi răspunse tot în şoaptă Man-si. N-ai băgat de seamă că de fiecare dată

cînd se cumpără sau se vinde un măgar, tot Li Lin-hu e mijlocitorul ? Cum să-l dăm de gol ?

Li Lin-hu îi spuse la ureche cumpărătorului din Dunşan noul preţ ; cum acesta acceptă, Lin-hu se adresă băiatului :

– Bine. Dă-i măgarul.

Apoi dezlegîndu-l, îl dădu omului din Dunşan.

– Nu, nu-l vînd, protestă băiatul şi smulse căpăstrul din mîna omului. Dacă-l vînd pe preţul ăsta, ce să-i spun tatii ?

– Ţi se dă un preţ foarte bun, zise Li Lin-hu, smulgîndu-i cu forţa frînghia. O dată ce îţi sînt misit, trebuie să mă crezi. Iar dacă taică-tău n-o fi mulţumit, să vină la mine.

– Dacă vinzi tu măgarul în locul meu, du-te singur şi socoteşte-te cu tata, răspunse băiatul.

Dar Li Lin-hu nu-l mai asculta. Aflase numele cumpărătorului şi strigă să i se facă o chitanţă de plată a impozitului.

– S-a vîndut un măgar – strigă el – şase ani, preţul – un milion opt sute de mii de *iuani,* vînzător – Cian Sai-hai, cumpărător – Ciao Cen-iu, intermediar – Li Lin-hu.

Din-vei şi Man-si auziră uimiţi preţul : un milion opt sute de mii. Un alt geambaş, aflat în apropiere, îi spuse lui Li Lin-hu :

– Naiba să te ia, Li, mare meşter eşti la chestii dintr-astea.

Văzînd că s-a scris chitanţa şi că măgarul e gata să fie dus, Din-vei îl întrebă pe Man-si :

– Ce zici, putem să-i oprim ?

– Mă tem că n-o să iasă nimic, îi răspunse Man-si. Geambaşii ăştia se au bine unul cu altul. Şi-s mulţi. N-ai să le poţi face faţă.

– Şi-atunci ? Să mă dau bătut ?

– Stai niţel, o să încerc eu să le stric afacerea !

Man-si se piti după oameni şi spuse cu glas tare :

– Mi se pare că l-au dus bine de nas pe omul ăsta din Dunşan. Măgarul nu face mai mult de un milion patru sute.

– Cel mult un milion şi jumătate, adăugă cineva de lîngă el.

Li Lin-hu se uită spre ei, dar Man-si şi Din-vei reuşiră să se piteaşcă în mulţime înainte de a fi văzuţi de misit.

Dar cumpărătorul Ciao Cen-iu auzise bine vorbele lor – un milion patru sute de mii, un milion şi jumătate. Îşi aminti şi de cuvintele celuilalt geambaş, care-l făcuse pe Li Lin-hu meşter în asemenea afaceri şi înţelese că fusese tras pe sfoară.

– M-am răzgîndit, spuse el şi dădu căpăstrul înapoi lui Li Lin-hu. Văd că-i prostiţi pe oameni aşa, de la obraz.

Li zvîrli căpăstrul de pămînt :

– Doar ai văzut tu, cu ochii tăi, măgarul ! Tu te-ai tocmit ! Atunci cine te prosteşte ?

Tăind în două chitanţa de plata impozitului, Li Lin-hu înmînă o parte băiatului, iar cealaltă cumpărătorului.

– Dă-i banii ! se răsti el. Aici, de faţă cu oamenii, n-ai să mai poţi face pe deşteptul.

– Dar nici n-am atîţia bani la mine. Ce, n-am voie să mă răzgîndesc ?

– Dacă n-ai bani, de ce te-ai mai apucat să cumperi ?

– M-am lăsat furat de tocmeală şi am uitat cîţi bani am la mine...

– Lasă-mă să te caut prin buzunare.

Oamenii adunaţi acolo nu mai puteau îngădui aşa ceva, şi se auziră deodată mai multe exclamaţii :

– Să-l cauţi ? Poate ai vrea să-l jefuieşti, nu ?

– Nu lua măgarul. Să încerce numai să te silească.

Li Lin-hu nu îndrăzni să-l caute în buzunare pe Ciao Cen-iu, dar auzind ultimele cuvinte, răspunse înciudat :

– Singur s-a tocmit, iar după ce s-a făcut chitanța de plata impozitului, cică s-a răzgîndit ! Lasă că mai discutăm noi la conducerea raională.

După ce se gîndi o clipă, Li Lin-hu se adresă din nou lui Ciao Cen-iu :

– Bine. Dacă n-ai toți banii la tine, merg cu tine acasă.

– Dar nici acasă n-am.

– Ia de undeva cu împrumut. Am să te aștept.

– Bine, răspunse Ciao Cen-iu, dîndu-și seama că nu scapă atît de ușor de Li Lin-hu.

Se gîndea să dispară pe drum în mulțime și să termine o dată povestea.

– Dă acum cît ai, îl zori Li Lin-hu.

Ciao Cen-iu scoase din buzunar cîteva hîrtii și i le întinse lui Li Lin-hu. Apoi, luînd măgarul, plecă urmat de geambaș.

– Foarte bine, îi zise Man-si lui Din-vei. Ține-te acuma după ei. Așteaptă pînă se depărtează de ocol și întreabă-l pe omul ăla cu cît a cumpărat măgarul. E destul să spună că a dat un milion opt sute de mii. Iei măgarul și te duci glonț la locțiitorul șefului de raion, la Cian. Îmi pun capul că ai să capeți măgarul înapoi.

Din-vei făcu întocmai. Ajungîndu-l din urmă pe Ciao Cen-iu, îl întrebă :

– Ia spune, omule, ai cumpărat măgarul ?

– Da.

– Cu cît ?

– Cu un milion opt sute.

Din-vei se întoarse spre Li Lin-hu.

– Cu cît ai smuls măgarul de la mine ? Și acum îl vinzi cu un milion opt sute ?

– Ce-i aia „smuls" ? Doar tu l-ai dat, cu mîinile tale, cumpărătorului.

– N-am chef să stau de vorbă cu tine aici. Să mergem la conducerea raională, acolo o să ne lămurim. Adresîndu-se apoi lui Ciao Cen-iu : Uite ce e, omule. Cu măgarul ăsta are să fie o poveste întreagă. Dacă vrei să-l cumperi

trebuie să mergi cu noi la conducerea raională. Măgarul o să-l primești după ce o să se descurce acolo treaba.

Îi luă căpăstrul din mînă. Li Lin-hu încercă să i-l smulgă, dar Ciao Cen-iu îl opri :

– Cu măgarul ăsta nu-i lucru curat. Nu vreau să-l mai cumpăr. Dă-mi banii înapoi.

Din-vei trase măgarul după el și o luă înainte.

– Lasă-l ! strigă Li Lin-hu. Nici o grijă, că am să iau eu măgarul înapoi, și pe urmă stăm noi de vorbă. Dacă nu, plătește-mi. Eu ți-am predat căpăstrul.

– Ai vîndut un măgar care nu știu cum a ajuns la tine. L-ai lăsat să mi-l ia, și acum tot tu sari cu gura la mine. Merg și eu la conducerea raională, să vorbim acolo.

Și așa, toți trei – unul în față, doi în spate – ajunseră la conducerea raională. Iuan Din-vei, care sosise primul, îl găsi îndată pe locțiitorul șefului de raion, Cian Sin, și îi explică în cîteva cuvinte despre ce e vorba. Cian Sin îl întrebă pe Li Lin-hu cum stau lucrurile.

– Ce importanță are cine a vîndut măgarul și cine l-a cumpărat ! îi răspunse geambașul. Eu nu sînt decît mijlocitorul. Iuan Din-vei și-a vîndut măgarul unui om pe care îl cheamă Van. Iar ăsta, Ciao, l-a cumpărat acum. Și pe vînzător îl cheamă Cian. Pentru toate astea există acte în regulă. Măgarul a trecut prin cîteva mîini, dar pe mine, ca mijlocitor, ce mă privește lucrul ăsta ?

– Iuan, Van, Cian, Ciao, spuse Cian Sin. În zece zile măgarul și-a schimbat de patru ori stăpînul. Trece dintr-o mînă în alta mai repede decît banii. Dar unde e Cian ? Trimit chiar acum după el, să stăm puțin de vorbă !

– Habar n-am unde e, răspunse Li Lin-hu.

– Uite ce e – sări Cian Sin – nu-mi umbla cu minciuni. Dacă nu știi unde e, cum ai să-l găsești ca să-i dai banii pe măgar ?

Văzînd că a scrîntit-o, Li Lin-hu încercă s-o dreagă.

– Am spus că nu știu unde e acum. Pentru bani vine el la mine, n-ai grijă. Dacă-mi dai voie, mă duc să-l caut.

– N-ai să te duci nicăieri, hotărî Cian Sin. Chemă apoi un curier și-l trimise în ocolul de vite să-l caute pe Cian San-hai.

– Spune-i că oamenii nu s-au înțeles la preț, că s-au certat și au venit la noi. Să poftească și el pînă aici, să ne spună cum s-au petrecut lucrurile.

Cînd sosi Cian San-hai, Cian Sin îl luă la o parte și-l întrebă cînd a cumpărat măgarul, cine i l-a vîndut, cu ce preț, și dacă au fost plătite taxele. Cum însă Cian San-hai era vînzător numai cu numele, nu putu răspunde la nici una dintre întrebări. Iar cînd Cian Sin îi ceru să-i spună adevărul, băiatul îi mărturisi :

– Eu stau în capitala județului. Tata vinde plăcinte. Li Lin-hu m-a luat ca ajutor.

– Ce înseamnă asta ? îl întrebă mai departe Cian Sin. Ce trebuia să faci ?

– Mi-a spus că trebuie doar să fac pe vînzătorul, răspunse Cian San-hai. Îmi bagă mîna în mînecă numai așa, de ochii lumii.

– Dar cum știai prețul ?

– La ce-mi trebuia să-l știu ? Îl știa el singur. Pe mine nu mă privea. Mi-a spus doar că trebuie să trag de căpăstru și să spun că nu-l vînd. Iar cînd mi-o lua cu sila căpăstrul, să spun că o să mă certe tata.

– Cum de nu ți-e rușine ? Ești abia un copil și te-ai și apucat de matrapazlîcuri ! O să fii chemat la proces, să depui mărturie în procesul lui Li Lin-hu.

Cian Sin îi chemă apoi pe toți trei și-i ceru băiatului să repete față de ei tot ce i-a spus. Apoi Cian Sin îi ceru lui Li Lin-hu să înapoieze lui Ciao Cen-iu arvuna primită, și-i îngădui lui Iuan Din-vei să-și ia înapoi măgarul, cu obligația ca milionul de *iuani* primit pentru măgar să-l trimită la conducerea raională, pentru a fi predat lui Li Lin-hu. Apoi Cian Sin chemă miliția ca să-i înainteze pe Li Lin-hu și pe Cian San-hai tribunalului.

La 30 septembrie se încheia bilanțul activității cooperativei pe un an de zile, iar la 1 octombrie urma să se dea raportul de activitate pe anul încheiat și să se dea citire, în fața adunării generale, noului plan de muncă. Iată deci din ce pricină în această seară toți tovarășii din conducere se aflau la „casa cu drapele", împărțiți în mai multe grupuri : unii se sfătuiau, alții erau ocupați cu treburi curente. Anul acesta era mult mai multă treabă ca în trecut, din cauza construirii canalului. S-a hotărît ca lucrările să înceapă în ziua de 2 octombrie și, la adunarea generală, trebuia prezentat un raport despre pregătirile făcute. Iată de ce toată lumea era în fierbere.

În prima curte, în odaia dinspre nord, membrii comitetului de partid, președintele cooperativei și cei doi vicepreședinți examinau proiectul noului statut al cooperativei, pregătit de Țzin-șen, și discutau lista de candidați pentru viitoarea conducere a cooperativei. În camera dinspre răsărit Lin-ciji și Li Și-țze făceau bilanțul anual al activității, stabilind ce se cuvine fiecărei familii la împărțirea veniturilor, și întocmeau bugetul de venituri și cheltuieli pentru anul ce vine. Odăița de lîngă camera dinspre nord fusese pusă la dispoziția lui Iui-șen și a lui Ma Iu-i, care trebuiau să controleze împreună pregătirile pentru începerea construcției. Deocamdată nu se afla acolo decît Ma Iu-i, căci Iui-șen era plecat, împreună cu responsabilul lucrărilor, Man-si, la depozit, unde se făcea inventarierea sculelor și materialelor destinate lucrărilor de construcție. Dar trebuia să sosească și el din moment în moment.

În așteptarea lui Iui-șen, Iu-i se apucă să întocmească listele cu membrii brigăzilor de construcție, liste care urmau să fie afișate înainte de a se ține adunarea generală. Cum însă în camera dinspre răsărit se vorbea mai tărișor, auzi ceva despre întocmirea unei noi situații cu inventarul gospdăriilor, și fără să vrea se gîndi

la treburile sale personale. Auzise şi el ceva despre noile situaţii, dar, ca unul ce abia intrase în cooperativă, nu le dăduse prea mare importanţă, aşa cum ar fi făcut un membru vechi. Cînd îşi făcuse cererea de înscriere în cooperativă, familia sa încă nu-şi împărţise bunurile. Acum însă trecuseră cîteva zile de la această împărţire. Dar cum fusese ales contabil şi secretar al direcţiei lucrărilor canalului, fusese atît de ocupat, încît nu mai găsise timp să se gîndească la întocmirea unui nou inventar al gospodăriei sale.

Profitînd de faptul că Iui-şen nu venise încă, se repezi în camera dinspre răsărit, unde Lin-ciji lucra la împărţirea veniturilor. Zărindu-l pe Iu-i, tînăra îi dădu prietenește bună-ziua, fără a-şi întrerupe lucrul. Lista gospodăriilor o întocmea Li Şi-ţze singur. Iu-i intră în vorbă cu el şi cînd îi arătă în cîteva cuvinte care-i situaţia cu gospodăria lui, contabilul îl întrebă cum s-au înţeles.

– Frate-meu mai mare cu nevastă-sa îşi vor duce gospodăria singuri, iar eu, tata, mama şi Iui-mei o vom avea pe a noastră, răspunse Iu-i.

Această ştire neaşteptată îi surprinse deopotrivă pe Li Şi-ţze ca şi pe Lin-ciji : părinţii lui Iu-i trăiseră întotdeauna în bună înţelegere cu fratele lui mai mare, şi era de neînţeles de ce rămîneau cu Iu-i. Şi-apoi de ce ţinea Iu-i să se facă schimbările acestea în lista gospodăriilor, cînd încă nu se căsătorise cu Iui-mei ? Lin-ciji se uită o clipă uimită la Iu-i, dar nepricepînd nimic, îşi văzu de treabă. Li Şi-ţze însă nu se putu opri să nu-l întrebe :

– Dar ce, tu şi Iui-mei v-aţi şi căsătorit ?

– Ne căsătorim în curînd, la 3 octombrie, de sărbătoarea recoltei.

Spunînd acestea, Iu-i se uită cu coada ochiului la Lin-ciji, ca şi cum i-ar fi spus : „Să nu mai faci pe grozava cu mine ! Mă căsătoresc înaintea ta !" Dar, spre surprinderea lui, Lin-ciji nu se arătă de loc mirată, ci se mulţumi doar să zîmbească.

Toate acestea erau o urmare a faptului că în ultimele zile Do-şou îşi schimbase puţin planurile. Cît timp Ţziui-

în nu-i părăsise și Iu-fu nu predase pămîntul său cooperativei, iar Iu-i nu-și ceruse partea, bătrînul continua să-și rumege un vechi plan : să strîngă cît mai multă recoltă și, după pilda lui Fan Den-gao, să-și cumpere o pereche de catîri, și-atunci nimeni nu s-ar mai fi putut măsura cu familia Ma ! Dar întîmplările din ultimele zile îl făcuseră pe bătrîn să înțeleagă că trei dintre cei patru fii ai săi nu-l mai ascultă, ceea ce i-a slăbit întrucîtva nădejdile de pînă atunci. La 20 septembrie, după ce oamenii care i-au înmînat steguleţul de onoare plecaseră, îi spuse nevestei-si :

– Ce n-am făcut noi pentru copii ! Iar acum, nu numai că nu ne ascultă, dar ni se și împotrivesc în fel și chip. Ce putem face ? Mai bine să avem grijă de bătrîneţile noastre, ca să ne alegem cu un trai mai liniștit.

– Dar cu care dintre copiii noștri ne vom duce traiul ? îl întrebă nevastă-sa.

Cînd ceruse să fie primit în cooperativă, bătrînul credea că fiul cel mare o să rămînă cu el. Dar gîndindu-se la cele întîmplate, luă o altă hotărîre. Socoti totuși că e bine să se sfătuiască cu nevastă-sa.

– Cu cine ai fi vrut tu să rămîi ?

– Feciorul nostru ăl mare a fost întotdeauna un băiat bun. Dar de nevasta lui, să-ți spun drept, mi-e teamă și mie cîteodată.

– Nu e vorba de nevasta lui. Ăl mare e și el un om foarte aspru. Cît timp putem munci, stă bucuros cu noi. Dar cînd ne-om hodorogi și nu ne-om mai putea purta noi înșine de grijă, tare mă tem că vom avea multe de înghițit de la el. Ce-ar fi să rămînem cu Iu-i ?

Iu-i era copilul cel mai iubit al mamei sale, dar la gîndul că se căsătorește cu Iui-mei, bătrîna se răsti supărată :

– Dar dacă mi-o aduce în casă pe Iui-mei, ea n-o să asculte de mine nici atîtica.

– Ce nevoie ai să-ți vîri nasul în treburile lor ? După cîte știu, Iui-mei e o fată bună și cinstită. Și cred că

e chiar mai pricepută decît Iu-i al nostru. O să ducă amîndoi o viață bună. Socot că pentru noi cel mai bine ar fi să rămînem cu ei. Numai că tu „ai-întotdeauna-dreptate" ! Mă tem că ei n-or voi să locuiască în aceeași casă cu tine !

– Iar rîzi de mine, diavole ? Și cu ce e mai bună porecla ta, Zăpăcitule ?

– Bine, bine ! Hai să nu ne mai certăm. Am glumit și eu. Acum să vorbim serios. Știi că tinerii nu vor fi prea bucuroși de noi. Iar dacă o fi să stăm împreună, trebuie să ne gîndim bine cum să ne înțelegem cu ei. Dar mai întîi vreau să știu ce crezi tu. Dacă zici și tu cum zic eu, o să găsesc pînă la urmă ceva.

Are-întotdeauna-dreptate se obișnuise de multă vreme să aibă încredere în soțul ei. Știa că el găsește întotdeauna cea mai bună dezlegare. De aceea, după ce-l ascultă, primi toate propunerile lui.

– Acum, că ești și tu de aceeași părere, hai să vedem cum o să facem, spuse Do-șou. Cu Iu-i nu putem vorbi despre asta. Mai întîi se va teme că Iui-mei va fi împotrivă, și de aceea nu va îndrăzni să hotărască singur. În al doilea rînd, dacă-i vom spune de-a dreptul că vrem să rămînem cu el, cel mare se va simți jignit. E mai bine cred să o luăm pe ocolite. Mîine caut-o pe Țin Siao-fîn și spune-i că am intrat în cooperativă. O rogi să ne ajute la împărțire. Cînd va veni vorba cu cine rămînem noi, eu am să spun că vreau să stăm cu cel mare, iar tu cu cel mic. Că tu-l iubești foarte mult pe Iu-i, știe și ăl mare, așa că n-o să se supere prea tare. Eu am să mă prefac că n-am nici o putere asupra ta și că sînt nevoit să fac cum zici tu. Chiar dacă Iu-i și Iui-mei s-or împotrivi, Siao-fîn o să-i facă să primească.

Bătrîna găsi că planul e bun. La 21 septembrie, la adunarea femeilor, o rugă pe Siao-fîn s-o ajute. Siao-fîn, după ce se sfătui cu Iui-mei și cu Țzin-șen, îi spuse că hotărîrea lor e înțeleaptă. Totul se aranjă destul de repede. Așa s-a făcut că bătrînii Ma rămaseră cu Iu-i.

După ce trecuse în lista gospodăriilor numele, suprafața de pămînt și numărul capetelor de vite, Li Și-țze îl întrebă pe Iu-i :

– De ce n-a venit și fratele tău mai mare să-și înscrie gospodăria ? Sau, dacă tata rămîne cu tine, fratele tău nu mai vrea să intre în cooperativă ?

– Nouă ne-a spus că intră. Dar acum e supărat că mama n-a vrut să rămînă cu el. Și apoi n-are de unde ști că azi se întocmesc listele noi. Ați putea trimite pe cineva după el.

– Deocamdată trece-i numele în rubrica de evidență a muncii și pe urmă vom vedea, hotărî Li Și-țze.

Terminînd între timp inventarul, Iui-șen și Man-si se duseră la „casa cu drapele". Auzind vocea lui Iu-i în camera dinspre răsărit, Iui-șen îl strigă :

– Iu-i ! Vino aici să ne apucăm de treabă !

Iu-i ieși din cameră și, în ușă, se lovi de Man-si.

– Înscrie și gospodăria mea, spuse Man-si lui Li Și-țze.

– Te-am înscris de mult, îi răspunse Li Și-țze.

– Știu. Dar trebuie s-o înscrii la familia mea și pe Siao-țziun.

– Care Siao-țziun ?

– Mi se pare că la noi în sat nu e decît o singură Siao-țziun.

– Cum s-o înscriu ?

– Ca nevastă. Ne căsătorim în curînd.

– Cînd ?

– La 3 octombrie.

– Cum de n-am auzit nimic pînă acum ?

– Am spus-o peste tot. Numai ție n-am apucat încă să-ți spun.

Consfătuirea din camera dinspre nord luă sfîrșit și Țzin-șen intră cu Cian Iue-i în odăița laterală.

– Ce zici ? întrebă Cian Iue-i. Începem poimîine ?

– Totul e în ordine, îl asigură Iui-șen. Numai că dulgherii vin abia peste cîteva zile. Zidarii au și sosit. Sectoarele de construcție au tot ce le trebuie. Lista brigăzilor

a fost văzută de șefii de sectoare. S-a întocmit devizul general și cele pentru fiecare sector în parte. Regulamentul lucrărilor și al evidenței muncii îl vom supune spre aprobare adunării generale de mîine. După adunare, membrii brigăzilor vor alege șefii de echipe și-și vor împărți inventarul. Da, poimîine începem lucrul ! Fără nici o amînare !

După ce se uitară prin socoteli și prin formularele instrucțiunilor de muncă, Țzin-șen și Cian Iue-i trecură în camera dinspre răsărit, unde n-o mai găsiră decît pe Lin-ciji. Li Și-țze plecase între timp. Fata examina niște registre pentru a mai controla o dată cifrele cele mai importante din raportul ei. Aflînd că totul e în ordine, Țzin-șen și Cian Iue-i plecară și ei. Lin-ciji se rezemă de speteaza scaunului și oftă ușurată : munca încordată, care ținuse peste zece zile, se terminase. Închise ochii ca să-i mai odihnească puțin și, înainte de a pleca, își aduse deodată aminte de felul în care Iu-i și Man-si au întocmit noua listă de gospodării.

Lin-ciji se bucura întotdeauna de sărbătoarea recoltei. De cînd era copilă îi plăcea să mănînce la lumina lunii plăcinte anume coapte pentru marea sărbătoare și să intre în joc alături de cei de-o seamă cu ea. Mai tîrziu, cînd mergea la școală, îi plăcea ca în seara sărbătorii să hoinărească împreună cu prietenii ei pînă noaptea tîrziu și să pălăvrăgească despre toate cîte sînt pe lume...

„Cum o să petrec anul ăsta ? se întrebă ea. Jocurile copilărești au trecut, prietenii de școală s-au împrăștiat care încotro... E și o zi în care se fac nunți... Am și eu pe cineva, dar uite că noi nu ne pregătim încă de nuntă... Ne-am înregistrat căsătoria, lucrăm amîndoi la „casa cu drapele", dar sîntem atît de ocupați, încît greu găsim timp să ne mai spunem o vorbă..."

În camera dinspre nord cineva trînti o ușă. Erau Iui-șen și Iu-i care plecau. Lin-ciji se ridică, se apropie de ușă și-l strigă pe Iui-șen, în timp ce Iu-i porni singur spre casă.

Iui-şen terminase tot ce avea de făcut. Îşi simţea sufletul uşurat. Intră în odaia dinspre răsărit şi, zărind-o pe Lin-ciji singură, se aşeză pe un scaun alături de ea.

– Ei, ai terminat treaba ? îl întrebă Lin-ciji.

– Da. Dar tu ?

– Şi eu.

– Te simţi mai bine, nu-i aşa ?

– Da. Spune-mi, cum ai de gînd să petreci de sărbătoare ?

– Poimîine începem lucrul şi o să am atîta treabă că n-o să-mi ardă de petrecere.

– Şi cu mine e la fel : va trece ziua de mîine şi va trebui să mă apuc de evidenţa loturilor de pămînt, să întocmesc planul de producţie... Dar pînă spre seară cred că terminăm treaba şi tot o să putem petrece în voie.

– Vino la noi, că o să fie mai vesel.

– Foarte bine ! Ştii ultima noutate ? Şi Iu-i şi Man-si fac nuntă la 3 octombrie.

– Ştiu, mi-a spus-o Iui-mei.

– Ce-ar fi să facem şi noi o dată cu ei ?

– Păi sîntem atît de ocupaţi, că n-o să avem timp să ne pregătim. Mîine e adunarea, poimîine începe construcţia canalului... Cînd să ne mai facem timp pentru pregătiri ?

– Ce pregătiri trebuie ? După părerea mea nu e nevoie de nimic. Să fie totul ca într-o zi obişnuită.

– Nu ne rămîne timp nici măcar să ne aranjăm camera.

Lin-ciji îşi aduse aminte că în camera lui Iui-şen e foarte mult loc : se află acolo o bancă lungă, deasupra ei atîrnă un ferăstrău, şi se mai găseşte şi nişte mobilă.

– La ce trebuie pregătită camera ? întrebă ea. În camera ta e loc destul şi o să ne simţim foarte bine.

– Dar nici haine de nuntă nu avem.

– Punem pe noi ce găsim. Doar ne cunoaştem de mult, nu ne vedem pentru întîia oară !

Izbucniră amîndoi în rîs, iar pînă la urmă se învoi și Iui-șen.

– O să ducem gospodărie separată ? îl întrebă Linciji.

– Încă nu m-am gîndit la asta.

– Nici eu.

– E prea multă bătaie de cap să ducem o gospodărie noi singuri. Cine să ne gătească ?

– Da, nici la asta nu m-am gîndit... Oricum ar fi să facem, ne mai sfătuim noi și acasă : nu e nevoie să ne omorîm cu gospodăria, și nici mîncarea nu va trebui să ne-o facă nimeni... Știi, cred că poimîine se deschide cantina. O să mîncăm acolo.

– Dar hainele cine o să ni le facă ?

– Le facem la un croitor din Linhecijen.

– Dar căsnicia noastră nu va fi cam neobișnuită ?

– Las' să fie niței neobișnuită ! Cel puțin n-are să poată spune nimeni : „Au pornit pe calea dezvoltării capitaliste !" rîse fata.

Cu aceasta, discuția luă sfîrșit. Luna, aproape plină în seara aceea, părea că trece pe lîngă streșini poleindu-le. La poartă se auzea zgomot de pași. Ofițerul de gardă al detașamentului de miliție controla posturile. Linciji și Iui-șen părăsiră „casa cu drapele" și, în lumina lunii care cobora, porniră mînă în mînă spre casă.

Responsabil de carte: C. Olariu.
Tehnoredactor: A. Bucur.

Dat la cules 21.05.60. Bun de tipar 07.07.60. Tiraj 7145 ex. Hîrtie semi velină mată de 65 gr.m². Ft. 540×840/16. Coli ed. 14,44. Coli de tipar 17. Ediția 1. Comanda 4810. A. nr. 0360. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 895.1—31=R.

Tiparul executat sub com. Nr. 1585 la Intrepr. Poligr. „13 Decembrie 1918" str. Grigore Alexandrescu 93—95, București — R.P.R.